

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

KATONAI MŰSZAKI DOKTORI ISKOLA

Horváth Galina Vlagyimirovna

**A tűzoltóság tűzoltási, műszaki-mentési tevékenységére
való felkészülés képzési, oktatási feladatai
a katasztrófák elleni védekezés újjáalakult rendszerében
Doktori (PhD) értekezés**

Tudományos témavezetők:

.....
Prof. Em. Bleszity János
ny. tű. altábornagy, CSc.

.....
Dr. Nagy Lajos
ny. tű. mk. ezredes, PhD

Budapest, 2017.

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK	2
BEVEZETÉS	4
A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA.....	4
KUTATÁSI CÉLKITŰZÉSEK.....	6
A KUTATÁS HIPOTÉZISEI.....	7
KUTATÁSI MÓDSZEREK.....	8
1. A HAZAI TŰZOLTÓ SZAKKÉPZÉS SZERVEZETI FEJLŐDÉSÉNEK ELEMZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE	9
1.1. A MAGYAR TŰZOLTÓSÁG SZERVEZETE ÉS TEVÉKENYSÉGI KÖRE A KEZDETEKTŐL A II. VILÁGHÁBORÚIG	10
1.2 A TŰZOLTÓSÁG, A TŰZRENDÉSZET ÉS A TŰZOLTÓKÉPZÉS ÚJJÁSZERVEZÉSE A II. VILÁGHÁBORÚT KÖVETŐEN. SZERVEZETI ÉS A TEVÉKENYSÉGI KÖRBE KELETKEZETT VÁLTÓZÁSOK RENDSZERVÁLTÓZÁSIG	17
1.2.1. <i>Az állami tűzoltóság létrehozása, szervezete, hatásköre és feladatköre és az intézeti tűzoltóképzés alapjainak megteremtése</i>	19
1.2.2. <i>A tűzoltótiszt-képzés fejlődésének újabb szakasza (1958-1981)</i>	25
1.2.3. <i>A tűzoltóképzés átfogó reformja (1981-1991)</i>	27
1.3. A TŰZOLTÓ ÉS TŰZVÉDELMI SZAKEMBERKÉPZÉS IGAZÍTÁSA AZ ÁLLAMI SZAKKÉPZÉS RENDSZERÉHEZ RENDSZERVÁLTÓZÁS UTÁN (1990-1998).....	30
1.4 KÉPZÉS AZ EZREDFORDULÓN.....	33
1.5 RÉSZKÖVETKEZTETÉSEK	38
2. A MENTŐ TŰZVÉDELMELEM NEMZETKÖZI SZAKKÉPZÉSI TAPASZTALATAINAK VIZSGÁLATA	41
2.1 AZ ELMŰLT KÉT ÉVTIZED TŰZVÉDELMI TELJESÍTMÉNYE A NEMZETKÖZI STATISZTIKAI ADATOK TÜKRÉBEN.....	41
2.2 A KIVÁLASZTOTT EURÓPAI ORSZÁGOK TŰZOLTÓI SZERVEZETEINEK ELEMZÉSE	47
2.2.1. <i>Osztrák Köztársaság</i>	48
2.2.2. <i>Belgium</i>	49
2.2.3. <i>Dánia</i>	51
2.2.4. <i>Egyesült Királyság</i>	53
2.2.5. <i>Finnország</i>	54
2.2.6. <i>Franciaország</i>	56
2.3 NÉMETORSZÁG, EGYESÜLT ÁLLAMOK ÉS OROSZORSZÁG TŰZOLTÓSÁGAINAK ELEMZÉSE	58
2.3.1. <i>Németország</i>	59
2.3.2. <i>Amerikai Egyesült Államok</i>	61
2.3.3. <i>Oroszországi Föderáció</i>	63
2.4 AZ EURÓPAI FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS ELEMZÉSE	66
2.5 RÉSZKÖVETKEZTETÉSEK	69
3. A 2010-BEN ELFOGADOTT KORSZERŰ TŰZVÉDELMI SZAKKÉPZÉSI KONCEPCIÓ BEVEZETÉSI TAPASZTALATAINAK ÉRTÉKELÉSE	73
3.1 MAGYARORSZÁG BIZTONSÁGI HELYZETÉNEK ÉS VESZÉLYFORRÁSAINAK RÖVID ÁTTEKINTÉSE	73
3.1.1. <i>Katasztrófaveszélyeztetettség értékelése Magyarországon</i>	76
3.1.2. <i>Magyarország, mint a terrortámadás lehetséges célpontja</i>	78
3.2 MEGÚJULT TŰZVÉDELMI RENDSZER KIALAKULÁSA.....	89
3.2.1 <i>A katasztrófák elleni védekezés új rendszere Magyarországon</i>	90
3.2.2 <i>Az új tűzoltó életpálya modell bevezetése</i>	94
3.3 A TŰZOLTÓSÁGOK TECHNIKAI FEJLESZTÉSE	97

3.4 A TŰZOLTÁSI ÉS MŰSZAKI MENTÉSI GYAKORLATI KÉPZÉS MŰLTJÁNAK ÉS JELENLEGI HELYZETÉNEK ELEMZÉSE	99
3.4.1 A központi kiképző bázis szükségessége és helye a szakoktatási rendszerben	100
3.4.2 A kiképző létesítmények összehasonlítása.....	105
3.4.3 A regionális kiképzési bázisok létrehozása	109
3.4 RÉSZKÖVETKEZTETÉSEK.....	111
4. A MODULÁRIS TŰZOLTÓKÉPZÉSI HALLGATÓK ELÉGEDETTSÉGÉNEK EMPIRIKUS ALAPÚ ELEMZÉSE.....	117
4.1 A KUTATÁS CÉLJÁNAK, MÓDSZEREINEK ISMERTETÉSE	118
4.1.1. A kutatás célja	118
4.1.2 A fejezetben alkalmazott kutatási módszer	118
4.1.3 Az eredmények értékelése.....	120
4.2 A KÉPZÉS KEZDEMÉNYEZŐJÉRE ÉS AZ ELŐZETES ELVÁRÁSOKRA VONATKOZÓ KUTATÁSOK.....	120
4.2.1. Az Újoncok csoportjának értékelése.....	120
4.2.2 A Tűzoltó II. csoportjának értékelése.....	122
4.2.3 A Tűzoltó I. csoportjának értékelése	126
4.2.4 A Műveletirányítók csoportjának értékelése.....	128
4.2.5 A Szerparancsnokok csoportjának értékelése.....	129
4.3 A KÉPZÉSEK EGYES ELEMEINEK VIZSGÁLATA ÉS ÉRTÉKELÉSE	132
4.3.1 Az Újoncok csoportjának értékelése.....	133
4.3.2 A Tűzoltó II. csoportjának értékelése	134
4.3.3 A Tűzoltó I. csoportjának értékelése	136
4.3.4 A Műveletirányítók csoportjának értékelése.....	138
4.3.5 A Szerparancsnokok csoportjának értékelése.....	140
4.4 A HALLGATÓK PRIORITÁSÁNAK VIZSGÁLATA ÉS ÉRTÉKELÉSE	143
4.5 A KÉPZÉS NYÚJTOTTA ELŐNYÖK VIZSGÁLATA ÉS EREDMÉNYEI	147
4.5.1 Az Újoncok csoportjának értékelése.....	148
4.5.2 A Tűzoltó II. csoportjának értékelése	149
4.5.3 A Tűzoltó I. csoportjának értékelése	150
4.5.4 A Műveletirányítók csoportjának értékelése.....	151
4.5.5 A Szerparancsnokok csoportjának értékelése.....	152
4.6 A JÖVŐRE VONATKOZÓ KÉRDÉSEK VIZSGÁLATA ÉS ÉRTÉKELÉSE.....	154
4.6.1 Az Újoncok csoportjának értékelése.....	154
4.6.2 A Tűzoltó II. csoportjának értékelése	155
4.6.3 A Tűzoltó I. csoportjának értékelése	155
4.6.4 A Műveletirányítók csoportjának értékelése.....	156
4.6.5 A Szerparancsnokok csoportjának értékelése.....	157
4.6.6 A jövőre vonatkozó kérdésekre adott válaszok vizsgálatának és eredményeinek összegzése	158
4.7. RÉSZKÖVETKEZTETÉSEK.....	159
ÖSSZEGZETT KÖVETKEZTETÉSEK.....	164
ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK	169
AZ ÉRTEKEZÉS AJÁNLÁSAI.....	170
HIVATKOZOTT IRODALOM	171
MELLÉKLETEK	178
1. ELÉGEDETTSÉGI KÉRDŐÍVEK.....	178
2. A SZERZŐ TÉMAKÖRBŐL KÉSZÜLT PUBLIKÁCIÓS JEGYZÉKE.....	184
3. FELHASZNÁLT JOGSZABÁLYOK JEGYZÉKE	187

BEVEZETÉS

A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA

A rendszerváltás óta elmúlt közel három évtized tapasztalatai számomra azt bizonyítják, hogy a társadalmi-politikai, valamint a gazdasági változások viszonylag gyors ütemben mennek végbe, azonban a humán igazgatás területén több időre van szükség az átalakuláshoz. A humán források fejlesztéséhez elengedhetetlen feltétel a humán erő korszerű képzése, ami a társadalom minden szegmensére, de kiemelten a közszférára és ezen belül is a rendészeti ágazatra, a rendvédelmi szerveknél szolgálatot teljesítőkre vonatkozik.

Magyarországon az ezredfordulón kialakult a rendészeti igazgatás új szakterülete, a katasztrófavédelem. Nem csak szakmai követelmények növekedése, de az országban végbe menő gyors társadalmi, gazdasági, közigazgatási változások is szükségessé tették az oktatási, képzési rendszer felülvizsgálatát, korszerűsítését és az uniós normákkal történő harmonizálását. Megváltozott a jogszabályi háttér, így a katasztrófavédelem irányítására, szervezetére, illetve működésére vonatkozó jogi normarendszer is.

A katasztrófák elleni védekezés új rendszerének kialakulásával párhuzamosan, azzal egyidejűleg megkezdődött a szakmai képzés, illetve ezen belül a tűzoltók felkészítésének újjáalakulása is. Az egységes közszolgálati életpálya-modell megalkotása szintén alátámasztja a téma fontosságát, mivel ez előbbi szükségessé teszi a különböző képzési rendszerek összehangolását, egységesítését. Ezt azért is tartom fontosnak, mert a súlyos természeti, illetve civilizációs katasztrófák felszámolása során, az illegális migrációs hullámmal és a megnövekedett terrorcselekmény veszéllyel szembeni beavatkozáskor a társszervek összehangolt munkája rendkívüli fontossággal bír. Az elmúlt két évtized alatt összegyűjtött információk, illetve statisztikai adatok nemzetközi szinten is egyértelműen alátámasztják azt az állítást, hogy a tűz- és káresetek egyre nagyobb veszteséget okoznak az ipari országok gazdaságainak. A kár nagyságát a GDP 1 % -a körüli értékre becsülik.[1] A tűzoltói beavatkozást igénylő események jellege, összetétele folyamatosan változik. Már két évtizede, hogy a tüzesetek számának csökkenése mellett a műszaki mentések száma folyamatosan emelkedik. Ez a tendencia jellemző a fejlett országok többségére, így Magyarországra is.

Szinte mindennaposak lettek a műszaki mentések és a tüzesetek, ahol az anyagi értékek mellett, elsősorban emberi életet kell menteni. Ebből adódóan nagy hangsúlyt kell fordítani az állomány ismereteinek bővítésére, a problémamegoldó képesség fejlesztésére és a pszichés terhelés megfelelő kezelésére, feldolgozására. Napjaink tűzoltó állományának széleskörű ismeretanyagra van szüksége ahhoz, hogy helyt tudjon állni a nehéz helyzetekben. Az általánosságban vett képzés nem elég, folyamatos továbbképzésre, valamint specializációra van szükség.

A klímaváltozás okozta hatások következtében kialakult tüzesetek, rendkívüli természeti események felszámolásában szintén nagy feladat hárul a tűzoltókra. Kidőlt fák, vízzel elöntött pincék adnak munkát az egyre gyakrabban pusztító viharok következtében. A veszélyes anyag szállítmányok baleseteinek felszámolása speciális eszközöket, védőfelszereléseket és ismeretanyagot követel a beavatkozóktól. Az elmúlt időszakban a tűzoltóságnak is lépést kellett tartania az új kihívásokkal, melyek keretében jelentős fejlesztések történtek. Új, a műszaki mentési feladatokra alkalmas járművek és eszközök álltak rendszerbe, jelentős változás történt a személyi védőfelszerelések tekintetében, megváltozott a beavatkozások informatikai háttere is. A világ élvonalába tartozó bevetési ruha, sisak, légzőkészülék került rendszeresítésre és ma már nem álmom a telemetriás távfelügyeleti rendszer sem, amely pontos és valós adatot szolgáltat a tűzoltás vezető számára a beavatkozást végzők fizikai állapotáról, a levegő felhasználásáról, a munkavégzés idejéről. Az új eszközök számos új lehetőséget nyitnak meg a tűzoltók előtt egy-egy beavatkozás alkalmával, ugyanakkor ezek használata kihívást is jelent. A fentiek ellenére be kell látni, hogy a hazai és uniós források bevonásával, illetve költségvetési fedezet biztosításával megvalósuló, bármilyen nagyszabású műszaki beruházással, gépjármű, valamint informatikai és egyéb fejlesztéssel sem lehet pótolni a motivált és modern kompetenciákkal rendelkező humánereőt. Ehhez elengedhetetlen feltétel a korszerű, egységes képzési, továbbképzési, szakoktatási rendszer felépítése, illetve működtetése.

Az oktatás és kiképzés során szerzett tudás minősége egy kritikus helyzetben mérettetik meg igazán. A hazai, illetve nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy az alaposan átgondolt, jól szervezett, átfogó felkészítési háttér biztosítása elengedhetetlen a professzionális, a másodlagos károkat és veszteségeket minimalizáló beavatkozások végrehajtásához.

A megfogalmazott problémakör nem nevezhető magyar sajátosságnak. Az általam tanulmányozott és elemzett külföldi képzési mechanizmusok, a nemzetközi kapcsolataimnak köszönhetően szerzett tapasztalatok szintén azt bizonyítják, hogy a szakoktatás folyamatos korszerűsítésére, egyes képzések integrálására az egységes rendvédelmi felkészítési rendszerre a szakmai követelmények prioritása mellett szükség van.

Az elmúlt évtizedek folyamatait elemezve, összességében elmondható, hogy az új feladatok által megkívánt szükséges lépéseket az oktatás-képzés területén az adott időben meg is történtek. Azonban mint minden képzés, ez sem örök, a változó igények szerint fejleszthető és fejlesztendő. Figyelembe véve a társadalomban, gazdaságban, illetve a közigazgatásban végbemenő folyamatokat, valamint az ország katasztrófa-veszélyeztettségének jelentős változásait, meggyőződésem, hogy a katasztrófavédelmi szakemberek - beleértve a mentő tűzvédelem területén szolgálatot teljesítőket is - felkészítésének és folyamatos továbbképzésének mechanizmusát alaposan vizsgálni és elemezni kell.

A fentieknek megfelelően a disszertáció tárgya: **A tűzoltóság tűzoltási, műszaki-mentési tevékenységére való felkészülés képzési, oktatási feladatai a katasztrófák elleni védekezés újjáalakult rendszerében.**

KUTATÁSI CÉLKITŰZÉSEK

Kutatásaim során célkitűzésemnek tekintetem a következőket:

- 1) Áttekinteni a magyar tűzoltó szakképzés szervezeti fejlődését a jogi szabályozásra, az irányítási, és szervezeti rendszerre, illetőleg az eszközrendszerre kiterjedőleg, valamint következtetéseket levonni napjaink tűzvédelmi rendszerének optimalizálása céljából.
- 2) Elemezni és értékelni a nemzetközi tűzvédelmi statisztikai adatokat, kiválasztott országok tűzvédelmi és felsőfokú szakképzési rendszerét, amelynek alapján meghatározni a hazai felsőfokú képzési rendszert érintő lehetséges fejlesztési irányokat.
- 3) Feltárni a Magyarországot érintő változó biztonsági kockázatokat, az országunk katasztrófaveszélyeztetettsége területén jelentkező újszerű tényezőket, amelyekre alapozva megvizsgálni a jelenlegi tűzvédelem rendszerében létrehozott és rendelkezésre álló személyi és technikai feltételeket.
- 4) Megvizsgálni a tűzoltási és műszaki mentési gyakorlati képzés eszközeit, különös tekintettel a kiképző bázisok működési tapasztalatának elemzésére.

- 5) Tapasztalatokat gyűjteni a tűzoltóképzés egységes rendészeti moduláris képzésben történő végrehajtásának hatékonyságáról, előnyeiről és hiányosságairól, a továbbfejlesztés lehetőségeiről, amelynek alapján javaslatokat kidolgozni a rendszer alkalmazhatóságát növelő lehetőségekre.

A KUTATÁS HIPOTÉZISEI

A kutatásom irányvonalának meghatározásához az alábbi hipotéziseket állítottam fel, illetve vizsgáltam.

- 6) Véleményem szerint a hazai tűzoltóság és annak szakképzési rendszere szervezeti fejlődésének valamennyi stádiumában az adott időszak tűzvédelmével szemben támasztott követelményeknek kellett, hogy megfeleljen, amelynek részei a szakmai, a szervezeti és irányítási, valamint a személyi és technikai követelmények.
- 7) Meggyőződésem alapján a hazai tűzvédelmi képzési rendszer további fejlesztéséhez felhasználhatóak azok a nemzetközi tapasztalatok, amelyek az elmúlt két évtizedben bekövetkezett gazdasági, társadalmi és műszaki változásokhoz igazított, az európai és tengerentúli államokra jellemző tűzvédelmi szervezeti, irányítási és felsőfokú szakképzési rendszeréhez kapcsolódóan következtek be.
- 8) Hipotézisem szerint korszerű és a rendvédelmi szervek körében átjárható modulszerű tűzvédelmi képzési rendszer megfelel a hazánkat fenyegető biztonsági kihívásoknak, természeti és technológiai katasztrófaveszélyeztetettségnek, valamint a kezelésére szolgáló tűzvédelmi jog-, intézmény és eszközrendszernek.
- 9) Feltételezésem szerint a hatékony tűzvédelmi képzés előfeltétele a gyakorlati képzés magas szintű végrehajtását biztosító kiképző központok országos és területi szinten történő szervezése és alkalmazása.
- 10) Szakmai tapasztalatom alapján feltételezem, hogy a tűzoltóképzés rendészeti egységes moduláris képzés keretében történő végrehajtásának elsődleges tapasztalatai felmérhetők a képzésben résztvevők bevonásával empirikus kérdőíves kutatás útján, amelynek segítségével közvetlenül nyerhető információ a képzési rendszer továbbfejlesztésének lehetséges irányairól.

KUTATÁSI MÓDSZEREK

A munkám során a kitűzött kutatási céljaim megvalósítása érdekében az alábbi, főbb kutatási módszereket alkalmaztam:

- egyéni tanulmányi és kutatási terv összeállítása a tudományos célkitűzéseim elérése érdekében;
- a kutatási témával kapcsolatos jogszabályok, szabályzatok és utasítások tanulmányozása és elemzése;
- forráskutatás, a témával kapcsolatos hazai és nemzetközi szakirodalom, a megjelent kiadványok, tanulmányok, kéziratok, valamint a legfrissebb kutatások eredményeinek tanulmányozása, adatok összehasonlító elemzése, információanalízis, szintézis;
- a jelenleg meglévő képzési eszközpark és az alkalmazott oktatási módszerek tanulmányozása, ezek kritikai elemzése;
- a szomszédos, illetve más Európai Unió tagországok, valamint egyéb, általam kiválasztott országok képzési rendszereinek, konkrét tapasztalatainak, eredményeinek a megfelelő következtetések levonásával történő tanulmányozása és elemzése;
- tapasztalatok gyűjtése, eszmecsere és konzultációk lefolytatása kutatókkal, valamint képzési, oktatási területén dolgozó gyakorlati szakemberekkel;
- célirányos keresés végrehajtása könyvtárakban, valamint számítógépes hálózaton elérhető magyar és idegen nyelvű adatbázisokban;
- saját összeállítású elégedettségi kérdőívek felhasználásával felmérést végrehajtása a hallgatók körében és elemzésük alapján következtetések levonása, illetve javaslatok kidolgozása;
- felhasználtam a jelenlegi és korábbi beosztásaimban szerzett tapasztalataimat.

Meggyőződésem az, hogy a kutatási tapasztalataim felhasználása, a szakirodalmakban megfogalmazottak és az általam készített felméréseim eredményeinek az alátámasztására, esetleg vitatására, még hitelesebbé teszi az értekezésem eredményeit.

Az adatok összegyűjtését 2016. decemberében befejeztem és a továbbiakban ezek kielemezését végeztem el.

1. A HAZAI TŰZOLTÓ SZAKKÉPZÉS SZERVEZETI FEJLŐDÉSÉNEK ELEMZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE

Az első fejezetben röviden megismertetem a magyar tűzoltóképzés történetével, a kezdetektől a jelenlegi újatalakulásig. Bemutatom, hogy a történelem során hogyan változott és fejlődött Magyarországon a szakképzési, oktatási rendszer, illetve kronologikus sorrendben áttekintem ennek jellemző állomásait, reformjait.

Az ókor legszervezettebb tűzvédelme a Római Birodalomban valósult meg, katonai és önkéntes tűzoltó osztagok felállításával építési szabályok bevezetésével, víztárolók, vízvezetékek, tűzfigyelő tornyok építésével.

Magyarországon az egykori Pannónia provincia területéről számos tűzoltó vonatkozású emlék kőfelirat került elő, közülük a leghíresebb az 1931 -ben feltárt aquincumi polgárvárosi tűzoltó laktanyánál előkerült víziorgona maradvány. [2]

A tűzoltóság egyik parancsnoka, *Gaius Iulius Viatorinus*, tűzoltó-parancsnoki címe szerint *praefectus collegii centonariorum* (aki a városi tanács tagja is volt), ajándékozta magánvagyonából a collegiumnak 228-ban.

1.ábra: Az aquincumi víziorgona [3]

Római birodalom bukása után megszűnt a szervezett tűzvédelem, az emberek szentekhez fohászokdtak, így lett Szent Flórián a tűzoltók védőszentje. [4]

„Tűzre, vízre vigyázzatok!” A figyelmeztetés hosszú évszázadokon át emlékeztette a nyugovóra térő embereket arra, amiről még álmukban sem feledkezhetek meg. Azt az ősidőkben már megtapasztalta az ember, hogy a tűzzel szemben csak társaival közösen képes védekezni. És – mint minden más mesterséget – a tűz oltását is csak alapos ismeretek, no meg gyakorlati tapasztalat birtokában lehet hatékonyan végezni.

A tűz megelőzése, pusztításának megfékezése egyike a legrégebbi szervezett emberi tevékenységnek. Itt az ember tapasztalata önmagában kevés volt, az együttműködést tanulni, gyakorolni kellett. Évezredek tapasztalatából alakult ki a sajátos tudással, felszerelésekkel, munkamódszerekkel rendelkező emberek csoportja, a tüzet oltók, akik egyéb dolgaik mellett a köz érdekében vállalták ezt a feladatot. A közösség megbízott bennük, de el is várta tőlük a kornak megfelelő szakszerű munkát, amire fel kellett készülni. Ahogy gyarapodtak a tűz oltására szolgáló eszközök, felszerelések, egyre több tudásra volt szükség a biztos kezelésükhöz. Ezt már nem lehetett pusztán szemlélődéssel, próbálkozással elsajátítani, a tűzoltást, sőt a tűz megelőzés szabályait tanulni kellett. Ebből indult ki a magyarországi tűzoltómozgalom. A középkorban a céhek, a diák tűzoltóságok látták el a tűzvédelmi feladatokat, az 1870-es években megkezdődött az önkéntes, majd a hivatásos tűzoltóságok létrehozása és képzése, mely szervezett keretek között ma is folyik.

1.1.A magyar tűzoltóság szervezete és tevékenységi köre a kezdetektől a II. Világháborúig

A Magyar önkéntes tűzoltó-mozgalom első vezetői és oktatói külföldön ismerték meg a tűzoltás fogásait. Gróf Széchenyi Ödön 1862-ben a londoni „Fire Brigad”-nál sajátította el a tűzoltómesterség elméleti- és gyakorlati szabályait. [5]

Rösch Frigyes, a Trianoni Magyarország területén elsőként alakult Soproni Tűzoltó és Tornaegylet parancsnoka, illetőleg Krause Waldemár, későbbi fővárosi tűzoltóparancsnok német földön szereztek tűzoltó szaktudásukat.

Az önkéntes tűzoltóegyletek 1870-ben hozták létre a Magyar Országos Tűzoltó Szövetséget (MOTSZ). E szövetség képezte a magyar tűzvédelem gerincét.

Négy, napjainkig is időálló célkitűzést fogalmazott meg az új szervezet számára:

- tűzoltó-törvény szorgalmazása,
- az egységes felszerelések használata
- tűzoltók érdekvédelmének biztosítása
- a tűzoltóképzés megszervezése.

Abból indultak ki, hogy a drága felszerelés csak akkor teljes értékű, ha azt szakképzett kezelőszemélyzet működteti. A tűzoltáshoz, mint veszélyes foglalatossághoz, az elméleti és gyakorlati jártasságot nélkülözhetetlennek tartották. A képzések, gyakorlatok, bemutatók korán kivívták a szemlélők elismerését és a nézők közül egyre többen maguk is megpróbálták a szakmai fogásokat. Belőlük szerveződött mind több helyen az önkéntes tűzoltók közössége. Folyamatos felkészítésük azonban megfelelő szakmai hozzáértést igényelt. [6]

A budapesti önkéntes tűzoltóság 1873-ban már azzal a feltétellel kapott államsegélyt, hogy elősegíti a vidéken alakuló tűzoltótestületek kiképzését Ezt akkor úgy oldották meg, hogy 4-6 heti időtartamra gyakorlómestereket küldtek ki. Mintegy 12 ilyen esetről van tudomásunk.

A Budapesti Önkéntes Tűzoltó Testület 1883-ban úgynevezett örparancsnoki tanfolyamot rendezett. Ennek tanrendjén a következő tantárgyakat tanították: szertan, oltást és mentést, segédanyagokat; általános tárgyakat; vízi mentést. 1884-ben megszervezték az első önkéntes tűzoltó tiszti tanfolyamot.

Az 1890. év országos tűzoltói tanfolyam célját így sommázták: „...bárkinek s bárhonnét, ki a tűzoltó ügyvel komolyan foglalkozni kíván, módot és alkalmat nyújtson lehetőleg rövid idő alatt s kevés költséggel elsajátíthatni mindazt, mi az illetőt a tűzoltói szakmára képesíti, tiszti vagy altiszti szolgálatra minősíti s mások kiképzésére és az önképzésre megfelelő alapot ad.” [7]

A Budapesti Önkéntes Tűzoltó Testület 1890-1902 között 11 országos tűzoltótiszti tanfolyamot tartott. Ezeken 337 hallgató nyert tűzoltó tiszti, illetve altiszti minősítést.

2.ábra: Az I. Országos Tűzoltó Szaktanfolyam végzős hallgatói [3]

MOTSZ 1903-ban saját hatáskörébe vette a tanfolyamok rendezését, pontos szabályzatot dolgoztak ki a tanfolyamra és a tiszti vizsgára vonatkozóan.

Az első két tanfolyam tapasztalatai alapján a tanfolyam szabályzatot szigorítani kellett. Olyan vizsgát kellett bevezetni, amely igazi értéket és megbecsülést adott a tiszti oklevélnek. Így készült el a módosított tanfolyamszabályzat. Eszerint a vármegyei szövetségek által rendezett tanfolyamokat csak akkor ismerték el az országos tanfolyamokkal egyenértékűnek, ha azokat a MOTSZ jóváhagyásával rendezték. A tanfolyam 19 napos volt, és csak látogatási bizonyítványt adott. Tiszti minősítést csak külön vizsga letétele után lehetett nyerni. A vizsgát a MOTSZ által kiküldött bizottság előtt kellett letenni.

Vizsgára csak az mehetett, aki két évi tűzoltói szolgálattal és általános műveltséggel rendelkezett. Az országos tűzoltó-szaktanfolyamokra csak középiskolát végzett hallgatókat vettek fel és a tűzoltótiszti vizsgára jelentkezők közül is csak a középiskolát végzetteket és a tartalékos katonatiszti rangban lévőket bocsátották.

A hivatásos és az önkéntes tűzoltótisztek kiképzését külön választották:

- évenként 3-4 nagyobb városban tartott kéthetes tanfolyamok az önkéntes tűzoltótiszteknek
- Budapesten négyhetes tűzrendészeti tanfolyamok a hivatásos tisztek kiképzésére.

Feltehető a kérdés, hogyan történt a beosztott tűzoltók képzése? Ez a parancsnokok feladata volt a hivatásos és az önkéntes tűzoltóknál egyaránt. A kiképzések és a gyakorlatok a hivatásosok esetében a szolgálati időben, az önkénteseknél vasárnap délután történtek. Jelentős változást hozott, hogy 1928-tól belügyminiszteri rendelet szabályozta a képzést. A Magyar Országos Tűzoltótisztképző Tanfolyam és a kerületi tűzoltó tanfolyamok ezt követően jogszabályok szerint, de továbbra is a MOTSZ szervezésében működtek. A MOTSZ elérte célját, új fejezet kezdődött a tűzoltótiszt-képzésben, megjelent a 254.300/1928 BM sz. rendelet, a Magyar Országos Tűzoltótisztképző Tanfolyamra és a kerületi tűzoltótanfolyamok felállítására, szervezetére és működési szabályzatára vonatkozó előírásokat foglalta magába. [8]

A rendelet a következőkben határozta meg a tanfolyam célját:

- hallgatóit megismertesse a rendszeres elméleti és gyakorlati tanítás útján a tűzrendészettel, az azzal kapcsolatos közigazgatási, közrendészeti, műszaki kérdésekkel és a tűzoltással;
- a tanfolyamot a belügyminiszter a MOTSZ, valamint Budapest székesfőváros és az érdekelt vidéki törvényhatósági városok közreműködésével rendezi;
- a tanfolyam időtartama: 6 hónap (ebből 1 hónapot vidéki tűzoltóságnál kell eltölteni).

A rendelet szabályozta a tanfolyam szervezetét, meghirdetését, a jelentkezést, a felvétel módját, és a tantervet, amely elméleti és gyakorlati részből tevődött össze. Az elméleti tárgyak között a megelőző tűzvédelmi ismeretek, a különböző tűzoltó anyagok, a vízszerezés és a tűzoltó taktika kellő súllyal kaptak helyet. A gyakorlati rész tartalmazta a test- és rendgyakorlatot, a tűzoltószerkezetek szerelését, a vezénylést, a taktikai támadásokat és azok vezénylését, a mentőgyakorlatokat, a tűzoltószerkezetek kipróbálást- illetve az újabb eszközök bemutatását.

A képzés során végbement továbbá a színház, a mozgófényképüzem, a tűzoltószer-gyárak, a gyárak, a telepek, a vízművek, a raktárak, a garázsok, a benzintárolók, a filmraktárak, a mentőállomások stb. ismertetése és bemutatása, azok veszélyhelyzeteit és a legfontosabb beavatkozási módokat begyakorlása, s végül történt a beosztás a hivatásos tűzoltóságokhoz és tiszti gyakornoki szolgálat. A tanterv a tűzoltótisztek alapos kiképzését kívánta biztosítani, ezért a tűzoltói tárgyak mellett az azokkal összefüggő szaktudományok anyagait is felölelte. A MOTSZ hatáskörébe tartozott az előadók kiválasztása és a tankönyvek biztosítása. A tandíjat, a felvételi- és vizsgadíjakat a belügyminiszter állapította meg. Külön fejezet taglalta a hallgatók kötelelességeit. A foglalkozásokon a hallgatóknak egyenruhában kellett megjelenni, és kötelesek voltak a parancsnok és az előadók utasításait követni. Aki – bár igazoltan – 10 elméleti vagy 20 gyakorlati óránál többet, vagy igazolatlanul csak egy órát mulasztott, nem volt vizsgára bocsátható.

A tanfolyamot írásbeli, szóbeli és gyakorlati záróvizsga fejezte be. A tűzoltótiszti oklevelet csak a képesítő vizsgát tett hallgató kaphatta meg. A belügyminiszter az országos tűzoltótiszti tanfolyamra a hivatásos tűzoltótiszteket és a vármegyei tűzrendészeti felügyelőket a 256.210/1928. VIII. számú rendeletével berendelte.

A rendelet szerint a jó tűzrendészetnek két feltétele van:

- az ország minden városa és községe el legyen látva a szükségéhez mérten előírt tűzoltószerekkel,
- mindenütt szakképzett parancsnok vezetése alatt működő és hivatása magaslatán álló tűzoltóság legyen.

Ez utóbbi célból a hivatásos tűzoltótiszti vagy parancsnoki állás betöltéséhez az országos tűzoltótiszti tanfolyam elvégzését kötelezővé tették.

Érdekes képet ad a tanfolyamok résztvevőinek összetételéről és iskolai végzettségéről az alábbi táblázat. Ezekből az adatokból az látszik, hogy a tűzoltói hivatás mind szélesebb körből nyerte utánpótlását, és mind jobban képzeteket vonzott. Különösen szembetűnő a főiskolával rendelkezők és a katonaviseltek számának nagyfokú emelkedése.

	I – V. tanfolyam	VI – VII. tanfolyam	Összesen
végzetek száma	92	76	168
főiskolával rendelkező	22	58	80
jogász	6	27	33
mérnök	6	16	22
hivatásos tiszt	33	39	72
katonaviselt	60	60	142

1. táblázat: Magyar Országos Tűzoltótisztképző tanfolyamok 1928-1941 [9]

A Magyar Országos Tűzoltótisztképző Tanfolyam vizsgarendjét a belügyminiszter 1929. június 4-én rendeletével újra szabályozta. E szerint a tanfolyamot írásbeli, szóbeli és gyakorlati részből álló záróvizsgálattal fejezték be.

Magyar Országos Tűzoltótisztképző	Évszám
I. tanfolyam	1928
II. tanfolyam	1930
III. tanfolyam	1931
IV. tanfolyam	1934
V. tanfolyam	1935
VI. tanfolyam	1936
VII. tanfolyam	1940
VIII. tanfolyam	1941
IX. tanfolyam	1944, elmaradt

2. táblázat: Magyar Országos Tűzoltótisztképző tanfolyamok [9]

A belügyminiszter 1929-ben rendeletben határozta meg a Magyar Országos Tűzoltótisztképző Tanfolyam és a kerületi tűzoltó tanfolyamok fegyelmi szabályzatát. [9]

3. ábra: Országos Tűzoltótisztképző Tanfolyam hallgatói [3]

1930. évi X. törvénycikk az első tűzoltó törvény általánossá tette a tűzoltóságok szervezését és megerősítette a tűzrendészeti felügyelet intézményét. Ezek az intézkedések egyre több műszaki és közigazgatási ismerettel rendelkező tűzoltótiszt szolgálatba állítását igényelték. A követelményekkel lépést tartott a tűzoltóképzés színvonala. Dr. Vitéz Roncsik Jenő a tűzrendészeti igazgatás, Szilvay Kornél a tűzoltó műszaki ismeretek témájában írt szakkönyveket, amelyek jelentősen hozzájárultak a szakmai ismeretek bővítéséhez. 1936. évi X. törvénycikk a tűzrendészet fejlesztéséről, annak végrehajtására kiadott 180.000/1936. BM sz. tűzrendészeti rendelet tovább szabályozta a képzést. Az Országos Tűzoltótisztképző Tanfolyamokon összesen 250-en nyertek tűzoltótiszt képzést. Az Országos Tanfolyamok mintájára járási és községi tanfolyamokat tartottak.

1944. év közepén történt felmérés szerint a hivatásos tűzoltóságok létszáma 52 városban így alakult: 157 tűzoltótiszt, a tűzoltók és tiszthelyettesek illetve tisztesek száma pedig 1793, azaz kb. 11 tűzoltóra jutott egy képzett tiszt.

A II. Világháború alatt a háborús viszonyok és a harci cselekmények következtében az ország tűzoltósága szétesett. A tűzoltók közül sokan életüket veszítették, megrokkantak, hadifogságba kerültek. A felszereléseket nagy veszteség érte, jelentős részüket elhurcolták az országból. Ennek következtében a tűz elleni védekezés országsszerte minimálisra csökkent, újjászervezésre szorult.

1.2 A Tűzoltóság, a tűzrendészet és a tűzoltóképzés újjászervezése a II. Világháborút követően. Szervezeti és a tevékenységi körben keletkezett változások rendszerváltozásig

Hazánk területének jelentős részén még folytak a harcok, amikor a felszabadult országrészekben megkezdődött a közigazgatás újjászervezése. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány első rendelkezései között intézkedett a közbiztonság és annak részeként a tűzvédelem biztosításáról is.

A tűzoltóság és a tűzrendészet újjászervezésének jogi alapját az Ideiglenes Nemzeti Kormány 10.280/1945. ME számú rendelete [10] adta, amely november 16-án jelent meg. A rendelet előírta: *„Az ország területén minden olyan tennivalót, amelyet valamely jogszabály a tűzoltóság feladatkörébe utal, az egységes magyar tűzoltóság tagjai látják el.”* A rendeletben megfogalmazódott: *„Minden község, továbbá minden megyei és törvényhatósági jogú város, valamint az illetékes szakminiszter által külön rendeletben kijelölt nagyipari, mezőgazdasági és közforgalmi vállalatok tűzoltóságot kötelesek fenntartani.”*

A rendelet az egységes magyar tűzoltóság felügyeletét és ellenőrzését a Belügyminisztérium feladatkörébe utalta. A kormányrendelet végrehajtásáról a 271 000/1946. BM számú rendelete [10] intézkedett. A tűzrendészeti munka alapvető célját: a megelőző-, a mentő- és felderítő tevékenységben határozta meg. Előírta a tűzoltó testületi tagság általános feltételeként, hogy: tűzoltótiszt csak az lehet, aki igazolja, hogy érettségi, iskolai végzettsége van a felsőfokú tűzoltótanfolyamon tűzoltótiszti oklevelet szerzett.

Azok a kinevezett tűzoltótisztek, altisztek és tisztések, akiknek e rendelet hatálybalépésekor nem rendelkeztek a meghatározott szakképzettséggel – az elbocsátás terhe mellett – kötelesek voltak azt három éven belül megszerezni.

A rendelet VI. fejezete a tűzoltóság tagjainak képzésével foglalkozott. Meghatározta, hogy: *„..., a tűzoltók kiképzése részben testületekben, részben tanfolyamokon történik. A testületi kiképzés az újonctűzoltók kiképzésére szolgál, és erről a tűzoltóparancsnok gondoskodik.”*

A tűzoltóság szervezeteinek létrehozása, a személyi, a tárgyi és elhelyezéseket feltételek a legtöbb helyen csak nagy nehézségek árán tudták biztosítani. Ezen tevékenységben jelentős szerepet kapott az Országos Tűzoltó főparancsnok és tisztikara. Mindenekelőtt az volt az elvárás, hogy az ország akkori helyzetében, a rendkívül megfogyatkozott anyagi javak védelmében a magyar tűzoltóság – hiányos létszámával és szakfelszerelésével – helytállását biztosítsa. Egyre több nagy kárral járó tüzeset fordult elő, sokszor nemcsak a pusztító elemekkel, hanem az emberi felelőtlenséggel és szándékos károkozással – gyújtogatásokkal – is meg kellett küzdeni. Az államosítás általánossá válása és a köztulajdonba vett javak fokozottabb védelme indokolta a 9.812/1947.BM számú rendelet kiadását, amely egyes vállalatoknál (üzemeknél) állami tűzoltóság szervezését rendelte el. [7]

A tűzoltóság szervezeti kialakulásában jelentős helyet foglalt el a városi tűzoltóságok szervezetéről és szolgálatáról alkotandó szabályrendeletek tárgyában kiadott 331.500/1947. BM sz. rendelet, amely előírta, hogy minden törvényhatósági jogú és megyei város köteles tűzoltóságot fenntartani.

A szervezetszerű tűzoltóképzés közel nyolc évtizeden át úgy történt, hogy annak nem volt intézményi formája. A szervezett és hivatásszerűen végzett tűzoltói tevékenység elterjedését figyelembe véve szükségszerű volt a tűzoltóképzés - elsődlegesen a tisztképzés - állami szabályozása.

A számos rendelet jogi feltételeket adott, azonban az egyszerre képzendő viszonylag kis létszáma nem indokolta állandó oktatási intézmény létrehozását. Az egységesnek nevezett magyar tűzoltóságnál a tűzoltóképzés is vontatottan kezdődött.

Kiképzők csak elvétve akadtak, mert a tiszt állomány vagy nem volt vagy, megbízhatatlannak minősült. A maradék felszerelés a tűzoltáshoz, mentéshez is kevésnek bizonyult, ezért a tűzoltók képzése a szó szoros értelmében „tűzoltásszerűen” történt (éles bevetésekben próbálták a tapasztaltabbak az újoncokat betanítani).

1.2.1. Az állami tűzoltóság létrehozása, szervezete, hatásköre és feladatköre és az intézeti tűzoltóképzés alapjainak megteremtése

A kort jellemző központosítási törekvéseknek megfelelően megjelent az 5090/1948. Korm. számú rendelet [10] az állami tűzoltóság szervezéséről. A kormányrendelettel 1948. május 1-től létrejött a Belügyminisztérium centrális irányítása alatt álló, katonai alapon szervezett állami tűzoltóság. Megszűnt az önkormányzatok részvétele a tűzvédelmi igazgatásban és a tűzoltóság működtetésében. A tűzoltó és a tűzoltótiszt képzés megszervezése, szervezete és működése az állami tűzoltóság létrehozásáról szóló rendeletek kiemelten foglalkoztak a tűzoltóság tagjainak szakszerű kiképzésével.

A tűzoltóság újabb szervezeti egységeinek létrehozása, azok létszámának jelentős növekedése, a szakfeladatok ellátására való felkészítés fokozását igényelte. Ezen fejlődést elősegítő és a feladatok végrehajtását egységes alapelvekre helyező – a kiképzést kiemelkedően meghatározó – újabb szabályozások is megjelentek. Ezek közül a 271.000/1946. BM. számú rendeletben szabályozta a kiképzés alapját, majd további fejlesztését jelentő előírásokat. A rendeletnek kiemelkedő szerepe volt a tűzoltó alapképzést, majd az egymásra épülő középszintű és felsőszintű szakképzettséget nyújtó tűzoltó szakiskolák megszervezésében. A belügyminiszteri rendelet – többek között – állást foglalt abban, hogy: „... a tűzoltók kiképzése részben testületekben, részben tanfolyamokon történik.” A tanfolyami kiképzésben alapelv volt a szolgálati követelményeknek megfelelő fokozatosság és egymásra épültség.

A belügyminiszteri rendelet mindegyik tanfolyam esetében előírta és meghatározta a tanfolyam időtartamát, a tantervet – az elméleti és a gyakorlati tantárgyakat – valamint a felvétel és a vizsga rendjét, módszerét. Részletesebben tartalmazta a felsőfokú tűzoltótanfolyammal összefüggő előírásokat. A felsőfokú tűzoltótanfolyam vizsgájának sikeres letételéről tűzoltótiszti oklevelet kell kiadni.

Nagyfokú hasonlóság található az 1930-as évek tanfolyamszervezésére vonatkozó miniszteri szabályozások és a képzés újraindítását szolgáló előírások között. A hasonlóság nem véletlen. A korábbi elvek beváltak, az újakat részben a régi tűzoltó szakemberek fogalmazták meg, ugyanakkor azt is igazolja, hogy a szakmailag alátámasztott elgondolásokat ebben az időben még érvényre lehetett juttatni.

A kormányrendeletek végrehajtása érdekében a Belügyminisztériumhoz rendelte a felsőfokú tűzoltótanfolyam beindítását. A képzés irányítása és összefogása az Országos Tűzoltó Főparancsnokság hatáskörébe tartozott.

Az említett szakképzettség megszerzésének lehetősége céljából „... 1947. évi szeptember hó 1. napjától, 1948. évi április hó 30. napjáig felsőfokú tűzoltótanfolyam tartását rendelem el,” - ilyen előzmények után kezdődött – az akkor még nem állami tűzoltók – tiszti kiképzése.

A központi Tűzoltó-tanosztály szervezésére jelent meg a 460.291/1948. BM IV/2. sz. rendelet, amelynek értelmében az Országos Tűzoltó-főparancsnokság - a már működő újpesti állami újonctanosztály kiegészítésére - még további két újoncképző tanosztályt (a fővárosban) és egy tisztképző tanosztályt (Makón, illetőleg Nagykanizsán) szervezett.

Erre az időpontra helyezendő az intézményi tűzoltóképzés kezdete. A helyszínekben előfordult módosulást, de az iskolaszerű működés folyamatos volt és ez alapjaiban változtatta meg a tűzoltóképzés szervezeti kereteit.

A tűzoltóság államosítását elrendelő kormányrendelet végrehajtására jelent meg a 464 725/1948. BM IV/2. számú rendelet [10] az állami tűzoltóság tagjai kiképzésének szabályozásáról.

Az első állami tűzoltó tisztképző tanosztály 1948. június 18-án indult. [11] A tanfolyamok hallgatói részére a tanulmányi, a szolgálati és a közösségi munka megszervezése volt az egyik legfontosabb feladat. A szabadidő hasznos eltöltését biztosította a könyvtár létrehozása, az énekkarok, a színjátszó- és a falujáró csoportok megalakítása. A szabadidő hasznos eltöltését biztosította a könyvtár létrehozása, az énekkarok, a színjátszó- és a falujáró csoportok megalakítása. Egyre inkább javuló elhelyezési körülmények között történt a szakoktatás, a rendszeres egyéni tanulás, valamint a tanulókörökben folyó tevékenység.

A hallgatók egyre inkább a több éves tűzoltói szolgálattal rendelkezők köréből kerültek ki. Az állami tűzoltótiszt-képzés megszervezése és fenntartása minőségi változást eredményezett a tűzoltótisztek szakmai felkészültségében.

4. ábra: Az állami tiszti iskola tablója [3]

A képzésben a szakmai felkészítés mellett – mint minden más oktatásban – egyre jelentősebb szerepet kapott a politikai-ideológiai tevékenység. Időközben változás zajlott le a tűzoltóság országos irányításának szervezetében. 1950. december 30-án megjelent a 302/1950. MT számú rendelet, amely megszüntette az országos tűzoltó-főparancsnoki tisztséget és a Belügyminisztériumban Tűzrendészeti Főosztály létrehozását írta elő. Ez további centralizációt és a szakmai önállóság korlátozását jelentette.

A tűzoltóképzésbe is egyre inkább beépültek a mozgalmi elemek. Igaz, ezek felemásra sikeredtek, mert történetében egyszer viselt személynevet az iskola. 1951 áprilisától az Állami Tűzoltótiszti Tanosztály „Petőfi Tűzoltó Tisztképző Iskola” néven működött.

A 375 980/1951. BM számú rendelet „a tanulásban kiválók és élenjárók megkülönböztetése a tüzoltó iskolákon” tárgyában. A hallgatók ösztönzését szolgálva a „Kiváló Tanuló” és az „Éltanuló” megkülönböztető megjelölés elrendelése.

A tanintézet eredményeinek elismeréséül 1952 áprilisában – a tanévzáraskor – a tisztképző iskola csapatzászlót kapott. [7]

5. ábra: Zászlóátadás [3]

Az ötvenes évek hangulatára jellemzők az iskolára is kiható események: - az 1953-ban végzős hallgatók között először voltak nők (8 fő).

A 0047/1953. sz. belügyminiszteri parancsa BM tisztképző iskolák záróvizsgájának és a tisztavató ünnepségének egységes elvek alapján történő lefolytatásáról. A 0019/1953. sz. belügyminiszteri parancs „a belügyi szakiskolák és tanfolyamok előkészítésének, lefolytatásának és a feladatok végrehajtásának irányelveiről” szólt. A parancsban – többek között – megfogalmazták, hogy: „A Belügyminisztérium fegyveres és egyenruhás testületeinél folyó iskolai kiképzés és oktatás egységesítése megköveteli, hogy az egyes testületek iskoláinak előkészítése, lefolytatása egységes szempontok szerint, egységes alapon történjen.” Valamennyi iskolára nézve elrendelte a felvételi vizsgát.

A parancsban az iskola rendjére és munkájára vonatkozó általános rendelkezéseket is megfogalmazták. Többek között: Az iskolán a munka zavartalanságáért, a kellő tanulmányi színvonal biztosításáért, az előadók felkészültségéért az iskolaparancsnok és az iskolavezetők felelősek. Az iskolaparancsnok szervezze meg az oktató törzs szakmai továbbképzését. Az iskolákon a napi foglalkozási idő 10 óra legyen. Szombaton 6 óra. A hallgatókat feleleteik, munkájuk alapján és közbeeső vizsgaeredményeik szerint, minősíteni kell.

A megfogalmazott célok megvalósítása érdekében a törzs tagjai háromhetes pedagógiai továbbképzésben vettek részt. Alapvető törekvés, előírt követelmény volt a hallgatók megtanítása és kiképzése a gyakorlatok szakszerű, határozott megszervezésére és irányítására.

1955-ben jelent meg szervezési és módszertani utasítás a Belügyminisztérium tiszti és tiszti továbbképző iskolái számára. Az utasítás több szempontból volt érdekes. Így például:

- előírta az oktatási munka tervezését, ezen belül: a tanterv, a tematika, az oktatási munkaterv, az órarend, a konzultációs terv, az ellenőrzési terv készítését
- meghatározta az oktatási folyamat formáit: előadás, szeminárium és osztályfoglalkozás, a hallgatók önálló tanulása, konzultáció, külső és belső gyakorlati munka
- rendszerbe foglalta a hallgatók tanulmányi fejlődésének értékelését: annak eseteit, módját és a vizsgák formáit, a jellemzések elkészítésének követelményét.

1956 februárjában jelent meg a 12. számú belügyminiszteri parancs, amely a tűzvédelmi munka hatékonyságának, a tűzoltóság szakmai képzésének, a technikai berendezések tökéletesítésének további fejlesztését írta elő. Ez az iskolán az ismeretek tartalmi anyagainak bővítését, az oktatási-nevelési módszerek fejlesztését, a technikai eszközök tökéletesebb megismertetését jelentette.

Ebben az időszakban a tisztképző iskola állományának helytállását, az elméleti képzés gyakorlatban történő alkalmazását három jelentős esemény is példázza:

- 1954. évi dunai árvíz.
- 1956. januári földrengés;
- 1956. márciusi dunai jeges árvíz mentési munkáiban történő részvétele.

Az előzőekből megállapítható, hogy az állami tűzoltótiszt-képzés szervezete és működése a kor követelményének, a jogi szabályozás kereteinek megfelelően alakult. Az 1956-os esztendő második felében a tisztképző iskola törzsében jelentős változások történtek. Az átszervezett, illetve megszüntetett tűzoltó szakiskolákról az állományba sok új személy került. A forradalmi események következtében kialakult helyzet értékelése alapján azonban helyes volt a tisztképzés félbeszakítására (október 28.) hozott döntés. Az oktatók többsége azonban együtt maradt, szervezeten részt vett és helytállt a tűz- és káresetek felszámolásában, a romok eltakarításában és az újjáépítésben.

Az iskolaszerű tűzoltó tisztképzés kezdeti időszakban (1948-1956 között) összesen 7 alkalommal volt tisztavató ünnepség. A kiképzési időtartam 8-tól 14 hónapig tartott. A tanulmányokat eredményesen befejezők létszáma összesen – a felsőfokú tűzoltó tanfolyamon végzettekkel együtt – 638 fő volt. A kort jellemző politikai arculat természetesen kihatott a tűzoltóképzésre is. Ezt tükrözik az említett dokumentumrészletek is. Úgy tűnik, mintha a szakma a háttérbe került volna. Azonban a jelszavak árnyékában komoly erőfeszítések árán próbáltak az átalakuló gazdaság kívánalmainak megfelelő felkészültségű tűzoltókat képezni. A tanárok egy része a korábbi tűzoltói vezetők köréből – nézeteik miatt – eltávolított, nagy tudású szakemberekből állt. Ők garantálták a szakmai színvonalat. Erre nagy szükség volt, mert ezek között, akik az iskolába kerültek, sokan hiányos alapokkal kezdtek meg a tanulmányait. Részben ezt kellett bepótolni, részben a politikai nevelésre fordított idővel rövidülő szakmai képzést hatékonyabban kihasználni.

Olyan új veszélyforrások jelentkeztek, mint a gyors ütemben, és emiatt sok hiányossággal épített nagyipar, a formálódó iparvárosok és a mind nagyobb arányban felhasznált veszélyes energiahordozók.

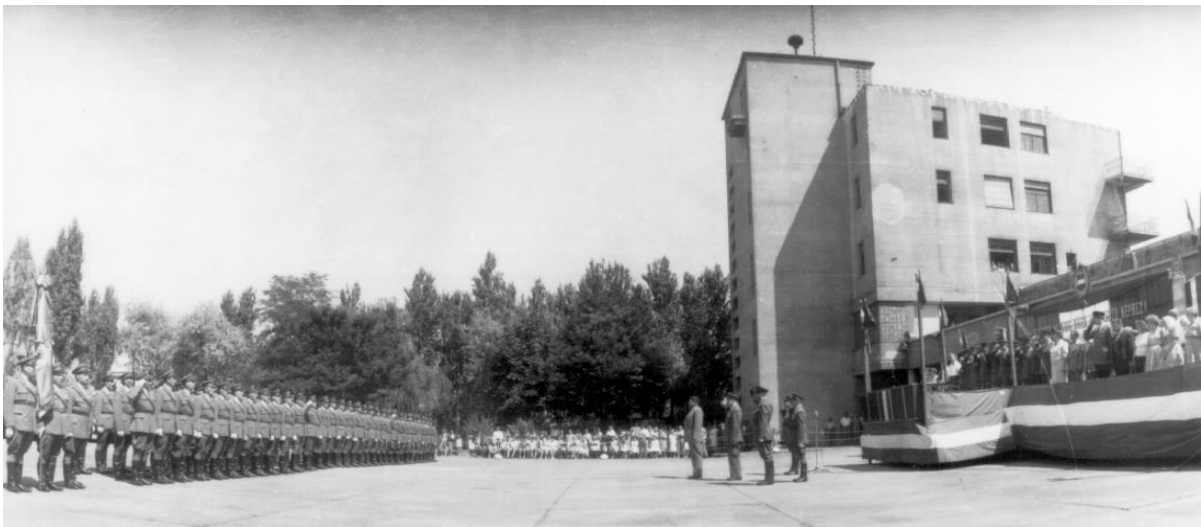
A tűzoltóknak meg kellett ismerkedniük a magyar ipar új szakmai termékeivel (gépjárműfecskenők, oltóanyagokkal) és az ezekhez kapcsolódó új oltási módokkal, taktikai elemekkel.

Ez időszakban látott napvilágot (1956 tavaszán) a háború utáni első átfogó törvényi szintű szabályozás, az 1956. évi 13. törvényerejű rendelet [12] a tűzoltóságról és a tűzrendészetről. Az új jogszabályok (a tvr. és végrehajtási rendeletei) megismerése és az oktatások előkészítése már egy következő időszak feladatát jelentette az iskola számára.

Az iskola elnevezésében, szervezetében, oktató-nevelő tevékenységében többször történtek változtatások. Az iskola 1948-ig Felsőfokú Tűzoltótanfolyam, 1948-1951-ig Tűzoltótiszt-képző Tanosztály, 1951-től (1963-ig) „Petőfi” Tűzoltótiszt-képző Iskola elnevezéssel működött. A tisztképzés 1956 októbere és 1958 augusztusa között szünetelt. A konszolidációt követően megújuló oktatás résztvevői azok a hallgatók voltak, akiknek tanulmányai két évvel korábban félbeszakadtak.

1.2.2.A tűzoltótiszt-képzés fejlődésének újabb szakasza (1958-1981)

Az oktatás a tisztképző szak nappali tagozaton 1958. augusztusában, szeptemberében pedig a levelező tagozaton vette kezdetét. Az oktató-nevelő munka végzésében, az általános és szakirányításban, felügyeletben jelentős változást hozott az 1959-es év, mert a 18/1959 (augusztus 7.) BM parancssal [11] a BM Tanulmányi és Módszertani Osztály hatáskörébe került a Tűzoltó Tisztképző Iskola.

6. ábra: Tanévzáró és tiszttavató ünnepség [3]

A 0011/1963 (június 3.) BM sz. parancs [11] értelmében a képzés szervezetében történt változás következtében 1963-1971 között a BM Akadémia Tűzoltó tagozatán történt a 2 éves nappali és a 3 éves levelező tagozaton a tisztképzés. A hallgatók már csak érettségizettek közül kerültek az iskolára, ugyanis a szaktárgyakat megalapozó természettudományos ismeretek (matematika, fizika, kémia) nélkülözhetetlenek voltak a tűzmelegelőzés, a tűzoltás és a műszaki ismeretek oktatásánál.

1971-ben „BM Tisztképző Iskola”-ra módosult az iskola megnevezése. Szervezete – önálló tanintézetként – a BM IV. Főcsoportfőnökség, szakmai felügyelete a BM Tűzoltóság Országos Parancsnokság hatáskörébe tartozott.

Az ezt követő évek jelentős változást hoztak az állami tűzoltóság szervezetében. Az állami tűzoltóság területi szervei – a területi közigazgatás hatáskörének növelése keretében – 1972. január 1-től a tanácsok intézményei lettek. A jogi alapok is átalakultak, hatályba lépett a tűz elleni védekezésről és a tűzoltóságról szóló 1973. évi 13. törvényerejű rendelet. [13] Végrehajtási rendelkezései szabályozták a tűzoltó és a tűzvédelmi képzést is. Meghatározták a tűzvédelmi oktatási feladatokat a tanintézetekben és a gazdálkodó szervezeteknél. A tűz elleni védekezést általános társadalmi kötelezettségként megfogalmazó jogszabályok a hivatásos tűzoltóságtól várták ennek összehangolását és szakmai irányítását.

Ez új feladatot jelentett a tisztképzésben is. A következő fejezetet az egységes BM akadémiai rendszer megszűnése hozta. Létrejött a BM Rendőrtiszti Főiskola, a többi rendészeti szerv tisztképzése visszakerült az adott szervezethez. A BM Tűzoltó Tisztképző Iskola 1971 szeptemberétől kezdte a működését, a képzés időtartama mindként tagozaton változatlan maradt. A levelező tagozaton egyre több főiskolát, egyetemet végzett kezdte meg tanulmányait a nappali tagozaton is előtérbe került a fiatalok beiskolázása, aki csak néhány éve fejezték be a középiskolát. Ez lehetővé tette az oktatási követelmények erősítését.

Bővült az iskola működési köre, javultak a tárgyi és elhelyezési feltételek és több korszerű tankönyv, jegyzet (Tűz és oltóanyagai Tűzvizsgálat) segítette a hallgatók felkészülését. A „hagyományos” tűzoltói feladatok: a tűz megelőzés (hatósági, szakhatósági, ellenőrzési munka), a tűzoltás, kárelhárítás és a tűzvizsgálat mellett fontos szerepet kapott a vállalati és az önkéntes tűzoltóság, illetőleg a tűzvédelmi szervezetek szaktevékenységének irányítása, a lakosság – és főként a fiatalok – körében végzett tájékoztató, felvilágosító munka. Új feladatként jelentkezett a tanácsokkal – mint általános irányítókkal – való együttműködés.

Az 1975. évben bekövetkezett 24/24 órás váltásról 24/48 órás történő átállás megnövekedett képzési igényének kielégítése fokozott képzési többletigényt vont maga után.

Jelentősen változott a gazdaság szerkezete is. A 60-as évek végétől nagyarányban nőtt a kőolaj és a földgáz kitermelése és felhasználása, a szénhidrogénekre épülő vegyipar fejlesztése, a panelos lakás és középület építés általánossá válása, a mezőgazdaság gépesítése, a közúti teherszállítás bővülése megváltoztatta a tűzoltás munkáját is.

Alapvető célkitűzés volt, hogy ezekre az új feladatokra a különféle szintű képzéseken a tűzoltókat felkészítsék, illetőleg a továbbképzések során gondoskodjanak a korábban végzetek ismeretanyagának bővítéséről.

Ennek érdekében a tananyagba egyre jobban beépültek a természettudományos, a műszaki és az igazgatási alapozó ismeretek, a szakismeretek oktatásába szélesebb körben vonták be a nagy gyakorlati tapasztalattal és elméleti ismeretekkel rendelkező külső tűzoltó szakembereket. A gazdaságban végbemenő gyors fejlődés szükségessé tette, hogy a magyar tűzoltók felsőfokú tűzoltóképzésben vegyenek részt. Ilyen szintű képzés azonban csak külföldi szakiskolákon – a Szovjetunióban és a Német Demokratikus Köztársaságban – folyt, a magyar tűzoltó tisztek felsőfokú tűzvédelmi szakképzésére:

- a Moszkvai BM Tűzoltómérnökképző Technikai Főiskolán az 1972/73. tanévtől,
- az NDK-ban, a „Hermann Matern” Tűzoltó Szakiskolán 1973/74. tanévtől 1983. évi befejezésig nyílt lehetőség. A Szovjetunióban tanulók tűzoltó mérnöki diplomát, az NDK-ban végzetek tűzoltó üzemmérnöki oklevelet szereztek.

1.2.3.A tűzoltóképzés átfogó reformja (1981-1991)

A hetvenes évek végére gyökeres szemléletváltás történt a gazdaságirányításában. Fellazult a szigorú tervutasításos rendszer, bővültek a tőkés országokkal a kereskedelmi és a gazdasági kapcsolatok.

Mindezekre a tűzoltókat elméletben és gyakorlatban is fel kellett készíteni. Több mint egy éves előkészítő munka után 1980-ban megtörtént a BM Tűzoltó Kiképző Központ létrehozására. Az intézmény a tűzoltótiszt-képző iskola jogutódjaként jött létre. Ezzel a tűzoltók iskolarendszerű képzése két intézménybe koncentrálódott. Egyrészt a Tűzoltó Kiképző Központba (továbbiakban: BM TTK), másrészt az Ybl Miklós Építőipari Műszaki Főiskolán létrehozott Tűzvédelmi Tanszékre.

A főiskolán, 1981 őszén indult be a tűzoltóság és a gazdaság egyéb területei részére a tűzvédelmi üzemmérnökök képzése.

A BM TKK és a Tűzvédelmi Tanszék a BM Oktatási és Közművelődési Csoportfőnökség általános irányítása és a Tűzoltóság Országos Parancsnokság szakfelügyelete alatt működött. Miután a főiskolai tanszéket a Belügyminisztérium működtette, a képzés zárt rendszerben működött, a hallgatók a tűzoltóság hivatásos állományából kerültek a nappali és a levelező tagozatra. Számukra az általános természettudományos és az építőműszaki alapozó tárgyak jelentették a legtöbb gondot.

1981-ben kezdte meg működését a BM Tűzvédelmi Kiképző tudású szakemberekből állt. Ők garantálták a szakmai színvonalat. Fokozatosan létrejöttek az egymásra épülő (alap, tiszthelyettes, zászlós, tiszt és üzemmérnök) képzés feltételei. Itt a szakanyagok differenciálására is lehetőség nyílt, mert az alsóbb szintek zömmel gyakorlati képzésére jól lehetett építeni a felsőbb szintek kiegyenlített, majd inkább elméleti ismeretekre épülő oktatását.

A tanári kar fokozatosan megújult, részben a külföldön (Szovjetunió, NDK) végzett tűzoltó mérnökökkel és üzemmérnökökkel, részben a hazai főiskolákon, egyetemeken bővülőkkel. A lassú ütemben folyó épület felújítások fokozatosan enyhítették az elhelyezési gondokat. A képzés tárgyi feltételei csak korlátozottan álltak rendelkezésre, ez nehezítette a gyakorlati felkészítést.
[10]

A képzési feladatok ellátása során mindenkor megkülönböztetett figyelmet fordítottak az állomány továbbképzésére.

Ennek jelentősége jutott kifejezésre abban is, hogy a tűzoltóság államosítását követő jogi szabályozások megismerése, egységes alapokra épülő alkalmazása és végrehajtása elsősorban tanfolyami képzés keretében történt.

Befejezés éve	Képzett fő	Képzés neve	Képzési Mód	Időtartam (hónap)	Képzési szint
1948	35	Felsőfokú Tűzoltótanfolyam	időszakos	8	általános
1949	82	Tűzoltótisztképző Tanosztály	időszakos	8	általános
1950	88	Tűzoltótisztképző Tanosztály	időszakos	9	általános
1951	84	Tűzoltótisztképző Tanosztály	időszakos	12	általános
1952	103	„Petőfi” Tűzoltótisztképző Iskola	időszakos	13	általános
1953	104	„Petőfi” Tűzoltótisztképző Iskola	időszakos	12	általános
1954	67	Iskola	időszakos	12	általános
1956	75	„Petőfi” Tűzoltótisztképző Iskola	időszakos	12	általános
1959	99	Iskola	időszakos	14	általános
1962	88	„Petőfi” Tűzoltótisztképző Iskola	időszakos	20	általános
1965	88	BM Akadémia Tűzoltó Tagozat	időszakos	20	általános
1969	54	BM Akadémia Tűzoltó Tagozat	évfolyami rendszer	20	általános
1970	33	BM Akadémia Tűzoltó Tagozat	évfolyami rendszer	20	általános
1971	32	BM Akadémia Tűzoltó Tagozat	évfolyami rendszer	20	általános
1972	24	BM Tűzoltótisztképző Iskola	évfolyami rendszer	20	általános
1973	24	BM Tűzoltótisztképző Iskola	évfolyami rendszer	20	általános
1974	24	BM Tűzoltótisztképző Iskola	évfolyami rendszer	20	általános
1975	35	BM Tűzoltótisztképző Iskola	évfolyami rendszer	20	emelt szintű
1976	26	BM Tűzoltótisztképző Iskola	évfolyami rendszer	20	emelt szintű
1977	69	BM Tűzoltótisztképző Iskola	évfolyami rendszer	20	emelt szintű
1978	30	BM Tűzoltótisztképző Iskola	évfolyami rendszer	20	emelt szintű
1979	24	BM Tűzoltótisztképző Iskola	évfolyami rendszer	20	emelt szintű
1980	21	BM Tűzoltótisztképző Iskola	évfolyami rendszer	20	emelt szintű
1981	26	BM Tűzoltótisztképző Iskola	évfolyami rendszer	20	emelt szintű

3. táblázat: Tűzoltótiszt-képzés alakulása nappali tagozaton 1948-1981 [9]

1.3. A tűzoltó és tűzvédelmi szakemberképzés igazítása az állami szakképzés rendszeréhez rendszerátvétel után (1990-1998)

1991-ben a tűzvédelmi oktatást és kutatást végző szervezeti egységek közös irányítás alá kerültek, megalakították a BM Tűzvédelmi Oktató és Kutató Intézetet. Ez az új szervezet a hagyományos iskolarendszerű képzésen és kutatási tevékenységen túl szakmailag átfogta a különböző oktatási formák szakmai felügyeletét és a tűzvédelmi kutatások országos koordinálását is. Az Intézethez tartozott a főiskolai Tűzvédelmi Tanszék is. Új feladatokat hozott az 1993-as esztendő. A Kormány döntött a tűzoltóság és a polgári védelem országos irányításának összevonásáról. Ez érintette a központi szervekhez kapcsolódó háttérintézményeket. Július 1-ével megkezdte működését a BM Tűz és Polgári Védelmi Intézet, amely feladatait 1997. január 1-ig látta el. Az intézet szervezetében működött a Tűzoltó Múzeum és a Tűzoltó Zenekar is.

A képzésben nemcsak az jelentett változást, hogy új irányként elő kellett készíteni az iskolarendszerű polgári védelmi oktatást, hanem a tűzvédelmi és a tűzoltó képzési rendszert az állami szakképzés követelményeihez kellett igazítani. A tűzoltó szakképzés bekerült az Országos Képzési Jegyzékbe, így a képesítés országos elismerést kapott. A tisztiszerelés a tűzoltó technikus és tűzoltó szakmunkásképzés mellett a polgári védelmi oktatás is több új vonással gazdagodott. Fokozatosan javultak a képzés logisztikai feltételei. Működött a pszichikai gyakorlóterület, egyre több feladatra lett alkalmas a Hatvan- Nagygombos gyakorlóterület is, azonban továbbra sem volt megfelelő a tűzoltótechnika és jármű állomány.

A tűz- és polgári védelmi képzés szétválását követően ismét a tűzoltó és a tűzvédelmi képzés maradt a Tűzvédelmi Kiképző Intézet feladata. A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. Törvény [14] és végrehajtási rendelkezései egyértelműen és hosszabb távra kívánták szabályozni a jogi és a működési feltételeket. Ennek szerves része volt a tűzoltó és tűzvédelmi képzés rendjének kialakítása.

Szakok	Összes fő
Tiszti átképző	278
Tisztképző tűzoltási (nappali)	116
Tisztképző tűzoltási (levelező)	236
Tisztképző tűzmegeelőzési (levelező)	76
Tűzvédelmi vezető felsőfokú (levelező)	210
Zászlósképző tűzoltási (nappali)	315
Zászlósképző műszaki (nappali)	107
Tiszthelyettes képző (nappali)	3 154
Önk. és vállalati tűzoltótisztképző (levelező)	37
BM középfokú tűzvédelmi vezető (levelező)	46
Középfokú tűzvédelmi vezető (levelező)	266
Tanfolyamok:	
Tűzvizsgálói	133
Létrás gépjárműkezelői	416
Gépjárműfecskenő kezelői	413
Porraloltó szerkezelői	181
Habbaloltó szerkezelői	224
Műszaki mentőszer kezelői	149
Légzőkészülék kezelői	38
Kisgépkézelői	28
„M” tartalékos tűzoltóképző	498
BM Alapfokú tűzoltóképző	329
Összesen	7250

4. táblázat: 1981-01-01 és 1990-07-13 között kiképzettek száma [9]

Szakok	Összes fő
Tiszti átképző	245
Technikusképző	256
Szaktunóképző	754
Tűzvédelmi előadó (alapfokú)	681
Tűzvédelmi előadó (középfokú)	740
Önkéntes és vállalati tűzoltó parancsnoki	51
Tanfolyamok:	
6 hetes alapfokú	3 228
Nehézgépkezelő alaptanfolyam	812
Gépjárműfecskekezelői	413
Létrás gépjármű kezelői	313
Habbal oltó szerkezelői	230
Porral oltó szerkezelői	286
Műszaki mentő szerkezelői	201
Légzőkészülék kezelői	176
SIMON emelőkosaras	143
Központi szakmai továbbképzés	4 244
Összesen	13519

5. táblázat: 1991-1997 között végzett hallgatók száma [9]

A képzés rendszere és folyamata mellett természetesen meg kell vizsgálni a szükséges képesítési követelményekben történő változásokat is. 1996-ban jelent meg a Szolgálati Törvény [15] amely, mérföldkőnek számított a képesítésekben is. A tűzoltóság meghatározó állományát képviselő készenléti jellegű szolgálat parancsnokai, a szolgálatparancsnokok és helyetteseik ez idáig csak középfokú végzettséggel kellett, hogy rendelkezzenek.

A Szolgálati Törvény megjelenését követően azonban a szolgálatparancsnokok és helyetteseik, valamint egyéb más beosztások is tisztivé alakultak át, így nagymértékben megnőtt a felsőfokú állami szakmai képesítéssel rendelkezők iránti igény.

Ahogy a fentiekben már említettem, a II. világháborút követően a felsőfokú tűzvédelmi képzés elsősorban a hazai tiszti iskolákra, tisztképzésre alapult, majd az 1970-es évektől kezdődően megjelentek a külföldön (Szovjetunió, NDK) megszerzhető felsőfokú végzettségek is. Azonban a rendszerváltást követően a külföldi képzési lehetőségek gyakorlatilag azonnal és teljesen megszűntek, ezzel az egyetemi szintű tűzvédelmi szakirányú képzés eltűnt a szakoktatási palettáról. A felsőfokú képzés továbbra is folyt több hazai felsőoktatási intézményben, így a Szent István Egyetem Ybl Miklós Főiskolai Kar (SZIE Ybl Miklós Építéstudományi kar) tűzvédelmi mérnök szakán, Budapesten, a Pollack Mihály Egyetem (PTE) Műszaki Főiskolai karán, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Bólyai János Katonai Műszaki Kar védelmi igazgatási szakán, Rendőrtiszti Főiskolai Kar katasztrófavédelmi szakán.

1.4 Képzés az ezredfordulón

Az ezredforduló újabb és a korábbiaknál sokkal gyökeresebb átalakulást hozott a képzésben és az Intézet működési körében. Több éves előkészítés után az Országgyűlés elfogadta a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezéséről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos ipari balesetek elleni védekezésről szóló 1999. évi LXXIV. törvényt. [16]

A katasztrófavédelmi törvény 2000. január 1-ével lépett hatályba. A tűzoltóság és a polgári védelem szervei országos és területi szinten katasztrófavédelmi igazgatóságként átvették a katasztrófavédelem és a polgári védelem irányítását, a tűzvédelem ágazati és a tűzoltóság tevékenységének szakmai felügyeletét.

Az átalakulás részeként jött létre a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ, amely tűzoltóság és a polgári védelem központi intézményeit tömörítette. Az oktatást nem végző szervezeti egységek (Kutatóintézet, Zenekar, Múzeum) nem kerültek a KOK szervezetébe.

A KOK a Belügyminisztérium által elfogadott katasztrófavédelmi oktatási koncepció szerint a három szakterület katasztrófavédelem, polgári védelem, tűzvédelem- tűzoltóság) részben integrált, részben önálló képzési formáinak kialakítását és oktatását kapta alapfeladatául.

Ehhez kapcsolódott a vizsgaközponti tevékenység ellátása a nem általa végzett szakmai képzések tekintetében.

Megőrizte a szerepét a KOK az egyes szakterületek továbbképzésének szervezésében, egy-egy témára egy-öt napos továbbképzéseket hirdetett.

A vizsgált időszakban az oktatási anyagok, az egymásra épülő képzési formák és a különféle szintekhez kapcsolódó továbbképzések továbbá is lehetőséget nyújtanak az élethosszig tartó tanulás feltételeinek kialakításához, valamint a szakmai karriert szolgáló folyamatos képzéshez.

7.ábra: Gyakorlat a KOK-on. [3]

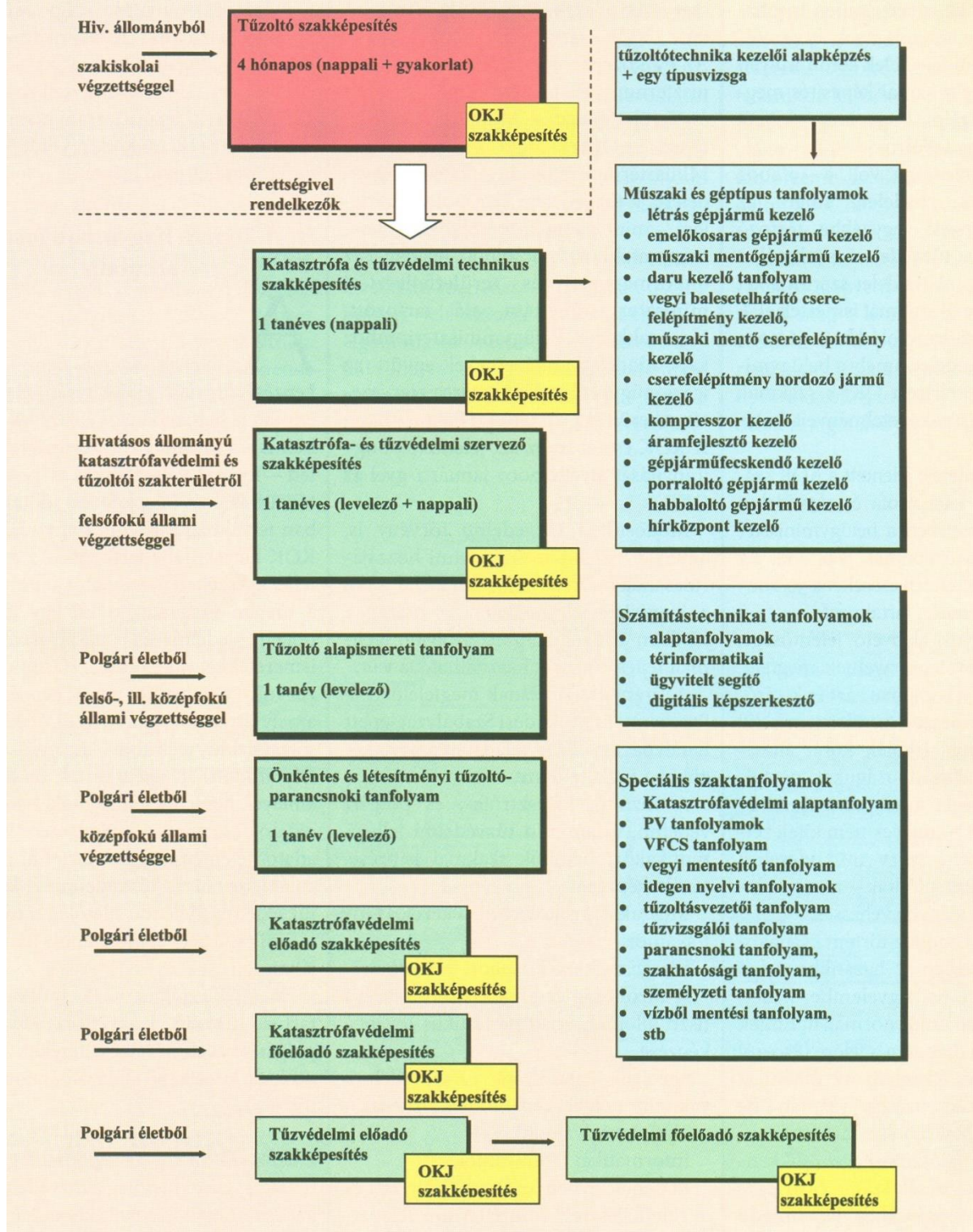
Ebben az időben is a KOK aktívan közreműködik a szakmai felsőoktatásban. Az RTF-en működő katasztrófavédelmi szak, majd szakirány hallgatóinak elméleti és gyakorlati oktatását folyamatosan végzi, segítséget nyújt a Szent István Egyetem Ybl Miklós Műszaki Főiskoláján folyó tűzvédelmi mérnökképzéshez és állandó kapcsolatot tart a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem tűzoltó és katasztrófavédelmi képzést végző munkatársaival, doktori iskolájával.

A katasztrófavédelmi képzési koncepciót a 2003/2004. tanévben vezették be, ami a következőképpen nézett ki:

- Alapfokú képzés - 4 hónapos képzési idejű OKJ-s „tűzoltó” szakképesítést adó képzési forma. A lebonyolítás rendje szerint 2 hónapos elméleti és gyakorlati felkészítést követően a résztvevők a szolgálati helyükön, felügyelet mellett, gyakorló szolgálatot látnak el. A képzés befejezéseként sor került a záróvizsgára. A képzést a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok, az akkori Fővárosi Tűzoltóparancsnokság, illetve Katasztrófavédelmi Oktatási Központ végezték, az intézet a vizsgaközpont feladatait is ellátta.
- Középfokú képzés - 10 hónapos nappali képzési formában, amely az OKJ-s „katasztrófavédelmi és tűzvédelmi technikus” szakképesítést adott. A képzésben résztvevőknek felvételi vizsgát kellett tenniük, a felvételi tárgyak matematika, kémia és szakmai ismeretek, valamint fizikai alkalmasság voltak.
- Felsőfokú képzés - 10 hónapos időtartamú OKJ-s „katasztrófa- és tűzvédelmi szervező (tiszt)” képzés. A lebonyolítás rendje szerint az 5 hónapos levelező képzési időszakot 5 hónapos nappali képzés követett. A későbbiekben elfogadott módosítás szerint két fajta tiszt átképzés folyt a KOK-on. A nem szakmai területeken dolgozók „tűzoltó (tiszt) alapismereti tanfolyamon” (3-3,5 hónap, levelezői) vettek részt, a többi – „rendészeti szervező szakképzésen, (tűzoltó elágazás)”, amely féléves levelező, valamint féléves nappali képzésből adódott össze. A képzés befejezéseként került sor a szakmai vizsgára. Beiskolázási feltétel az állami felsőfokú végzettség megléte volt.

A BM KOK KÉPZÉSI STRUKTÚRÁJA 2003-TÓL

8. ábra: A BM KOK képzési struktúrája 2003-tól [9]

Összefoglalva elmondható, hogy az ezredfordulón Katasztrófavédelmi Oktatási Központ kiemelkedő szerepet játszott a szakmai felkészítésben. Itt az elméleti oktatás mellett biztosítva volt a lehetőség a gyakorlatok megszervezésére a tanintézet budapesti, illetve hatvani objektumaiban. A KOK-on különböző szintű és tartalmú, általa, illetve nem általa szervezett tanfolyamok tanulóinak vizsgáztatása is folyt. A 2008 évi adatok szerint a tanintézet kapacitásának maximális kihasználásával

- a tűzoltó szakképzésben három, (132 fő),
- a katasztrófa- és tűzvédelmi technikus, valamint a katasztrófa- és tűzvédelmi szervezőszakon kettő-kettő tanulócsoportban (131 fő) folyt a képzés. [17]

A továbbképzések legfontosabb szakmai – tűzmelegelőzési, valamint tűzoltási – területen kerültek megszervezésre. Valamennyi tanfolyam, az OKJ-s képzések is andragógiai képzésnek minősülnek, mivel a tűzoltóság személyi állományában csak felnőtt, 18. életévüket betöltött személyek teljesítenek szolgálatot, és ezeken a képzéseken illetve tanfolyamokon munkájuk ellátása mellett, illetve helyett vesznek részt. Kivétel ez alól a Szent István Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi kar, ahol nappali képzés is folyik, s nem minden hallgató tagja a tűzoltóság állományának.

A szakképzésben irányadó 10/2008. (X. 30.) Önkormányzati Miniszter (ÖM) rendelete¹ szerint a hivatásos állomány szakképzési rendszere alapjaiban változatlan maradt és továbbra is az alábbi elemeket tartalmazta:

- Alapszintű* – katasztrófavédelmi alapismereti tanfolyam,
  - Középszintű* - polgári védelmi előadó szakképzés, valamint katasztrófa- és polgári védelmi főelőadó (ráépülő) szakképzés
  - Felsőszintű* – különböző főiskolai, illetve egyetemi szintű szakképzések, valamint rendészeti szervező szakképzés, katasztrófa- és polgári védelmi szervező elágazás.
- [18]

¹ 2015. április 02-én hatályon kívül helyezve

2008 évtől a képzés az új szakmastruktúra a kor és a szakterületek igényeinek leginkább megfelelő moduláris felépítésűvé és kompetencia alapúvá vált. E módosulás az egész tanítási-tanulási folyamatra, valamint a vizsgáztatási rendszerre is alapvetően kihatott. Így jött létre a tűzoltó szakképesítésre ráépülve a tűzoltó technikus, a tűzvédelmi előadó szakképesítésre ráépülve a tűzvédelmi főelőadó, a polgári védelmi előadó szakképesítésre ráépülve a katasztrófa- és polgári védelmi főelőadó, valamint a rendészeti szervező szakképesítés leágazásaként a tűzoltó szervező, és a katasztrófa- és polgári védelmi szervező szakképesítés.

A változást azonban a 2010-ben történt kormányváltást követően létrehozott Belügyminisztérium új szakképzési koncepciója hozta meg.

1.5 Részkövetkeztetések

Összefoglalva elmondható, hogy Magyarországon a szakképzés - a mindenkori gazdasági, műszaki, politikai, illetve szervezeti és más egyéb változtatásokat figyelembe véve – folyamatosan fejlődött, a kor követelményeinek megfelelően.

Már a XIX. században, az önkéntes, illetve a hivatásos tűzoltóságok szervezésével és létrehozásával megkezdődött a tűzoltók képzése, amely szervezett keretek között ma is folyik. A kezdetektől fogva ez a képzés megfelelt a kor követelményeinek, a tűzoltótiszt-képző tanfolyamok végzettei kiemelkedően magas szaktudással rendelkeztek.

A II. világháborút követően megkezdődött a háborús viszonyok és a harci cselekmények következtében szétesett tűzoltóság újjáépítése, az ország közigazgatásának újjászervezése keretein belül. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány első rendelkezései között intézkedett a közbiztonság és annak részeként a tűzvédelem biztosításáról.

A XX. század hetvenes éveinek gazdasági, technikai, valamint a gazdaságirányítási változásai szükségessé tették a tűzoltók elméleti és gyakorlati felkészítésének további fejlesztését. Kezdetét vette a tűzoltóképzés átfogó reformja, a szakember képzésének igazítása az állami szakképzés rendszeréhez.

Az ezredfordulón megkezdte a működését a katasztrófavédelem – a rendészeti igazgatás új szakterülete. A katasztrófavédelmi képzési koncepció, amelyet 2003/2004. tanévben vezettek be, az alap-, közép-, illetve felsőszintű, egymásra ráépülő, képzésből tevődött össze.

2008 évtől a képzés az új szakmastruktúra a kor és a szakterületek igényeinek leginkább megfelelő moduláris felépítésűvé és kompetencia alapúvá vált.

A mindenkori változások szükségessé tették a szakterület új jogalapjainak, illetve működési rendszerének a megteremtését.

1996-ban jelent meg a Szolgálati Törvény, amely megjelenését követően a szolgálatparancsnokok, helyetteseik, valamint egyéb más beosztások tisztivé alakultak át, így nagymértékben megnőtt a felsőfokú állami szakmai képesítéssel rendelkezők iránti igény.

„A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról” szóló 1996. évi XXXI. törvény immár hivatalosan is a tűzoltóság feladatává tette a műszaki mentést, ami szükségessé tette a tűzoltóság műszaki bázisát és eszközparkjának fejlesztését, bővítését, valamint a megfelelő tudással rendelkező szakemberek elméleti és gyakorlati képzését.

Az ezredforduló újabb és a korábbiaknál sokkal gyökeresebb átalakulást hozott a szakképzésben. Több éves előkészítés után az Országgyűlés elfogadta a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezéséről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos ipari balesetek elleni védekezésről szóló 1999. évi LXXIV. törvényt, amely 2000. január 1-ével lépett hatályba. A tűzoltóság és a polgári védelem szervei országos és területi szinten katasztrófavédelmi igazgatóságként átvették a katasztrófavédelem és a polgári védelem irányítását, a tűzvédelem ágazati és a tűzoltóság tevékenységének szakmai felügyeletét.

A gyökeres változást a 2010-ben történt kormányváltást követően létrehozott Belügyminisztérium új szakképzési koncepciója hozta meg.

Az elmúlt évtizedek folyamatokat elemezve, összességében elmondható, hogy az új feladatok által megkívánt lépéseket az oktatás-képzés területén az adott időben meg is tették. Azonban mint minden képzés, ez sem örök, a változó igények szerint fejleszthető és fejlesztendő. Ez a folyamat jelenleg is folytatódik.

A beavatkozó állomány képzésének hatékonyság növelése, a korszerű szakoktatási rendszer kialakítása, továbbá stabil működtetése csak akkor lehetséges, ha ehhez szükséges személyi, anyagi, valamint szervezeti feltételek megteremtésre, illetve javítására kerül sor. A képzési helyek kialakítása csakis anyagi és személyi feltételek megteremtése esetén lehetséges, amit a fejezetben vizsgált periódusban a hatályos jogszabály is alátámasztott: a „szakképzést végző szervezeteknek rendelkezniük kell a képzési programban meghatározottak végrehajtásához szükséges személyi és tárgyi feltételekkel, amelyek hiányában képzés nem indítható”. [18]

E nélkül az ország mentő tűzvédelmet teljesítő tütolóságok nem tudnak megfelelni a kor kihívásainak és a törvényi követelményeinek.

2. A MENTŐ TŰZVÉDELEM NEMZETKÖZI SZAKKÉPZÉSI TAPASZTALATAINAK VIZSGÁLATA

2.1 Az elmúlt két évtized tűzvédelmi teljesítménye a nemzetközi statisztikai adatok tükrében

Jelen értekezésemnek nem célja a különböző országok tűzoltóságainak szervezeti struktúráját, illetve működési sajátosságait elemezni. A mentő tűzvédelem országonként nagyon eltérő és sok tényezőn múlik (például, az adott ország gazdasági, ipari, technikai fejlődés szintje, történelmi hagyományai). A szervezeti struktúra és működési elvek, a maga részéről befolyásolják a tűzoltók képzését és oktatását. Az alábbiakban – a teljesség igénye nélkül - csak néhány ország tűzvédelme kerül röviden bemutatásra. A különböző országok tűzvédelmi rendszereinek kritikus összehasonlítása egy külön kutatás témája lehet, ezért csupán bizonyos, általánosnak tekinthető tendenciákat tanulmányozok.

E fejezetben, mielőtt a következő fejezetben bemutatom a 2010-ben történt kormányváltást követően létrehozott Belügyminisztérium új szakképzési koncepcióját, fontosnak tartom a nemzetközi szakképzési irányzatok kritikus elemzését. Véleményem szerint, ez utóbbiaknak pozitív, illetve negatív tapasztalatait figyelembevétele egyaránt hozzájárul a hazai szakoktatási rendszer fejlesztéséhez, illetve esetleges hibák kiküszöböléséhez.

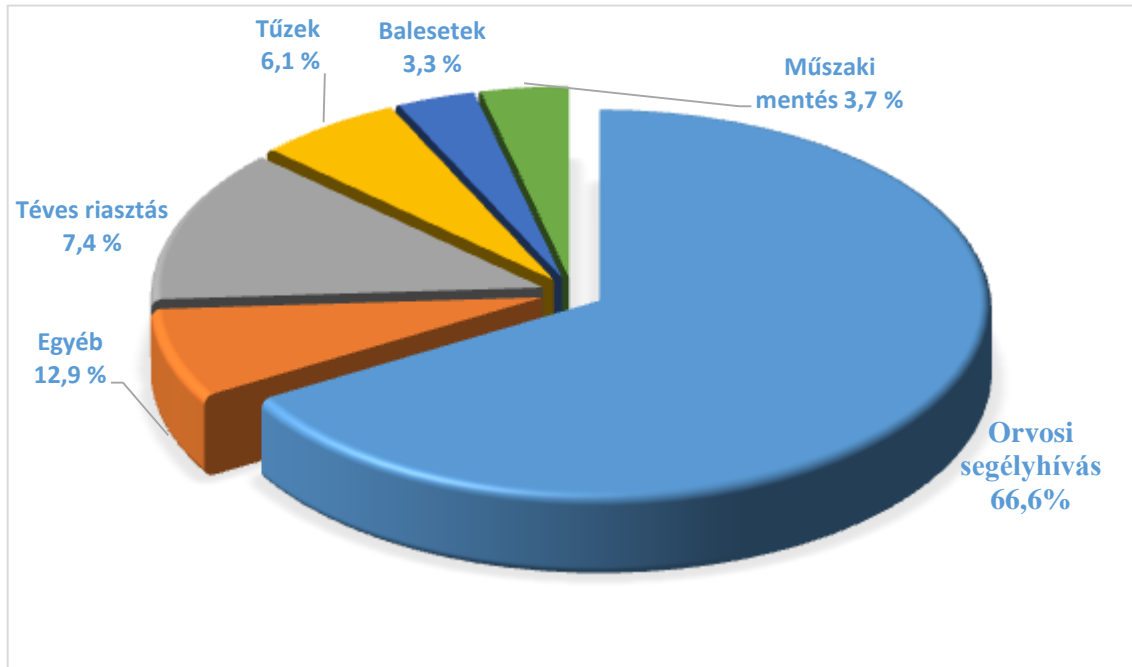
A Nemzetközi Tűzoltó Szövetségnek (Comité technique international de prévention et d'extinction du Feu, *továbbiakban*: CTIF) Tűzvédelmi Statisztikai Központja (Center of Fire Statistics, *továbbiakban*: CFS) 1995 óta rögzíti, illetve elemzi a tűzoltói beavatkozásokkal kapcsolatos adatokat. Az elmúlt két évtized alatt összegyűjtött információk egyértelműen alátámasztják azt az állítást, hogy a tűz- és káresetek egyre nagyobb veszteséget okoznak az ipari országok gazdaságának: a kár nagyságát a GDP 1 % -a körüli értékre becsülik. [1]

Ezen országok népessége összeadva megközelíti a 2 milliárd főt (a világ lakosságának 14 %). A vizsgált periódusban a fenti országok tűzoltó szervezetei évente 24-45 millió riasztást kaptak, amelyek közül 3 - 4,5 millió tüzesettel kapcsolatos, vagyis átlagosan az összes riasztás közel 10 százaléka.

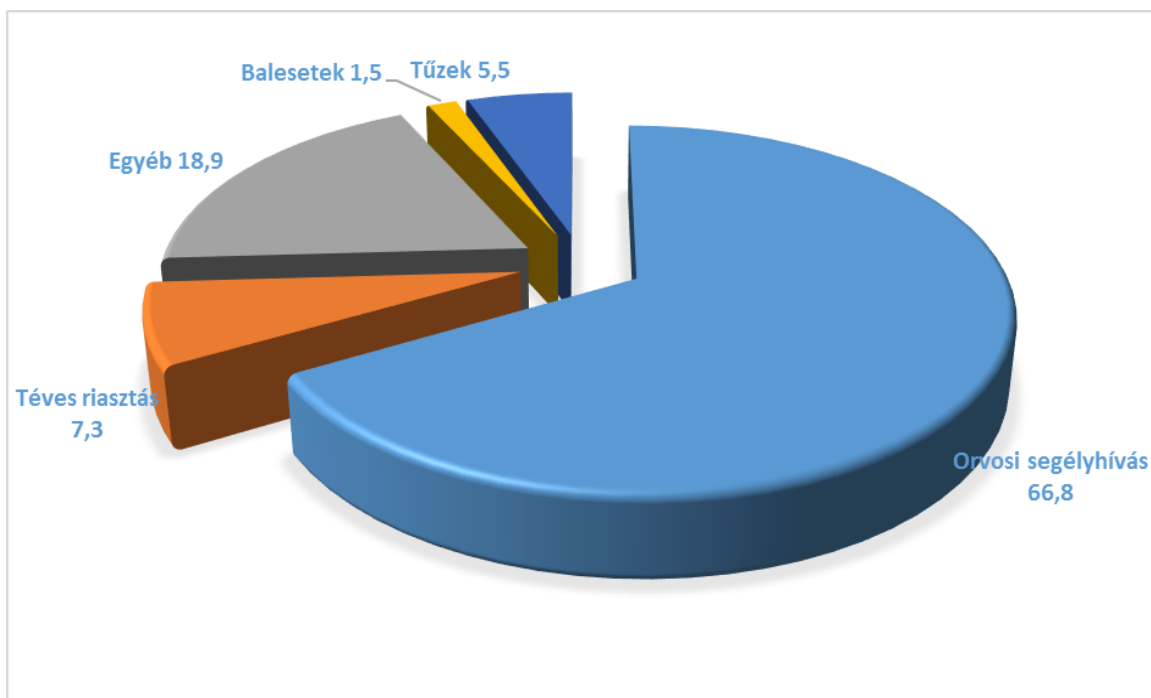
Ezek a tüzek 25-35 ezer ember halálához, illetve több mint 50 ezer fő sérüléséhez vezettek minden évben. Az elmúlt 20 évben közel egymillió ember esett áldozatul a 80 millió tüzeset során. [1] 2012. évben a tűz következtében több, mint 23 és fél ezer ember meghalt, valamint közel 70 ezer megsebesült. Ez azt jelent, hogy átlagosan a 35 országban az ezer lakosra jutó halálesetek száma elérte a 2,1-t, illetve a sérülések száma a 6,4-t (100 tűzben átlagosan 0,8 ember halt meg és 2,3 megsebesült) [1]. Ez a tendencia folytatódott 2013. évben is. Ebben az évben több, mint 21 és fél ezer ember esett áldozatul a tűznek, és majdnem 66 ezer ember megsebesült. Tehát 2013. évben a vizsgált országokban átlagosan az ezer lakosra jutó halálesetek száma 2,0 volt, valamint a sebesültek száma elérte a 6,1-t. 100 tűzben átlagosan 0,8 ember meghalt, illetve 2,5 megsebesült.[1]

Emellett a tűzoltói beavatkozást igénylő események jellege, összetétele is folyamatosan változik. Több, mint másfél évtizede, látható tendencia, hogy a tüzesetek számának csökkenése mellett a műszaki mentések részaránya folyamatosan emelkedik. A 2004-es adatok szerint, a riasztások 9,3% tüzeset volt, 5,1% un. veszélyes baleset, 5,3% - műszaki segélyhívás.² Az esetek 58,1% orvosi segélyhívás (ez a német, francia, amerikai, ír és finn tűzoltó szervek sajátossága), 9,0% téves bejelentés és 13,2% egyéb jellegű hívás volt. [19] 2010-ben a 37 millió riasztás elemzése alapján a fenti adatok már az alábbiak szerint alakultak: tüzesetek aránya – 7% (vagyis több mint kétszázalékos csökkenés tapasztalható), míg a balesetek részaránya elérte 15%-ot (hat év alatt - majdnem háromszoros növekedés). A műszaki segélynyújtás 3,6% volt, orvosi segélyhívás (jellemzően az Egyesült Államokban, illetve Portugáliában) – 53,1%, téves bejelentés – 7,2, illetve egyéb eset 14,1%. 2012-ben 26 országban 45 millió riasztás elemzése alapján azt a következtetést vonom le, hogy a tüzesetek részaránya tovább csökkent és 6,1 %-ot tett ki, ugyanakkor a balesetek és a műszaki segélyhívás részaránya 3,3 %, illetve 3,7 % volt, vagyis tovább nőtt. [1] 2013. évben megfigyelhető a tüzesetek arányának további csökkenése 7%-ról 5 és fél %-ra, műszaki segélynyújtás 1,5% volt, orvosi segélyhívás – 66,8% (elsősorban, az Egyesült Államokban, Franciaországban, valamint Japánban). Téves bejelentések mennyisége kis mértékben csökkent (7,4%-ról 7,3%-ra), egyéb eset megközelítette a 19 %-ot.

² Sok országban a veszélyes baleseteket és a műszaki segélyhívásokat azonos módon értékelik, és nem tesznek közöttük különbséget

9.ábra: Riasztások megoszlása 2012. évben [1]

10.ábra: Riasztások megoszlása 2013. évben [1]

Ez a tendencia jellemző a fejlett országok többségére, így Magyarországra is. „A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról” szóló 1996. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: tűzvédelmi törvény) [14] immár hivatalosan is a tűzoltóság feladatává tette a műszaki mentést.

Magyarországon az esetek döntő többségében mind a természeti, mind az ipari katasztrófák következményeinek felszámolását a tűzoltóság kezdi meg tűzoltási, illetve műszaki mentési tevékenységének keretein belül, amit az alábbi adatok is alátámasztanak.

Hazánkban a beavatkozások száma 1995. óta közel kétszeresére nőtt. Már a 2010-ben a tüzesetek száma 16.756 volt, vagyis az összes káresemények 20,4% -a, míg a műszaki mentések száma elérte a 63.602 (77,6 %-ot). [20]

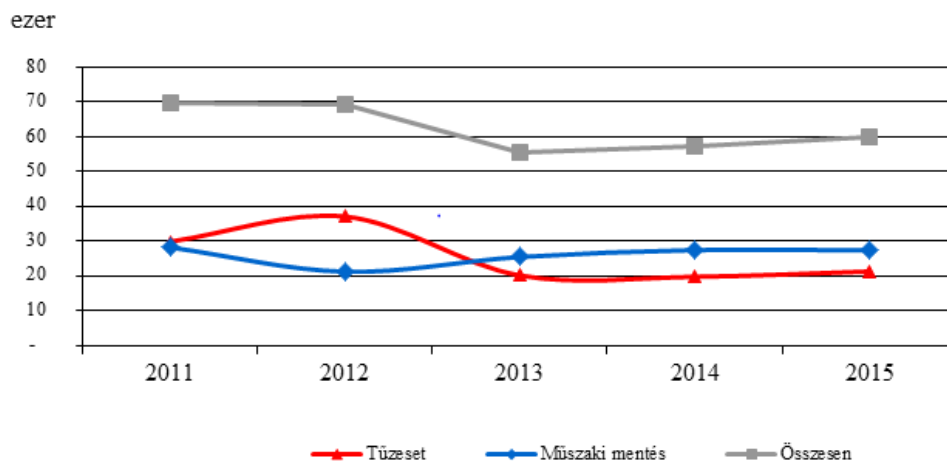
Az Országos Tűzoltósági Főfelügyelőség adatai szerint, a tűzoltók 2014-ben 57.264 esetben vonultak káreseményhez, ami közelítőleg megegyezik az előző év adataival (55.444).³ Ebből a tüzesetek száma 26.659 volt, míg a műszaki mentések 30.605. [21]

2015. évben a hivatásos tűzoltó parancsnokságok (a továbbiakban: HTP), az önkormányzati tűzoltóságok (a továbbiakban: ÖTP), a létesítményi tűzoltó parancsnokságok (a továbbiakban: LTP) és az ÖTE-k összesen 59.860 esetben vonultak káreseményhez, ami kismértékű növekedést jelent az előző év adataihoz (57.264) képest, de továbbra is jelentősen alacsonyabb, mint a korábbi évek mintegy 70.000-es átlaga. [22]

Az elmúlt öt év vonulásainak összetételét az alábbi diagram mutatja, amiből megállapítom, hogy a 2012. év kivételével, a műszaki mentések száma jelentősen meghaladja a tüzesetekét.

³ A fenti szám jelentősen alacsonyabb, mint a korábbi évek átlaga (kb.70000 esemény), ami a szervezet által folytatott megelőzési, ellenőrzési, tájékoztatási tevékenységének az eredménye.

11.ábra: Éves vonulási adatok esemény típusonkénti összehasonlítása 2011-2015. év között. Készítette: a Szerző, 2017. (a BM OKF 2015. évi adatai alapján)

A kutató munkám során megvizsgáltam néhány, általam kiválasztott ország tűzoltóságainak összetételét és működési elveit. Ez alapján arra a megállapításra jutottam, hogy a nyugati országok többségében a hivatásos tűzoltóságok működési költségeit a helyi önkormányzatok saját költségvetésükből fedezik, számos országban a tűzoltóságoknak országos szinten nincsen központi vezető szerve.

Sok európai országban (pl.: Németországban, Franciaországban) az önkéntes tűzoltók száma többszörösen meghaladja a hivatásos tűzoltókét. Néhány országban (pl. Dánia, Finnország, Írország, Luxemburg, Svédország) a tűzoltóság majdnem teljesen, vagy teljesen (pl., Liechtenstein) önkéntes alapon szerveződik.

Vizsgálataim szerint a világ majdnem összes országában a hivatásos tűzoltóság mellett önkéntes tűzoltóság is működik. [23] Ez utóbbiak szervezeti struktúrája, irányítása, finanszírozása, a dolgozók motivációja, a kedvezmények rendszere az adott regionális, nemzeti, gazdasági és kulturális tényezők függvénye. Az önkormányzati tűzoltóságok (hivatásosok és önkéntesek egyaránt) a tűzoltás mellett műszaki mentéssel, valamint balesetek és egyéb rendkívüli helyzetek felszámolásával is foglalkoznak.

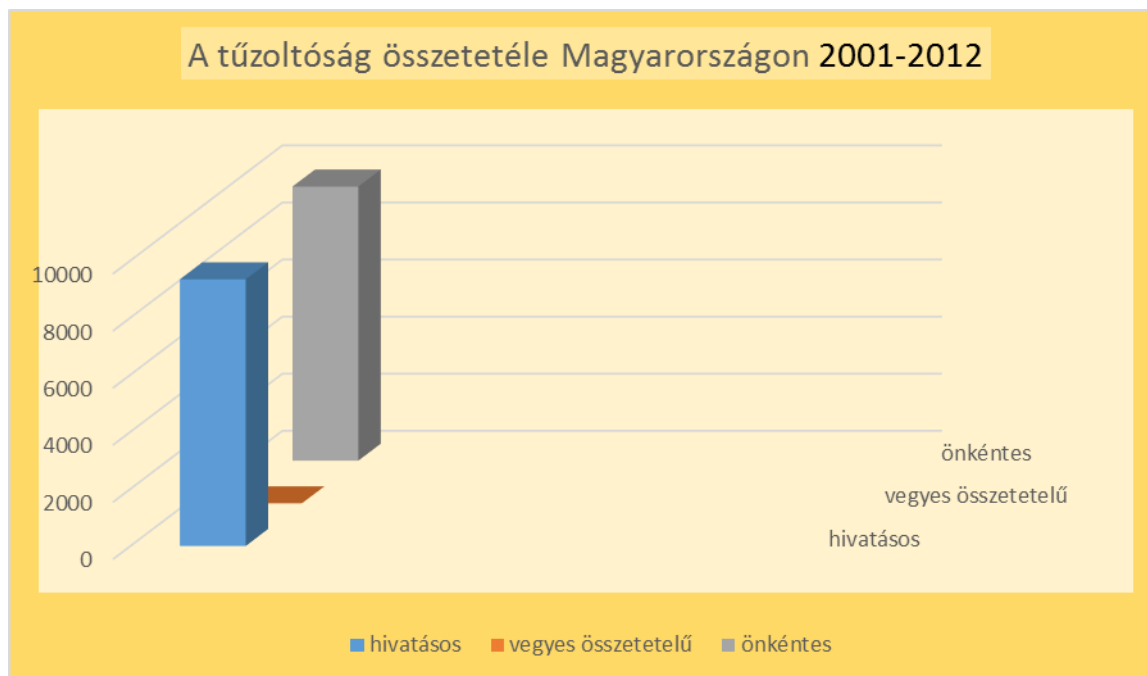
Természetesen, vannak kivételek, pl., Albánia, Irán, Kuvait, Lettország, Mongólia, [24] ahol nem létezik önkéntes tűzoltóság, azonban ezek Albánián és Lettországon kívül, nem európai országok.

A fejezetben bemutatásra kerülő 11 ország tűzoltóságának összetételét a következő grafikonon mutatom be:

12. ábra: A tűzoltóságok összetétele 2001-2012.
Készítette: a Szerző, 2017. (a CTIF adatai alapján)

Az alábbi grafikonon – a 12. ábrával összehasonlításképp – a jobb áttekintés érdekében külön bemutatom, hogyan alakult ugyanabban a periódusban a magyar tűzoltóság összetétele:

23. ábra: A tűzoltóság összetétele Magyarországon 2001-2012.
Készítette: a Szerző, 2017. (a CTIF adatai alapján)

A szervezési struktúra mellett kiemelkedően fontos szerepe van az önkéntes tűzoltók szakmai felkészítésének. A vizsgálataim alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a képzés alapvetően kétféle módszert alkalmaz, az egyik az elméleti ismeretek átadása, a másik gyakorlati jellegű oktatás. Az utóbbi módszer során a különböző típusú tűzoltási és műszaki-mentési gyakorlatok lebonyolítását követően a megszerzett tapasztalatok részletes elemzése következik.

Az európai önkéntes tűzoltó mozgalom egyik sajátos jellemzőjének látom az önkéntesek civil szervezetekbe való tömörülésének tendenciáját (szövetségek, egyesületek stb.). Ugyanez vonatkozik a hivatásos tűzoltóságokra, valamint az olyan szakmai tudományos és műszaki intézetekre is, amelyek tűzoltási technikai eszközök és berendezések kidolgozásával, illetve gyártásával foglalkozik.

2.2 A kiválasztott európai országok tűzoltói szervezeteinek elemzése

Az alábbiakban röviden bemutatom, a teljesség igénye nélkül, néhány, általam kiválasztott ország tűzoltóságainak sajátosságait, amelyek, számos, szignifikáns különbségük ellenére is jól példázzák az általános tendenciákat, valamint az adott országok szervezeti sajátosságait.

2.2.1. Osztrák Köztársaság

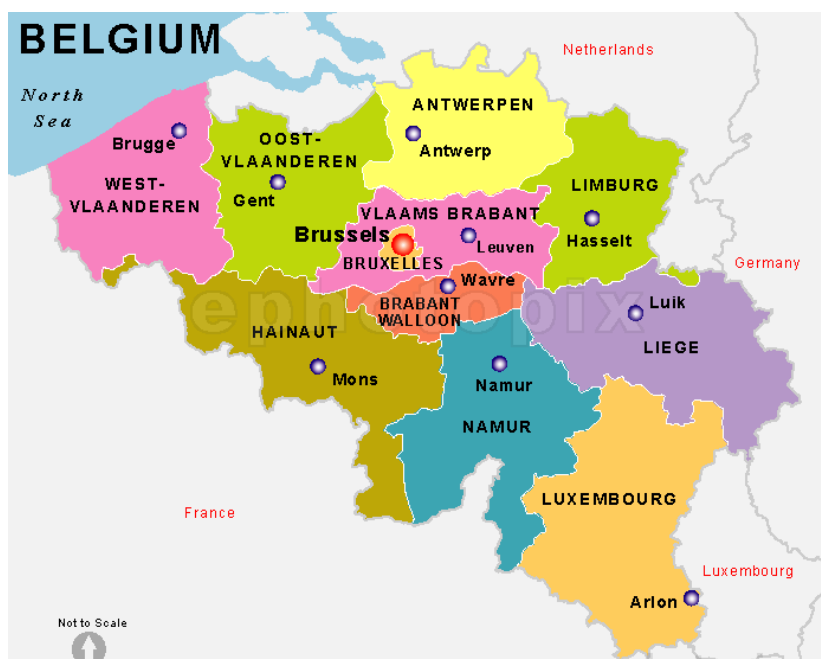
14. ábra: Ausztria közigazgatási területei [25]

Lakossága: 8,508 millió (2014), tűzoltók száma: 300,554 ezer fő

Ausztria bemutatását azért tartom fontosnak, mért hazánkkal szomszédos, lakosságának száma is összevethető a Magyarországáéval, azonban az osztrák tűzoltóságának rendszere jelentősen különbözik a magyartól. Az országban mindössze hat városban működik hivatásos tűzoltóság. Működési területük csakis az adott városra terjed ki. A további városok, illetve települések tűzvédelmét az önkéntes tűzoltóságok látják el, amelyeknek szervezése, ellátása, valamint finanszírozása a tartományi és a helyi önkormányzatok feladata. Az önkéntes tűzoltóegységek ugyanolyan elvek alapján működnek, mint a hivatásosok, azonban csak nagyon korlátozott számú állomány kap fizetést az önkéntesen elvégzett munkáért. Ausztriában nagy hangsúlyt fektetnek az önkéntes tűzoltók képzésére, amely szintén megegyezik a hivatásosokéval, és magába foglalja mind a tanfolyamokat, mind az évenkénti gyakorlatokat. A képzések a speciális tűzoltó iskolákban folynak. Ezek az iskolák minden osztrák tartományban megtalálhatók. A felkészítés fő módszere a gyakorlati képzés, amely kiválóan felszerelt, minden szükséges eszközzel ellátott és magasan képzett, gyakorlott tanári, oktatói gárdával rendelkező bázisokon folyik.

Az osztrák önkéntes tűzoltóságnak egyik jellemzője, hogy nagy a tartalékosok létszáma, akik az alapképzésben részt vettek és az alapvető tűzvédelmi készségekkel, jártasságokkal is rendelkeznek. Az önkéntesek száma nagyságrendileg meghaladja a hivatásosok számát: a 2012. évi adatok szerint az előbbieket 297.957 fő, míg az utóbbiak 2.597 fő volt. [24] Az önkéntes tűzoltóságok rendkívül jól szervezettek és a legmodernebb eszközökkel vannak felszerelve. A tűzoltó egységnek a bejelentést követően tíz percen belül ki kell érkeznie a kárhelyszínre. [27] A tűzoltási, műszaki-mentési munkálatokon kívül az osztrák önkéntesek aktív tűz megelőzési tevékenységet, illetve felvilágosító munkát is folytatnak a lakosság körében.

2.2.2. Belgium

15. ábra: Belgium közigazgatási egységei [26]

Lakossága: 11,204 millió (2014), tűzoltók száma: 17,749 ezer fő

Belgiumban a tűzoltóságot hivatalosan Regionális tűzvédelmi szolgálatnak (Les services régionaux d'incendie, rövidítve: SRI) nevezik. A klasszikus tűzoltó feladatokon kívül (tűzoltás, műszaki mentés, katasztrófavédelem) az ország tűzoltói sürgősségi orvosi segínyt is nyújtanak, amiből a kettős alárendeltségük származik.

Az általános irányításukat a Belügyminisztérium gyakorolja, a mentéssel kapcsolatos tevékenységüket pedig a mentőszolgálat irányítja. A belga tűzoltóság az ország polgári védelmének egyik ága is.

A tűzvédelmet döntően az önkéntes tűzoltók látják el. Hivatalos adatok szerint, 17.749 főből csak 5.519 hivatásos tűzoltó, a többiek önkéntesek, azonban ezek a számok időben meglehetősen rugalmasak. A hivatásos tűzoltók egy része ugyanis valamelyik másik szervezetben önkéntesként is szolgál. [28]

Az önkénteseknek számos kedvezmény jár, ezért a kiválasztásuknál a műszaki végzettséggel rendelkezők és a sportolók élveznek elsőbbséget. Az önkéntesek 7 %-a nő. Az önkéntesek meghatározott létszámát kiválasztás után speciális képzésben részesítik. Ők adják a hivatásos tűzoltóság tartalékát és segédegységéit.

Az önkéntesek másodállásban látják el feladataikat és szolgálatukért órabért kapnak. 2007. május 15-i, polgári biztonságról szóló törvény szerint, ⁴ a belga királyság területe a korábbi 251 helyett már csak 34 védelmi zónára tagolódik, ami a tűzvédelmi szolgálatot is magába foglalja. Ennek következménye és folytatása a tűzvédelem reformja (2015), [29] melynek fő céljai a tűzoltói beavatkozások jobb összehangolása, gyorsaságuk és hatékonyságuk növelése, az anyagi és műszaki források felhasználásának optimalizálása, valamint a tűzoltók helyzetének javítása.

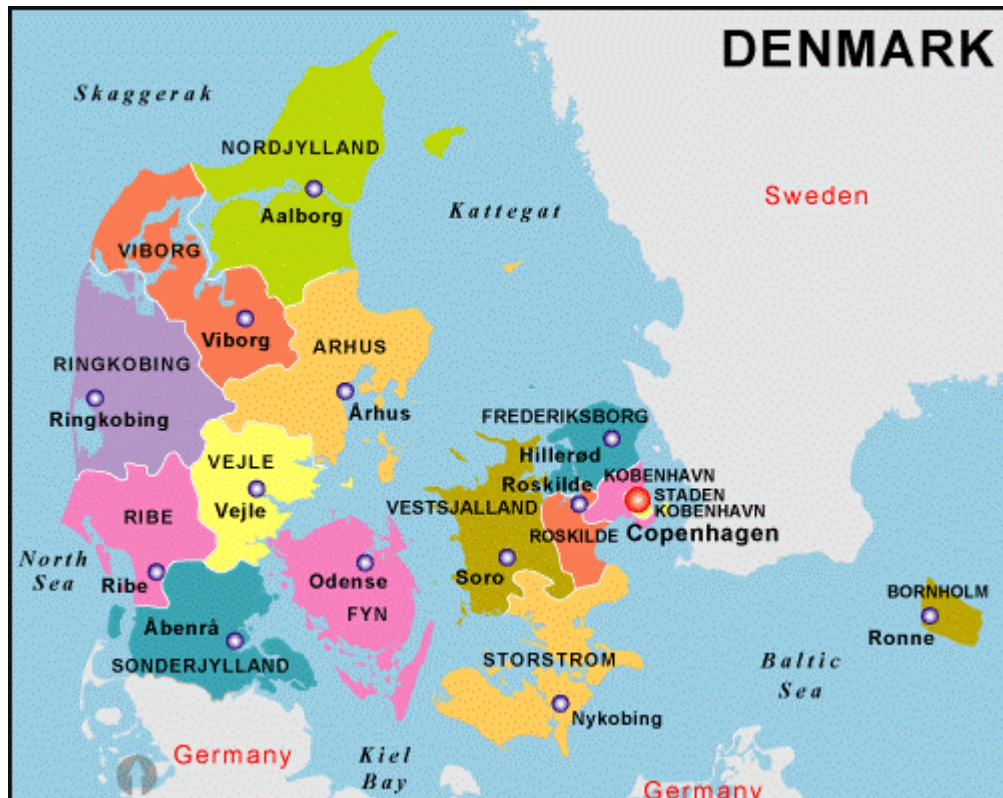
A tűzoltóképzés a hivatásos és önkéntes tűzoltók számára egységes. Az tűzoltók alapképzésének időtartalma 130 óra, amely elvégzése után megkapják a tűzoltói bizonyítványt. A képzés négy modulból tevődik össze:

- A modul – tűzvédelem, tűzoltás és műszaki mentés
- B modul – egyéni védőeszközök használata
- C modul – elsősegélynyújtás
- D modul – integrált gyakorlati foglalkozás.

A tisztképzés egyetemi végzettséghez kötött és a képzés egy évig tart.

⁴ Loi relative à la sécurité civile du 15 mai 2007

2.2.3. Dánia

15. ábra: Dánia közigazgatási egységei [30]

Lakossága: 5,627 millió (2014), tűzoltók száma: 7,920 ezer fő.

Dánia mentő tűzvédelmét a hivatásos tűzoltóság biztosítja, amelyet az önkormányzatok működtetnek. Az utóbbiaknak joguk van eldönteni, fenntartanak-e saját tűzoltóságot vagy sem, valamint szerződést köthetnek akár magán céggel is, vagy más önkéntes tűzoltósággal. Fontos feltétel, hogy riasztás után 5 perccel el kell indulni a kárhelyszínre. Az önkéntes tűzoltók száma nem jelentős. Ipari objektumok biztonságáért a létesítményi tűzoltóság a felelős.

Dánia jellegzetessége, hogy sikeresen működik a magán tűzoltóság is. Ez utóbbinak a szervezése példaértékű, ugyanis az első dán mentő szervezetet, Falck-ot, 1906-ban hoztak létre

Koppenhágában. Kezdetekben a cég fő tevékenysége volt a tüzek oltása községekben és falvakban, később e működése a városokra is kiterjedt. 1926-ban a helyi önkormányzatok megkapták az államtól a lehetőséget arra, hogy önállóan döntsenek arról, hogy a hagyományos vagy a magán tűzoltóság szolgáltatását veszik-e igénybe. Akkor vette kezdetét a Falck sikertörténete: jelenleg a cég 98-ból 68 dán önkormányzatban biztosítja a mentő tűzvédelmet és évente közel 12.000 tüzet olt el. [31]

A cég ügyfelei között egyaránt szerepelnek állami szervek és ipari létesítmények is. 2006. óta a Falck, végrehajtott innovációjának köszönhetően, világviszonylatban is vezető tűzvédelmi szolgálat szerepét tölti be, elsősorban a magas kockázatú ipari létesítményekben (olajipari, atomenergetikai, kohászati, gépipari) és repülőtereken.

Dániában a Falck tevékenységét a helyi önkormányzatok saját keretből fedezik, ezért azok, akik igénybe veszik a cég szolgáltatásait, nem fizetik a tűzoltás, sürgősségi orvosi segély vagy kórházba szállítás költségeit.

A Falck nagy szerepet vállal a tűzoltóképzésben és rendelkezik speciális oktató programokkal is a biztonságtechnika terén. A szakemberek képzése a jól felszerelt képzési központokban folyik. Az oktató programjaik elméleti és gyakorlati részből tevődnek össze. A felkészítési programokat a megrendelők igényei és kívánságai alapján dolgozzák ki. A Falck több mint 70 országban folytatja tanácsadói tevékenységét, elsősorban a kritikus infrastruktúra védelme, tűzvédelem, tüzek és robbanások megelőzése és felszámolása terén. [32]

Súlyos katasztrófák, terrortámadások és egyéb rendkívüli helyzetek esetén, amikor nagy erők és speciális felszerelések bevonására van szükség, központi segítségért (állami regionális vészhelyzet-reagálási központokon keresztül) lehet fordulni a Dán Vészélyhelyzet-kezelési Hivatalhoz (Danish Emergency Management Agency, *röviden*: DEMA)

2.2.4. Egyesült Királyság

17. ábra: Egyesült Királyság közigazgatási egységei [33]

Lakossága: 64, 308 millió (2014), tűzoltók száma: 60,500 ezer fő.

Nagy-Britanniában működik hivatásos és önkéntes tűzoltóság is. Az előbbinek az állományát a teljes munkaidőben, valamint a másodállásban foglalkoztatott tűzoltók adják. A részmunkaidős tűzoltók szabad idejükben, havi 120 órás szolgálatot teljesítenek és a munkájukért fix bért kapnak. A nagyvárosok tűzvédelmét hivatásos tűzoltók biztosítják, akik főállásban látják el feladataikat. Kisvárosokban és a kisebb településeken a hivatásos tűzoltók részmunkaidőben dolgoznak úgy, hogy a lakhelyük közvetlen közelségben van a laktanyához. Bizonyos régiókban a munkáltató köteles riasztás esetén felmenteni munka alól a másodállású tűzoltó-munkavállalót.

Az önkéntes tűzoltóknak nincs országos tömörítő szervezetük és a szolgálatért sem kapnak bért. Az Egyesült Királyságban az önkéntesekre úgy tekintenek, mint a hivatásos tűzoltók kiegészítő egységeire. A területi önkéntes tűzoltóság mellett működnek létesítményi tűzoltóságok is, amelyeknek vezetői általában hivatásos tűzoltók. A kis községekben és falvakban az önkéntesek, a hivatásos tűzoltóság mellett folytatják tevékenységüket. Önálló önkéntes tűzoltó alakulatok csak Skóciában, illetve Észak-Írországban működnek.

2.2.5. Finnország

18. ábra: Finnország közigazgatási területei [34]

Lakossága: 5,451 millió (2014), tűzoltók száma: 21,494 ezer fő.

Finnországban a mentő alakulatok működéséért, beleértve a tűzoltókat is, a Belügyminisztérium, valamint a kormányzósági igazgatási szervek felelnek. Az irányításuk alá 22 regionális mentőalakulat tartozik. Regionális szinten a mentést a helyi önkormányzatok szervezik. A régiók kockázati körzetekbe vannak besorolva a kockázati tényezők alapján. A legveszélyesebb övezetekben a mentő alakulatoknak a riasztástól számítva 6 perc, másodikba besoroltaknak 10, harmadikba besoroltaknak pedig 20 perc alatt kell kiérkezniük a kárhelyszínre.

A tűzoltóság állományát főképpen az önkéntes tűzoltók teszik ki. Önkéntes alakulatok egyaránt működnek mind a városokban, mind a faluközösségekben. Az önkéntes tűzoltók létszáma megközelíti 17 ezer főt.

A tűzoltóság finanszírozását központilag, illetve a helyi önkormányzatok költségvetéséből oldják meg. Az ipari objektumok tűzvédelmét a létesítményi tűzoltóságok biztosítják, amelyek állománya hivatásos tűzoltókból áll (kb. 150 fő). A hivatásos tűzoltók száma nem éri el az 5 ezer főt. A finn tűzoltók tűzoltáson kívül megelőzési, műszaki-mentési és lakosságvédelmi tevékenységet is ellátnak, valamint sürgősségi és egyéb orvosi segítséget is nyújtanak.

A hivatásos tűzoltók képzése a belügyminisztérium mellett működő szakiskolában folyik. Az önkéntesek ugyancsak részt vesznek speciális előkészítésben, amely szakmai oktatást (beleértve az orvosi segítségnyújtást is) és a fizikai kiképzést is magába foglalja. A képzés három lépcsőből áll: alapképzés, szakmai készségek fejlesztése, valamint kibővített szakmai fogások begyakorlása. Az önkéntesek utánpótlásáért az ifjúsági tömörülések (közel 500 szervezet 10 ezer fővel) felelnek. A nők szintén aktívan részt vesznek az önkéntes tűzoltók munkájában, a létszámuk megközelíti 4,5 ezret. [35]

Az ország tűzvédelmében nagy szerepe van a Központi finn mentő egyesületnek: Suomen Pelastusulan Keskusjäjestö (*továbbiakban*: SPEK). 1993-ban három hagyományos tűzoltói tevékenységi területet tömörítettek egy központi nonprofit egyesületbe: a mentő tűzvédelmet, a megelőzést és a polgári védelmet. A szervezet egyik legfontosabb célkitűzése az egyén és a társadalom biztonságának növelése.

A SPEK felvilágosító, felkészítő tevékenységet is folytat a lakosság széles körében, valamint tudományos, szakoktatói, illetve kiadói munkát végez, továbbá tűzoltó statisztikát is vezet. A szervezet tömöríti a 13 finn regionális mentő egyesületet és együttműködik a 22 regionális mentőalakulattal is. [36]

2.2.6. Franciaország

19. ábra: Franciaország közigazgatási területei [37]

Lakossága: 65,857 millió (2014), tűzoltók száma: 244,900 ezer fő.

Franciaország 92-megyéjéből 90-ben működnek tűzoltó- és műszaki-mentő egységek, amelyek szervezetileg a Belügyminisztériumhoz tartoznak a Polgári védelmi és katasztrófavédelmi főigazgatóságon keresztül (Direction générale de la sécurité civile et de la gestion des crises, *röviden*: DGSCGC). Ez alól csak Marseille kivétel, ahol a tűzoltók a haditengerészethez, illetve Párizs, ahol a hadsereghez tartoznak.

A megyei tűzoltók alá vannak rendelve az állami szervezeteknek, a Megyei tűzvédelmi és mentési szolgálatnak (Service départemental d'incendie et de secours, *rövidítve*: SDIS). A finanszírozását a helyi önkormányzati keretből oldják meg. [34]

A tűzoltóság struktúrája az alábbi szinteket tartalmazza:

- helyi (városi, községi)
- megyei
- országos.

A tűzoltóság állományának 79 %-át az önkéntes tűzoltók teszik ki, akik a munkájuk vagy a tanulmányaik mellett vállalnak tűzoltói feladatokat. A francia önkéntesek, férfiak és nők nem csak a tűzoltási és műszaki-mentési tevékenységet folytatnak, hanem a természeti és ipari katasztrófák felszámolásában is részt vesznek, valamint az orvosi segítséget is nyújtanak, tehát az összes szakmai feladatot képesek ellátni. Ez azért is fontos, mert Franciaországban a tűzoltás az összes riasztásnak csupán a 7 %-át teszi ki. [35] Az önkéntesek képzése szakmai modulokból áll (adminisztrációs, jogi, tűzoltási, mentési, orvosi segélynyújtási). Rendszeres gyakorlatokat végeznek, melyeket a hivatásos tűzoltókkal közösen hajtanak végre. Az önkéntes munkáért fizetés és jutalom is jár (20 éves szolgálat után).

A hivatásos tűzoltók a felsorolt modulokon kívül szakmai integrációs és adaptációs modulokat is végeznek. Beosztott tűzoltók képzését (alapképzést és a folyamatos továbbképzést egyaránt) a megyékben végzik. Az alapszintű tanfolyamokat a beosztott tűzoltók, illetve a szolgálatparancsnokok számára a helyi iskolákban tartják.

A francia tűzoltók folyamatos képzésekben és továbbképzésekben vesznek részt és minden újonnan szerzett szakmai képzettség bekerül az úgynevezett továbbképzési könyvükbe.

Az utánpótlást a Fiatal tűzoltók egyesülete biztosítja, amely országsherte 1.590 szekcióval rendelkezik. A szervezet tagjai 11 és 18 év közötti gyerekek, akiknek hetente kétszer van módjuk elsajátítani a tűzoltás és mentés fortélyait, megtanulni a civil összefogást, a fegyelmet, illetve sportolni és részt venni a szakmai gyakorlatokban is. [36]

A vizsgálataim alapján arra a következtetésre jutottam, hogy más európai országokban is a mentő tűzvédelem nagy részben szintén önkéntesség elvén épül fel. Például, **Írországban** csak az ország fővárosában, Dublinben működik hivatásos tűzoltóság. Az összes többi városban, illetve településen a tűzvédelemmel kapcsolatos feladatokat vegyes (készenléti) összetételű tűzoltó alakulatok látják el. Ezeknek az állománya önkéntesekből, valamint a szükséges minimális létszámú hivatásos tűzoltókból áll. A tűzoltók képzéséért, továbbképzéséért a tűzoltóságok felelnek. A központi Tűzoltósági Tanács a helyi képzéseket évente speciális programokkal egészíti ki, illetve közreműködik a tisztek központi továbbképzéseinek szervezésében is. **Svédországban** is a tűzoltók több, mint 80 %-át az önkéntesek adják. Az önkéntes tűzoltóság szervezéséért, illetve működéséért a helyi önkormányzatok felelnek. Az önkormányzati tűzoltóságok (hivatásosok és önkéntesek egyaránt) a tűzoltás mellett műszaki mentéssel, valamint balesetek és egyéb rendkívüli helyzetek felszámolásával is foglalkozik.

2.3 Németország, Egyesült Államok és Oroszország tűzoltóságainak elemzése

Az alábbiakban részletesebb elemzésre kerülnek a három fent nevezett ország tűzoltóságai. Számos, szignifikáns különbségük ellenére, ezt indokoltta teszi a fenti országok területi kiterjedése, Egyesült Államok, illetve Németország esetén a gazdasági és műszaki fejlődése. Oroszország esetén figyelemre méltó a tűzoltóság szervezeti struktúrája, a szakoktatás hagyományai, valamint a színvonala is. Ezen kívül, ahogy az előzőekben már említettem, korábban sok magyar szakember is ott szerezte a felsőfokú végzettségét, a Moszkvai BM Tűzoltómérnök-képző Technikai Főiskolán az 1972/73. tanévtől 1983. évi befejezésig.

2.3.1. Németország

20. ábra: Németország közigazgatási területei [37]

Lakossága: 80,780 millió (2014), tűzoltók száma: 1,068 millió fő.

Németország tűzvédelmének sajátossága, hogy ott gyakorlatilag nem létezik egységes szövetségi tűzoltóság. Természetesen, ott is lehet tárcsázni a „112” segélyhívószámot, azonban olyan fogalom, mint „országos tűzoltószolgálat” nincs. A saját területen belül az adott tartomány felel a tűz- és ipari biztonságért, a törvényhozatali és a végrehajtási vonatkozásban egyaránt. Emiatt a tűzoltóság működésének finanszírozását is többféle módon oldják meg, ennek ellenére az alkalmazott szervezeti és működési elvek mindenhol közel azonosak. A riasztást követően a tűzoltó egységeknek az ország területén mindenhol egységesen nyolc percen belül kell kiérkeznie a kárhelyszínre.

A mentő tűzvédelemmel különböző tűzoltó szervezetek, szövetségek és egyéb egyesületek foglalkoznak. Az összes, az ország területén működő és tűzvédelemmel foglalkozó szervezet tagja a Német Tűzoltó szövetségnek (Deutscher Feuerwehrverband, vagy DFV). A német tűzoltók is két fő csoporthoz tartoznak: önkénteshez és hivatásoshoz.

Egyes lakóközösségekben kötelezővé tették a tűzoltó szolgálatot, bár a gyakorlatban ez csak kivételes esetekben fordulhat elő, akkor, ha nem lenne elegendő létszámú önkéntes jelentkező. Törvényi előírás szerint, állami tűzoltóságokat (az önkéntes tűzoltóságok mellett) csak 90 ezer lakost meghaladó nagyobb városokban kötelező megszervezni, azonban az ennél kisebb településeken is lehet alkalmazni főfoglalkozású tűzoltókat. 90 ezer lakosnál kisebb településeken a tűzvédelmet általában az önkéntesek biztosítják. Ebben az esetben a főfoglalkozású tűzoltók csak a központi ügyeleten teljesítenek szolgálatot, illetve riasztás esetén biztosítják az első szer indulását a kárhelyszínre. Az önkéntes tűzoltók 80 %-a kisközségekben lakik. Az önkéntes tűzoltó egységek általában 100 főből állnak. Ezen felül, a nagy üzemekben és egyéb ipari objektumokban, illetve a repülőtereken működnek létesítményi tűzoltóságok.

A hivatásosok és az önkéntesek között szoros együttműködés alakult ki. Bárki, aki megfelel az egészségügyi és a szakmai követelményeknek, lehet önkéntes tűzoltó. Riasztás esetén azonnal indul a kárhelyszínre, illetve rendszeresen teljesít ügyeleti szolgálatot is. Jelenleg Németországban több, mint egymillió önkéntest tartanak nyilván (az ifjúsági szervezetek tagjai nélkül), a 27 ezer hivatásos tűzoltó mellett. Érdekesség, hogy az önkéntesek 30 %-a nő, akik a tűzoltásban és a műszaki mentésben egyaránt részt vesznek. Az ifjúsági önkéntes mozgalom tagjainak száma meghaladja 250 ezer főt és a létszámuk folyamatosan növekvő tendenciát mutat. Az utóbbi tény azért is érdekes, mert az egyéb civil szervezetek tagsága épp ellenkezőleg csökken. Tehát ez is bizonyítja a tűzoltó hivatás nagy ösztársadalmi megbecsülését. [41] Természetesen, a hivatásos és az önkéntes tűzoltókkal szemben támasztott követelmények rendszere mindkét esetben azonos. Egyforma egészségügyi, pszichológiai, szakmai, illetve felkészülési szempontokat vesznek alapul. Az egyik legfontosabb képzési módszer a gyakorlatok szervezése. Általában a hivatásos és az önkéntes tűzoltók felkészítése ugyanazon kiképző bázison folyik. Az önkéntesek felkészülési ideje 10 hét, míg a hivatásosoké 40 hét. A bázisok felszereltek a legmodernebb műszaki eszközökkel és berendezésekkel, illetve rendelkeznek különböző gyakorlópályákkal.

Az is elmondható, hogy a német önkéntes tűzoltóság műszaki felszereltsége egyike a legmodernebbeknek egész Európában. A német tűzoltók a tűzoltáson kívül foglalkoznak műszaki mentéssel és rendkívüli helyzetek felszámolásával is. [44]

2.3.2. Amerikai Egyesült Államok

21. ábra: Egyesült Államok közigazgatási területei [40]

Lakossága: 318,9 millió (2014), tűzoltók száma: 1,129 millió fő. Az önkéntesek aktív részvétele a mentő tűzvédelemben nem nevezhető kizárólagosan európai sajátosságnak. Például, az *Amerikai Egyesült Államokban* az önkéntes tűzoltók száma közel két és félszerese a hivatásosokénak [24] és a fenti tendencia erősödni látszik. A 2013-s adatok szerint ez az arány már majdnem az ötszörösére változott az önkéntesek javára. [41] A hivatásos tűzoltók főképpen az 50.000 főt meghaladó városokban teljesítenek szolgálatot, míg az önkéntesek – kisebb településeken, amelyeknek a lakossága az esetek 87 %-ában nem haladja meg a 10.000 főt. Emellett az önkéntes alakulatok között nagy különbségek mutatkoznak mind a létszámot, mind a finanszírozást tekintve, továbbá a működési terület nagysága szerint is. Előfordulhat, hogy nagyobb létszámú és költségvetésű jobban felszerelt önkéntes tűzoltó egység működik kisebb településen és fordítva.

Az önkéntesekkel szemben támasztott követelmények elméleti, valamint gyakorlati szempontok szerint állami szinten egységesek.

A szükséges eszközök és műszaki berendezések finanszírozását az adóbevételekből és/vagy az adományokból fedezik. Ezen kívül a szövetségi kormány központi költségvetésből támogatja a hivatásos és az önkéntes tűzoltóságok működését, a szükséges technikai eszközök beszerzését, valamint a tűzoltók felkészítését és kiképzését.

Az Egyesült Államokban működik az önkéntes tűzoltókat tömörítő országos szövetség, az Önkéntes tűzoltók nemzeti tanácsa. A szervezet aktívan dolgozik azért, hogy az önkéntesek műszaki felszereltsége, valamint felkészítési szintje megközelítse a hivatásos tűzoltókét. A lakosság körében folytatják tűzbiztonsággal és tűz megelőzéssel kapcsolatos kampányt, amelynek keretein belül széleskörű lakossági tájékoztatás valósul meg. Ennek egyik fő célja az országos önkéntes rendszer további fejlesztése, kiszélesítése, a lakosság felvilágosító tevékenysége és az önkéntesek szakmai képzettségének, műszaki felszereltségének a hivatásos tűzoltókéval azonos színvonalra emelése.

Növekvő tendenciát mutat a létesítményi tűzoltók létszáma is, mivel ebben az esetben a fenntartási költségek lényegesen alacsonyabbak, mint a hivatásos tűzoltóságoké, magasabb színvonal mellett. Ennek egyik magyarázata az, hogy a létesítményi tűzoltóság fő tevékenysége nem az oltás, hanem a tűz megelőzés, ami lehetővé teszi a költségek megtakarítását.

A létesítményiek mellett itt is működik magán tűzoltóság, amely szintén a megelőzést, valamint a gyors reagálást tűzte ki céljául. Magán tűzoltóságok a tűzvédelmen és a műszaki mentésen kívül orvosi segítségnyújtást is biztosítanak. Az erdőtűzek oltásával közel 150 magán cég foglalkozik, amelyek tagjai a nemzeti erdőtűzek elleni szakmai tömörülésnek. [41]

2.3.3. Oroszországi Föderáció

22. ábra: Oroszország közigazgatási területei [42]

Lakossága: 146,284 millió (2014), tűzoltók száma: 1,180 millió fő. Más képet mutat a tűzvédelem **Oroszországban**, ahol a tűzoltóság gerincét még mindig az állami tűzoltóság adja. Továbbá nagy problémát jelent az infrastruktúra, illetve műszaki felszereltség nem megfelelő színvonala az ország nagy területére tekintettel.

Megjegyzem azt is, hogy az oroszországi tapasztalat azért is érdekes, mert a korábbi években a szovjet blokkhoz tartozó országokban az állami tűzoltóságok szovjet mintára épültek, valamint a szakemberek felsőfokú képzése, ahogy azt korábban már említettem, a Szovjetunióban folyt. Ez az állításom igaz Magyarországra is, mivel 1972/73-1983 között sok tűzoltótiszt végezte el a moszkvai ВМ Тűzoltómérnök-képző Technikai Főiskolát. (Высшая инженерная пожарно-техническая школа, röviden: ВИПТШ, *továbbiakban*: VIPTS)⁵

⁵ VIPTS jogutódja, Rendkívüli helyzetek Minisztériumának Akadémiája, nem rendelkezik a magyar végzősök számára vonatkozó statisztikával, jelenleg az adatok pontosítása folyik.

2002. január 1-jén a tűzoltóság átkerült a Belügyminisztériumból az Oroszországi Rendkívüli Helyzetek, Polgári Védelmi és Elemi Csapások Felszámolásának Minisztériumába (Министерство Российской Федерации по делам гражданской обороны, чрезвычайным ситуациям и ликвидации последствий стихийных бедствий, *röviden: МЧС, továbbiakban: MCsSz*), ahová most is tartozik. Az átszervezés és a szervezeti átalakítás fő célja az volt, hogy a tűz elleni védekezés állami irányítása megerősödjön, az erők és a források egyesítése a tűzoltás és a műszaki mentés során koncentrálni tudjon.

A tűzoltáson kívül Oroszországban is a tűzoltóság egyik legfontosabb feladata a tűz megelőzés. Az állami igazgatás reformjának keretein belül a tűz elleni védekezés feladatait szétosztották az orosz föderatív államszövetség tagjainak tűzvédelmi szolgálatai, valamint az Országos tűzvédelmi szolgálat közt. Ez utóbbi, az ország egyes adminisztratív-területi egységeinek, az országos jelentőségű kritikus infrastruktúrához tartozó létesítményeinek, valamint a kiemelten fontos kulturális örökség részét képező objektumainak védelméért felelős és nem pedig az ország egész területének tűzbiztonságáért felel.

Jelenleg az oroszországi tűzoltóság az alábbi típusokra ágazik szét:

Állami tűzvédelmi szolgálat, beleértve az Állami tűzoltósági főfelügyeletet, valamint az ágazati tudományos kutatóintézetet, öt tanintézetet és 94 kísérleti laboratóriumot;

Önkormányzati tűzoltóság, amely az adott önkormányzathoz tartozó városokban, községekben és létesítményekben folytat tűz megelőzési, illetve tűzoltási, műszaki-mentési tevékenységet;

Ágazati tűzoltóság, amelynek a működését az idevonatkozó szabályzat határozza meg, az állami tűzvédelmi szolgálat egyeztetésével. A tipikusan ágazati tűzoltósághoz tartozik például, a vasúti vagy az erdőgazdasági tűzoltóság;

Magántűzoltóság, amely szerződéses alapon nyújtja szolgáltatásait. Ez a fajta tevékenység a hatályos törvény szerint, engedélyköteles.

Önkéntes tűzoltóság, amely civil tömörülésként és önkéntes alapon folytatja a tűz megelőzési és/vagy tűzoltási tevékenységet, elsősorban olyan településeken, ahol nincsen más tűzoltóság. [47]

Oroszországban évente átlagosan több, mint 200 ezer tüzesetben, közel 20 ezer ember hal meg. Megállapítható, hogy a Szovjetunió szétesését követően az önkéntes tűzoltóság Oroszországban gyakorlatilag megszűnt. A hivatásos tűzoltóság csak kevesebb, mint a települések 50 %-át képes megvédeni. A többi település lakossága meghaladja 34 millió lakost (az ország lakosságának 27 %-át). Az összes tüzesetnek közel a fele itt történik (és ennek kára is). A tüzek miatt bekövetkezett összes halálesetnek több, mint 60 %-a szintén ezeken a településeken fordul elő, ami évente közel 8 ezer áldozatot követel. [48] Mivel az önkéntes tűzoltóság jelentősen képes emelni a tűz elleni védekezés színvonalát a városokban, kisebb településeken, ipari és infrastrukturális létesítményekben egyaránt, Oroszországban is, figyelembe véve a hazai és külföldi tapasztalatokat, 2011-ben elfogadásra került az önkéntes tűzoltóságról szóló szövetségi törvény.⁶ Ez a jogszabály előírja a szükséges erkölcsi, illetve anyagi motiválást az önkéntes tűzoltó tevékenységért.

A szervezett tűzoltóképzés és oktatás története Oroszországban már az 1900-as évek elején megkezdődött. A jelenlegi oktatási rendszer az alábbi elemeket tartalmazza:

- a tűzbiztonság alapjainak ismertetése,
- középszintű szakképzés,
- felsőfokú szakképzés.

Oroszországban, mint a világ számos más országában, a gyakorlatok szervezése és lebonyolítása az egyik legfontosabb szakmai képzési módszer. A tűzoltók és a műszaki mentők gyakorlati képzését több bázison, elsősorban a Moszkva környéki Noginszk város mellett található központi bázison végzik. Szakemberek szerint, a nevezett központ világviszonylatban is az élvonalbeliek közé sorolható, mivel területén szinte bármilyen rendkívüli helyzet modellezhető: légi, közúti, vasúti baleset, robbanás és tűz, lakóépületben vagy ipari létesítményben keletkezett káreset egyaránt.

⁶ Федеральный закон от 6 мая 2011 г. N 100-ФЗ "О добровольной пожарной охране"

A szakembereknek lehetőségük van megtanulni vízi és víz alatti mentést, alpintechnikát, természetes és technológiai katasztrófák felszámolását, mentőkutyák alkalmazását, valamint orvosi segélynyújtást. A kiképző központon a gyakorlati képzéseken kívül elméleti oktatás, illetve továbbképzés, valamint a szakemberek pszichológiai felkészítése is folyik.

2.4 Az európai felsőfokú szakképzés elemzése

Az Európai Unió tagállamaiban, illetve az Európai felsőoktatási térségében folyó felsőfokú szakképzésről (tűzvédelem, katasztrófavédelem, ipari biztonság, polgári védelem) szóló adatokat a Nemzetközi Tűzoltó Szövetség (CTIF), az Európai Tűzoltó és Katasztrófavédelmi Iskolák Szövetsége (European Fire Service Colleges' Association, *röviden*: EFSCA), az Európai Bizottság Humanitárius Segélynyújtási és Polgári Védelmi Főigazgatósága (DG ECHO), illetve maguk a felsőoktatási intézmények szolgálják. Általánosságban elmondható, hogy az uniós országok tűzoltó és katasztrófavédelmi képzési intézményei tükrözik a szervezeti struktúrájuknak különbségeit és ezért eltérőek, azonban céljaik, törekvéseik hasonlóak. [49]

Az információs források elemzése alapján megállapítható, hogy az országok többségében működnek alap-, közép- és felső- szakoktatási és ún. tovább oktatási intézmények (főként tűzvédelmi és/vagy polgári védelmi vagy vész-/rendkívüli helyzet-kezelési). Ezek az intézmények vagy központok alkalmazkodnak az adott ország államigazgatási és intézményrendszeréhez, a jellegzetes természetes, illetve infrastrukturális veszélyeztettségéhez, az érvényben levő törvényi, szabályozási és normatív rendszeréhez. Ezen intézményekben folyik az alapképzettséggel rendelkező tiszthelyettesek, zászlósok és tisztek képzése és továbbképzése, akik különböző beavatkozási vagy vezetői szinteken dolgoznak. [50]

Magyarországon ezt a feladatot a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ (KOK) látja el. A KOK igazgatója irányítása alá tartoznak a Térségi Oktatási Központok (TOK). A Katasztrófavédelmi Oktatási Központ az EFSCA tagja úgy, mint 29 más, hasonló profilú európai oktatási intézmény (27 európai uniós, illetve három nem uniós ország tűzoltó, katasztrófavédelmi szakképzési intézményei). A szervezet fő céljai közé sorolhatók az oktatás egységesítése, szabványosítása, az oktatás minőségének növelése, valamint tapasztalatcsere, új képzési programok és technológiák kidolgozása.

Az alábbiakban a szervezet néhány további, általam kiválasztott, tagja kerül rövid bemutatásra.

Belgiumban a városi tűzoltóság épületében működik a Brüsszeli Tűzoltóképző Központ, amely cégek és intézmények számára szervez szakképzéseket, az alaptól az osztályvezetői szintig. Az oktatói gárda hivatásos tűzoltó tisztekből áll, akik legálabb ötéves gyakorlattal rendelkeznek. A központban elméleti oktatáson kívül van lehetőség bizonyos gyakorlatok szervezésére is. Az intézmény szaktanfolyamokat szervez hivatásos és önkéntes tűzoltók, műszaki mentők és polgári védelmi szakembereknek.

Dániában a tűzoltók képzéséért a Dán Vészhelyzet-kezelési Hivatal (Danish Emergency Management Agency, (DEMA) felel. A DEMA működteti a műszaki iskolát (Tinglev, Dél-Dánia), kollégiumot az állomány részére (Snekkersten), 5 regionális központot az új sorállományú tűzoltók képzésére, valamint egy regionális központot, főképpen önkéntesek részére.

Finnországban a tűzoltással, műszaki mentéssel és katasztrófavédelemmel foglalkozó szakemberek alap és felsőfokú képzések tervezésével és szervezésével Vészhelyzet-kezelési Főiskola (Emergency Service College) foglalkozik.

Franciaországban 1977-ben létrehozták a Francia Tűzoltó Tisztek Nemzeti Akadémiáját (L'École nationale supérieure des officiers de sapeurs-pomiers - ENSOSP), amely a belügyminiszter felügyelete alatt működik, mint nemzeti közoktatási intézmény. ENSOSP-ben folyik a tűzoltótisztek képzése (az egészségügyi szolgálathoz tartozóak is), az önkéntes és hivatásos tűzoltótisztek alapképzése, folyamatos továbbképzések, illetve csoport-, kárhely-parancsnokok, szakcsoportok vezetőinek képzése is.

Nagy-Britanniában tűzvédelemmel és mentéssel foglalkozó szakemberek központi képzését a Tűzoltóság Főiskolája (The Fire Service College) végzi, amely rendkívül jól felszerelt gyakorló bázissal rendelkezik. Az intézmény speciális tanfolyamokat (pl.: mentőkötél használata, városi környezetben történő kereső és mentő tanfolyam, éghető folyékony anyagok oltása stb.)

A volt szocialista, illetve poszt-szovjet államokban szintén működnek felsőfokú szakképző intézmények, amelyek jelenleg az EFSCA tagjai.

Ez utóbbi országokra (Lettországra, Litvániára, Észtországra) jellemző, hogy ezek az intézmények csak a 1990-es évek végén - a 2000-es évek elején, a Szovjetuniótól való függetlenné válást követően kezdték meg a működésüket, mivel korábban a szakemberek képzése egységesen a szovjet szakoktatási rendszer keretein belül folyt. Az újonnan alakult intézményekben az alaptól a felsőfokúig lehet szakképesítést szerezni, különböző speciális tanfolyamok, illetve továbbképzések kerülnek megszervezésére. Litvániában a Tűzoltó Kiképző Iskola egyben kiképző központként is működik.

Nem európai uniós országok között az EFSCA tagjai az andorrai Tűzmelegelőzési Tűzoltási és Mentési Tanszék (Departament de Prevencio i Extincio d'Incendis i Salvament), a Fehérorosz Rendkívüli helyzetek minisztériumának Parancsnoki-mérnöki Főiskolája (Командно-инженерный институт МЧС Белоруси, 2009), valamint az Ukrán Rendkívüli helyzetek minisztériumának Életműködés biztonságának állami egyeteme (Львовский государственный университет безопасности жизнедеятельности МЧС Украины, 2008).

Az európai uniós tagállamok többségében civil felsőoktatási intézményekben működnek tűzvédelmi, katasztrófavédelmi, illetve polgári védelmi alap- és mesterképzési intézetek, fakultások, illetve karok. Ezek illeszkednek az adott ország polgári egyetemeken folyó műszaki, gazdaságtudományi, társadalomtudományi vagy igazgatási jellegű alap- és mester szintű felsőfokú képzés rendszeréhez. A képzés felügyeletét az állami (katasztrófavédelmi) hatóság gyakorolja.

Nagy-Britanniában, például, többek között a Glasgowi, a Newport, a Kingston, a Coventry, Bredford, Edinburghi Egyetemen folyik tűzbiztonsági, katasztrófakezelési, kockázatkezelési, polgári veszélyhelyzet-kezelési alap és/vagy mester szintű képzés. Németországban a Drezdai, a Kaiserslauteni, a Hamburgi Műszaki Egyetemeken, Ausztriában a Kremsi Duna Egyetemen működik tűzvédelmi fakultáció.

Az újonnan csatlakozott EU tagállamok közül Csehországban az Ostravai Műszaki Egyetemen folyik biztonsági mérnöki, tűzvédelmi és ipari biztonsági alapképzés. A Szlovák Köztársaságban a Zólyomi Műszaki Egyetem Faipari Karán működik tűzvédelmi szakirány.

Ezen civil felsőoktatási intézményekben főképpen államigazgatásban, a helyi hatóságoknál, valamint a gazdálkodó szervezeteknél a dolgozók képzését végzik, továbbá a rendészeti és honvédelmi szakembereinek képzését is ellátják.

Felsőfokú rendészeti képzés keretében folyik alapképzés Bulgáriában a Belügyi Akadémián és Romániában a Rendőr Akadémia Tűzoltótisztképző Karán. Lengyelországban működik a varsói Tűzoltóság Központi Főiskolája. Az intézményben tűzvédelmi mérnöki és biztonságtechnikai szakokon folynak alap- és mesterképzések, illetve az iskola alárendeltségében tevékenykednek a területi kiképző központok. Az utóbbiak szerveznek speciális szakirányú és továbbképző tanfolyamokat. Észtországban a Közszolgálati Akadémia a Tallinni Műszaki Egyetemmel együttműködve folytatja a közös képzést. [53]

Orosz Föderációban, amely szintén az európai felsőoktatási térséghez tartozik, több önálló, egyetemi szintű tűzvédelmi, valamint rendkívüli helyzetek kezelési intézményben folyik a szakemberek képzése. Az állami felsőoktatási intézmények között, ahol a hivatásos tiszteket képzik, található a moszkvai Rendkívüli helyzetek Minisztériumának Akadémiája és a Szentpétervári Egyetem, valamint négy regionális egyetem, amely a Belügyminisztériumhoz illetve a Rendkívüli helyzetek minisztériumához tartozik. Ezen kívül (tehát nem a felsőfokú rendészeti képzés keretein belül) működik kettő állami építészeti egyetem és három építészmérnöki akadémia, ahol a tűzoltással, tűzvédelemmel, műszaki mentéssel és ipari biztonsággal foglalkozó szakemberek képzése folyik.

Ukrajnában egyetemi szintű tűzvédelemmel, polgári védelemmel, vészhelyzet felszámolással, műszaki mentéssel foglalkozó hivatásos tiszteket a Rendkívüli helyzetek Minisztériumának Nemzeti Polgári Védelmi Egyetemén tanítják (Harkov és Kijev).

2.5 Részkövetkeztetések

A kutatásaim során arra a következtetésre jutottam, hogy a tűzoltók és mentők jelenlegi képzési rendszere nagyon változatos, ami magyarázható a biztonság terén végbemenő gyors változásokkal, ami egyaránt érinti a műszaki és az oktatási területet is.

A többéves statisztikai adatok elemzése alátámasztja azt a tényt, hogy a tűz- és káresetek egyre nagyobb veszteséget okoznak az ipari országok gazdaságainak.

A kár nagysága a GDP 1 % körül becsülhető. E mellett a tűzoltói beavatkozást igénylő események jellege, összetétele a fejlett országok többségében folyamatosan változik. Mintegy másfél évtizede a tüzesetek számának csökkenése mellett, a műszaki mentések számának folyamatos emelkedése is látható.

A tűzoltóság állományának minőségi összetétele befolyásolja az adott ország tűzvédelmének (és biztonságának egészében véve) szintjét, ezért a világban mindenhol kiemelt figyelmét szentelnek a szakoktatás színvonalának növelésére, a gyakorló bázisok felszereltségének korszerűsítésére, az oktatói gárda szakmai felkészültségének emelésére.

A nemzetközi tapasztalatok alapján összefoglalva elmondható, hogy a tűzvédelem rendszere országoként nagyon eltérő és sok tényezőn múlik. Ezek közé sorolható az adott ország területi és államigazgatási rendszerének megszervezése, gazdasági, ipari, technikai fejlődésének szintje, illetve történelmi hagyományai is. A tűzoltóság szervezeti struktúrája és működési elvei szintén befolyásolják a tűzoltók képzését és oktatását.

Az országonkénti számos különbség ellenére azonban megfigyelhetőek bizonyos általános tendenciák is. A kutatásaim során megállapítottam, hogy a képzési rendszer az alap, a közép és a felső szintű felkészítést tartalmazza, valamint továbbképzésekből és különböző speciális tanfolyamokból tevődik össze, de esetenként moduláris rendszerben is történik oktatás. A szakoktatás minden országban egymásra épülő elemekből áll a helyi igények figyelembe vételével. Felsőfokú végzettséget a rendészeti, illetve a civil felsőoktatási intézményekben lehet szerezni. A német, francia, amerikai, ír és finn tűzoltó szervezetek sajátossága, hogy a tűzoltók, a tűzoltáson, illetve műszaki mentésen túl orvosi segítséget is nyújtanak. Az ilyen jellegű tevékenység további speciális felkészítést igényel. A hivatásos, valamint a létesítményi és/vagy magán tűzoltóságon kívül majdnem mindenhol működik önkéntes tűzoltóság is, amelyek létszáma bizonyos nyugati országokban, (Ausztria, Belgium, Franciaország, Németország, Svédország, Egyesült Államok) többszörösen meghaladja a hivatásosokét. Ezekben az országokban az önkéntesek felkészítésének minősége megközelíti a hivatásosokét, legfeljebb az rövidebb időtartalmú. Megfigyelhető, hogy számos országban (pl., Finnországban, Franciaországban, Németországban) a nők szintén aktívan részt vesznek az önkéntes tűzoltók munkájában. Az önkéntesek utánpótlásáért az ifjúsági tömörülések felelnek.

A fentiek alapján úgy látom, hogy a vizsgált országok többségében a mentő tűzvédelem - némi egyszerűsítéssel - kétféle módon épül fel: elsősorban a hivatásosokra, illetve az önkéntesekre alapozva. Természetesen mind a két rendszernek vannak előnyei és hátrányai is. Azonban a számok összehasonlítása alapján indokoltnak tartom elsősorban a hivatásosokra épülő védelmet preferálni, mivel azokban az országokban, ahol ez megvalósult, a beavatkozások során kevesebb haláleset és sérülés történik. Ezt az állításomat az alábbi adatokkal támasztottam alá: 2008-2012 között a szomszédos Ausztriában évente átlagosan 3 tűzoltó halt meg és 1155-n sérültek meg, Belgiumban átlagosan hárman meghaltak, Franciaországban ezek a számok 12, illetve 1155. Ezekben az országokban főképpen az önkéntesekre épül a tűz- és katasztrófavédelem. Hazánkban viszont a vizsgált periódusban évente átlagosan 2 haláleset, valamint 195 sérülés történt a tűzoltók körében. (Megjegyzem, hogy Magyarországon 1948-tól, tehát közel 60 esztendő alatt, összesen 14 tűzoltó veszítette életét.) Nagyobb területű, nagyobb lakosságú- és tűzoltóság létszámú országokat is összehasonlíthatunk. Példaként, hasonló helyzetet tapasztalhatunk az Egyesült Államokban, vagy Oroszországban. Az előbbinél 2008-2012 között évente átlagosan 76 tűzoltó meghalt és 73.718 megsérült, Oroszországban pedig 9-en meghaltak és 111-en szenvedtek sérülést, holott az előbbi ország infrastruktúrája és gazdasági helyzete, illetve tűzoltóság felszereltsége messze felülmúlja az Oroszországét. [24]

A fenti felvetésemet a 2012-es statisztikai adatok is igazolják [24] A vizsgált évben Ausztriában 42.213 tüzesethez vonultak a tűzoltók, akik közül négyen meghaltak, tehát ezer tüzesetre egy év leforgása alatt átlagosan 0,095 haláleset történt a tűzoltók körében. Franciaországban ez a szám alacsonyabb volt, azonban így is megközelítette a 0,036-t (306.871 tűzoltás során 11 tűzoltó lelte halálát), az Egyesült Államokban 0,047-t (64 tűzoltó veszítette életét 1.375.000 tüzesetben). Oroszországban 2012-ben 162.000 tüzesetre riasztották a tűzoltókat, azonban haláleset nem volt. Magyarországon 37.106 tüzesethez vonultak a tűzoltók, akik közül egy meghalt, tehát ezer tüzesetre 0,027 volt a halálozás mutatója.

A fenti adatok azt a hipotézisemet igazolják, hogy a hivatásosokra alapuló védelem és ennek megfelelő képzési, felkészítési rendszer összességében jó és biztonságos. Természetesen, a hivatásosok munkáját mindenhol szükséges jól felkészült, bevetésre kész és együttműködésre képes önkéntesekkel kiegészíteni.

Az önkéntesek képzési igényei, a riasztások összetételének változásai szükségessé teszik a képzési, oktatási rendszer folyamatos változtatását, korszerűsítését és a továbbfejlesztését, az önkéntes munkáért járó kedvezmény skálának szélesítését. A lakosság körében széleskörű tűzmelegelőzési, felvilágosítási tevékenység megszervezése is ezt követeli meg.

A képzések során felértékelődik a gyakorlatok szerepe. A tűzoltási, mentési tevékenységgel járó fizikai igénybevétel, valamint pszichés stressz szintén szükségessé teszi a folyamatos gyakorlást, illetve pszichológiai felkészítést. E miatt és az oktatás színvonalának emelése érdekében, a gyakorlatok megszervezéséhez létre kell hozni és fenntartani a jól felszerelt, magasan kvalifikált oktatói gardával rendelkező képzési-oktatási bázisokat. Ezekben a központokban a hivatásos állományt, az önkénteseket, a helyi vezetőket, valamint a hatósági szakembereket és, szükség esetén, akár a lakosságot is fel lehet készíteni és oktatni, illetve tovább képezni. [48]

3. A 2010-BEN ELFOGADOTT KORSZERŰ TŰZVÉDELMI SZAKKÉPZÉSI KONCEPCIÓ BEVEZETÉSI TAPASZTALATAINAK ÉRTÉKELÉSE

Az első fejezetben már kimutattam, hogy Magyarországon a tűzoltók szakképzése folyamatosan fejlődött, az országban végbemenő változásoknak, illetve a kor követelményeinek megfelelően. Az új feladatok által megkívánt szükséges lépéseket az oktatás-képzés területén az adott időben meg is tették. Felmerül a kérdés: miért szükséges változtatni egy működő rendszert?

Az élet minden területén zajló dinamikus változások gyors és rugalmas reagálást igényeltek. A változó biztonsági helyzet és új kockázati tényezők megjelenése, a szervezeti változások és technikai fejlesztés, az új életpálya modell bevezetése [52] valamint az új igények (pl., területi, illetve központi kiképző bázis létrehozása) maguk után vonták a további fejlesztéseket, valamint átalakításokat. Aktuálissá vált a gyakorlatorientált szakoktatási rendszer kialakítása.

A gyökeres változást a 2010-ben történt kormányváltást követően újonnan létrehozott Belügyminisztérium új, korszerű szakképzési koncepciója hozta meg.

3.1 Magyarország biztonsági helyzetének és veszélyforrásainak rövid áttekintése

A jelen értekezésem nem célozza a mai Magyarországon megjelenő legjelentősebb kockázatok széles skálájának részletes elemzését, sem a valószínűségeik, sem a következményeik szempontjából. A nevezett problémakör számos külön tanulmányok, tudományos kutatás, illetve jelentések tárgyát képezi, azonban indokoltnak tartom az ország biztonsági helyzetének, illetve a rizikófaktorok, potenciális veszélyforrások rövid áttekintését. Ezek megjelenése szükségessé tette és teszi a védelmi rendszer egészének és ezen belül a katasztrófavédelem, a tűzoltóság, illetve a szakképzés folyamatos fejlesztését. Ezt azért is fontos kiemelni, mivel hazánkban az esetek döntő többségében mind a természeti, mind az ipari katasztrófák következményeinek felszámolását a tűzoltóság kezdi meg tűzoltási, illetve műszaki mentési tevékenységének keretein belül.

Ma már nem kérdéses: a demokrácia csak ott lehetséges, ahol az emberek biztonságban érzik magukat. A biztonság megteremtéséhez szükséges az alaptörvény és a jogállam elveinek a betartása. A biztonság a fenyegetettség hiányát is jelentheti.

A nemzet csak akkor érezheti magát biztonságban, amikor nem kell tartania a katonai megszállástól, illetve fenyegetettségétől; amikor az állampolgárok gazdasági fejlődése, a politikai rendszer stabilitása biztosítottak, az emberi és az alaptörvényben rögzített jogok érvényesülése és a környezet védelme garantáltak. [54]

Tehát elmondható, hogy az adott ország függetlenségét, szuverenitását, alaptörvénye szerinti berendezkedését megfelelő szabályozási keretekkel és fegyveres erővel is szükséges biztosítani. A védelem magába foglalja a klasszikus értelemben vett katonai védelem mellett a polgári védelmi, katasztrófavédelmi, tűzvédelmi és környezetvédelmi kérdésköröket is. [55]

Mindezek, valamint a politikai környezet, a gazdaság és a szociális intézményrendszer stb. jelenti az ország és állampolgárainak a biztonságát. [56]

Egy ország biztonsága ma már több tényezőtől függ, amelyek között fontos helyet foglal el a lakosságnak és az anyagi javaknak védelme érdekében kifejtett állami tevékenységek sorozata. Így elmondható, hogy a biztonság fontos központi tényezője a fenyegetettség. A biztonság – egy olyan állapot, amikor alanya (nemzet) képes megfelelő módon reagálni a fenyegetettségre. Azonban, kialakulhat a fenyegetettségtől mentes állapot is, tehát a biztonság – változó, ráadásul gyorsan változó helyzet. A biztonság csak akkor valós, ha a fenyegetettség mértéke megegyezik, illetve kisebb a védelmi képességnél. [56]

A biztonság három szintjét célszerű elkülöníteni:

- egyén,
- nemzet/állam – ez a biztonságpolitika tárgya,
- nemzetközi.

A biztonságot veszélyeztető tényezők ma az alábbi szinteken jelennek meg:

- globális,
- regionális
- nemzeti.

A felsoroltak részletes elemzése nem a jelen értekezésem célja, csak megemlíteném, hogy a komplex biztonsági rendszerének elemei minden szinten jelen kell, hogy legyenek.

A modern biztonságpolitikai elméletek - a katonai biztonsági tényezőkön túl - más biztonsági tényezőket is vizsgálják, így, például, a gazdasági biztonságot, jogi biztonságot, környezeti biztonságot stb. [57]

Az 1990. előtti biztonsági koncepciókban – a bipoláris katonai szembenállás következtében – a katonai összetevő volt meghatározó a biztonság szintjének meghatározásában, ezért a gazdasági összetevő alárendelt szerepet játszott. A gazdaság a katonai potenciál növelését szolgálta ki, mint, például, a Szovjetunióban.

Az 1990. utáni biztonsági koncepciókban – a biztonság egyéb összetevői hangsúlyosabb szerephez jutnak, a katonai összetevő egyidejű jelentős visszaszorítása mellett. A politikai, illetve a gazdasági összetevő került az első helyre. Európában komplex biztonsági koncepció kerül megvalósításra, a magyar biztonságpolitikában a kapcsolatrendszerek és együttműködések hangsúlyos szerephez jutásával meghatározóvá vált a politika, mint dimenzió.

Általánosan elmondható, hogy Magyarország kitettsége folyamatos változáson megy keresztül, biztonsági, illetve nemzetbiztonsági értelemben egyaránt. E mellett különböző eredetű kockázati tényezők egyre szorosabb összefüggésben vannak egymással és egyre több szalon kapcsolódnak egymáshoz. [58] E miatt rendkívüli fontossággal bír a közigazgatás különböző területein működő szervezetek a folyamatos együttműködése. Ezek a szervezetek csakis együtt képesek felkészülni, megelőzni, elhárítani, valamint felszámolni az új típusú veszélyeket, azonban minden szereplőnek megvannak a saját, csak rá jellemző működési köre, módszerei és eszközei. Ez utóbbi vonatkozik a katasztrófák elleni védekezési rendszerre egészében és a tűzoltóságra, mint a katasztrófavédelem szerves részére is.

A megváltozott biztonsági helyzet, az új kihívások és korábban nem létező, illetve kisebb valószínűséggel előforduló veszélyforrások és kockázatok megjelenése szükségessé tette a katasztrófák elleni védekezési rendszert átalakítását, megreformálását és ennek következményképpen a tűzoltók képzésének, szakoktatásának is a módosítását.

3.1.1.Katasztrófaveszélyeztetettség értékelése Magyarországon

Mielőtt a tűzoltóság számára ebből következő feladatokra való felkészülésre térnék, szeretném röviden felsorolni Magyarország katasztrófa veszélyeztettségét befolyásoló fő tényezőket.

A katasztrófákat, veszélyeztető hatásokat és rizikófaktorokat több szempontból, többféleképpen lehet csoportosítani.

A katasztrófák lehetnek konfliktusból eredőek (pl., háború, gazdasági válság, terrorcselekmény, zavargás, nemzeti vagy vallási ellenállás, bűnözés elterjedése) és konfliktusmentesek. [58]

Az előbbieket (konfliktusból eredőeket) tehát szándékos emberi beavatkozás eredményezi [59] az utóbbiakat nem. Ezeket lehet osztályozni különböző kritériumok alapján. Teljesség igénye szerint az alábbiakban felsorolom néhányat ezek között:

- eredetük szerinti (természeti, civilizációs, biológiai, ökológiai, társadalmi)
- kiterjedésük szerinti (helyi, vagy lokális, térségi, több térségre terjedő, országos, nemzetközi, globális),
- kiterjedésük sebessége szerinti (lassú, közepes illetve gyors lefolyású, hirtelen, robbanásszerű kialakulású),
- hatáserősségük, valamint a felszámolásukra szükséges erők szerinti (relatív, közepes, küszöb és abszolút) [60]

Két főcsoport – természeti és civilizációs (eredet szerinti csoportosítás) – mellett a következő kategorizálását lehet említeni a veszélyek esetében:

- a természeti,
- a hidrometeorológiai,
- a geológiai
- a technikai
- az emberhez kapcsolódó veszélyek. [61]

Magyarországon, a fenti veszélyeztető tényezők között a természeti katasztrófák és azon belül – vízkárok (árvizek, belvizek és hirtelen nagy mennyiségben lezúduló csapadék), vagyis hidrológiai veszélyek a meghatározóak. Ennek ez az oka, hogy az ország árvíz-veszélyeztetettsége az egész Európában a legmagasabb. [62] Ami a geológiai veszélyeket illeti, földcsuszamlás a nagy mennyiségű csapadék miatt, illetve az ember szakszerűtlen beavatkozása következtében fordulhat elő.

A meteorológiai veszélyek fő oka, hogy a Magyarországra jellemzők a szélsőséges időjárással kapcsolatos események, így: szélviharok, aszályok, nagy szárazság és az előzőek ellentéte, a rendkívüli hideg, a villámlás és a velük sokszor együtt járó nagy viharok.

Jelen írásomnak nem az elsődleges célja a felsorolt veszélyek részletes elemzése, de szükségesnek tartom hangsúlyozni, hogy e következményei felszámolásában kiemelkedő szerepet játszanak a katasztrófavédelmi szervek, ennek keretein belül a tűzoltóság. A teljesség igénye nélkül csak említeni szeretném a tűzoltók munkáját a vízkárok felszámolásban, a műszaki mentésben, az erdő- és bozóttüzek, a villámlás következményként keletkezett robbanások oltásában.

Ugyanez érvényes a civilizációs eredetű katasztrófák elhárítására is. Magyarország ipara, mezőgazdasága az elmúlt két évtizedben gyökeresen átalakult, következésképp a technológiai eredetű veszélyek is átrendeződtek, az előfordulások valószínűsége jelentősen megnövekedett.

Ezek között említeném a különböző mértékű, illetve eredetű ipari baleseteket (pl., 2010-ben történt vörös iszap kiömlése), a veszélyes anyagokkal, valamint a szállításukkal kapcsolatos baleseteket, a humán és ökológiai eredetű hatásokat és a terrorizmus elterjedését.

Az ilyen jellegű veszélyek megelőzésében, elhárításában, valamint a következményei felszámolásában a tűzoltók szintén kiemelkedő szerephez jutnak, amiből az következik, hogy a szakemberek folyamatos felkészítésére, kiképzésére, tájékoztatására, pszichikai teherbírásának növelésére folyamatosan szükség van.

3.1.2. Magyarország, mint a terrortámadás lehetséges célpontja

Az utolsó évek terrorcselekményei, egyre gyakrabban, szinte naponta történő terrortámadások, az Iszlám Állam térnyerése, illetve felfegyverzése, territoriális terjeszkedése, az európai kontinensen végig seprő menekülthullám indokoltá teszi e veszély külön elemzését. Az elmúlt három évben a terror jelegű bűncselekmények száma drasztikusan nőtt. Az Europol (Európai Rendőrségi Hivatal - European Police Office) - amely az Európai Unió rendőrségi együttműködésének legfontosabb intézménye - adatai sokkoló hatásúak. Csak néhány szám összehasonlításképpen: 2014-ben Európában terror akciók következtében „csak” négyen haltak meg, ahhoz képest 2015-ben olyan bűncselekmények halálos áldozatainak száma már elérte 151-t (148-án Franciaországban, ketten – Dániában, egy Görögországon), a sebesültek száma 360 fő. [63]

A független Gazdaság- és Békekutató Intézet (Institute for Economics and Peace – IEP), amely Sydney-ben, New Yorkban és Mexikóvárosban működteti irodájakat, 2016. november 11-én közzétett jelentésében olvasható, hogy a fejlett országokban a terrorcselekmények áldozatainak száma 2015-ben több, mint hatszorosára nőtt, a Globális Terrorizmus Index (Global Terrorism Index – 2016) szerint. Az intézet jelentésében megállapítja, hogy a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) 34 tagállamában egy év leforgása alatt a terroristák által végrehajtott akciók halálos áldozatainak száma 77-ről 577-re nőtt.

A merényletek a legtöbb életet Törökországban, illetve Franciaországban követelték, azonban az elmúlt évben a 34 tagállamból 21-ben történt legalább egy terrortámadás. Legtöbben Törökországban és Franciaországban vesztettek életét, de a 34 tagállamból 21-ben történt legalább egy terrortámadás az elmúlt évben. [64]

Magyarországot fenyegető veszélyek közül a terrorizmus és tömegpusztító fegyverek elterjedése az új típusú kihívás. A biztonságpolitikai és katonai szakértők véleménye alapján egyértelmű, hogy a nemzetközi politikai, katonai viszonyok gyökeres változása miatt Magyarországnak nem kell a belátható jövőben számolnia azzal, hogy szomszédos országgal (országokkal) olyan nagyméretű katonai konfliktusba bonyolódna, amely igénybe venné az ország teljes védelmi potenciálját. Ezzel együtt, egy időben, a gyorsan változó környezetünkben, közvetlen szomszédságunkban, illetve a világ más pontjain új és más jellegű veszélyforrások kerültek előtérbe. [65]

Magyarország új Nemzeti Biztonsági Stratégiája [66] kiemeli az egyre nagyobb gyakorisággal előforduló katasztrófák mellett, a terrorizmus jelenségét. A katasztrófavédelem ennek megelőzésében és közvetlen elhárításában nem vesz részt, azonban, mint a polgári lakosságot fenyegető veszéllyel, foglalkoznia kell; továbbá, az esetleges káros következmények felszámolásában és a lakosság ellátásában is részt kell vennie.

A terrorcselekmények elkövetésének közös tulajdonsága ez, hogy személyekkel, csoportokkal, népekkel és népcsoportokkal, politikai-gazdasági szervezetekkel, államokkal és ezek tömörülésekkel kapcsolatos elégedetlenség az indulatokat működésbe hozó mozgatórugója. Ezen kívül előre tervezett és szándékos cselekvésről van szó.

Ez olyan helyzet előtt állítja a hazai hivatásos katasztrófavédelmi szervezetet, melyre féltetlenül fel kell készülnie, függetlenül attól, hogy Magyarország terrorfenyegetettsége európai szinten jelenleg is alacsonynak nevezhető. [67]

A rendszerváltás előtti évtizedekben a nemzetközi terrorizmus nem jelentetett potenciális veszélyt Magyarországra, mivel a különböző szélső baloldali, marxista-leninista-(maoista) alapokon működő terrorszervezeteket a politikai vezetés nem tekintette ellenségnek, a célokkal kisebb-nagyobb mértékben (a módszerekkel – már kevésbé) egyetértett.

A rendszerváltás után a helyzet gyökeresen megváltozott, Magyarország is érintetté vált a terrorizmus kapcsán. A bipoláris világrend felbomlása, Magyarország NATO, illetve Európai Unió tagsága, a nemzetközi békefenntartó és béketeremtő missziókban, a NATO katonai műveletekben történő részvétele, a határok átjárhatósága mind ezek a tényezők növelik az ország terrorfenyegetettségét. Ezek a kockázat növelő faktorok köze felsorolható az illegális migráció is. A biztonságpolitikai kockázat az egész világon jelen van, tehát globális, mindennapos, és nem csak demográfiai, hanem társadalmi, szociális, politikai és egyéb téren okoz komoly problémákat. [68] Megjegyezném, hogy Magyarország az EU külső határán az általa betöltő szerepe miatt, elsőként áll szembe az érkező menekülthullámmal.

A fentiek megerősítik azt az állítást, hogy ma Magyarországon sem lehet teljes biztonságról beszélni. Mindenképpen figyelmeztető és agadalomra okot adó jelnek tekinthető, hogy a párizsi, illetve a belga merényletek elkövetői előzetesen Magyarországon tartózkodtak, vagy akár az is, hogy a terroristák itt vásároltak több ezer telefonkártyát. Biztosan elmondható, hogy a terroristák - ha egyelőre elsősorban, nem is célországként, de tranzitállomásként mindenkeppén számolnak Magyarországgal. [68]

A terrorizmus részletes elemzése nem a jelen írásom célja, csak megemlíteném, hogy ez a kifejezés - annak ellenére, hogy mint jelenség az ókortól jelen van – a francia forradalomhoz kötődik, az 1793-1794-es periódushoz („le regime de la terreur”).

Az un. „modern terrorizmus” 1968 után jelent meg, amikor Európában a társadalmi modernizáció igénye elementáris erővel tört felszínre. A radikális változások továbbviteléért küzdők már csak a terrorizmus hatékonyságában bíztak.

Elmondható, hogy jelenleg a nacionalisták, a szeparatisták, illetve baloldali szélsőségesek aktivitása csökkent, ugyanakkor az összes uniós országban egyre aktívabbak a jobboldali szélsőségesek, illetve a "magányos farkasként" lecsapó merénylők. Az Europol 2016. július 20-án közzétett és a fentiekben már idézett jelentése szerint [62] a közelmúltbeli franciaországi (pl., nizzai esemény) és németországi események is a fentieket bizonyítják. Az ilyen típusú merényleteket rendkívül nehéz felderíteni és megakadályozni, mivel a potenciális elkövetők nem ismertek a biztonsági szolgálatok által. Az Iszlám Állam nevű terrorszervezet és a fő riválisaként számon tartott al-Kaida számos alkalommal nyilvános helyeken végrehajtandó támadásokra szólította fel a nyugati országokban élő muzulmánokat. A fenti probléma egyre nagyobb veszélyt jelent az uniós országokra nézve, a közösségi oldalak növekvő népszerűsége, illetve a mobil internetes eszközök gyors elterjedése miatt. 2015-ben két új fenyegető tendencia is megjelent. Egyrészt, mostanában nem csak a radikális iszlámot hirdető ázsiai és afrikai bevándorlókra kell tekinteni, mint a potenciális veszély egyik fő forrására, hanem sok európaire is, akik külföldön harcoltak a terroristák oldalán és visszatértek Európába, az uniós országokba. Ilyen potenciális merénylőket sokkal nehezebb leleplezni, mint a külföldieket. A kilétük általában sokáig rejtve marad a titkos szolgálatok számára, ezért ők fokozottan veszélyesek. Másrészt, a Szíriába, illetve Irakba induló és utána Európába visszatérő terroristák között egyre nagyobb a nők aránya. [68]

Szeretném megjegyezni, hogy általánosan elfogadott definíciója a terrorizmusnak a mai napig nincs. Sokan próbálták meghatározni a fogalmat, leíró jellemzést adni róla.

Ami közös ezekben, hogy a hangsúlyt a tervszerűsége helyezik. A gyilkosságot – vagy azzal történő fenyegetést – politikai és nem bűnügyi kategóriának tekintik, az áldozatok a civil lakosság köréből kerülnek ki, de hajtanak végre akciókat katonai, rendészeti célpontok, ún. kritikus infrastruktúra ellen is, azonban a polgári áldozatokkal járó félelemkeltés sokkal hatásosabb. Itt szeretném megjegyezni, hogy mind a civil lakosság, mind a beavatkozó állomány oldalán egyéb káreseményhez képest jelentős pszichikai megterhelést jelent az a tudat, hogy a pusztítás mögött szándékosság és bonyolult „paralogika” működése feltételezhető.

A szakemberek szerint katasztrófahelyzetben – így, a terrorcselekmény esetén is - prognosztizált pszichikai reakciók az alábbi arányban oszlanak meg:

- kb. 2-3 % erős pszichikai tünetek miatt orvosi beavatkozást igényel
  - kb. 20 % őrzi meg lélekjelenlétét
  - kb. 75-80 % pánikszerű félelembe esik, ellenőrizhetetlen érzelmekkel, reakciókkal.
- [53]

A terrorcselekmény következtében bekövetkező káresetnél is a tűzoltóság jelenik meg először, mivel, - ahogy már többször említettem - hazánkban az esetek döntő többségében mind a természeti, mind az ipari katasztrófák következményeinek felszámolását a tűzoltóság kezdi meg tűzoltási, illetve műszaki mentési tevékenysége során. [14] Véleményem szerint azonban, egy terrorcselekmény következményeinek felszámolására való felkészülés ma még nem teljes körű. Az elsődleges beavatkozást végző tűzoltóság nem rendelkezik határozott taktikai elképzeléssel, sőt még a terrorcselekmény beazonosításához elégséges ismeretekkel sem, azért kiszolgáltatottá és kontrollvesztetté válhat a beavatkozó állomány is azáltal, hogy magát nem kompetens veszélyhelyzet-kezelőként észleli abban a helyzetben, hanem az elvakult agresszió lehetséges célpontjaként.

A „terrorizmus” definíció négy fő elemet tartalmaz:

- nem az állami szintű szeplők által elkövetett,
- elsősorban fegyvertelen állampolgárok ellen irányuló,
- politikai célok kikényszerítése érdekében alkalmazott
- erőszak vagy erőszakkal történő fenyegetés. [69]

Resperger István megfogalmazása szerint „a terrorizmus a terroristák (egyének vagy csoportok) által, politikai célok elérése érdekében, főként a polgári lakosságon, erőszakos eszközökkel folytatott tevékenység, abból a célból, hogy akaratukat az ellenfélre kényszerítsék”. [70]

T	ervezz
E	lrettentés
R	obbantás
R	ombolj
O	kozz pánikot
R	eklámozz

6. táblázat: A *TERROR*-t betűszóként is használva, jól körülhatárolhatóak a terroristák stratégiájának főelemei [71]

A felsorolásban szerepel a robbantás, mert ez a leggyakoribb, nagy pánikot keltő, jelentős járulékos hatással bíró, nehezen kivédhető, „látványos” és „hagyományos” mód. Azonban a terroristák arzenálja sokkal szélesebb skálán mozgó eszközrendszert, illetve elkövetési módszereket tartalmaz.

A tömegpusztító fegyverek elterjedése miatt tovább bővült a terroristák eszköztára. A technikai fejlődés eredményeként szinte bárki találhat az Interneten különböző fegyverek, robbanóanyagok előállításához szükséges „recepteket”; ráadásul, mindez a határok átjárhatóságával párosul. Az elrettentés sem véletlenül szerepel a fenti felsorolásban, ugyan is, ahogy az utolsó évek történések egyértelműen mutatják, a terroristák igyekeznek megtámadni lehetőleg a legkönnyebben elérhető célokat. Ennek egyik ékes bizonyítéka, pl., a 2016-s nizzai, illetve berlini támadások, amelyek során még a fegyver használatára sem volt szükség.

Néhány szót szeretnék ejteni a „tömegpusztító-fegyverek” osztályozásáról. Jelenleg a „tömegpusztító-fegyverek” kifejezés a nukleáris, biológiai, vegyi valamint radiológiai fegyverekre vonatkozik. Mivel a terroristák a cselekmény tervezése és kivitelezése során totálpusztításra, az emberi életben, anyagi javakban történő károkozásra, a médiafigyelem felkeltésére, megfélemlítésre és kaotikus állapotok előidézésére törekuszenek, elmondható, hogy a dominóhatás nemcsak újabb és újabb robbantásokkal valósulhat meg, hanem vegyi, biológiai fegyverek, „piszkos bomba” alkalmazásával, illetve a kritikus infrastruktúra elleni támadásokkal is. [72] A kritikus infrastruktúra védelmével kapcsolatosan csak annyit szeretnék kiemelni, hogy a maga idejében Magyarország is megalkotta, és kormányhatározattal elfogadta nemzeti Zöld Könyvet (NKIV). [73]⁷ Az NKIV három fő csoportba sorolta a lehetséges veszélyeket, terrorizmus prioritását alapelvnek véve.

Az elsőben: „szándékos, illetve ártó jellegű cselekményekkel összefüggő veszélyek”, - kiemelte a „terrorcselekményeket és annak eszköz, illetve járulékos cselekményeit”. (A másik kettő természeti eredetű, illetve civilizációs, technológiai veszélyeket foglalta magába.)

A katasztrófavédelemnek (és ezen belül a tűzoltóságnak) is vannak feladatai terrortámadás esetén. Amint ismeretes, a katasztrófavédelmi feladatrendszert három főcsoportra szokták tagolni, ami a hivatásos katasztrófavédelmi szervek szervezeti felépítését is tükrözi:

- megelőzés/felkészülés
- beavatkozás/elhárítás
- helyreállítás/újraépítés [16]

Természetesen a prevenció elsősorban nem a tűzoltóság, hanem egyéb társszervek (pl., a Nemzetbiztonsági Szolgálat) hatáskörébe tartozik. Azonban a megelőzési időszak feladata, hogy a különböző szervezetek áttekintik lehetőségeiket és ez alapján terveket, eljárásrendeket készítenek, megszervezik az érintett szervezetek együttműködését.

A megelőzési-felkészülési jellegű tevékenységet a tényleges operatív működés, a beavatkozási-elhárítási feladatok követik.

⁷ 2014 március 05-én hatályán kívül helyezve

Jelenleg speciálisan terrorcselekmények felszámolására vonatkozó szabályzat nem áll a hivatásos tűzoltóságok rendelkezésére. Ilyen esemény esetén valószínűleg „csak” a nem terror jellegű, hanem „hasonló” kimenettel járó káresemények kárfelszámolási sémái mentén történne a mentés. [72]

A szakemberek szerint „a terrorcselekmények következményeinek felszámolásához szükséges a többi között a riasztások, az értesítések, a titkosított adatközlések, az eseményminősítések gyors megvalósítása, a hatékony reagáláshoz, pedig elengedhetetlen a kidolgozott eljárási rendek alkalmazása magas fokú együttműködésben a társ beavatkozó szervekkel.” [74]

Annak ellenére, hogy a tűzoltóság „az egyetlen beavatkozó szerv, amely a nap bármely szakában két perc riasztási idővel, technikai eszközökkel felszerelt egységekkel a legrövidebb úton tud a kárhelyre vonulni, és ott szervezeten beavatkozni.”, egy komplex beavatkozásnál a tűzoltóságnak is megvannak a maga korlátai, a sikeres beavatkozás csak a társszervek különleges képességeinek maximális kihasználása és együttműködése mellett lehetséges. [75] Itt elsősorban a területzárást végrehajtó rendőrségre, illetve az egészségügyi ellátást végző mentőszolgálatra gondolok. A hivatásos Tűzoltóság a tűzoltási, műszaki mentési, valamint a veszélyes anyagok jelenlétében történő beavatkozásokhoz rendelkezik megfelelő eszközrendszerrel. A Magyar Honvédség a különleges műszaki feladatokhoz szükséges speciális szakfelszerelésekkel és szaktudással rendelkezik, ahogyan a Terror elhárítási Központ (TEK) egységei is. [76] Tehát minden beavatkozó szervezetnek vannak specifikus feladatai, rendelkezésére állnak saját módszerei, eszközei, illetve betölthető szerepe az esetleges terrorcselekmény bekövetkezésekor. Egy francia orvos-ezredes Patrick Hertgen szerint azonban „természetesen, nem várható el, hogy a tűzoltók minden esetben elfogják a terroristákat, minket nem erre képeztek ki. A mi dolgunk – menteni.”⁸

Egy terrortámadás esetén a robbantáson, tűzön, épületomláson kívül nem zárható ki biológiai, vegyi, esetleg radioaktív anyagok jelenléte sem. Jelenleg Magyarországon egyetlen mentésre jogosult szervezet sem rendelkezik olyan erő-, eszközkészlettel, védőfelszereléssel, illetve logisztikai háttérrel, hogy egy esetleges terrorcselekmény következményeinek felszámolására irányuló komplex beavatkozást önállóan képes legyen végrehajtani. [77]

⁸ Patrick Hertgen: „Terrorisme: les pompiers au front”. Le Parisien magazin, 02 juillet 2015.

Be kell látni, hogy a sikeres mentés csakis az összes beavatkozó szerv közötti összefogás, az irányítási és taktikai feladatok kidolgozása, koordinálása mellett lehetséges. Erre példaként szolgálhat a rendvédelmi szervek közös gyakorlatban történő részvétele. Ilyen gyakorlat volt 2012. augusztus 27-én hajnalban a budapesti metró 2-es vonalának Batthyány téri állomásán megszervezett is. A budapesti metró, mint a legkihasználtabb fővárosi tömegközlekedési eszköz, egyik kiemelt potenciális célpontnak tekinthető a terroristák számára. A forgatókönyv szerint egy külföldi elkövető csomagba rejtett bombát robbantott és a detonáció következtében többen meghaltak, illetve megsérültek.

A helyszínen nagy erők bevonásával vett részt a TEK, a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság, a Készenléti Rendőrség Tűzszerész Szolgálat, valamint az Országos Mentőszolgálat. A gyakorlat mintegy másfél órán keresztül zajlott, ahol a terrorelhárítás és a katasztrófavédelem képviselői folyamatosan kommentálták az eseményeket. Elhangzott, hogy ilyen jellegű esemény bekövetkezésekor a helyszínre elsőként érkező rendőrök azonnal megkezdtek a helyszín biztosítását, az érintett terület lezárását, az ott tartózkodó civilek kiterelését. A riasztott tűzoltók csak a TEK által előzetesen biztosított területre juthattak be, ahol a füst miatt teljes védőfelszerelésben dolgozhattak. A készenléti egészségügyi szolgálat osztályozta a sérülteket és szükség szerint a tűzoltók segítségével átadta őket a mentőszolgálatnak. A fentiek alapján is látható, hogy a közös gyakorlatok nagyszerű lehetőséget kínálnak az összes beavatkozó szervezetnek egymás felszereléseinek, munkaképességének kölcsönös megismerésére, valamint a kommunikációs kérdések megoldására is. [68]

A sikeres beavatkozás érdekében a katasztrófavédelemnek is ki kell alakítania az ilyen speciális helyzetekre vonatkozó mentési és tűzoltási taktikáját. A teljesség igénye nélkül felsorolom néhány elemét:

- megfelelő nagyságú erő-eszköz leriasztása egy terroreseményhez az egyéb jellegű káresetekhez képest,
- helyszín megközelítése,
- a gépjárművek felállítási helyének megválasztása (mentők, tűzoltók, stb.),
- a beavatkozó állomány védőfelszerelésének meghatározása a dominóhatás figyelembevételével,

- a mentésben résztvevők védelme a másodlagos, harmadlagos robbantásokkal szemben,
- a kritikus zónában beavatkozó állomány létszámának meghatározása,
- a megfelelő nagyságú terület lezárása, a különböző veszélyességi övezetek, zónák közötti mozgások koordinálása,
- a társszervek, illetve a mentésben résztvevők közötti kommunikáció biztosítása,
- vegyi anyagok, mérgező gázok jelenlétének és koncentrációjának folyamatos mérése,
- megfelelő tartalékképzés, logisztikai háttér,
- irányítási jogkörök, vezetési hierarchia vizsgálata.

Véleményem szerint, e tényezők figyelembevétele ellengethetlen a beavatkozás sikeréhez a terrortámadás esetén, mivel az ilyen akció során sokkal elővigyázatosabban, több tényezőt figyelembe véve kell eljárni, mint egyéb tűzoltási és mentési tevékenységünk végrehajtása során. [72] Ennek a speciális taktikának részletes elemzésére itt nincs lehetőségem, itt csak rá szeretnék mutatni arra, hogy az esetleges terrortámadással kapcsolatos tevékenység rendjére a beavatkozó állományt ki kell kiképezni, rendszeres oktatást kell neki belőle tartani.

Tűzoltói beavatkozások esetén, amikor a technikai eszközök lehető leggyorsabb üzembe helyezésére és használatára támaszkodva kell meghatározott feladatokat végrehajtani, csak úgy garantálható a siker, ha a folyamat minden lépését gondosan megtervezett elméleti oktatásra és gyakorlati kiképzésre építjük.

A hatékony képzés megköveteli az elméleti oktatás mellett a gyakorlati felkészítést is. A gyakorlás az egyik legfontosabb oktatási módszer, amellyel az ismeretek alkalmazásához szükséges jártasságokat, készségeket kialakítjuk, továbbá a képességeket fejlesztjük. Ez fokozottan vonatkozik a tömegpusztító fegyverekkel végrehajtott terrorakció felszámolásának minden lépésére is.

Rendkívül fontos, hogy az állomány tevékenységének végrehajtása során minden részfeladatot begyakorlottan, azt hiba nélkül tudjon végrehajtani, illetve a dominóeffektus fellépése esetén is tisztában legyen a teendőivel.

A tömegpusztító fegyverekkel kapcsolatos beavatkozások során erre különös figyelmet kell fordítani, hiszen nem kellően alapos mentesítés esetén a figyelmetlenség, kapkodás, a beavatkozó személyek egészségkárosodásához, súlyosabb esetben halálához is vezethet. Az e témakörben szervezendő komplex kárfelszámolási gyakorlatokat jellegüknél fogva rendszeresen végrehajtani nagyon nehéz, hiszen a mozgósítás komoly szervezést, illetve nagy erők és a technikai-anyagi források bevonását teszi szükségessé. Ezért a kiképzést inkább kisebb egységekben érdemes tervezni: lépésről-lépésre végigvezetve a feladat egészén, szakaszonként külön-külön végrehajtani, majd összeillesztve egy komplex gyakorlat keretében megmutatni, hogyan állnak a részek össze egy nagy egészé.

Általában a következő pontokat kell a gyakorlat programjába beépíteni: [75]

- A kiképzés során a szükséges felszerelések használatát, illetve a kárfelszámolási folyamat lépéseit elméletben oktatni kell.
- Az elméleti síkon megszerzett tudást gyakorlatba kell átültetni, tehát gyakorlatokat kell szervezni. Ezek során történjen az egyes részfolyamatok begyakorlása. Lezárásként az egymás után következő részfolyamatokból komplex gyakorlatot kell végrehajtani.
- A kiképzéshez kapcsolt gyakorlatokhoz lehetőleg valóság-hű körülményeket kell imitálni.

Fontos, hogy az órarendbe - a szakmai tantárgyak mellett - olyan diszciplínák is be legyenek építve, mint az egészségügyi és pszichológiai képzés, a kommunikációs készség fejlesztő programokat, vagy az idegen nyelv (elsősorban, angol) oktatása. Ennek szükségességét maguk a hallgatók is érzik. Itt szeretnék rámutatni kutatási eredményeimre, amelyeket a 2014-2016. tanévekben az egységes rendvédelmi alap modult elvégzett, valamint a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ végzős hallgatóival kitöltetett kérdőívek értékelése alapján nyertem. A képzés hatékonyságát növelő javaslatok között szerepelt az egészségügyi oktatás óraszámának bővítési igénye, a pszichológiai háttér megerősítése (és ezen belül a vészhelyzeti pszichológia alapok oktatása), az emberismeret, krízishelyzet kezelése.

A hallgatók (első sorban, a művelítványterületen szolgálók) fontosnak tartják a kommunikációs készségek, beszéd és kifejező képesség fejlesztését, javítását és gyakorlását, valamint a kommunikációs tréningek megtartását, tárgyalástechnika elsajátítását is.

Az oktatással szembeni elvárások folyamatos változása természetesen nem csak a KOK-nál tapasztalható, arra a hazai felsőfokú képzésnél is találhatunk példákat.

A nemzetközi gyakorlat szintén alátámasztja ezek szükségletét: az oroszországi Központi kiképző bázis (Noginszk város) oktatási programjában a műszaki-mentés és tűzoltás mellett szerepelnek a fent említett tantárgyak. Ezt nem szabad alábecsülni, hiszen ezek az ismeretek fontosak lehetnek az ismeretek a terrorakció bekövetkezésekor, felszámolásakor. [65] Az idegen nyelv ismeretét azért is tartom kiemelkedően fontosnak, mért a terrorizmus ma már nem ismer határokat és globális szintén jelentkezik: a támadások akár egy időben, több helyszínen, több országban, összehangolva is történhetnek és az elkövetői az esetek döntő többségében külföldiek. Ez alapján is látható, hogy a terrorizmus elleni küzdelem sikeres fellépés csakis nemzetközi szintén lehetséges.

A fentiekben már hangsúlyoztam, hogy a társszervek közötti egyre szorosabb együttműködés elengedhetetlen feltétele a terrorcselekmények megelőzésének, illetve a következményinek gyors és hatékony felszámolásának, az áldozatok számának minimalizálásának. Mindez új feladatok elé állítja a Katasztrófavédelmi Oktatási Központot, amelyet ismét egy példán keresztül szeretnék igazolni: a tanintézet együttműködik a TEK-vel, ennek során tanfolyamainak lebonyolításával, a pszichikai gyakorló pálya üzemeltetésével és a különleges tűzoltó géptechnikák bevonásával nyújtva nekik segítséget. A központi tanintézet közös gyakorlatokat és tanfolyamokat is szervez a TEK kiképzési részlegével. Ezt a fajta kooperációt azért is fontosnak tartom kiemelni, mivel a fokozott terrorfenyegetés miatt, illetve egy esetleges terrorcselekmény bekövetkezése esetén a társszervek jól szervezett, begyakorolt és összehangolt együttműködése rendkívüli fontossággal bír. [67]

A felhasznált forrásokat, szakemberekkel lefolytatott konzultációk eredményeit és saját tapasztalataimat összegezve úgy látom, hogy bizonyos feladatok egyértelműen meghatározhatók a terrortámadásokra való felkészülésben érintett szervek számára (pl. kommunikáció és egészségügyi szolgálat fejlesztése).

Komoly együttgondolkodásra, közös gyakorlatok lebonyolítására és hasonló szemlélet kialakítására van szükség, hogy forgatókönyvi szintű együttműködési megállapodásokig eljussunk.

Az együttműködés nem fejeződik be a kárfelszámolással. A tapasztalatokat, értékeléseket közösen, együtt kell végrehajtani a jövőre vonatkozó taktikák, stratégiák kialakítása céljából, valamint a jogszabályi háttér kidolgozása érdekében. A vonatkozó jogszabályoknak az alkalmazók számára egyértelműen, a különleges – a tömegpusztító fegyverek alkalmazása a terrorcselekmény során fennálló - veszélyhelyzetekre specializáltan és fogalmilag egységesen kell tartalmazniuk a szervezeti kompetenciahatárokat, és felelősségi köröket. A beavatkozó állomány képzése csak akkor lehet hatékony, ha már elfogadott, minden érintett szervezet szakértői véleményének beépítésével létrejött stratégiai és taktikai tervek állnak rendelkezésre a felkészüléshez, továbbá, ha a folyamat minden lépését gondosan megtervezett elméleti oktatásra és gyakorlati kiképzésre építjük, ha az oktatás egészségügyi, valamint pszichológiai képzési elemeket is tartalmaz.

Ehhez szükség van a logisztikai háttér fejlesztésére, műszaki eszközökkel, különböző gyakorló pályákkal és szakképzett oktató gárdával rendelkező kiképzési bázisok kialakítására, amely - az elméleti és gyakorlati oktatás mellett – képes a normatív-jogi alapok kidolgozásában is részt venni.

3.2 Megújult tűzvédelmi rendszer kialakulása

Az előző fejezetekben már bemutattam azokat a változásokat, amelyeken az elmúlt közel másfél évszázad alatt ment keresztül az ország tűzvédelme. 2012. január elsejével azonban létrejött egy új, egységes, központi irányítású és gazdálkodású hivatásos katasztrófavédelmi szervezet, amely a Belügyminisztérium alá tartozik. Az átalakítás a működés folytonosságának biztosítása mellett zajlott le és 2012. április elsejével lényegében lezárult. [78]

A Katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény kimondja, hogy „*A katasztrófavédelem nemzeti ügy. A védekezés egységes irányítása állami feladat.*” [79]

3.2.1 A katasztrófák elleni védekezés új rendszere Magyarországon

A katasztrófák elleni védekezés egy komplikált, komplex feladat, amelynek sikeres végrehajtása az összes szereplő összehangolt, jól koordinált együttműködését igényli. Ez az állítás vonatkozik az új, integrált katasztrófavédelmi rendszerre is, amelynek a tűzoltóság az egyik fontos, meghatározó eleme. Az alábbiakban a tűzoltóság szerepével foglalkozom, mivel megítélésem szerint, a védelem további meghatározó területeinek (polgári védelem, iparbiztonság) és ezek együttműködésének elemzése a katasztrófák elleni védekezés során külön kutatás tárgyát kell, hogy képezze.

A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI törvény a tűzoltást és a műszaki mentést immár hivatalosan is állami feladatává tette. [14]

Ahogy ismeretes, a tűzvédelem alapját három szakmai ág alkotja: tűz megelőzés, mentő tűzvédelem, illetve tűzvizsgálat. Ezek a szakterületek szerves egységet alkotnak.

Az állami katasztrófavédelmi szervezet létrehozása szükségessé tette a vonatkozó jogszabályok módosítását, valamint az új jogszabályok és normatívák megalkotását, a gazdálkodási, illetve a szakoktatási rendszer megváltoztatását, megújulását.

A hivatásos önkormányzati tűzoltóságok állami irányítás alá kerültek. Ez a változás a korábbi rendszerben már bizonyított helyzet visszaállítását is jelentette. A hivatásos tűzoltóparancsnokságok működési területe az ország teljes területét lefedi, tehát Magyarország összes települése besorolásra került valamelyik hivatásos tűzoltósághoz. Ezzel együtt a folyamatosan kiszélesedő diszlokáció eredményeképpen az ellátatlan területek, „fehér foltok” egyre csökkennek. [80]

A 2012-ben bekövetkezett szervezeti átalakulásnak egyik eredményként létrejött egy olyan integrált hatóság, amely a katasztrófavédelem három szakterületének (az iparbiztonság, a polgári védelem, illetve a tűzvédelem) lehetővé teszi a szoros együttműködését, valamelyiket érintő ügyekben.

Az ország mentő tűzvédelme továbbra is három szintre tagozódik: országos, területi és helyi.

A tűzvédelem országos szakmai irányítását az Országos Tűzoltósági Főfelügyelőség gyakorolja, mint a BM OKF egyik szervezeti egysége.

A megyei katasztrófavédelmi igazgatóságokon megalakultak a megyei tűzoltósági főfelügyelőségek. A mentő tűzvédelem irányításába és felügyeletébe bekapcsolódtak a 2012. április elsejével létrehozott megyei Katasztrófavédelmi Műveleti Szolgálatok is.

Az egységes elv alapján - amely érvényes az egész ország területén - a központi műveletirányítás mindig az adott települést leggyorsabban megközelítő tűzoltóságot riasztja. A hivatásos tűzoltóságoknak riasztás esetén két percen belül kell megkezdeniük a vonulást. 2015-ben országosan 20 műveletirányítási központ működött (tehát a tűzoltóságok egy negyedében). A folyamatos műszaki fejlesztésük folytatódik, például, a gépjárművek diszlokációjának pontosabb meghatározása érdekében történt fejlesztések.

A helyi szinten a mentő tűzvédelmet illetékességi területükön 2012. január elsejével létrehozott Katasztrófavédelmi Kirendeltségek látják el, a tűzoltósági felügyelők közreműködésével. A Hivatásos Tűzoltó parancsnokságok (HTP) a Katasztrófavédelmi Kirendeltségeknek alá vannak rendelve. 2015-ben Magyarország mentő tűzvédelmi tevékenységet 105 HTP hajtotta végre. [81] Az utóbbiak ellátják a működési területükön a mentő tűzvédelem feladatai, valamint komplex beavatkozó tevékenységet végeznek.

A távolabb levő területeken a Hivatásos Tűzoltó parancsnokságok részeként működnek a Katasztrófavédelmi Őrsök, minimum négy fővel és egy gépjárműfecskeendővel. 2015-ben az ország területén 41 őr működött, amelyeket a meglévő erők átcsoportosításával és racionálisabb elhelyezésével hoztak létre. A felállításuk célja a kárhelyszínre vonulási távok és ennek következményképpen az érkezési idők csökkenése volt. Azonban ezzel nem csak a vonulási távolságokat sikerült majd nem felére lerövidíteni (átlagosan 22,6 km-ről 10,9 km-re, de a helyszínre érkezés átlagos költségét is csökkenteni (21.492 Ft-ról 10.365 Ft-ra), ami közel 100 millió forintos megtakarítást eredményezett. További több százmillióra, megbecsülhető ez a megtakarítás, amely gyorsabb érkezés eredményeképpen hamarabb megkezdett beavatkozásnak köszönhető. [80]

A 2015-os adatai szerint, a hivatásos tűzoltóságok beavatkozó állománya 7.496 főből állt. 24/48 órás szolgálati rendnek köszönhetően naponta 1.534 tűzoltó teljesített készenléti szolgálatot, kiegészítve további 24/24 órás szolgálatra rendelhető 1.810 fővel.

Magyarországon, 2016. elején 60, az önkormányzatok és a tűzoltó egyesületek által létrehozott önkormányzati tűzoltóság (ÖTP) működik önálló működési körzettel (538 településsel és 1,1 milliós lakossággal). E települések közül 248-t riasztás esetén csak 25 percen túl tudnak elérni a hivatásos egységek. [81]

Az önkormányzati tűzoltóság állományának egy része főállású, (azonban nem hivatásos tűzoltókból), a másik önkéntesekből áll. Az utóbbiakkal szemben elvárás, hogy a riasztás követően nyolc percen belül kezdjék meg a vonulást. A vonuló létszám minimum négy fő, legalább egy főnek tűzoltás-vezetői jogosultsággal kell rendelkeznie. Az önkormányzati tűzoltóságok állami támogatás formájában, összességben 1.963 millió Ft-os juttatásban részesülnek, amiből fedezik a működési költségeiket.

A hivatásos, valamint önkormányzati tűzoltóságokon kívül működnek önkéntes tűzoltóságok (ÖTE), amelyik nagyon szerteágazó tevékenységet folytatnak; a fiatalok nevelésétől, illetve a hagyományőrzéstől kezdve a konkrét tűzoltói beavatkozásokig. A szerteágazó tevékenységük miatt ezek négy kategóriába sorolhatóak, elméleti és gyakorlati vizsga alapján. Az első kategóriába tartozó, az önálló beavatkozásra jogosult önkéntes tűzoltóságok száma 2015-ben elérte 24e-t és folyamatosan bővül.

Az önkéntes tűzoltó egyesületek pályázati úton jutnak a működésükhöz, valamint technikai fejlesztésükhöz szükséges forrásokhoz, illetve egyéb támogatásban is részesülnek. Itt megjegyezném, hogy annak ellenére, hogy Magyarországon az önkéntes tűzoltói mozgalom komoly múlttal és hagyományokkal rendelkezik, 2010-ig az egyesületek száma rohamosan csökkent. Akkor mindössze 283 településen működött önkéntes tűzoltóság. 2010-ben ez a folyamat megfordult. 2015-ben már több, mint 500 településen, működött tűzoltó egyesület, ami részben azzal is magyarázható, hogy a központi költségvetésből egyedi elbírálás alapján rendelkezésükre bocsájtanak eszközöket, illetve segítséget nyújtanak a képzésben való részvételhez is. 2015-ben az ÖTE-k az összes káreset 7%-ának felszámolásában vettek részt. [81]

Magyarországon működnek létesítményi tűzoltóságok is, amelyek vagy kötelezően, [82] vagy önkéntes vállalat alapján jöttek, illetve jönnek létre. 2016-ban Magyarországon 68 létesítményi tűzoltóság működött: 13 főfoglalkozású és 55 alkalomszerűen igénybe vehető. Az üzemeltető köteles a tárolt anyagok tűzterhelése és területi elosztása figyelembevételével fenntartani az előírt minimális létszámot a műszaki felszereléssel együtt. Veszélyes üzemek esetén a hatóság előírhatja a főfoglalkozású tűzoltók alkalmazását a létesítményi tűzoltóságok részére, akik a riasztástól számítva két percen belül kötelesek megkezdeni a vonulást. E mellett olyan alkalomszerűen igénybe vehető és tűzoltókiképzésben részesült, a gyártási technológiában járatos és a helyszínen tartózkodó állomány megléte is kötelező. Ez utóbbi, a riasztás esetén öt percen belül megkezdheti a vonulást. A létesítményi tűzoltóságokkal szemben legfontosabb követelmény az, hogy ezek képesek legyenek önállóan vagy a hivatásos tűzoltókkal együtt felszámolni az adott létesítményen belül bekövetkezett tüzet. A létesítményi tűzoltóságok külön szerződésük alapján, az elsődleges működési körzetükön kívül is beavatkozhatnak a lakosság védelem céljából. [80]

A mentő tűzvédelem nem hivatásos állományú résztvevőinek képzési igénye igen magas, mivel az egyik legnagyobb problémájuk a megfelelő képzettséggel rendelkező szakemberek hiánya. Ezen a téren 2015-ben pozitív változás történt: megjelent a hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél, az önkormányzati és létesítményi tűzoltóságoknál, az önkéntes tűzoltó egyesületeknél, valamint az ez irányú szakágazatokban foglalkoztatottak szakmai képzési követelményeiről és szakmai képzéseiről szóló 9/2015. (III.25.) BM rendelet, amely részletesen foglalkozik a képzések szervezésével, beiskolázás feltételeivel, kiemeli a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ szerepét szakképzési rendszerével, a gépjárművezetők képzésével, valamint pszichológiai alkalmassági vizsgálatával. [83] A rendelet kitér a tűzoltás vezetői képzettség megszerzésére, ami kiemelten fontos a nem hivatásos egységek számára, mivel segítséget jelent a megfelelő szakember hiányának csökkentésében. 2015-ben a hivatásos, az önkormányzati és a létesítményi tűzoltók több, mint 10.000 gyakorlaton vettek részt, amely a munkájuk színvonalának emelését, szakmai tudásuk elmélyítését, készségük begyakorlását szolgálták. Az Országos Tűzoltósági Főfelügyelőség adatai alapján, 2015-ben a tűzvédelmi szakterület az OTSZ megjelenésével összefüggésben szakmai továbbképzéseket szervezett 370 tűzvédelmi szakértő részére, valamint szakmai konferenciákon és regionális továbbképzéseken több, mint 10.000 érdeklődő számára tartott tájékoztatót, amely a BM OKF részére mintegy 10 millió forint bevételt eredményezett.

Központi továbbképzés keretében májusban a tehergépjárművek műszaki mentésével kapcsolatos továbbképzés zajlott a Hungexpo területén, ahol a tűzoltás vezetését végzők speciális ismereteket kaptak. A továbbképzésen a hivatásos tűzoltóságok és az önkormányzati tűzoltóságok mentést irányító és darukezelői állományából 800 fő vett részt. A képzés célja az volt, hogy a mentő tűzvédelem irányítói állománya a közúti áruszállítás során használt lehető legtöbb járművet, felépítményt és félpótkocsit megismerje a gyakorlatban is.

Ismereteket szerezzen azokról a műszaki megoldásokról, amelyek segítségével a balesetet szenvedett járművek és szerelvények mozgó, mozgatható képes állapotba hozhatók, elősegítve ezzel a mentő tűzvédelmi beavatkozások gyorsabb, hatékonyabb, szakszerűbb végrehajtását, és növelve a mentendők és a beavatkozók biztonságát, a további károkozás elkerülése érdekében.

2015. júniusban az I. és II. osztályú repülőterek környezetében szolgálatot teljesítő irányítói állományból 300 fő vett részt a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtéren tartott légi járművekkel kapcsolatos átfogó képzésen. 2015. novemberben a gáziparban előforduló balesetekre való felkészítés volt a célja annak az E.ON Közép-dunántúli Gázhálózati Zrt. és a TIGÁZ-DSO Kft. tanpályáin tartott képzésnek, ahol 630 tűzoltó vett részt Nagykanizsa, Miskolc és Szeged képzési helyszíneken. [22]

3.2.2 Az új tűzoltó életpálya modell bevezetése

2015. július elsején bevezetésre került a rendészeti életpályamodell. Ennek fő céljai a közszolgálati dolgozók előmeneteli lehetőségének egységessé tétele, valamint kiszámítható karrierlehetőségének és egyes rendvédelmi ágak átjárhatóságának biztosítása. Az új rendvédelmi életpályamodell három pilléren nyugszik. Ezek az alábbiak: illetményes karrier-rendszer, egzisztenciális biztonságot célzó megtakarítási célú biztosítási rendszer, illetve lakhatási támogatás. Ennek első lépéseként, két ütemben megtörtént az állomány béremelése. Az új közszolgálati életpályamodell első üteme a rendvédelem hivatásos állományúak és a katonák vonatkozásában indult, a rá vonatkozó kormányhatározat értelmében. [84] Az új rendszer kidolgozásakor törekedtek a három szakterület átjárhatóságának megteremtésére is, ami kihatással van a képzési rendszer átalakítására is. 2010. december 16-án hatályba lépett a Kormány 1282/2010. (XII.15) számú határozata a rendvédelmi szervek egységes moduláris alapú

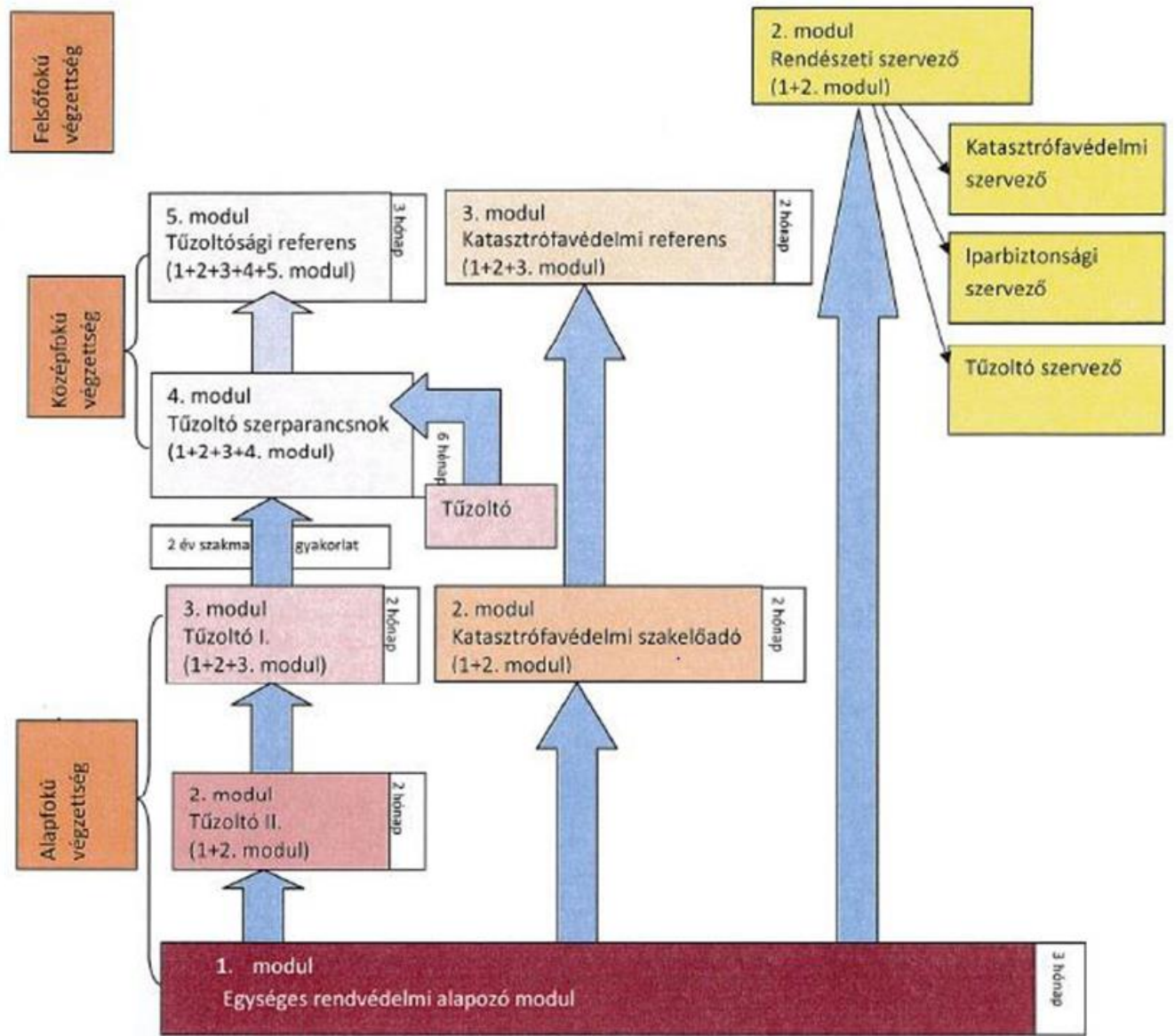
képzési rendszerének kialakításához szükséges intézkedésekről. [85] Az új, közös alapokon nyugvó moduláris képzés eredményeként a rendvédelmi pályák átjárhatóvá válnak.

Az egységes alapképzés során megszerzett tudás szükség esetén lehetővé teszi munkavégzését egy más rendvédelmi szakterületen. A gyakorlatban ez azt is jelenti, hogy az azonos szakmai területeknek közös tananyagának elsajátítása egységes követelményrendszer keretén belül történik. Ez, aki egy modul elvégzését sikeres vizsgatételével zárta, a másik szakterület elsajátítása során mentesül az első szakma keretében megismert anyag tanulása, illetve vizsga alól.

Ráadásul, ez segít a párhuzamosság csökkenéséhez, valamint a képzési rendszer rugalmasságának növeléséhez is. [86] A rendvédelmi alapozó modul immár kötelező valamennyi belügyi rendvédelmi szervnél szolgálatot teljesítőnek, valamint szükséges és elengedhetetlen feltétele a szakmai felkészítés megkezdésének. Ennek sikeres elvégzését követően lehet folytatni a szakterülethez kapcsolódó speciális szakmai képzést. A tűzoltók esetén ez azt jelenti, hogy a korábbi háromszintű képzési rendszert egy új, hat modult tartalmazó rendszer váltotta fel. A hallgatók az új képzési rendszer keretein belül öt hónap alatt elsajátítják az egységes szakmai ismereteket, készségeket és a sikeres vizsgát követően elkezdhetik szakmai tevékenységüket. Megjegyzem, hogy korábban a pályakezdő tűzoltók a helyi tűzoltóságokon tanulták a szakmai alapokat, ahol a felkészítési módszerek, a technikai felszereltség, illetve az oktatók felkészültsége igen eltérő volt. Az új, moduláris képzési rendszer lehetővé tette ennek a problémának a kiküszöbölését is.

A katasztrófavédelmi szervek állományába tartozók, akik a felsőoktatási tanulmányokat a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Katasztrófavédelmi Intézetében folytatják, államilag finanszírozott képzési formában végezhetik azt. [87] Azok előtt, akik nem csak horizontálisan (tehát kizárólagosan a kötelező továbbképzésekben vesznek részt), hanem vertikálisan is fejlesztik magukat, magasabb szintű végzettség megszerzése után további előrelépési lehetőség nyílik. Az új típusú egységes képzési rendszer olyan alapismeretek elsajátításának lehetőséget biztosítja a rendvédelmi pályát kezdőknek, amely máshol nem szerezhető be. Ez a megszerzett tudás nem nélkülözhető a sikeres szakmai karrier felépítéséhez, mivel valamennyi rendvédelmi szerv egységes alapelvek, szabályok és normák szerint működik.

Szakképzések struktúrája 2013. szeptember 1-jétől

9

23. ábra: Szakképzések struktúrája 2013. szeptember 1-jétől [88]

⁹ A 9/2015 (III.25) BM Rendelet szerint a „Tűzoltó szervező” szakirány megnevezése „Tűzvédelmi szervező”

3.3 A Tűzoltóságok technikai fejlesztése

Az elmúlt időszakban a tűzoltóságok technikai fejlesztéséről sok alkalommal különböző szinteken esett szó, mivel ez utóbbi az egyre összetettebb feladatok elvégzésének elengedhetetlen feltétele. Nem lehet elégszer hangsúlyozni: a tűzoltás, illetve a műszaki mentés – egyike azoknak a feladatoknak, ahol az idő kivételes jelentőséggel bír.

A következményekre is az van a legnagyobb hatással, hogy mennyi idő telik el a beavatkozásig. Így teljesen megalapozottnak nevezhető az az állítás, ami szerint a korszerű eszközökkel a műszaki mentések beavatkozási ideje jelentősen lecsökkenthető. A következmények felszámolásával, az esetleges környezetszennyezések gyors lokalizálásával, a veszélyforrásnál történő beavatkozással, a terjedés megakadályozásával a káros hatások – és ezzel együtt a kármentésítés költségei is – minimalizálhatók.

Az új tűzoltógépjárművek, a jármű- és szivattyúvezérlések, valamint az egyre komplikáltabb egyéni védőeszközök műszaki színvonala felértékeli az oktatás, képzés szerepét. E miatt elengedhetetlen a beavatkozó állomány kiképzésének, szakmai tudásának folyamatos fejlesztése, nemcsak a modern eszközök szakszerű és biztonságos használata, de a fenntartása miatt is.

A tűzoltás és műszaki mentés korszerű járműveinek biztosítása mellett rendkívüli fontos a tűzoltók egyéni védőeszközeinek és a tűzoltás és műszaki mentés nélkülözhetetlen szakfelszereléseinek a beszerzése.

Ezek a nagy értékű felszerelések (bevetési, védőruhák, csizmák, sisakok, légzőkészülékek, fészítő-vágók, szivattyúk, fűrészek, generátorok, stb.) nem csak nélkülözhetetlenek a munkavégzés során, de adott esetben az életet is képesek menteni, lényegesen emelni a beavatkozó állomány biztonságát. Azonban úgy vélem, hogy a szükséges ismeretek nélkül – éppen a magas és bonyolult technikai színvonaluk miatt - a gyakorlati használatuk számos akadályba ütközhet.

A szakmai fejlesztési koncepció megvalósítása hosszú, több évet igénybe vevő folyamat.

2013. január 1-ig a biztosítók bizonyos nem-életbiztosítási termékeiket 1,5 %-os tűzvédelmi hozzájárulás terhelte. Ez által képzett keret a tűzoltóság műszaki fejlesztésekre fordították.

Azonban a biztosítási adóról szóló 2012. évi CII. törvény 9. § c) bekezdése hatályon kívül helyezte ezen adónem befizetésének kötelezettségét. A hozzájárulás beolvadt az egységes biztosítási adóba, mely a központi költségvetésbe folyik be. A támogatás igénylése a központi költségvetésből pályázati rendszerben történik a máig érvényes 21/2009. (VII. 8) ÖM rendelet alapján. [89]

Ezen kívül a szükséges eszközpark bővítése, modernizálása a saját forrásokra, a katasztrófavédelmi rendszerek fejlesztése című (KEHOP 1.6.0.), valamint az ESR-112 projekt adta lehetőségekre támaszkodik. A folyamatban levő fejlesztés alapelveit a 2012-2020 közötti időszakra vonatkozó terv tartalmazza. Ebben a periódusban a technikai fejlesztés két fő területen történik. Az egyik a járműtechnikai eszközpark modernizálása, a másik az egyéni védőeszközök, felszerelések fejlesztése. Azonban a fejlesztési terv évente végrehajtható felülvizsgálata és aktualizálása adja a szükséges „mozgásteret”, korrekció lehetőségét, az alapvető célkitűzés megtartása mellett.

A hosszú távú célkitűzések alapján kidolgozásra került a középtávú fejlesztési stratégia. Ez utóbbinak egyik célja a meglévő eszközpark egységesítése, a gyakorlati szükségletek, valamint a helyi sajátosságok figyelembevételével, a tűzoltáshoz, műszaki mentéshez szükséges gépjárművek beszerzése, átadása, a kiöregedett gépjárműpark folyamatos kicserélése és bővítése. Mindez megvalósítható a hazai gyártókapacitás maximális kihasználásával. A feladat abból adódik, hogy a meglévő eszközpark nem homogén és a különböző korú és típusú eszközökből áll. Ezeknek egy része megérett már az üzemben kívül helyezésre, forgalomból való kivonására, kiváltásra, mivel elavult, vagy gazdaságosan már nem javítható.

Az eszközök másik része még korszerűsíthető, illetve javítható. Ennek példája a HEROS Zrt.-nél történő gépjárműfecskendő felújítása, a „CorAl” elnevezésű korrózióálló felépítmény rögzítésével és számítógépes (Cerberus) vezérlésével. [90]

2015-ben 5 db új magasból mentő, valamint 8 db felújított gépjárműfecskendő lett üzembe helyezve. 2016-ban pályázati keretből beindul a gépjárműfecskendő gyártása, ami a gépjárműpark lényeges javulását és beavatkozás hatékonyságának növelését eredményezi. [81]

A katasztrófavédelmi rendszerek fejlesztése KEHOP 1.6.0. című projekt kerete 44, 93 milliárd forintos forrást biztosít, amely több terület fejlesztésére fordítandó, így a védelmi infrastruktúrára, járművek, egyéni védőeszközök, személyi mentesítő felszerelések beszerzésére, létesítmények építésére, bővítésére, felújítására, valamint különböző járművek beszerzésére, felújítására.

Az uniós támogatással megvalósított ESR-112 projekt keretein belül sor került az 585 db fedélzeti számítógép érintőképernyős monitorral felszerelésére a gépjárműfecskeendőkbe. Ez nemcsak a riasztással kapcsolatos adatok és helyszíni jelentések rögzítését, GPS-es navigációt egyszerűsítését teszi lehetővé, hanem riasztás esetén több adatot és paramétert is figyelembe vesz a vonulási útvonal megtervezésénél.

3.4 A tűzoltási és műszaki mentési gyakorlati képzés múltjának és jelenlegi helyzetének elemzése

A hatékony képzés megköveteli az elméleti oktatás mellett a gyakorlati felkészítést is. A gyakorlás – egyik legfontosabb oktatási módszer, amellyel az ismeretek alkalmazásához szükséges jártasságokat, készségeket kialakítjuk, továbbá a képességeket fejlesztjük. Nem véletlen, hogy a moduláris képzési rendszer nem csak az egyes képzési egységek egymásra építésére, valamint a tapasztalatok feldolgozására, felhasználására, hanem a gyakorlatiagra is helyezi a hangsúlyt. [86] A tűzoltógyakorlatok különböző fajtáinak az elemzése nem a jelen értekezésem feladata, itt csak még egyszer hangsúlyozni szeretném, hogy a tartós tudás kialakítása és rögzítése – egyaránt a beavatkozó állomány és a beavatkozást irányítók részére - történik a gyakorlati foglalkozások során, a helyesen kiválasztott módszerek és pedagógiai elvek segítségével. Az oktatás terjedelme a kiképzésben résztvevők intelligenciájától függ. A sikert sok esetben annál könnyebben lehet elérni, minél egyszerűbb a képzés formája. Nagyon fontos az elméleti oktatás, illetve a gyakorlati foglalkoztatás helyes aránya. A résztvevők érdeklődését nem szabad veszélyeztetni azzal, hogy az elméleti oktatás túlsúlyba kerüljön a gyakorlati alkalmazással szemben. [91] A beavatkozások során komplex jellegű tevékenységeket kell végrehajtani, a technikai eszközök lehető leggyorsabb üzembe helyezésére és használatára támaszkodva és a másodlagos károkat minimalizálva. Ennek a folyamatnak minden lépését gondosan megtervezett elméleti oktatásra és gyakorlati kiképzésre szükséges építeni.

Rendkívül fontos, hogy az állomány tevékenységének végrehajtása során minden részfeladatot begyakorlottan, hiba nélkül tudjon végrehajtani, illetve véletlen baleset fellépése esetén is tisztában legyen a teendőivel. Mind ez elképzelhetetlen a begyakorló és a szituációs gyakorlatok megtartása nélkül. A felkészítés folyamata az alábbi elemeket kell, hogy tartalmazza:

- a kiképzés során a mentesítéshez szükséges felszerelések használatát, illetve a mentesítési folyamat összes lépésének elméleti oktatását,
- az elméleti síkon megszerzett tudást gyakorlatba átültetését, tehát a gyakorlatok szervezését.
- A gyakorlatba szükséges beépíteni az egyes részfolyamatok begyakorlását, majd az egymás után következő részfolyamatokból komplex gyakorlatot végrehajtani, a kiképzéshez kapcsolt gyakorlatokhoz lehetőleg valóság-hű körülményeket kell imitálni,
- a gyakorlatok során megszerzett tapasztalatokat minden esetben elemezni és értékelni kell, illetve felhasználni a jövőbeli gyakorlatok tervezésénél és végrehajtásánál. [75]

3.4.1 A központi kiképző bázis szükségessége és helye a szakoktatási rendszerben

A tűzoltóság szerepe és felelőssége a lakosság biztonságának biztosításában folyamatosan nő. Joggal elmondható, hogy a modern kor kihívásainak megfelelni tudó szakemberek felkészítése ma már az ország biztonságának is az egyik prioritást élvező irányzatává válik.

A tűzoltó szakma veszélyessége és a felkészítendő kör sajátosságai miatt eltér a polgári szakmáktól, azért sem elfogadható, hogy a piaci érdekek nyomása miatt a felkészítés a polgári szakmákat képző szervezetek kezébe kerüljön és kizárólagosan elméleti szinten történjen. A szakképzések, tanfolyamok, továbbképzések központi, területi és helyi szinten történő lebonyolítása indokolttá és szükségessé teszi azon gyakorlati feltételek meglétét, amely szabályozható, kevésbé veszélyes körülmények között biztosítaná mindazon ismeretek begyakorlását, amelyekkel a valós életben is találkozhat a tűzoltó, illetve a katasztrófavédelmi szakember. A hatékony képzés, ahogy már a fentiekben hangsúlyoztam, megköveteli az elméleti oktatás mellett a gyakorlati felkészítést is. Az elméleti oktatás során szerzett tudás begyakorlásához nélkülözhetetlen a jól felszerelt, szükséges műszaki eszközökkel és szakképzett oktató gárdával rendelkező központi bázis, amely országos szinten szakmai módszertani és koordinációs központ szerepet is be tudja tölteni. Emellett szól a finanszírozási tényező is, mivel a műszaki fejlesztések csak a központi beszerzés keretein belül megoldhatóak.

A helyi kiképző helyek nem minden esetben tudják biztosítani a drága eszközök és műszaki felszerelések beszerzését, azért ezeket célszerű a központi bázison üzemeltetni és térítéses vagy ettől eltérő feltételek teljesülése alapján használni.

Általánosan elmondható, hogy egy központi bázis létrehozása az alábbi módon valósítható meg:

- zöldmezős beruházásként,
- egy területi (regionális) bázis fejlesztésként,
- egy működő, esetleg gyakorló pályával már rendelkező szakma közeli tanintézet fejlesztésként. [92]

Magyarországon, ahogy ismeretes, ez utóbbi megoldás valósult meg. A Katasztrófavédelmi Oktatási Központban, mely kiemelkedő szerepet játszik a szakmai felkészítésben, az elméleti oktatás mellett van lehetőség a gyakorlatok megszervezésre a tanintézet budapesti, illetve Hatvan-nagygyomboson található objektumaiban.

A KOK Laktanya utcai objektumában ki van alakítva a Légzőkészülék Gyakorló Pályája, ahol pszichikai és fizikai kiképzések folynak. A tanintézet területén találhatóak mászóházak, az alakuló tér szélén ki van telepítve tűzszimulációs konténer. A hatvan-nagygyombosi gyakorlóbázis rendelkezik égető medencével, valamint gyakorló épülettel.

24. ábra: Magasból mentési gyakorlat [93]

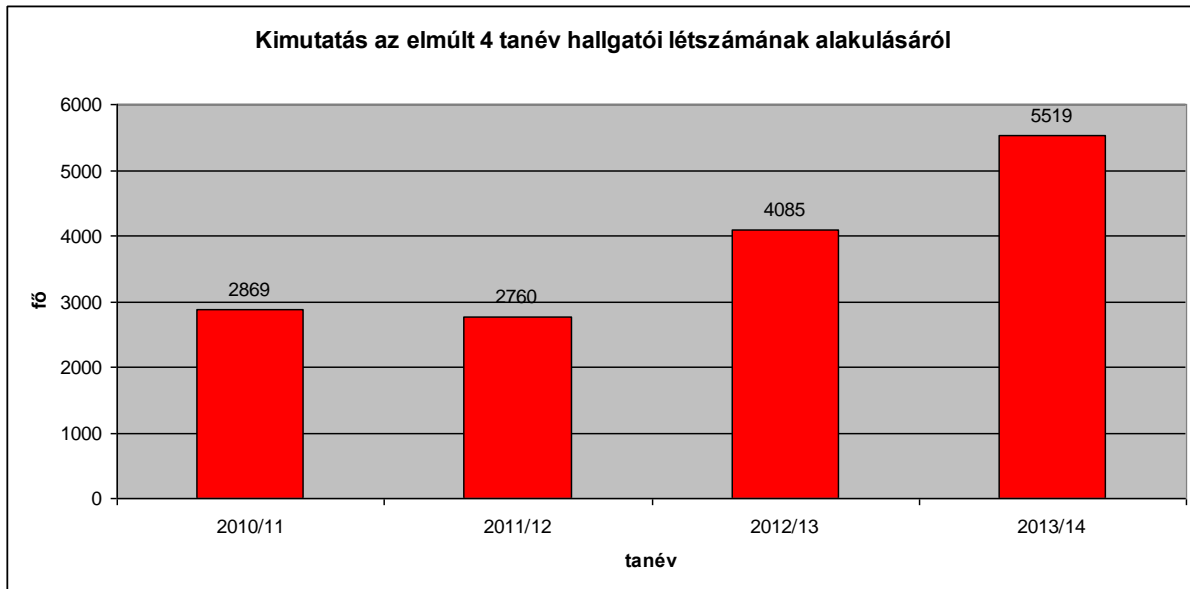
A tanintézetnek a gyakorlatok lebonyolításához saját objektumain, gyakorló területein kívül szüksége van külső gyakorlati helyszínek biztosítására is, így, például, az élővíz, ipari terület, középmagas épület, vasúti pályaudvar, REMISZ stb. Folyamatosan zajlik ezek felkutatására és szervezésére irányuló munka. A képzéssel kapcsolatos gyakorlatok megszervezésének érdekében a KOK kapcsolatokat tart fenn gépjárműbontókkal, valamint erdőgazdaságokkal, amelyek nem csak szükséges helyszíneket, hanem gyakorlóeszközöket is biztosítják.

25. ábra: Gyakorlat közben [93]

A szakmai tanfolyamok megszervezésében nagy segítséget nyújtottak a tűzoltó-technikai eszközöket gyártó cégek hazai képviselői is. A tanintézet működésének egyik fontos feladata a módszertani tevékenység. Példaként említeném az új belügyi képzési rendszer kialakítására irányuló egységes szakmai és vizsgakövetelmények, valamint képzési programok, tanmenetek kidolgozását. A katasztrófavédelem új szervezeti struktúrájának kialakulása eredményezte a képzési igény ugrásszerű növekedését. Ez egyaránt vonatkozik a hivatásos tűzoltóságok tagjaira és a mentő tűzvédelem nem hivatásos állományú résztvevőire. Az utóbbiak egyik fő problémája, ahogy a fentiekben már említettem, a megfelelő képzettséggel rendelkező szakemberek hiánya.

A hirtelen megnövekedett képzési igényt jól mutatja, hogy 2013/2014-ben egyetlen egy tanév leforgása alatt a KOK-on 5.519 fő fordult meg az oktatás, illetve vizsgaszinten, így a tanintézeti kapacitásának maximális kihasználásával folyt a képzés.

26. ábra: Kimutatás az elmúlt 4 tanév hallgatói létszámának alakulásáról [93]

A hivatásos tűzoltóságok tagjainak alapképzési igénye igen magas. Említésre érdemes továbbá az elmúlt periódusban felgyorsult fluktuáció is. Az új, szervezeti struktúra kialakulása, a közös alapokon nyugvó moduláris képzési rendszer bevezetése, valamint a rendvédelmi szervek egyre szorosabb együttműködése szintén új kihívások elé állította a központi tanintézetet. Ezek a tényezők drasztikusan megnövelték a hivatásos tűzoltóságok tagjainak képzési igényét, ami jelenleg Budapestre koncentrálódik. Ezt az igényt a tűréshatárig leterhelt Katasztrófavédelmi Oktatási Központ mind máig kielégíti.

Példaként említeném, hogy csak a 2014/15-ös tanév első és második félévére a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ 30 - 30 különböző képzésre, tanfolyamra kapott főigazgatói jóváhagyást. Ebből a tűzoltó II. (5 szakasz), a szerparancsnok (2 szakasz), és a rendészeti szervező képzések 3 szakmairánya (4 szakasz) szakképzés, a többi 54 belső szakmai képzés, illetve technika-kezelői tanfolyam volt. Mindezeket felül soron kívüli igényként jelentkezett több, mint 280 fő műveletirányító tanfolyami képzése is.

Ez 15 fős csoportokban, 19 héten keresztül folyamatosan zajlott. Közülük 60 fő EDR végzettsége hiányzott, a képzésük párhuzamosan folyt 4 héten keresztül, mivel annak megszerzése bemeneti követelmény a műveletirányító képzésre.

Soron kívül szervezésre került közös un. ROBOTZSARU szoftver használatára történő felkészítés a KOK állománya, illetve a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság ügykezelői, vezetői és ügyintézői állománykategóriák részére.

A második félév során a tanintézet lehetőséget biztosította a Nemzeti Védelmi Szolgálat munkatársainak arra, hogy a hallgatók körében korrupció ellenes tájékoztatókat tartsanak. A különböző képzésben résztvevőket összevonva, ez 5 alkalmat jelentett. [93]

A tanintézet részt vett a Katasztrófavédelmi alapismereti és a próbaidős tiszteket felkészítő tanfolyamok elméleti és gyakorlati képzéseiben is, valamint közreműködött a Nemzeti Közzolgálati Egyetem hallgatói műszaki tantárgyainak oktatásában. Ez utóbbit azért is fontosnak tartom kiemelni, mivel az egyetem Katasztrófavédelmi Intézete nem rendelkezik saját gyakorlati háttérrel.

A fentiekből is látszik, hogy a társszervek közötti egyre szorosabb együttműködés új feladatok elé állítja a központi tanintézetet. Itt csak néhány példát hoznék fel a rendvédelmi szervek közös képzési programokban történő részvételéről. Az együttműködés keretén belül a KOK oktatói, a Büntetés-végrehajtási Szervezet Oktatási Központjával kötött megállapodás alapján, tartanak elméleti és gyakorlati oktatást a büntetés-végrehajtás alapfokú képzésében részesülő hallgatók részére. A tanintézet folytatja a Büntetés Végrehajtás (BV) hallgatói állományának felkészítését tűzoltási, illetve életmentési feladatokra. A Büntetés Végrehajtás Országos Parancsnoksága (BV OP) a KOK rendelkezésére bocsájtott egy leselejtezett rabszállító járművet, amely felhasználásra került a tanintézet hatvan-nagyombosi objektumában egy tömeges baleset-szimuláló gyakorlaton, a BV és Országos Mentő Szolgálat (OMSZ) képviselői bevonásával.

A KOK együttműködik a Terrorelhárítási Központtal (TEK) is, amelyet segíti a tanfolyamainak lebonyolításában a légkészülék gyakorló pálya üzemeltetésével és a különleges tűzoltó géptechnikák bevonásával. A tanintézet szervez közös gyakorlatokat és tanfolyamokat a TEK kiképzési részlegével.

Ezt a fajta kooperációt azért is fontosnak tartom kiemelni, mivel a fokozott terrorfenyegetés miatt, vagy a terrorcselekmény bekövetkezése esetén a társszervek jól szervezett, begyakorolt és összehangolt együttműködése, ahogy a fentiekben már említettem, rendkívüli fontossággal bír.

Nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy a nemzetközi együttműködés a katasztrófák és a terrorizmus elleni küzdelemben, a pozitív tapasztalatok kölcsönös átadása, cseréje nemzetközi szinten nem lehetséges az idegen nyelv (elsősorban angol) tudása nélkül. A KOK-on jelenleg is folyik a nyelvoktatás megújítása, újjászervezése. E tevékenység két fő irányzata az általános nyelvi oktatás mellett a szakmai nyelv oktatása. Sikeres pályázat eredményként a tanintézet csatlakozott az ERASMUS + programhoz is.

A fentiek mutatják, hogy a KOK jelenlegi tevékenysége rendkívüli szerteágazó. A tanintézet az elméleti és gyakorlati szakoktatás mellett országos szintű koordinációs és módszertani központ szerepét is betölti, azonban a túlterheltsége óhatatlanul feszültséget generál és rosszabb esetben a szakmai színvonal rovására mehet. A helyi sajátosságokat figyelembevevő, illetve a speciális tudást igénylő kiképzést nem célszerű és lehetetlen egy központi bázison folytatni. Azonban be kell látni, hogy az alapvető szaktudás és készségek nélkül a szűkebb specializációhoz tartozó feladatokat sem lehet végrehajtani. Az alapok megszerzéséhez viszont egységesen feldolgozott és összehangolt módszertanra, követelményrendszerre, valamint értékelési kritériumokra van szükség. Ezek feldolgozása illetve betartásuk ellenőrzése, a helyi oktatók továbbképzése a központi kiképző bázis egyik feladata lehet.

3.4.2 A kiképző létesítmények összehasonlítása

A 2000 januárjától a szervezetek összevonásának eredményeként felállt szervezetnek szüksége volt egy átgondolt koncepción nyugvó képzésre, de ahogy ismeretes, akkoriakban a területi képzési és oktatási bázisok létrehozása még nem valósult meg. [94]

2012-ben, az új, egységes, központi irányítású és gazdálkodású hivatásos katasztrófavédelmi szervezet létrehozásakor, Magyarországon, több helyen folyt a tűzoltók gyakorlati képzése. [90]

A teljesség igénye, szervezeti hovatartozás, illetve fontossági rangsorolásuk nélkül néhány akkor működő objektum tevékenységét szeretném röviden bemutatni.

Megjegyzem, hogy az alábbi létesítmények egy része továbbá is gyakorló pályaként működik, azonban a szervezeti változások, valamint az életpálya modell és moduláris szakképzési struktúra bevezetése következményképpen most más szerepet tölt be.

A Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság (volt Fővárosi Tűzoltóparancsnokság) pszichikai gyakorló pályája (Budapest).

A nevezett gyakorló pályája elsősorban a fővárosi tűzoltók — légzőkészülék használatára, valamint a zárt térben történő életmentési, tűzoltási tevékenységek — kiképzésére, gyakoroltatására, ellenőrzésére szolgáló objektum volt.

A gyakorló pályán tartandó egyes gyakorlattípusok:

Az állományba felvételre kerülők elő felmérése.

A gyakorlat célja: a felvétel előtti fizikai alkalmasság megállapítására irányuló vizsgálat keretein belül a jelentkezők zárt térben történő mozgásbiztonságának felmérése.

Az alapfokú tűzoltóképző tanfolyamok hallgatói számára szervezett „1. számú pszichikai pálya gyakorlat”

A gyakorlat célja: a hallgatói állomány légzőkészülék használatának gyakoroltatása zárt, füsttel telített, labirintusszerű térben.

Szituációs pályagyakorlat

A gyakorlat célja: az alapfokú tűzoltóképző tanfolyamok hallgatói, valamint a készenléti jellegű szolgálatot ellátó állomány légzőkészülék használatának gyakoroltatása, valamint zárt térben történő munkavégzésének minőségének ellenőrzése, értékelése meghatározott szempontok szerint.

Szituációs pályagyakorlat a regionális begyakorló gyakorlatok keretén belül is szervezhető, ez esetben a gyakorlat helyszíne változhat.

Esetileg szervezett légzésvédelmi gyakorlatok

A gyakorlat célja: a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság állományán kívüliek (önkormányzati és létesítményi tűzoltóságok számára) légzésvédelmi eszközhasználatának gyakoroltatása.

Jelenleg ez a pálya a szakmai (elsősorban, kisépkezelői) gyakorlatok lebonyolítására az ÖTEK számára szolgál.

*Magyar Honvédség Altiszti Akadémia (Magyar Honvédség Központi Kiképző Bázis jogutódja)
laktanyája (Szentendre)*

Ahogy ismeretes, Magyarországon 2004. november óta felfüggesztésre került a békeidei sorkatonai szolgálat, valamint az ehhez tartozó sorozás intézménye, ami a tűzoltóság életében is következményekkel járt: az újonnan felvett kollégák döntő többsége már nem volt sorkatona. Ők nem ismerik az alapvető katonai viselkedésmódot, a tiszteletadás, az egyenruha viselésének szabályait, a jelentés, jelentkezés rendjét stb., és úgy kerülnek az első beosztásukba, hogy nem töltöttek el kisebb-nagyobb időt összezárva egy közösségben. Ezért 2008-ban az akkori Fővárosi Tűzoltóparancsnokság által szervezett Tűzoltó Szakképző Tanfolyam új elemmel, katonai felkészítéssel bővült, tehát a hallgatók nem az iskolapadban kezdték meg tanulmányaikat, hanem Szentendrén, a Magyar Honvédség Altiszti Akadémiáján, valamint jogelődje laktanyájában.

Jelenleg ez a fajta tudás elsajátítása a moduláris képzési rendszer keretein belül történik (alapozó modul), a rendészeti szakgimnáziumok (korábban: szakközépiskolák) objektumain: Adyligeten, Körmenden, Miskolcon, valamint Szegeden. Azonban megjegyzem, hogy a hallgatók első tanulási naptól KOK hallgatói jogviszonnyal rendelkeznek.

FER (Tűzoltó és Szolgáltató Kft.) Tűzoltóság gyakorló pálya (Százhalombatta)

Már több mint negyven éve, a Dunai Finomító és a Dunamenti Erőmű üzemével jött létre a nevezett létesítmények védelmére üzemi tűzoltóság, amely ma képzési bázis funkciót is ellát.

Jelenleg itt folyik elméleti és gyakorlati szakmai képzés, amely tartalmazza széleskörű ismeretek elsajátítását, a magas színvonalú beavatkozási tevékenység érdekében, többek között az üzemi és tartály-tűzoltási illetve a tűzoltási gyakorlatokat.

Gyakorlati képzésének elemei a MOL Nyrt. Dunai Finomító területén létesített gyakorló pálya-komplexumban kerülnek végrehajtásra, ahol lehetőség van a valós kárelhárítási feladatok irányított körülmények közötti gyakorlására, többek között, az alábbi feladatok végzésére:

Tűzoltási területen:

- tűzszimulátor-ház oltása

- fáklyatűz egység oltása
  - tálcátűz egység oltása
  - vasúti tartálykocsi tűz oltása
  - gyakorló-konténer egység használata
- Műszaki mentés, vegyi-elhárítás területén:*
- hagyományos műszaki-mentési feladatok
  - tartálykocsi sérülés – anyagkifolyás
  - csővezeték sérülés – anyagkifolyás
  - különféle tartályok, készülékek, berendezések mozgatása emelése. [95], [96]

Katasztrófavédelmi Oktatási Központ (Budapest, Hatvan-nagygombos)

A KOK jelenleg működő objektumai az előzőekben bemutatásra kerültek, azért itt csak röviden említeném ezeket.

A Katasztrófavédelmi Oktatási Központ a vizsgált periódusban is több objektummal rendelkezett. Budapesten működő Laktanya utcai központjában az oktatást szolgáló és segítő tantermek, oktatástechnikai stúdió, számítógépes terem, pszichikai gyakorlópálya, tűzszimulációs-gyakorló konténer, a szabadidő eltöltését, valamint a sportolást szolgáló létesítmények kerültek elhelyezésre.

Az állami tűzoltótiszt-képzés megindításakor az iskola a Fővárosi Tűzoltóparancsnokság XI. kerületi Tűzoltóparancsnokságával közösen a Tas vezér utcai objektumban kapott helyet, ahol jelenleg a tanfolyam jellegű oktatás folyik.

A Repülőtéri Hivatásos Tűzoltóság területén elhelyezett gyakorló repülőgéptest áll rendelkezésre a gyakorlatok lebonyolítására. A hallgatóknak az elméleti képzés mellett, lehetőség nyílik a légi jármű, és a repülőtér megismerésére, légi jármű tűzoltására és műszaki mentését begyakorlására, a hatékony oltási taktikák és technikák elsajátítására.

A KOK péceli objektumában tanfolyamokat és rendezvényeket megtartanak meg. Az objektum rendelkezik tantermekkel, számítógépes és olvasóteremmel, oktatási kabinettel, kollégiumi szobákkal, étkezővel, illetve színházteremmel.

Hatvan-nagyombosban a tűzoltási és műszaki mentési gyakorló pályán kialakításra került egy égető medence, amely a szakmai illetve környezetvédelmi követelményeknek egyaránt megfelel és a gyakorlati oktatás céljait szolgálja, kiegészítve tanteremmel, pihenőhellyel, valamint szociális blokkal és orvosi szobával. Ahogy a fentiekből látszik, Magyarországon, korábban még jelenleg is több helyen folyt és folyik a tűzoltók kiképzése, illetve továbbképzése. A helyzet egyik korábbi jellemzője volt, hogy bizonyos elemek gyakorlása különböző objektumokban párhuzamosan történt meg, nem indokolt paralelizmussal, oktatási metodikájuk összehangolása nélkül, ami negatívumnak tekinthető. Itt megjegyzem, hogy ennek a problémának kiküszöbölését, legálabb részben, a moduláris rendszer bevezetése oldotta meg.

A kiképző bázisok leterheltsége, illetve felszereltsége sem egyforma (az utóbbiban az üzemeltető intézmények anyagi helyzete, illetve finanszírozása is mindig nagy szerepet játszott). Így például, a KOK kapacitásának mind a mai napig maximális kihasználásával folyik a képzés; a tanintézet túlterhelt, a gyakorlati kiképzés nem egy helyen, hanem több objektumban történik, ami sok esetben az erő- és amúgy is korlátozott anyagi források további szétforgácsolódásához vezet.

Ezzel szemben a FER gyakorló pályája jól felszereltnek, modernnek nevezhető, de mivel ez a létesítményi tűzoltóság objektumként működik, illetve hosszú tanintézményi múlttal sem rendelkezik, így országos szinten központi kiképző bázis funkciót nem tölthet be. A többi említett objektum viszont csak részfeladatok vagy speciális feladatok ellátására alkalmas.

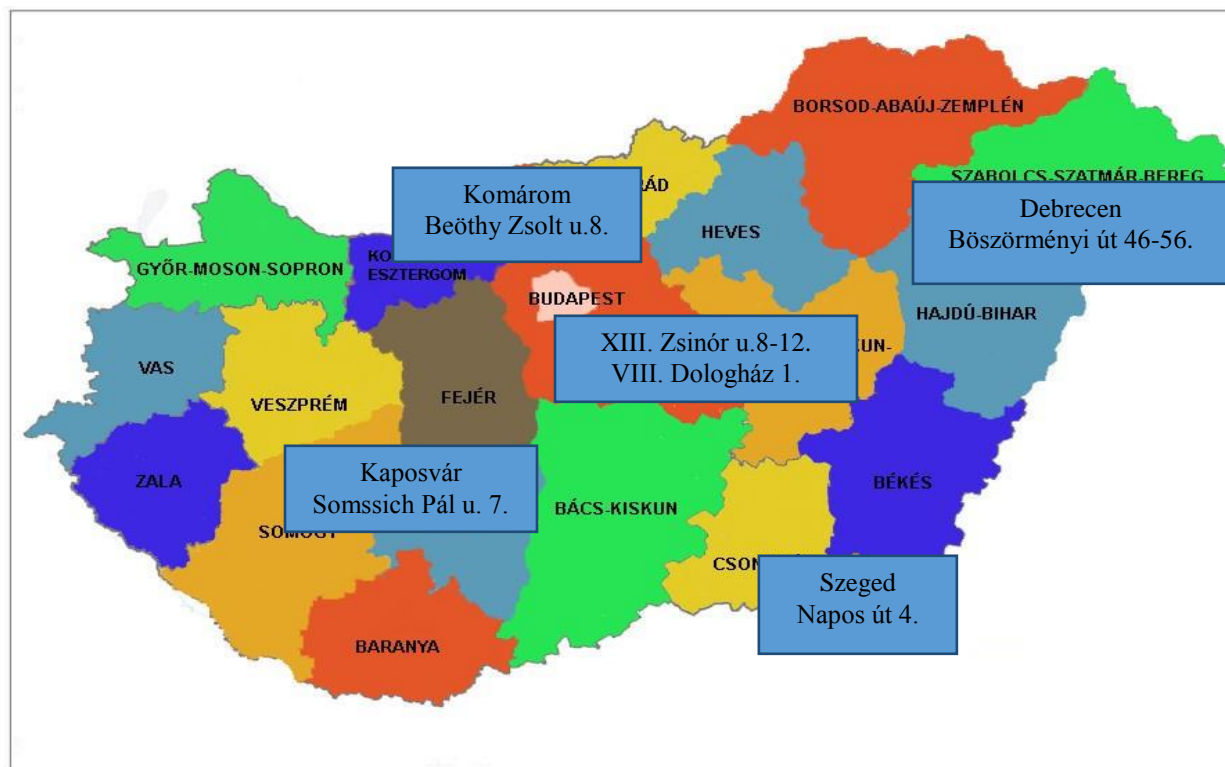
3.4.3 A regionális kiképzési bázisok létrehozása

2011 szeptemberében elfogadott és 2012. január 1-étől hatályba lépett új katasztrófavédelmi törvény ” [79] gyökeres változást hozott a katasztrófavédelmi rendszer egészében, így, a szakoktatásban is. Döntés született az összevont régiós bázisok – Térségi Oktatási Központok (TOK) létrehozásáról. Az elfogadott képzési koncepció szerint a rendvédelmi alapozó modul elvégzése a rendészeti szakközépiskolák objektumaiban történne, viszont a tűzoltók további szakmai felkészítése elsősorban a KOK-on, valamint a Térségi Oktatási Központokban (TOK) folytatódna.

Ezeknek az utóbbiaknak kialakítása egyben a képzési rendszer strukturális változását is jelentene, mivel oly módon az új képzési bázisok jönnének létre, melyik a központi tanintézet telephelyeként működnének.

A TOK-k megszervezése, működtetése, a képzés feltételeinek biztosítása, illetve az ott folytatott képzések szakmai felügyelete, a központokba vezényelt oktatók felkészítése, módszertani továbbképzése, valamint a bázisok tevékenységének a rendszerbe való integrálása komoly feladat elé állította a központi tanintézményt.

A Térségi Oktatási Központok az alábbi hivatásos tűzoltóparancsnokságok létesítményeiben kaptak helyet:

27. ábra: A Térségi Oktatási Központok
Készítette: a Szerző, 2017.

Azonban jelenleg a TOK-k gyakorlati működtetése, kiképzési bázisokként történő üzemeltetése, használata még nem történt meg. A TOK-k, a komáromi kivételével, a gyakorlatban még nem funkcionálnak. Ennek számos oka lehet, de első sorban, anyagi természetű.

Ahogy ismeretes, a képzési helyek kialakítása csakis anyagi és személyi feltételek megteremtése esetén lehetséges. Szükséges az állománytábla és a szakképzett oktatói gárda (ami esetleg vezénlyéssel lenne megoldható). A központok működése csak is a KOK irányítása, koordinálása és teljes szakmai felügyelete mellett lehetséges. Mindez jelenleg nincs, mint ahogy a TOK-k működési és szervezeti szabályzata sincs egyelőre. Ezen felül a legdrágább és e miatt nehezen kivitelezhető a technikai háttér biztosítása, mivel a technikai, műszaki bázis megléte a gyakorlati képzésben nem nélkülözhető, és ennek alapvető feltételnek számít. Budapesti objektumok (Zsinór, illetve Dologház utcai) nem rendelkeznek szálláshelyekkel sem. Ezekben a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság, illetve a Nemzeti Közszerelési Egyetem 40 órás tanfolyamok, belső szakmai továbbképzései folynak.

Ezekben felül a fenti térkép eloszlásán is jól látszik, hogy még a kijelölt bázisok sem lennének elegendők az ország teljes területének lefedésére, mivel, például, Nyírségben semmilyen regionális szintű szakoktatási központ nincs.

Mind e mellett azonban szükségesnek tartom kihangsúlyozni, hogy a szakoktatási rendszer jelenleg is működik. A szakképzés a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságokban folyik, a KOK módszertani irányítása, vizsgálatások megszervezése és megtartása mellett, mivel lehetetlen mindent Budapesten koncentrálni.

3.4 Részkövetkeztetések

Összefoglalva elmondható, hogy a hatékony képzés megköveteli az elméleti oktatás mellett a gyakorlati felkészítést is. Fontos az elméleti oktatás, illetve a gyakorlati foglalkoztatás helyes aránya, tehát az elméleti oktatás ne kerüljön túlsúlyba a gyakorlatok alkalmazásával szemben.

Az elméleti oktatás során szerzett tudás begyakorlásához nélkülözhetetlen a jól felszerelt, szükséges műszaki eszközökkel és szakképzett oktató gárdával rendelkező központi bázis, amely országos szinten szakmai módszertani és koordinációs központ szerepet is be tud tölteni. Emellett szól a finanszírozási tényező is, mivel a műszaki fejlesztések csak a központi beszerzés keretein belül megoldhatóak.

Magyarországon a központi bázis szerepét a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ tölti be, mely kiemelkedő szerepet játszik a szakmai felkészítésben. A KOK objektumaiban az elméleti oktatás mellett van lehetőség a gyakorlatok megszervezésére is.

A tanintézet országos szintű koordinációs és módszertani központ szerepét is betölti, azonban a túlterheltsége óhatatlanul feszültséget generál, és rosszabb esetben a szakmai színvonal rovására mehet. A helyi sajátosságokat figyelembevevő, illetve a speciális tudást igénylő kiképzést nem célszerű és lehetetlen egy központi bázison folytatni.

Ennek a problémának orvoslása céljából döntés született az összevont régiós bázisok – Térségi Oktatási Központok (TOK) létrehozásáról. Az elfogadott képzési koncepció szerint a rendvédelmi alapozó modul elvégzése után a tűzoltók szakmai felkészítése elsősorban a KOK-on, valamint a Térségi Oktatási Központokban (TOK) folytatódna.

Ezeknek az utóbbiaknak kialakítása egyben a képzési rendszer strukturális változását is jelentené, mivel ily módon új képzési bázisok jönnének létre, melyek a központi tanintézet telephelyeként működtek volna.

Azonban, ahogy ismeretes, a képzési helyek kialakítása csakis anyagi és személyi feltételek megteremtése esetén lehetséges. Ezeknek hiányában a TOK-k egyelőre még nem funkcionálnak kiképzési bázisokként. Ráadásul a kijelölt bázisok az elhelyezkedésük miatt sem lennének elegendőek az ország teljes területének lefedésére, tehát még több központ szükséges.

Itt szeretnék felhozni még egy érvet, amely a regionális képzés bevezetése mellett szól. 2016-ban általam a KOK végzős hallgatók között végzett és kiértékelt felmérés eredményeim alapján kimutatható, hogy többen annak a szubjektív véleményüknek adtak hangot, hogy a regionális, szolgálati helyük közelében szervezett képzés még további két probléma enyhítését szolgálná. Az első probléma a szolgálat szervezésének nehézsége, ami a képzésen résztvevők távollétéből adódó létszámhiány. A második az emberek családjuktól elszakítása, ami közvetett módon negatívan befolyásolja az egyén komfortérzetét és hozzájárul a családok felbomlásához is, ami közismerten így is magas a tűzoltói állomány körében.

A nehézségek ellenére a szakoktatási rendszer jelenleg is működik. A szakképzés a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságokban folyik, a KOK módszertani irányítása, vizsgáztatása mellett, mivel lehetetlen mindent Budapestre koncentrálni.

Véleményem szerint, a hivatásos, de főképpen az önkormányzati, önkéntes, valamint, megállapodás esetében, a létesítményi tűzoltók területi képzésében szerepet játszhatnak nagyméretű vidéki tűzoltólaktanyák, amelyek esetenkénti 30-40 fő elszállásolására, képzési feltételeinek biztosítására elhelyezésileg alkalmasak. A regionális kiképző bázisok a tényleges helyi igényekre támaszkodva, közelebb hoznak az oktatást a végrehajtás színhelyéhez. Az ilyen típusú kiképzőbázisok kialakítása nemcsak a mentő tűzvédelmi feladatokat ellátó tűzoltóságok tagjainak adna lehetőségét az alapszakmai, illetve speciális tanfolyami képzésére, de a polgármesterek védelmi-igazgatási feladataival kapcsolatos képzésére, esetleg, szükség esetén, a helyi lakosság felkészítésére is, a helyi sajátosságok figyelembe vételével.

Természetesen, a szükséges feltételek megteremtését nem lehet teljes mértékig az adott megyei katasztrófavédelmi igazgatóságokra áthárítani; a központi finanszírozás, illetve irányítás, koordinálás, éhez egységes képzési programok és követelmény-rendszer szükségesek. Hasonló a helyzet a speciális feladatok, mint, például a veszélyes anyagokkal kapcsolatos beavatkozások végrehajtására előkészítő képzéssel, illetve az iparbiztonsággal kapcsolatos szakképesítéssel is. Az ilyen jellegű veszélyek elhárításában, valamint következményeinek felszámolásában a tűzoltók szintén kiemelkedő szerephez jutnak. Ebből következik a szakemberek folyamatos felkészítésének, kiképzésének, tájékoztatásának, pszichikai teherbírásának növelésének szükséglete.

Azonban be kell látni, hogy az alapvető szaktudás és készségek nélkül a szűkebb specializációhoz tartozó feladatokat sem lehet végrehajtani. Az alapok megszerzéséhez viszont egységesen feldolgozott és összehangolt módszertanra, követelményrendszerre valamint értékelési kritériumokra van szükség. Ezek feldolgozása illetve betartásuk ellenőrzése, a helyi oktatók továbbképzése a központi kiképző bázis egyik feladatát képezi.

Az első fejezetben már bemutatásra kerültek a tűzoltók szakképzésében végbement folyamatos változások, amelyek megfeleltek a kor követelményeinek. Az új feladatok által megkívánt szükséges lépéseket az oktatás-képzés területén az adott időben, a rendelkezésre álló lehetőségek figyelembevételével meg is tették.

A nemzetközi tapasztalat is azt az állításomat támasztja alá, hogy a zökkenőmentes és hatékony tűz- és kárfelszámolás érdekében az irányító és beavatkozó állomány kiképzésére és továbbképzésére érdemes nagy hangsúlyt fektetni.

Az elmúlt években Magyarországon zajló dinamikus változások gyors és rugalmas reagálást igényeltek. Az új kockázati tényezők megjelenése és térnyerése befolyásolta az ország biztonsági helyzetének változását. Magyarország kitétsége folyamatos változáson ment és megy keresztül biztonsági, illetve nemzetbiztonsági értelemben egyaránt. E mellett különböző eredetű kockázati tényezők egyre szorosabb összefüggésben vannak egymással és egyre több szálon kapcsolódnak egymáshoz.

Az országot fenyegető veszélyek közül a terrorizmus, valamint a tömegpusztító fegyverek elterjedése az új típusú kihívás, ezért Magyarország új Nemzeti Biztonsági Stratégiája is kiemeli az egyre nagyobb gyakorisággal előforduló egyéb katasztrófák mellett, a terrorizmus jelenségét. A katasztrófavédelemnek - mint a polgári lakosságot fenyegető veszéllyel - ezzel is foglalkoznia kell, továbbá az esetleges káros következmények felszámolásában és a lakosság ellátásában is részt kell vennie. Bizonyos feladatok egyértelműen meghatározhatók a terrortámadásokra való felkészülésben érintett szervek számára (pl. kommunikáció és egészségügyi szolgálat fejlesztése). Komoly együttgondolkodásra, közös gyakorlatok lebonyolítására és hasonló szemlélet kialakítására van szükség, hogy forgatókönyvi szintű együttműködési megállapodásokig eljussunk.

A beavatkozó állomány képzése csak akkor lehet hatékony, ha már elfogadott, minden érintett szervezet szakértői véleményének beépítésével létrejött stratégiai és taktikai tervek állnak rendelkezésre a felkészüléshez, továbbá, ha a folyamat minden lépését gondosan megtervezett elméleti oktatásra és gyakorlati kiképzésre építjük, ha az oktatás egészségügyi, valamint pszichológiai képzési elemeket is tartalmaz. Ehhez szükség van a logisztikai háttér fejlesztésére, műszaki eszközökkel, különböző gyakorló pályákkal és szakképzett oktató gárdával rendelkező kiképzési bázisok kialakítására, amely - az elméleti és gyakorlati oktatás mellett – képes a normatív-jogi alapok kidolgozásában is részt venni.

A megváltozott biztonsági helyzet, az új kihívások és a korábban még nem létező, illetve kisebb valószínűséggel előforduló veszélyforrások a jelenlegi oktatási rendszer átalakítását, megreformálását igényli és ennek következményképpen a tűzoltók képzését, szakoktatását is módosítani célszerű, tovább kell azt fejleszteni.

A Katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény immár kimondja, hogy „A tűzoltás és műszaki mentés állami feladat”. 2012. január elsejével létrejött egy új, egységes, központi irányítású és gazdálkodású hivatásos katasztrófavédelmi szervezet, amely a Belügyminisztérium alá tartozik. Az átalakítás a működés folytonosságának biztosítása mellett zajlott le és 2012. április elsejével lényegében lezárult.

A katasztrófák elleni védekezés újjá alakult rendszere megkívánta a szakemberek felkészítésének összehangolását az új szervezeti struktúra igényeinek figyelembevételével.

A szakképzés területén pozitív változást hozott a hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél, az önkormányzati és létesítményi tűzoltóságoknál, az önkéntes tűzoltó egyesületeknél, valamint az ez irányú szakágazatokban foglalkoztatottak szakmai képesítési követelményeivel kapcsolatban. Ez utóbbi eredményeként a szakmai képzéseiről szóló 9/2015. (III.25.) BM rendelet került kiadásra, amely részletesen foglalkozik a képzések szervezésével, beiskolázás feltételeivel, szakképzési rendszerével, a gépjárművezetők képzésével, valamint pszichológiai alkalmassági vizsgálatával, illetve kiemeli a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ szerepét a szakoktatás területén.

2015-ben a hivatásos, az önkormányzati és a létesítményi tűzoltók több, mint 10.000 gyakorlaton vettek részt, amely a munkájuk színvonalának emelését, szakmai tudásuk elmélyítését, készségeik begyakorlását szolgálta.

2015. július elsején bevezetésre került a rendészeti életpályamodell. Ennek fő célja a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjainak előmeneteli lehetőségének egységessé tétele, valamint kiszámítható karrierlehetőségének és egyes rendvédelmi ágak átjárhatóságának biztosítása.

Az új rendszer kidolgozásakor törekedtek a három szakterület átjárhatóságának megteremtésére is, ami szintén kihatással van a képzési rendszer átalakítására. Az új, közös alapokon nyugvó moduláris képzés eredményeként a rendvédelmi pályák átjárhatóvá válnak. Az egységes alapképzés során megszerzett tudás szükség esetén lehetővé teszi a munkavégzést – nem a speciális szakmai ismeretekhez kötött egy más rendvédelmi szakterületen.

Az új típusú egységes képzési rendszer a rendvédelmi pályát kezdőknek olyan alapismeretek elsajátításának lehetőségét biztosítja, amelyek máshol nem szerezhetők be. Ez a megszerzett tudás nélkülözhető a sikeres szakmai karrier felépítéséhez, mivel valamennyi rendvédelmi szerv egységes alapelvek, szabályok és normák szerint működik.

Folytatódik a tűzoltóság technikai fejlesztése, amely az egyre összetettebb feladatok elvégzésének elengedetlen feltétele. Az új fejlesztési stratégia szerint 2015-2020évek között ez a folyamat elsősorban két fő területet érint. Az egyik fejlesztendő terület a járműtechnikai eszközpark modernizálása, a másik az egyéni védőeszközök, felszerelések fejlesztése.

Az új tűzoltógépjárművek, a jármű- és szivattyúvezérlések, valamint az egyre komplikáltabb egyéni védőeszközök műszaki színvonala felértékeli az oktatás, képzés szerepét. Ezek a nagy értékű felszerelések (bevetési, védőruhák, csizmák, sisakok, légzőkészülékek, fészítővágók, szivattyúk, fűrészek, generátorok, stb.) nem csak nélkülözhetetlenek a munkavégzés során, de adott esetben az életüket is képesek menteni, lényegesen emelni a beavatkozó állomány biztonságát. Azonban úgy vélem, hogy a szükséges ismeretek nélkül – éppen a magas és bonyolult technikai színvonaluk miatt - a gyakorlati használatuk számos akadályba ütközhet.

E miatt elengedhetetlen a beavatkozó állomány kiképzésének, szakmai tudásának folyamatos fejlesztése, nemcsak a modern eszközök szakszerű és biztonságos használata, hanem a fenntartása miatt is.

Összegezve elmondható, hogy a fentiekben felsorolt változások elkerülhetetlenné tették a szakképzési rendszer átfogó reformját, a képzési bázisok létrehozását, valamint az új moduláris képzési rendszer bevezetését.

4. A MODULÁRIS TŰZOLTÓKÉPZÉSI HALLGATÓK ELÉGEDETTSÉGÉNEK EMPIRIKUS ALAPÚ ELEMZÉSE

Általánosan elmondható, hogy az idő dimenzió kiemelkedő szereppel bír a társadalmi kutatásokban, mivel a longitudinális vizsgálatok során részletes információkat nyerhettük az időbeli folyamatokról. Tehát az új képzési modell hatékonyságának megalapozott megállapításához, a hiányosságainak feltárásához és ebből fakadó változtatások kidolgozásához, valamint a trendvizsgálatok lefolytatására hosszabb idő szükséges. Véleményem szerint, a legalább négy-ötéves periódus során szerzett tapasztalatok elemzése lehetővé teszi a teljes folyamat fejlődésének, a tendenciák kialakulásának részletes tanulmányozását. Az általam vizsgált időintervallum, bár énnel rövidebb, azonban mégis lehetségessé teszi néhány fő jellegzetesség meghatározását, valamint javaslatok kidolgozását.

Az alábbiakban bemutatott kutatást 2014-2016. között, az újoncok, illetve a különböző területeken dolgozó és már szakmai tapasztalatokkal rendelkező tűzoltók csoportjaiban végeztem el, 248 fő bevonásával.

A kutatásaimban jelentős segítséget jelentett az, hogy a vizsgálataim idejében az akkori Adyligeti Rendészeti Szakközépiskolával közös objektumban dolgoztam, ahol az első tűzoltó képzésben (egységes rendvédelmi alapozó modul) résztvevőinek oktatása folyt. Ez lehetővé tette velük a személyes kapcsolt megteremtését, valamint a kutatásom céljainak ismertetését.

A magasabb szintű, immár szakmai képzések - amelyeket a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ szervez és bonyolít – hallgatóival, az általam összeállított kérdőíveket kitöltetni a tanintézet tanárainak segítségével sikerült.

A kérdőív kitöltésére minden esetben a tanfolyamok vége felé került sor, amikor a résztvevők már teljes körűen áttekinthetnek és értékelni tudták a képzés egész folyamatát, illetve e során megszerzett elméleti és gyakorlati tudást.

4.1 A kutatás céljának, módszereinek ismertetése

4.1.1. A kutatás célja

A fejezetben bemutatott kutatás célja, hogy a képzés hatékonyságáról, előnyeiről és hiányosságairól, a továbbfejlesztés lehetőségeiről a képzésben résztvevőktől közvetlenül kapjak információt, vagyis, a kutatás tárgyát tekintve mintegy „belülről” vizsgálva azt.

A kérdőív kitöltését önkéntesen és név nélkül végezték a hallgatók, akiknek a motiváltságát a kutatás céljának ismertetésével, vagyis a hivatásos tűzoltók hatékonyabb oktatásának elősegítése céljából történő kutatás elvégzésével igyekeztem előmozdítani.

4.1.2 A fejezetben alkalmazott kutatási módszer

A kutatás módszereként a saját szerkesztésű kérdőíves felmérést, illetve annak adataira alapozott kvantitatív, kvalitatív és szemi-kvalitatív elemzés módszerét választottam. A kérdőíves felmérés módszere általánosan elterjedt és elfogadott, értelmezése szakember hozzáértésével helyes eredményre vezethet. A katasztrófavédelem különböző kutatási témáinak vizsgálatai során a kérdőíves módszer szintén többször került már alkalmazásra (pl. Teknős László, Dr. (2015): A lakosság és az anyagi javak védelmének újszerű értékelése és feladatai a klímaváltozás okozta veszélyhelyzetben Doktori (PHD) értekezés, NKE, Restás Ágoston, Dr. (2012): A tűzoltásvezetők kényszerhelyzeti döntéshozatala. Doktori (PHD) értekezés, Budapesti Corvinus Egyetem]), így ezt én is elfogadott és a szakterületet érintően helyes eredményre vezető módszernek tekintem.

A kutatás során alapvető matematikai módszereket is, így pl. átlagszámítást és arányszámításokat alkalmaztam, felhasználtam saját, a szervezeten belül szerzett több, mint évtizedes gyakorlati tapasztalataimat, hipotéziseket vizsgáltam és logikai következtetésekkel is éltem. Az eredmények értelmezéséhez grafikus megjelenítéseket használtam, az adatokat kördiagramok és vonaldiagramok segítségével értékeltem. Az alkalmazott kutatási módszereket olyan szinten kívántam felhasználni, amely biztosította a kutatási céljaim elérését, esetleg másodlagos, vagy származtatott eredményekre is vezetett, de az adatok részleteibe menő vizsgálatát igyekeztem elkerülni. Ez utóbbinál ügyeltem arra, hogy a megállapításaim harmonizáljanak az esetleges precízebb vizsgálatok elvégzésével is, de semmi esetre se mondhassanak azok ellent egymásnak.

A módszerek kiválasztásánál arra is törekedtem, hogy azok viszonylag egyszerűen kivitelezhetők és „olcsók” legyenek, vagyis, ne kelljen az eredmények tekintetében aránytalanul sok külső erőforrást igénybe vennem, valamint arra is, hogy az szükség szerint megismételhető legyen, illetve az eredmények tekintetében a későbbi változások is nyomon követhetők maradjanak. Ennek alapján az általam megfogalmazott eredmények a jövőben is felhasználhatók, azok akár referencia pontként, de időbeli horgonypontként is értelmezhetők maradnak.

A kérdőívek célszerű szerkesztése a kutatás sajátossága. A kérdéseket úgy kellett összeállítanom, hogy azok képesek legyenek a kutatás által kitűzött célokat teljesíteni. Természetesen, a választható válaszadási lehetőségek között van eltérés a rendszerbe újonnan kerülők, illetve a már rendszerben levők vonatkozásában. A saját szerkesztésű kérdőívem az alábbi koncepciót követte. Az első kérdés egy alapvetően ráhangoló és tájékozódó jellegű érdeklődés, amely a képzésben való részvétel kezdeményezőjére vonatkozott. Ez a kérdés a következőképp hangzott: „Ki volt a képzésben való részvételének kezdeményezője?” Az összesített válaszok alapján megállapítható, mi volt a résztvevők „mozgató rugója” jelentkezésükkor, tehát valójában mi volt a motivációjuk.

A kérdőív bevezetéseként feltett második kérdés, vagyis a képzéssel kapcsolatos előzetes elképzelések a hallgatók elvárt segítség irányára vonatkozott. Ennek alapján csoportonként vizsgáltam a résztvevők által felállított fontossági sorrendet a szervezői, oktatói háttértámogatására, illetve egyéb feltételek meglétére vonatkozóan, valamint ennek változásait szakterületenként. Az általam megfogalmazott eredmények alapján kirajzolódik a hallgatói igények változása. A további kérdéssor a képzés szervezésére, egészére, általánosságban, illetve az egyes elemekre bontva, ezeket külön - külön vizsgálva, vonatkozik. A következő kérdésem a hallgatók prioritásaira irányult: szerettem volna megállapítani, hogy milyen tényezőket tartanak fontosnak a képzés során. A feleletválasztós kutatási módszer lehetővé tette a hallgatóknak, hogy több válasz is megjelöljenek. A kérdések alapján kívántam megállapítani, hogy milyen előzetes elvárásokkal kezdték meg a képzést a különböző csoportokhoz tartozó hallgatók, illetve, hogy voltak-e kimutatható eltérések ezek között. További kérdések a képzés nyújtotta előnyök vizsgálatára irányultak: arra voltam kíváncsi, hogy a hallgatók hogyan minősítik a képzés során kapott ismereteket. A megadott válaszokból kaphattam információkat arra vonatkozóan, hogy szerintük a képzés hogyan segítette elő a szakmai ismeretek, illetve a gyakorlati készségek megszerzését, a már meglévő készségeik fejlesztését, és mennyiben segíti elő a képzés a hivatástudat erősítését és az új szakmai kapcsolatok kialakítását.

4.1.3 Az eredmények értékelése

A felmérés során első kérdésként a képzésben való részvétel kezdeményezőjére tettem fel kérdést, ami valójában a motivációra utaló eredményeket mutatja. Az eredmények grafikus megjelenítéséhez a különböző csoportoknál kördiagramot használtam.

A következő, képzésre vonatkozó kérdésekre adott válaszok megoszlását két külön grafikonon mutattam be. Az elsőt a képzés általánosságára és ennek szervezésre vonatkozó, míg a másodikon a képzés elemeivel való elégedettségre vonatkozó értékelések láthatóak. A kérdésekre adott válaszokat a hallgatók egy 10-es osztású skálán jelölhették be, amelyen az „1” jelölése jelenti a legkedvezőtlenebb minősítést, a „10” jelölése pedig a legkedvezőbbet. Az eredményeket egyszerű összevetés alapján értékeltem. Az eredmények grafikus megjelenítése vonaldiagramok formájában történt meg.

A hallgatók prioritásának értékelésékor az eredményeket kördiagram segítségével mutatom be, mivel egy hallgató több választ is megjelölhetett. A kérdésekre adott válaszok arányai mutathatják az eltéréseket, amelyek jól láthatóak a kördiagramon.

A képzések nyújtotta előnyökre vonatkozó kérdésekre adott válaszokat a hallgatók szintén egy 10-es osztású skálán jelölhették be, amelyen az „1” jelölése jelenti a legkedvezőtlenebb minősítést, a „10” jelölése pedig a legkedvezőbbet. Az eredmények grafikus megjelenítéséhez a különböző csoportoknál vonaldiagramot használtam.

A vizsgálat során feltett két utolsó kérdés a jövőre vonatkozott, arra, hogy a hallgatókat mennyire segíti mindennapi munkájukban, illetve a karrierjük építésében a képzés. A kapott eredményeket célszerűségi okból szintén vonaldiagram segítségével jelenítettem meg és annak alapján vontam le következtetéseket.

4.2 A képzés kezdeményezőjére és az előzetes elvárásokra vonatkozó kutatások

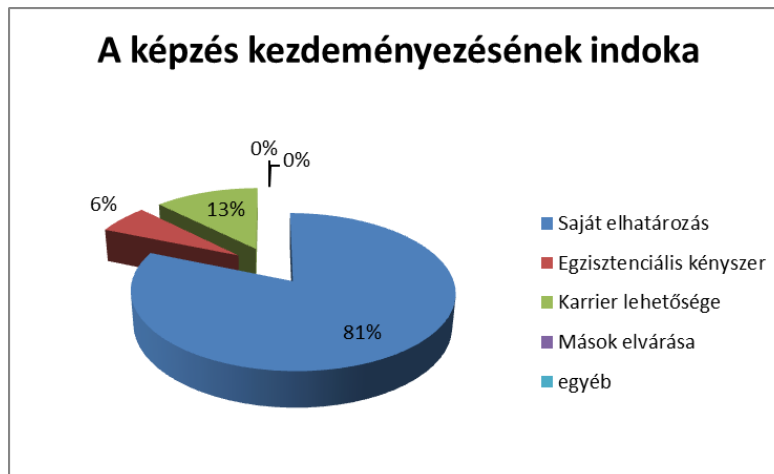
4.2.1. Az Újoncok csoportjának értékelése

A felmérés eredményeként az első tüzoltó képzésben résztvevők döntően saját elhatározásból kerülnek a szervezetbe, ami az összes jelentkezőt figyelembe véve arra utal, hogy a szervezetnek bőven van utánpótlása. Ez vezetői szempontból egyrészt megnyugtató, másrészt lehetőséget biztosít a legjobbak kiválasztására és a humán erőforrás minőségének folyamatos javítására.

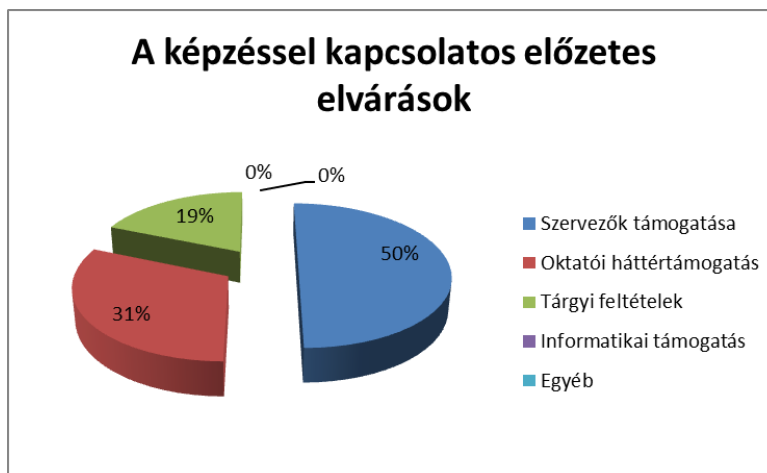
Ez utóbbit az is igazolja, hogy már a legújabbban a szervezethez kerülők között is megjelenik a hosszabbtávú gondolkodás, a karrier lehetősége, még akkor is, ha ennek pontos értékét az alacsony mintaszám miatt hibahatár közelinek kell értelmezni (13%).

A képzéshez nyújtott segítség vonatkozásában feltett kérdésre adott válaszokból nagyon egyértelmű, hogy az újonnan rendszerbe lépők elsősorban szervezési kérdésekben várnak segítséget (50%). Ez logikusan következik abból, hogy a rendszer belső működésével kapcsolatban ők még egyrészt tájékozatlanok, másrészt a képzés egyéb feltételei tekintetében (oktatók, tárgyi feltételek) még nincsenek összehasonlítható tudás birtokában.

A fenti eredményeket úgy értékelem, hogy a rendszerbe újonnan kerülők esetében az elvárások nem a választható lehetőségek közötti tényleges megoszlást, hanem az ismeretlennel való első találkozás problémáját vetítik elénk. Éppen ezért a szervezés fontosságán túlmenően nagyon lényeges, hogy a hallgatók jó minőségű és magas színvonalú képzést kapjanak, mert ez horgonypontként határozza meg a szervezet igényeit a dolgozó által végzett munka minőségének színvonalát tekintve.

28. ábra: A képzés kezdeményezésének indoka
Készítette: a Szerző, 2017.

*29. ábra: A képzéssel kapcsolatos előzetes elvárások
Készítette: a Szerző, 2017.*

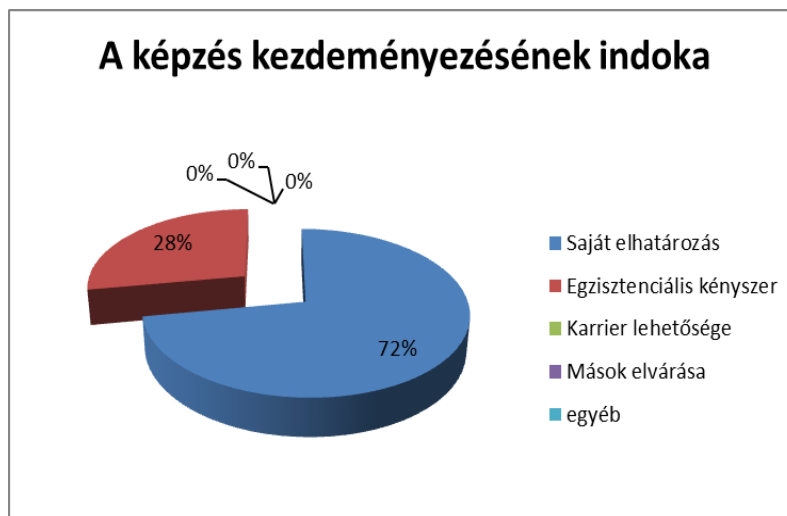
4.2.2 A Tűzoltó II. csoportjának értékelése

A jelenlegi rendszerben a „Tűzoltó II” megnevezésű képzés jelenti a magasabb szintű szakmai tudás első lépcsőfokát, amelyet a BM Katasztrófavédelmi Oktatási Központ szervez és bonyolít. Ennél a vizsgálatnál a körülmények alaposabb megismerése – és a lehetőségek fennállása – miatt 3 csoportot (a csoportok eredményeit A, B és C betűvel jelölve) is megkérdeztem és eredményeiket külön – külön bontva vizsgáltam.

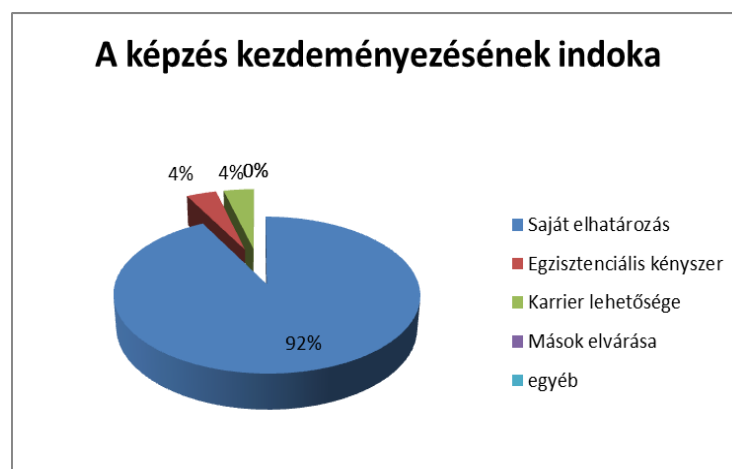
Ezek során a következő megállapításokat tettem: a képzésre való jelentkezésnél jellemzően mindhárom csoportnál a saját elhatározás dominál (A = 72%; B = 92%; C = 94%), ami a szervezet utánpótlása szempontjából továbbra is előnyt jelent, hiszen a rendszerbe kerültek képzési motiváltsága egyértelműen nagyon erős.

Az egzisztenciális kényszer a három csoportnál eltérő (A = 28%; B = 4%; C = 3%), az egyiknél azonban mértékadóan domináns (A = 28%). A csoportok eltérő létszáma miatt és a statisztikai hibák csökkentése érdekében a fentiekkel elvégeztem egy összesített átlagszámítást is, amely alapján az egzisztenciális kényszer, mint a képzésben való részvétel motivációja 12% -ot mutat. Ez már pontosabb értéket képvisel és duplája az előző csoportnál mérttel, amely mindenképpen utalás arra, hogy a rendszerbe kerültek számára az oktatásban való részvétel hosszútávon nem csak lehetőség, de a szakmai előrejutás miatt szükségzerű is.

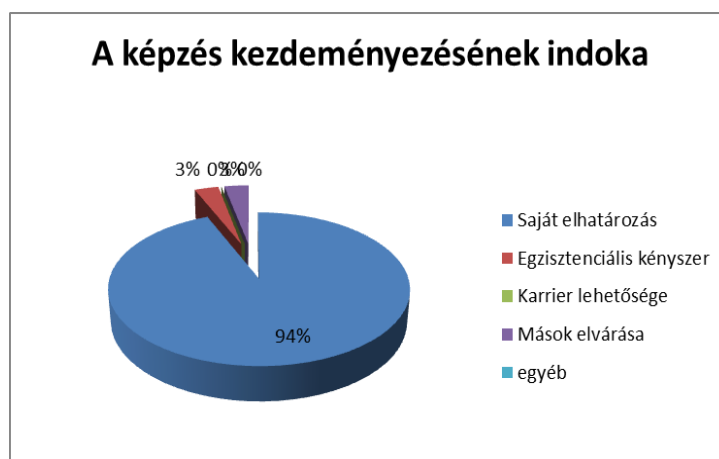
Érdekes volt számomra, hogy a kérdőíven feltüntetett többi motivációs tényező nem, vagy csak nagyon alacsony, hibahatáron belüli részesedéssel volt megtalálható, így pl. a „karrier lehetősége” kérdésnél – amelyre az előző csoportnál nem elhanyagolható mértékű válaszadás érkezett (13%) – most két csoportnál is teljesen hiányzott a megjelölése. Ennek oka persze lehet az is, hogy ez a motiváció a többi kérdésre adott válaszok mögött, csupán másodlagos célként húzódik meg. A fenti, elsődleges eredményeket azonban nem akartam csak önmagukban értékelni. Valószínűnek tartom, hogy a válaszadások nagyon egysíkú eredménye miatt számos más, a jelenlegi vizsgálati módszerrel nem kinyerhető információ is megbújhat azok mögött.

30. ábra: A képzés kezdeményezésének indoka a Tűzoltók II. A csoportjában
Készítette: a Szerző, 2017.

31. ábra: A képzés kezdeményezésének indoka Tűzoltók II. B csoportjában
Készítette: a Szerző, 2017.

32. ábra: A képzés kezdeményezésének indoka Tűzoltók II. C csoportjában
Készítette: a Szerző, 2017.

A képzéssel kapcsolatos elvárások elemzése alapján az látható, hogy a rendszerbe újonnan bekerültekkel szemben az egy síkú igény-skála hármasa (*szervezet – oktatók – tárgyi feltételek*) valamennyi csoportnál – még ha eltérő mértékben is, de – felbomlik. A szervezői támogatottság iránti igény a korábbi (50%) harmadára, vagy az alá esik (16% - 14% - 13%), a tárgyi feltételek iránti igény határozottan megnő; a teljes válaszadók harmada (36% - 32% - 33%) ezt jelölte meg válaszként.

Az előbbi a rendszerben lévők önállósodására és komfortérzetének növekedésére utalhat, az utóbbi a szakmai érdeklődés erősödését bizonyíthatja. A rendszer szempontjából ezt mindenképpen előnyösnek találom.

Az oktatókkal szembeni elvárás mértéke csoportonként nagyon eltérő értéket mutatott (16% - 30% - 46%), ezért – hasonlóan a korábbi elemzéshez – megtéztem a teljes évfolyamra vonatkozó átlagot, amelyre 32%-os értéket kaptam. Ez – hibahatáron belül – egyezik a rendszerbe újonnan érkezők elvárásaival (31%), ami a személyes kapcsolatok fontosságát és a magas szintű szakmai tudás megszerzése iránti igényt mutatja.

Az informatikai támogatottság iránti igény megjelenése határozott, ez a teljes évfolyamra vonatkoztatva 12%-os értéket mutat, valamint az „egyéb” választ is a hallgatók közel 10 %-a bejelölte.

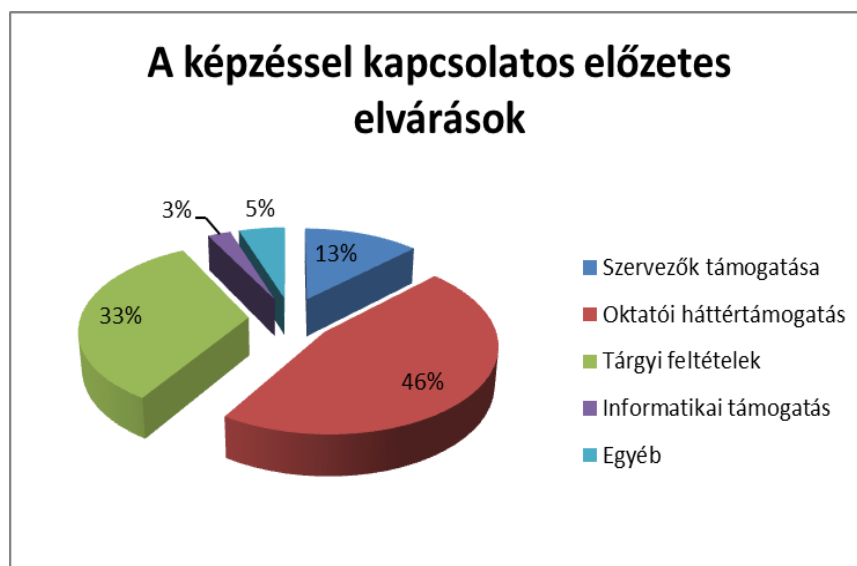
Az előbbi az informatikával körülvett világunkra, annak megkerülhetetlen kihívásaira adott „válaszként”, illetve igényként értékelhető, míg az utóbbi szintén a komfort érzet javulását mutathatja, vagyis olyan igények megjelenését, amelyet más válaszadási opciókkal nem tudtak a hallgatók megjelölni. A három csoport válaszait áttekintve úgy értékelem, hogy azok alapvetően egy irányba mutatnak, szélsőségesen nem ellentmondók egymásnak, vagyis inkább az átlagértékekhez konvergálnak. Emiatt a későbbiekben valamennyi vizsgálatot egy homogén csoportra vetítve végzem el, amit a fenti eredményeket tekintve módszertanilag elfogadhatónak ítélek.

33. ábra: A képzéssel kapcsolatos elvárások a Tűzoltók II. A csoportjában
Készítette: a Szerző, 2017.

34. ábra: A képzéssel kapcsolatos elvárások a Tűzoltók II. B csoportjában
Készítette: a Szerző, 2017.

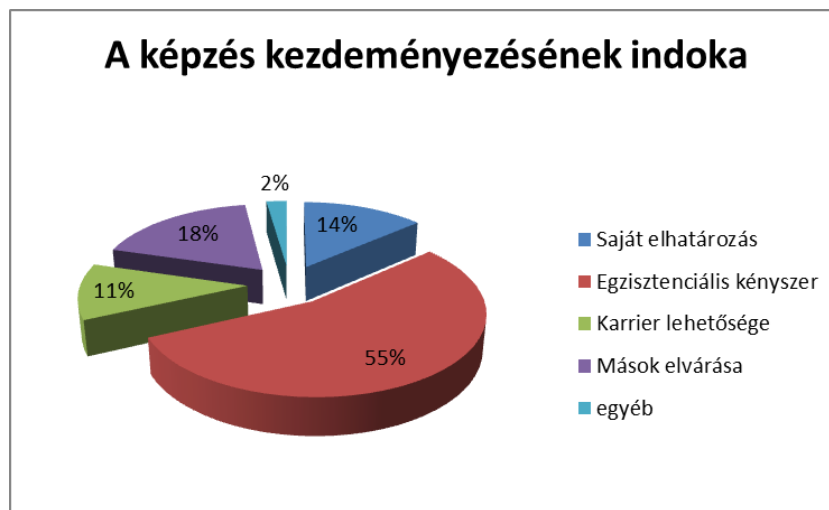

35. ábra: A képzéssel kapcsolatos elvárások a Tűzoltók II. A csoportjában
Készítette: a Szerző, 2017.

4.2.3 A Tűzoltó I. csoportjának értékelése

A felmérésben résztvevő csoportban feltűnően magas az egzisztenciális kényszert motivációként megjelölők aránya (kb. 55%), ami arra utal, hogy a hallgatók előre menetelének egyik kulcs kérdése a szakmai képzésen való részvétel, illetve annak elvégzése. A karrier lehetőségét megjelölők aránya ennél a csoportnál nagyobb mintaszám esetén is közel azonos az újoncknál mért értékkel (13%, ill. 11%), ami mindenképp jelzi, hogy a rendszerbe kerülők között határozottan jelen vannak a beosztásban előrébb lépni kívánók, még akkor is, ha azok látszólag eltűnnek (ld. Tűzoltó II eredményei). Ennél szintén találok másodlagos eredményt, amely alapján a magasabb beosztásba kerülők utánpótlása a szervezeten belül egyértelműen biztosított. Érdekes észrevenni, hogy amíg az előző két csoportnál nem találunk jelet „külső nyomásra”, vagyis mások elvárásának megjelölését a képzésben való részvételre, addig ennél a csoportnál ez már érezhetően jelen van (18%). Ezt nem tudom másként értékelni, mint a hallgatóval szembeni vezetői elvárás megjelenését a végzettség megszerzését illetően.

Ez utóbbi lehet vezetői meglátás és tehetséggondozás a személy képességeinek fejlesztése érdekében, de akár a szolgálat érdekében meghozott – esetleg a humánerőforrás hiányára utaló – vezetői döntés is. A képzéssel kapcsolatos elvárások egyértelműen a személyes vonatkozású szakmai tapasztalatok irányába mutat. Az újonnan rendszerbe lépőknél domináns *szervezői támogatás* nagysága gyakorlatilag már az előző csoportnál is a harmadára csökkent – és itt is hasonló értékkel találkozunk – míg az elvárások arányának majdnem fele itt már a képzést nyújtó oktatók irányába mutat. Ezt úgy értékelem, hogy a hallgatók ezzel a magas minőségű szakmai tudás iránti folyamatos igényt fogalmazzák meg.

36. ábra: A képzés kezdeményezésének indoka a Tűzoltó I. csoportnál
Készítette: a Szerző, 2017.

37. ábra: A képzéssel kapcsolatos előzetes elvárások a Tűzoltó I. csoportnál
Készítette: a Szerző, 2017.

4.2.4 A Műveletirányítók csoportjának értékelése

A műveletirányítók vizsgálatánál az eredmények tekintetében határozott elmozdulást találok a karrier, mint motivációs tényező dominánsná válásának irányába. Az ide kerülők egyértelműen előrelépésként élik meg a képzést, hiszen 72%-uk motivációját ez adja. Azt gondolom, hogy az egzisztenciális kényszer, mint motiváló tényező megjelölése pontosan azért tűnt el a válaszok közül, mert a csoportba kerülést már sikerként, eredményként élik meg a hallgatók.

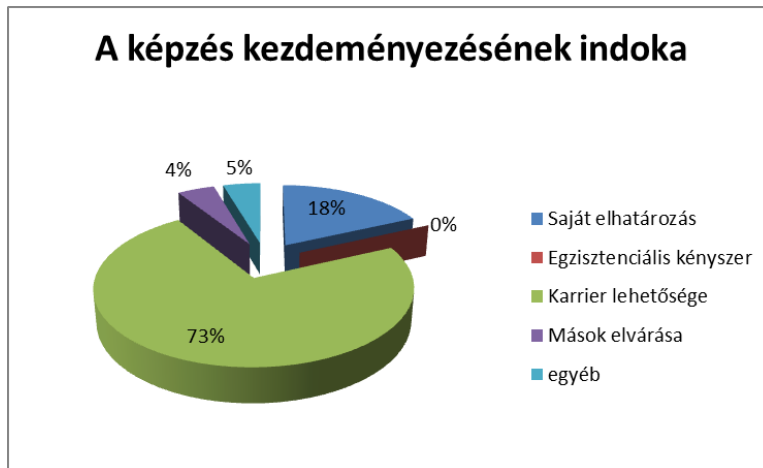
Kiemelem, hogy a szervezet belső viszonyait ismerve köztudomású, hogy műveletirányítónak lenni kitüntetett lehetőséget jelent, annak előnyeivel és terheivel együtt.

A fentiek meghatározzák a képzéssel szembeni korábbi elvárások teljes megváltozását is. A bekerüléshez megszabott feltételek alapján az ide kerülő hallgatóknak már kellő szakmai tapasztalata van, jól ismerik a szervezet munkakultúráját, és azt is tudják, hogy saját tevékenységüket milyen feltételek biztosítása mellett lehet hatékonyabbá tenni.

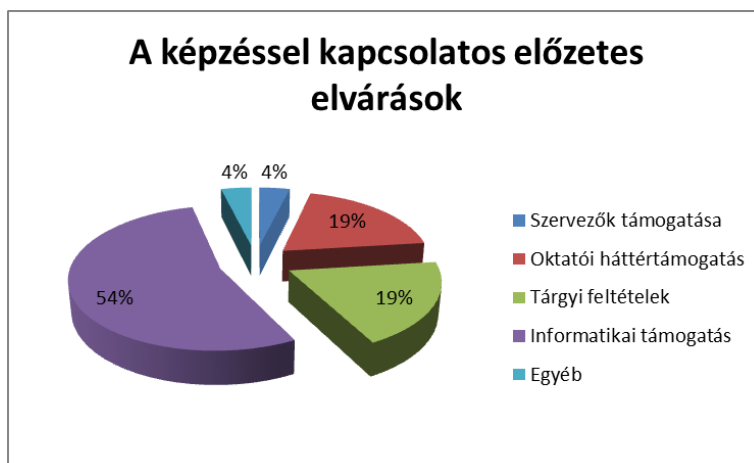
A kérdésekre adott válaszokból kiderül, hogy az előzetes elvárásaik az általánosan is magas színvonalú munka alapjait biztosító informatikai háttértámogatással kapcsolatban voltak a legnagyobbak (54%).

Külön érdekes összevetés, hogy a karrier, mint motivációs tényező, valamint az informatikai támogatással kapcsolatos elvárások hogyan korrelálnak egymással: a rendszerbe újonnan kerülők esetében az utóbbi nem is kapott értéket (13% és 0%), a rendszerben előre lépők esetében már érezhetően megjelenő értéket képvisel (11% és 12%), míg a karriert építők esetében már dominánsan meghatározó (73% és 54%).

Ennek üzenete mindenképpen az, hogy a magasabb végzettség nem csak lehetővé teszi az informatikai rendszerek (pl. az e-learning) gyakoribb használatát és könnyebb elérhetőségét, de igényli, sőt, megkerülhetetlenné is teszi azokat!

38. ábra: A képzés kezdeményezésének indoka a Műveletirányítók csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

39. ábra: A képzéssel kapcsolatos előzetes elvárások a Műveletirányítók csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

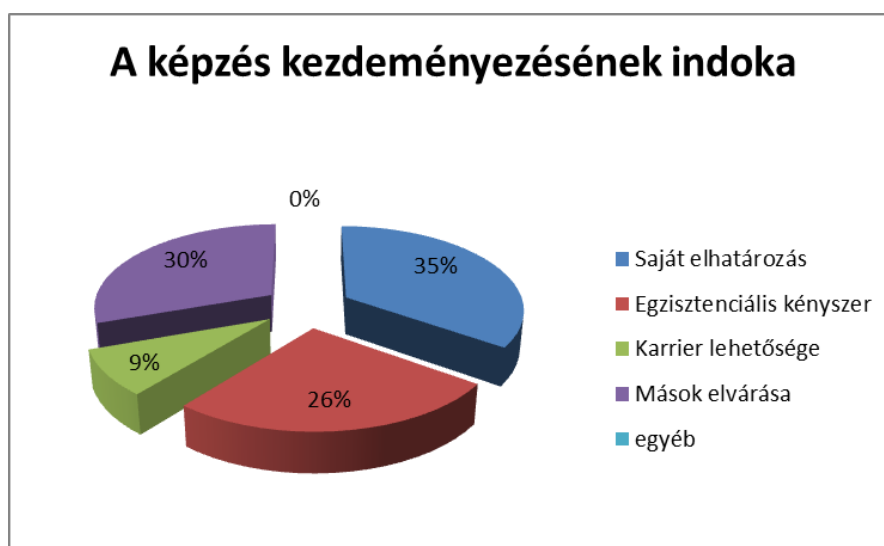
4.2.5A Szerparancsnokok csoportjának értékelése

A szerparancsnokok helyzete kettős: egyrészt ők azok, akik a káresetek döntő többségével szemtől szembe fogják magukat találni, tehát beavatkozó tűzoltók, másrészt, a beavatkozási állományból képességeik alapján előrébb lépni tudó, irányítói feladatok ellátására jelentkező, vagy kiválasztott vezetők. E kettősség egyértelműen érezhető és igazolható a képzésre jelentkezés motivációs indokai között is: a *saját elhatározás – egzisztenciális kényszer – mások*

elvárása közel azonos nagyságú válaszokat eredményezett, amiben az elsőnél – ismerve a tűzoltók szerényebb akaratkinyilvánítását – akár a karrier lehetőségét is belegondolhatjuk, míg az utóbbinál a felettes vezetőnek a szolgálat érdekében tett intézkedését is érthetjük. Az is érdekes, hogy ennél a csoportnál volt a legegyszerűsebb a válaszadás spektruma.

A képzéssel kapcsolatos elvárások is hasonlóak a fentiekhez. A képzettség szintjének növekedésével folyamatosan csökken a szervezői támogatást igénylők aránya (újonnan belépők: 50% => továbbképzés: 15% => szerparancsnokok: 14%) és döntően szeretnének az oktatók tapasztalatára támaszkodni (39%), vagyis nem csak a végzettséget igazoló bizonyítványt, de a valós tudás megszerzését is elvárásnak tekintik. A fentiekén túlmenően szükségük van a tárgyi feltételek biztosítására (ez mind a három, korábban említett csoport esetében közel azonos: 19% ≈ 23% ≈ 22%) és határozottan növekszik az informatikai háttértámogatással szembeni elvárásaik is (0% => 12% => 21%).

Az előzetes elvárások tekintetében szintén a legegyszerűsebb válaszadási spektrumot láthatjuk, amelynek másik értelmezése természetesen az, hogy ennél a csoportnál a legváltozatosabbak és legszerteágazóbbak a képzéssel kapcsolatos igények is.

40. ábra: A képzés kezdeményezésének indoka a Szerparancsnokok csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

41. ábra: A képzéssel kapcsolatos előzetes elvárások a Szerparancsnokok csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

A felmérés során feltett első kérdés a résztvevők motivációira utaló eredményeket mutatja. Ezek grafikus megjelenítéséhez az összes csoportoknál kördiagramot használtam, mely szemléltetően megmutatja az adott válaszok arányai, illetve csoportonkénti változásokat, eltéréseket.

A rendszerbe bekerülők döntő többsége saját elhatározás alapján kerül a szervezetbe és jelentkezik a képzésre. A „Tűzoltó II” megnevezésű, tehát már a magasabb szintű és a szakmai tudást adó képzésre jelentkezőknél szintén a saját elhatározás dominál. A fenti eredmények alapján erre a következtetésre jutottam, hogy a rendszerbe kerültek motiváltsága igen erős, ami arra utal, hogy a szervezet utánpótlása hosszútávon biztosított. Ez a tény a vezetői szempontból is előnyt jelent, mivel lehetőséget biztosít a legjobbak kiválasztására és a humán erőforrás minőségének folyamatos javítására. A felmérésben résztvevő „Tűzoltó I”, valamint a műveletirányítók csoportjaiban határozott elmozdulás tapasztalható a karrier, az előrelépés lehetősége, mint motivációs tényező dominánssá válása. Az utóbbi ezt jelzi, hogy a magasabb beosztásba kerülők utánpótlása a szervezeten belül szintén biztosított. A szerparancsnokok több motivációs indok (*saját elhatározás – egzisztenciális kényszer – mások elvárása*) közel azonos arányban van jelen, ami ennek a csoportnak kettős helyzetéből adódik: egyrészt, ők a beavatkozó tűzoltók, másrészt, a beavatkozási állományból képességeik alapján irányítói feladatok ellátására alkalmasok, vagy kiválasztott vezetők.

Az előzetes elvárásokra vonatkozó kutatásaim során erre a következtetésre jutottam, hogy a „szakmaiság” felé haladva ezen a terén is jelentős változás tapasztalható. Míg az újonnan rendszerbe lépők elsősorban szervezési kérdésekben várnak segítséget, a magasabb szintű képzésekre jelentkező, szakmai ismeretekkel és tapasztalattal rendelkezők igényei a minőségi képzés, illetve a tárgyi feltételek és erős informatikai háttér felé irányulnak.

Összegezve elmondható, hogy a képzésekre összes jelentkező motiváltsága erős, a szervezet, valamint a magasabb beosztásba kerülők utánpótlása biztosított és az állomány összetételének minősége hosszútávon is javuló tendenciát mutat.

4.3 A képzések egyes elemeinek vizsgálata és értékelése

A következő kérdéseim a képzésre vonatkoztak. Elsőként arra voltam kíváncsi, hogy hogyan értékelik a képzést általánosságban, majd arra, hogy annak szervezésével mennyire voltak elégedettek, illetve mennyire találkoztak azok az előzetes elvárásaikkal.

A következő kérdések már az oktatás egyes fő elemeivel való elégedettségre kérdez rá, így

- a szakmai programmal való elégedettségére,
- az elméleti oktatás minőségére,
- a gyakorlati oktatás minőségére,
- valamint az elektronikus tananyagokkal való ellátottságra, az azokhoz való hozzáférhetőségre.

A kérdésekre adott válaszok megoszlását két külön vonal grafikonon mutatom be. Az elsőn a képzés általánosságára és a szervezésre vonatkozó értékelések szerepelnek, míg a másodikon a képzés elemeivel való elégedettségére vonatkozó értékelés látható. A kérdésekre adott válaszokat a hallgatók egy 10-es osztású skálán jelölhették be, amelyen az „1” jelölése jelenti a legkedvezőtlenebb minősítést, a „10” jelölése pedig a legkedvezőbbet. Az eredményeket egyszerű összevetés alapján értékeltem.

4.3.1 Az Újoncok csoportjának értékelése

A rendszerbe újonnan érkezőknél a képzés általános megítélésére és a szervezéssel való elégedettségre adott válaszaik megoszlásából azt a következtetést vonom le, hogy a hallgatók alapvetően elégedettek mindkettővel, de mernek kritikusak is lenni vele szemben. A skála alacsonyabb értékű felére egyetlen jelölés sem érkezett, míg a legtöbben a maximális értéket jelölték meg.

Módszertanilag érdekes, hogy egy jelölés kivételével a hallgatók mindkét kérdésnél azonos pontszámokat adtak, ami számomra arra utal, hogy a képzés sikeressége itt alapvetően a szervezés sikerességén múlik. Ez egybeesik azzal a korábbi kérdés értékelésénél tett megállapításommal is, hogy az újoncoknak leginkább a szervezéssel kapcsolatban vannak elvárásaik.

A képzés színvonalának elemzése alapján is arra a következtetésre jutottam, hogy az újoncok elégedettek a képzés alapvető elemeivel, így magával a szakmai programmal, valamint az elméleti és gyakorlati oktatással is. A skála alsó felére csupán egyetlen jelölés érkezett, a kapott pontból ítélve nyilvánvalóan egy teljesen csalódott résztvevőtől. Szembeállítva ezt a többi válaszadó pontszámaival, úgy értékelem, hogy ez alapvetően a képzés irányának helyességét mutatja. A skála másik felében is a magasabb pontszámok vannak többségben, ennek ellenére a megoszlásából a résztvevők képzéssel szembeni kritikussága is kivehető.

Az on-line tananyagokra vonatkozó kérdés bár szerepelt a kérdőívben, ennél a képzési formánál azonban ez természetesen nem releváns, így értékek nem szerepelnek nála, a grafikonon csupán a többi csoport vizsgálata miatt, a logikai rend kedvéért lett feltüntetve, vagyis módszertani szempontból volt fontos.

A soron következő grafikonokon a függőleges tengelyen a válaszadók létszáma, míg a vízszintes tengelyen az értékelés pontszáma jelenik meg.

42. ábra: A képzés értékelése az Újoncok csoportjánál.
Készítette: a Szerző, 2017.

43. ábra: A képzés színvonalának minősítése az Újoncok csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

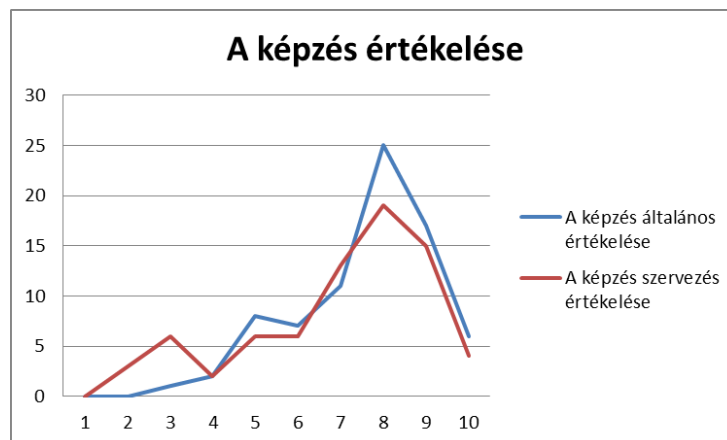
4.3.2 A Tűzoltó II. csoportjának értékelése

Az első szakmai előrelépést jelentő program értékelésénél mind a képzés általános megítélése, mind annak szervezése is alapvetően magas pontszámokat kapott, dominánsan a 7 – 9 közötti értékekkel. Arányaiban viszont erősen csökkent a maximális értéket adó válaszadók száma, ezzel együtt megjelentek a skála alsó felére pontot adó értékelők is. Továbbra is egyértelmű, hogy összességében ez jó minősítést jelent, azzal együtt, hogy észre kell vennünk a hallgatók igényeit, annak nem az elvárt szinten történő teljesítése esetén a kritikus megjegyzéseiket is.

A képzés színvonalának értékelésénél szintén az látható, hogy a szakmai programot és az elméleti oktatást a résztvevők magas pontszámokkal jelölik, döntően itt is a 7 – 9 közötti értékekkel, alacsony arányú maximális pontszámot adó eredménnyel. A gyakorlati oktatásra adott pontszámoknál szintén a magasabb értékek szerepelnek többségben, azonban annak eloszlását vizsgálva érezhetően több, az ezzel kritikus hangot megütő válaszadók száma is.

A grafikonon az on-line tananyagokkal kapcsolatos válaszok mutatják a legegyszerűsebb eloszlást, amelyet kritikus üzenetként kell értékelnem, vagyis ezen bizonyosan lehet, sőt, a képzés minőségének növelése érdekében kell is javítani!

Összességében tehát, a képzés mind általánosságban, mind részleteit tekintve alapvetően jónak értékelhető, az előrelépést a gyakorlati képzés erősítésével és az on-line tananyagok bővítésével lehet elérni. Az előbbire mind a technikai felszerelések javításával, mind az óraszámok növelésével, az utóbbinál a már meglévő tananyagok e-learning formájában való átdolgozásával, közzétételével választ lehet adni.

44. ábra: A képzés értékelése a Tűzoltó II. csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

45. ábra: A képzés színvonalának minősítése a Tűzoltó II. csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

4.3.3 A Tűzoltó I. csoportjának értékelése

A képzés következő szintjének elemzésekor arra a következtetésre jutottam, hogy annak általános megítélése és szervezése is hasonló jellegű görbét ad, mint az előző, vagyis, a skála felső részére esik a magas pontszámot adó válaszadók többsége és továbbra is alacsony a maximális értéket adók aránya. Ez mindenképp a képzés magas minőségét bizonyítja, hiszen a résztvevőknek az előző képzés miatt már van összehasonlítási alapja az oktatással kapcsolatban, a magasabb szintű képzés pedig nyilvánvalóan magasabb elvárásokat is generál a hallgatók részéről. Meggyőződésem szerint, ugyanolyan magas értékelést kapni az egymásra épülő képzési szintek minősítésénél azt jelenti, hogy az oktatás megfelelő módon és folyamatosan magas szinten igazodik az adott elvárásokhoz.

A képzés színvonalának elemzéséből arra a következtetésre jutottam, hogy a szakmai program és az elméleti oktatás minősítésének jellege a görbe alapján megmaradt, a válaszadók kritikus véleménye azonban a gyakorlati oktatással kapcsolatban megváltozott, inkább az előző görbékhez igazodik. Vagyis, ennél a képzési formánál a gyakorlati jellegű oktatás jobban illeszkedik a hallgatói elvárásokhoz, mint korábban, vagy másképp fogalmazva: az oktatás meglévő keretfeltételei ehhez a képzési formához illeszkednek leginkább. A grafikon alapján az is kitűnik, hogy az on-line tananyagokkal kapcsolatos kritika itt is jellemző, vagyis a korábbi probléma felvetése újra megerősítést nyert.

Össességében tehát, a képzés mind általánosságban, mind részleteit tekintve itt is jónak értékelhető, az előrelépést az egyes elemek harmonikus fejlesztésével és az on-line tananyagok fejlesztésével lehet elérni.

46. ábra: A képzés értékelése a Tűzoltó II. csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

47. ábra: A képzés színvonalának minősítése a Tűzoltó II. csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

4.3.4 A Műveletirányítók csoportjának értékelése

A műveletirányítók képzésének értékelésénél korábban már rámutattam, hogy számos tekintetben a résztvevőknek ez jelenti a szakmai karrier csúcspontját. Így azt feltételeztem, hogy a képzéssel kapcsolatban nekik magasabb elvárásaik vannak, ezért kifejezetten kritikusak is annak minőségével kapcsolatban.

A képzés általános megítélése hasonló eredményt mutat, mint korábban, döntően magas pontszámokkal értékelve azt. A képzés szervezésére adott pontszámoknál – egyenletesebb eloszlással bár, de – szintén magas értékeket találunk.

Ezek alapján logikailag két lehetőség mutatkozik: vagy nem igazolódik az a felvetésem, hogy a műveletirányítók magasabb elvárásai miatt a válaszok összességében kritikusabbak (vagyis alacsonyabb pontszámúak) lennének, vagy kritikusabbak bár, de továbbra is fennáll az a korábban tett megállapításom, hogy az oktatás színvonala képes folyamatosan alkalmazkodni az adott képzési szinthez. A fentieket a képzés minőségére adott válaszok alapján tudom eldönteni.

A szakmai program, az elméleti és a gyakorlati oktatás görbéi továbbra is a skála jobb oldali felében csúcsosodnak ki, azzal a jól érzékelhető különbséggel, hogy a maximális értéket adók aránya az előző két csoporthoz képest határozottan magasabb.

Az előbbieken túlmenően az is jól látható, hogy az on-line tananyagokkal kapcsolatos elvárásoknál is magas a maximális pontot adók száma, de úgy, hogy közben továbbra sem csökkent jelentősen az ezzel kritikát megfogalmazók aránya.

Az előbbi megállapítás azt igazolja, hogy a résztvevőknek a képzéssel kapcsolatban igenis magas elvárásaik vannak, az utóbbi pedig azt, hogy emellett kritikusak is annak minőségével kapcsolatban.

48. ábra: A képzés értékelése minősítése a Műveletirányítók csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

49. ábra: A képzés színvonalának minősítése a Műveletirányítók csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

A fentiek jelentősége abban áll, hogy a kritikus válaszok feltételezett növekedésének pontosan ellentétes irányú görbe elmozdulásokat kellett volna generálnia, vagyis a fenti megállapításokkal együtt a hipotézist úgy sikerült igazolnom, hogy mindeközben az a korábban tett megállapítás is igazolódott, hogy az oktatás színvonala minőségben képes folyamatosan alkalmazkodni az adott képzési szinthez.

4.3.5 A Szerparancsnokok csoportjának értékelése

A korábbi kérdés vizsgálatánál már rámutattam, hogy a szerparancsnokok helyzete mennyire sajátos. Ez ennél a kérdésnél is megmutatkozott, mert a válaszadók pontszámai – megtartva a korábbi jellegzetességeket – itt mutatta a legegzenletesebb eloszlást.

A képzés általános értékelésénél továbbra is jobbra tolódott görbét láthatunk, ami alapvetően elégedettséget mutat, de látnunk kell, hogy többen vannak azok is, akik csupán mérsékeltlen elégedettek a színvonallal. A képzés szervezésének értékelésére adott válaszoknál is inkább jobboldali hangsúlyt láthatunk, nem túl magas arányú csúcsértékkel, ezzel párhuzamosan viszont egyértelműen itt a legnagyobb a kritikus véleményt adók aránya is. Ennek oka megítélésem szerint a már korábban is említett, meglehetősen sajátos helyzete a szerparancsnokoknak.

Ez a sajátosság és a korábbiaknál jóval kritikusabb hangvétel a képzés színvonalának megítélésénél is szembeűnő. A szakmai program görbéje itt a leglaposabb, az előzőekhez képest kisebb jobb oldali hangsúllyal. Ez egyértelműen magasabb elvárást fogalmaz meg a hallgatók részéről. Érdekes, hogy mind az elméleti, mind a gyakorlati oktatás színvonalánál is hasonló megállapítást tehetünk még akkor is, ha a görbék között van némi különbség.

50. ábra: A képzés értékelése a Szerparancsnokok csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

51. ábra: A képzés színvonalának minősítése a Szerparancsnokok csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

Az eredmények kedvezőbb szemléltetése érdekében a fentiekre készítettem egy oszlopdiagramot is, külön – külön mindhárom kérdésről. Az ábrákon jól kivehető, hogy valamennyi esetben bár az elégedett hallgatók vannak többségben, mégis bőven van tartalék a minőség javításának irányába. Ezt tovább erősíti, hogy a skála bal oldali részén is találunk válaszadókat, amely alapján a képzéssel kapcsolatban igenis vannak kritikus hallgatók.

A fentiekkel harmonizál, hogy az on-line tananyagokkal való ellátottság görbéje itt a legegyszerűsebb, vagyis, az ezzel kapcsolatos kritika is itt a legnagyobb. Ez utóbbi görbe összevetése az előbbiekkal módszertani szempontból is előnyös, hiszen az on-line tananyagokkal kapcsolatos válaszok korábban is mindig a legkritikusabbak voltak, így ez már indikátorként mutatja a hallgatók válaszadási motiváltságát.

A fentiek alapján megállapítom, hogy a szerparancsnokok képzési rendszerével a hallgatók általánosságban véve elégedettek, viszont más képzésekkel összehasonlítva ez itt a legmérsékeltebb. A képzés elemeit külön – külön vizsgálva megállapítom, hogy azok egymással harmonizálnak, a mérsékeltebb elégedettség mellett kritikus véleménnyel is vannak vele szemben. Az eredmények azt mutatják számomra, hogy ezen a képzési formán lehetne, illetve kellene is a legtöbbet javítani.

A fentieknek számomra van egy másik aspektusa is. A kritikának természetesen számos oka lehet, de bizonyos, hogy ebben szerepet játszik az is, hogy a résztvevők a képzettség megszerzése után irányítói, vezetői feladatokkal lesznek megbízva. Vagyis, a parancsnoki felelősség terhe is megjelenhet a válaszokban, amelyről semmi esetre sem szabad megfeledkezni, viszont a szervezet számára ennek megjelenése, mérhetősége összességében mégiscsak előnyös.

A fenti eredmények mélyebb okainak feltárására a kérdőíveim alapján nincs lehetőség, azt további kutatások alapján lehetne megvizsgálni, esetleg esszé típusú kifejtős kérdőívek, vagy személyes interjúk, mélyinterjúk segítségével.

52. ábra: A szakmai program minősítése a Szerparancsnokoknál
Készítette: a Szerző, 2017.

53. ábra: Az elméleti oktatás minőségének értékelése a Szerparancsnokoknál
Készítette: a Szerző, 2017.

*54. ábra: A gyakorlat értékelése a Szerparancsnokoknál
Készítette: a Szerző, 2017.*

A grafikonok elemzésénél számos jellegzetesség jól kivehető. A képzés általános megítélésénél – az újoncok eredményeitől eltekintve – a válaszadók valamennyi esetben a „8” értéket adták meg legtöbbször és csupán kevesen voltak kritikusak, azaz adtak alacsonyabb pontszámot. Ez egyértelműen azt mutatja, hogy a képzésben résztvevők alapvetően elégedettek az oktatás általános színvonalával, de az alacsony arányú maximális pontszámot adók száma azt bizonyítja, hogy van még „tartalék” a minőség javításánál.

A fenti jellegzetességek szinte ugyanúgy leírhatók a képzés szervezésére adott válaszoknál is, azzal a megjegyzéssel, hogy az általános megítélés és a szervezés összehasonlításánál az előbbi összességében kedvezőbb. A különbség ellenére azt gondolom, hogy a BM KOK megítélése a képzésben résztvevőknél nagyon kedvező, aminek az elsődleges eredményeken túlmenően számos más magyarázata is lehet. Meggyőződésem, hogy az évtizedek alatt végzett folyamatos oktatói tevékenység, egy – egy hallgató újra visszakерülése egy magasabb képzési szintre kölcsönösen „szocializálja” mind a hallgatót, mind a képzést folytató intézményt.

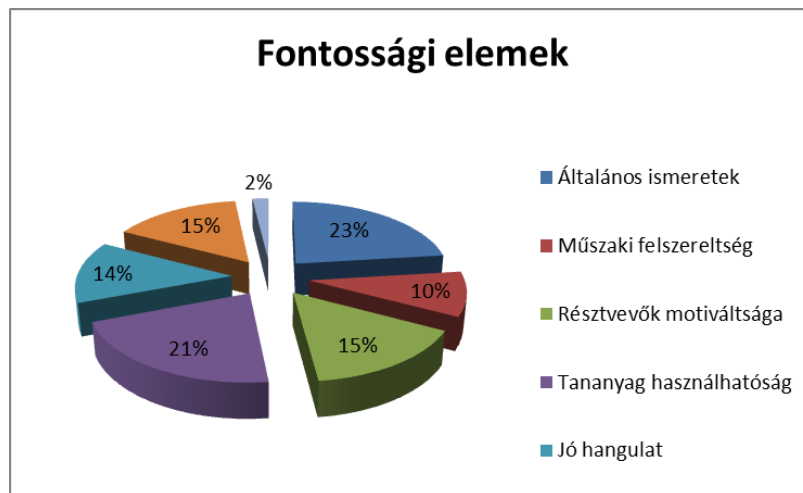
4.4 A hallgatók prioritásának vizsgálata és értékelése

A következő kérdésnél arra voltam kíváncsi, hogy a hallgatók milyen tényezőket tartanak fontosnak a képzés során. Ehhez feleletválasztós módszert alkalmaztam.

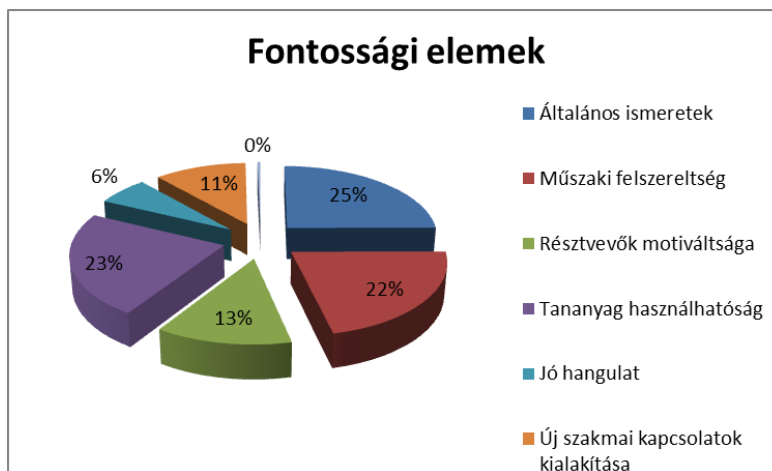
A kutatási módszer lehetővé tette, hogy egy hallgató több választ is megjelöljön. Ehhez a következő válaszlehetőségeket adtam meg a számukra:

- Az átadott ismeretek elsajátítása;
- Műszaki felszereltség színvonala;
- A résztvevők motiváltsága;
- A tananyag gyakorlati használhatósága;
- Jó hangulat, találkozás a régi kollégákkal;
- Új szakmai kapcsolatok kialakítása;
- Egyéb.

A kérdések alapján arra kívántam választ kapni, hogy a különböző csoportokban tanulóknak van-e a képzéssel kapcsolatos domináns elvárásuk, illetve, hogy kimutatható-e jelentős különbség a csoportok között. Mivel egy hallgató több választ is megjelölhetett, így alapvetően a kérdésekre adott válaszok arányai mutatathatják az eltéréseket, így az eredményeket kördiagram segítségével mutatom be.

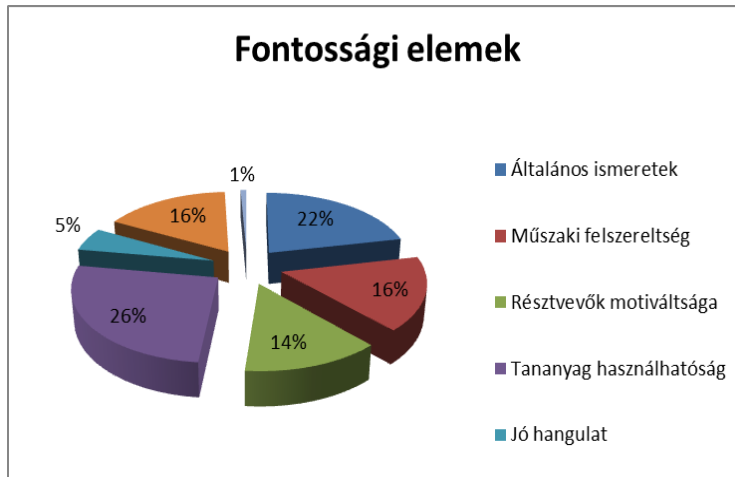

55. ábra: A képzés prioritásai az Újoncon csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

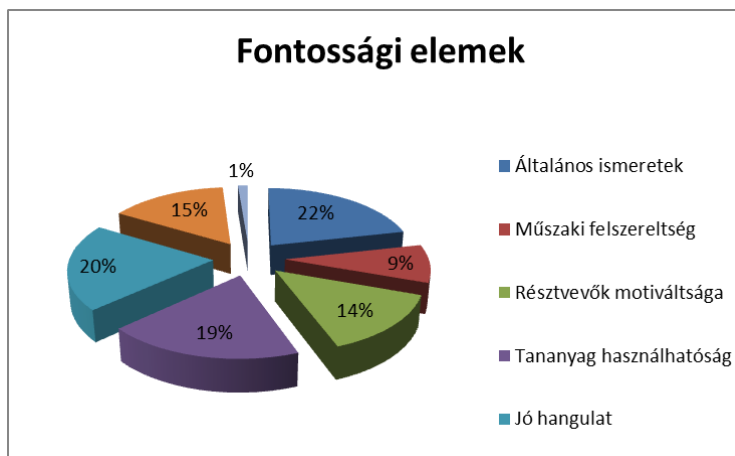

*56. ábra: A képzés prioritásai a Tűzoltó II. csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.*

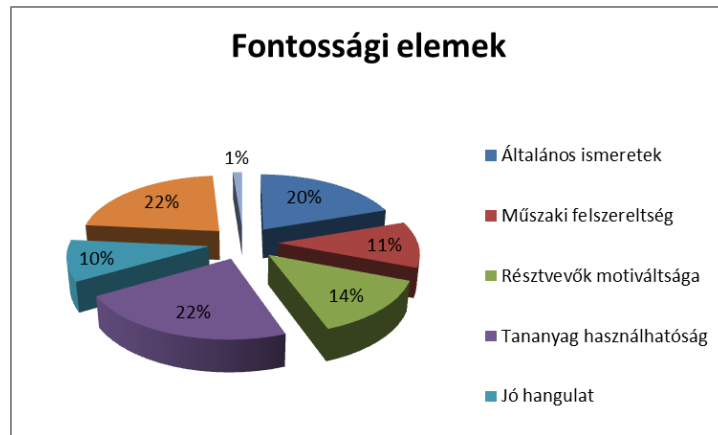
Az eredményeket értékelve arra a következtetésre jutottam, hogy alapvetően nincs drasztikus eltérés a különböző csoportok által megjelölt válaszok között. Ennek ellenére természetesen lehet hangsúlyeltolódásokat találni, amely a képzés jellegét tekintve teljesen természetes kell, hogy legyen. Így pl. az újoncok esetében a műszaki felszereltség fontossága csupán 10% arányú, míg az első szakmai továbbképzésben részt vevő tűzoltóknál ez több mint a duplája (22%). Ezzel szembe állítva, pl. az általános ismeretek fontosságára adott válaszok aránya valamennyi csoportnál hangsúlyos, még a kifejezetten speciális ismereteket kapó műveletirányítóknál (22%) és szerparancsnokoknál (20%) is. Ugyanígy, pl. a tananyag használhatóságát valamennyi csoport közel egyformán fontosnak tartotta (19% – 21%), ami egybecseng azzal a korábbi megállapításommal, hogy a képzés minőségét ezzel jelentősen növelni lehet és kell is. Más vonatkozásban pedig pl. a jó hangulat esetén már jelentős eltérés tapasztalható a csoportok között (5% – 20%), és ami számomra érdekes volt, hogy az a szakmai karrier élén állóknak a legfontosabb. Ezt egyértelműen pozitívan, közösségformáló igényként tudom értékelni. A válaszokból alapvetően arra a következtetésre jutottam, hogy a képzés prioritásait tekintve a csoportok válaszadásainak arányát tekintve egymás között drasztikus különbségek nincsenek, de hangsúlyeltolódásokat lehet tapasztalni.

*57. ábra: A képzés prioritásai a Tűzoltó I. csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.*

*58. ábra: A képzés prioritásai a Műveletirányítók csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.*

59. ábra: A képzés prioritásai a Szerparancsnokok csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

4.5 A képzés nyújtotta előnyök vizsgálata és eredményei

A következő kérdések feltevésénél arra voltam kíváncsi, hogy a képzésben résztvevők hogyan minősítik a képzés során kapott különböző ismereteket. Ezek során a véleményükről, tapasztalataikról kaphattam információkat, arról, hogy szerintük a képzés hogyan segítette elő a szakmai ismeretek megszerzését, a gyakorlati készségek megszerzését, a már meglévő készségeik fejlesztését, mennyiben segíti elő a képzés a hivatástudat erősítését és az új szakmai kapcsolatok kialakítását. A hallgatók a következő kérdéseket kapták: „A képzés mennyiben segítette elő:

- Új szakmai ismeretek megszerzésében?
- Gyakorlati készségek megszerzésében?
- Meglévő készségek fejlesztésében?
- Hivatástudat megerősítésében
- Új szakmai kapcsolatok szerzésében?”

Könnyen belátható, hogy az első három és az utolsó két kérdés logikailag két külön csoportra bontható, így azokat külön is vizsgáltam.

Az első csoportban az új ismeretek megszerzésének minősítésére szerettem volna választ kapni, ami egyformán fontosnak tartom mind az egyén, mind a szervezet szempontjából. Az eredmények elemzése alapján fontos információk kaphatók a képzés színvonalára és ennek megfelelésére a hallgatói előzetes elvárásaira vonatkozóan.

A második csoport inkább a szervezet szempontjából fontos, elsősorban a hivatástudatra vonatkozó értékelés, hiszen a több hónapos szervezetszerű oktatás során a hétköznapoktól eltérő szocializációs viszonyok között vannak a hallgatók. A hivatástudat erősítéséhez ez olyan lehetőség a szervezet számára, amelynek kihagyása megítélésem szerint óriási hiba.

4.5.1 Az Újoncok csoportjának értékelése

Az újoncok esetében a már meglévő készségek továbbfejlesztésére vonatkozó kérdés nem releváns, ezért nem is szerepelt a válaszadási lehetőségek között. A másik két kérdés esetén azonban szembetűnő, hogy a megszerzett ismereteket nagyon a magasra értékelték a hallgatók, a maximális pontszám dominál mind a szakmai, mind a gyakorlati ismeretknél.

Az újoncok részéről, mivel alapvetően eddig ismeretlen információkhoz jutottak, új szakmai kultúrával, gyakorlattal ismerkedtek meg, azt gondolom, hogy ez egy teljesen természetes reakciónak a leképezése.

A fenti következtetést tudom levonni a hivatástudat és az új szakmai kapcsolatok vonatkozásában is. Mindkettőnél a maximális pontszámot jelölők aránya dominál, a skála felét jelentő 5-ös értéktől alacsonyabb értékelés nem is született, ami alapján az újoncok hivatásos szolgálatra irányuló szocializációját megfelelő szintűnek, jó minőségűnek értékelem.

60. ábra: A képzés nyújtotta előnyök vizsgálatának eredményei az Újoncok csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

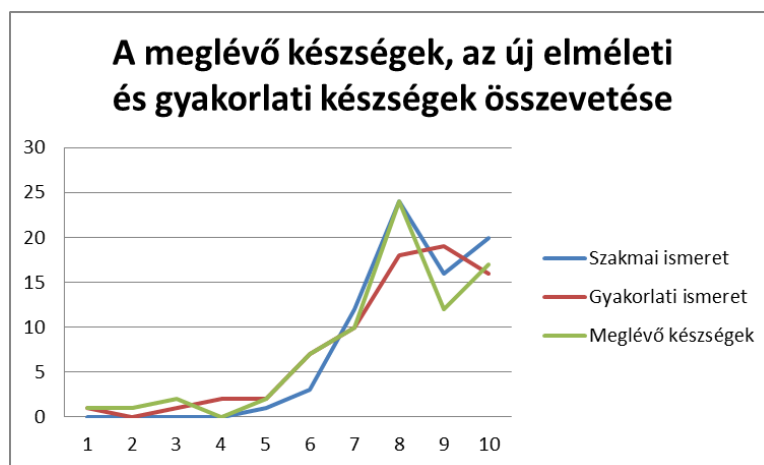

61. ábra: A képzés nyújtotta előnyök vizsgálatának eredményei az Újoncok csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

4.5.2 A Tűzoltó II. csoportjának értékelése

A szakmai továbbképzés első lépcsőfokát megtett tűzoltók esetében az első három kérdésre adott válaszok görbéi szinte egymásra simulnak, nagyon magas 9 – 10 pontszámokat adó válaszadókkal, ami alapján azt a következtetést vonom le, hogy a képzés magas hozzáadott értékkel bír és harmonikus a hallgatói elvárásokkal is.

A hivatástudat erősítése terén szintén pozitívnak értékelem, hogy – hasonlóan az újoncoknál mért értékekkel – a legtöbben maximálisra pontozták a kérdést, ami alapján a kezdeti szocializáció minősége a benne rejlő tartalékokkal együtt is megfelelő szintűre, jóra, de akár kiválóra is értékelhető. Annak ellenére, hogy a különbség bár észrevehető, az új szakmai kapcsolatok terén sem látok lényegi eltérést az előző grafikon adataihoz képest. Ez az első szakmai képzésben résztvevők részéről számomra szintén természetes jelenség.

62. ábra: A képzés nyújtotta előnyök vizsgálatának eredményei a Tűzoltó II. csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

63. ábra: A képzés nyújtotta előnyök vizsgálatának eredményei a Tűzoltó II. csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

4.5.3 A Tűzoltó I. csoportjának értékelése

A Tűzoltó I. csoportjának eredményeinél, vagyis a szakmai továbbképzés következő lépcsőfokát megtett tűzoltók esetében, az első három kérdésre adott válaszok görbéi szinte teljesen egymásra simulnak, magasnak ítéltető 8-as domináns értékeléssel. Az ettől magasabb pontszámot adók aránya bár minimális és grafikonja jól láthatóan el is tér az előző csoport ábrájától, viszont látható, hogy a kevesebb pontot adók száma sem magas. Ezek alapján a képzésnek itt is magas hozzáadott értéket tulajdonítok, de azzal együtt, hogy a minőség javításában is egyértelműen látok tartalékot.

A hivatástudat erősítése terén az előbbieknél bizonyosan nagyobb tartalék található, hiszen többen is a minimálishoz közeli értékelést adtak, valamint az 5 – 8 közötti pontszámot adók aránya a legmagasabb. Ez utóbbi egyértelműen negatív irányú elmozdulása a grafikonnak. Az új szakmai kapcsolatok terén is van tartalék, ezt ugyanúgy hasonlóan értékelem az előzőekkel és alapvetően nem látok benne problémát.

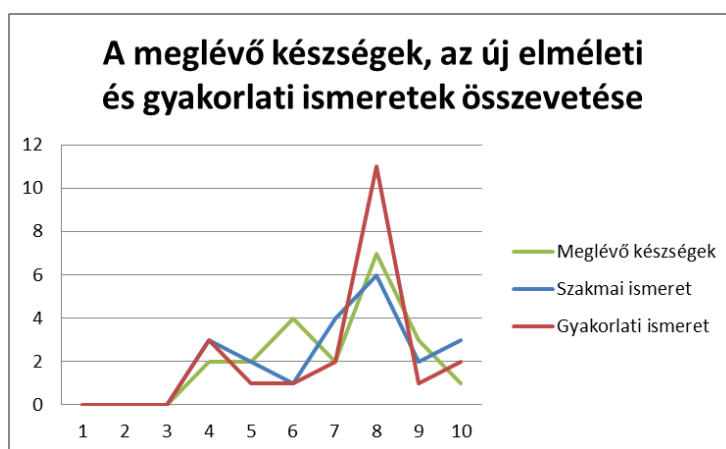
64. ábra: A képzés nyújtotta előnyök vizsgálatának eredményei a Tűzoltó I. csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

65. ábra: A képzés nyújtotta előnyök vizsgálatának eredményei a Tűzoltó I. csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

4.5.4 A Műveletirányítók csoportjának értékelése

A továbbképzés következő fázisába lépő tűzoltóknál az első csoportban lévő három kérdésre alapvetően magasnak értékelhető pontszámok születtek, amelyeknél összességében a gyakorlati ismeretek bővülésével voltak leginkább elégedettek. Figyelembe véve a képzés gyakorlat orientáltságát, ez teljesen pozitívnak értékelhető. A néhány alacsonyabb pontszám, illetve a 9 – 10 pontszámok alacsony száma egyrészt a hallgatók kritikus hozzáállását, másrészt a képzésben lévő tartalékok kiaknázási lehetőségét mutatja. A hivatástudat görbéje a skálán továbbra is „tartja” balra való elmozdulását, vagyis a már korábban megkezdett negatív tendencia tartósnak tűnik. Ez persze – a kritikán túlmenően – jelenheti a jelenlegi szocializációs gyakorlattól eltérő, új módszerek alkalmazásának igényét is a hallgatók részéről. Az új szakmai kapcsolatokra vonatkozóan, a görbe változó alakja ellenére sem látom szükségességét a korábbiaktól gyökeresen eltérő értékelésre.

66. ábra: A képzés nyújtotta előnyök vizsgálatának eredményei a Műveletirányítók csoportjánál.
Készítette: a Szerző, 2017.

67. ábra: A képzés nyújtotta előnyök vizsgálatának eredményei a Műveletirányítók csoportjánál.
Készítette: a Szerző, 2017.

4.5.5 A Szerparancsnokok csoportjának értékelése

A szerparancsnokok képzése – hasonlóan az előzőekhez – itt is a legeltérőbb jellemzőkkel bír. Az első csoportba tartozó kérdések görbéi között itt is találunk hasonlóságokat, azonban egyértelmű, hogy azok mind a három esetben negatív irányba, vagyis az értékelő skálán balra mozdultak el. Az alacsonyabb pontszámokat adó válaszadók száma megnőtt, a maximális közeli értékek száma pedig hasonlóan alacsony maradt, mint korábban.

Az előző grafikonokon szinte mindig domináns 8-as pontszámú értékelés is változott, itt 7-re csökkent, láthatóan kisebb arányt is képviselve, mint korábban. A görbék közötti eltérés bár nem számottevő, azonban a korábbiakkal együtt az arra utal, hogy a kérdések témakörei vagy egymást erősítik, vagy egymást gyengítik, de mindenképp megerősítő hatással vannak egymásra. Ez a kérdések közötti összefüggések erősségét is mutatja, illetve módszertanilag is hasznos, indikátor szerepet tölthet be.

A hivatástudat erősítésére vonatkozó válaszok görbéje itt a legegyszerűsebb, ami sajnos itt is a negatív irányú balra tolódást jelenti. A középértéktől magasabb pontszámot adók száma alig magasabb, mint az attól kevesebbet adóké, a minimális és maximális pontot adók száma azonos (3 – 3 fő). A fentiek egyértelműen a jelenlegitől minőségében másabb, jobb hivatástudat erősítő szocializációt igényel a hallgatók részéről.

A szakmai kapcsolatok létesítésére vonatkozó kérdésre kapott válaszok értékelése hasonló lehet a korábbiakéhoz; bár ez ennél a csoportnál a legkritikusabb, viszont a legmagasabb pontszámot adók aránya is itt a legtöbb.

68. ábra: A képzés nyújtotta előnyök vizsgálatának eredményei a Szerparancsnokok csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

69. ábra: A képzés nyújtotta előnyök vizsgálatának eredményei a Szerparancsnokok csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

A fejezetben vizsgált kérdésekre adott válaszok értékeléséből az alábbi következtetéseket vonom le:

- Az újoncok válasza alapján erre a következtetésre jutottam, hogy a rendszerbe újonnan bekerülők nagyon magasra értékelték a megszerzett ismereteket. A maximális pontszám dominál mind a szakmai és a gyakorlati ismeretknél, mind a hivatástudat és az új szakmai kapcsolatok vonatkozásában. Ez alapján az újoncok hivatásos szolgálatra irányuló szocializációját, a szervezetbe való integrációját megfelelő szintűnek és jó minőségűnek értékelem.

- A BM KOK képzése alapvetően valamennyi csoportnál magas hozzáadott értéket képvisel, de az oktatás szintjének növekedésével, ill. specializációjával arányban növekvő minőségjavítási tartalékokkal rendelkezik.
- A képzésben résztvevők hivatástudattal kapcsolatos véleménye a vizsgált csoportok sorrendjében egyértelműen folyamatosan romló tendenciát mutat, ami mindenképpen javításra szorul, esetleg új módszerek bevezetését, illetve próbáját igényli.
- A leginkább kritikus véleményeket megfogalmazó csoport a szerparancsnokoké, ami a képzés struktúrájának, tematikájának és feltételrendszerének áttekintését, átértékelését igényelheti.
- Módszertani szempontból látható, hogy a válaszadók számára a 8-as értékelés kitüntetett szerepet kap.
- Az új szakmai kapcsolatok létesítéséhez kapcsolódó eredmények drasztikusan nem térnek el egymástól, a fejlesztés lehetősége azonban valamennyi esetben jól látható, ennek ellenére az értékelése összességében mégis pozitív.
- A legváltozatosabb, ill. a legkritikusabb válaszadás a szerparancsnokok részéről volt kimutatható.

4.6 A jövőre vonatkozó kérdések vizsgálata és értékelése

A vizsgálat során feltett két utolsó kérdés arra vonatkozott, hogy a hallgatókat mennyire segíti mindennapi munkájukban, illetve a karrierjükben a képzés. A kapott eredményeket vonaldiagram segítségével jelenítettem meg, illetve annak alapján vontam le következtetéseket.

4.6.1 Az Újoncok csoportjának értékelése

A rendszerbe elsőként belépőknél, vagyis az újoncoknál a karrierre vonatkozó kérdés nem releváns, így ez a kérdés, illetve válaszlehetőség itt nem szerepel. A mindennapok munkájának elősegítésére vonatkozó kérdés a feltételezésemnek megfelelően magas értékelést kapott. A legtöbben maximális pontszámot adtak, 10-est többen jelöltek, mint az összes többi választ együttvéve. Ezek alapján teljesen egyértelmű, hogy az első képzésnek nagyon meghatározó a szerepe, alapvetően itt indul a rendszerbe lépők hivatásos és szakmai szocializációja.

70. ábra: A képzés jövőre vonatkoztatott megítélése az Újoncok csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

4.6.2 A Tűzoltó II. csoportjának értékelése

A szakmai továbbképzés első lépcsőjét elvégző hallgatók mindkét kérdésre magas pontszámokat adtak, jellemzően nagy maximális pontszámot adók és minimális 5-nél kevesebb értékelést adók arányával, 8-as, illetve 9-es csúcserővel. Ennek alapján egyértelmű, hogy a hallgatók nagyra tartják a mindennapi munkájukhoz kapott segítséget és a karrierjük szempontjából is fontosnak tartják ezt a képzést. A képzés minősége ezen a szinten – a korábbi értékelést is megerősítve – jó minőségű és nagy hozzáadott értékkel bír.

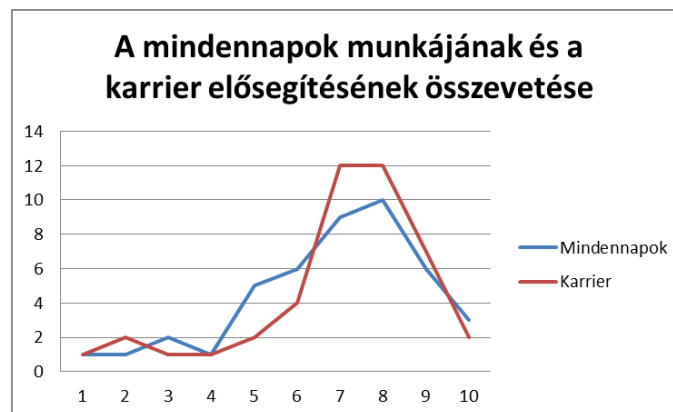

71. ábra: A képzés jövőre vonatkoztatott megítélése a Tűzoltó II. csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

4.6.3 A Tűzoltó I. csoportjának értékelése

A fentiekhez nagyságrendileg hasonló értékelést tudok adni a továbbképzés következő lépcsőfokát elvégző hallgatók válaszadásaira is. Döntően továbbra is magas pontszámokat adtak a hallgatók, de a legmagasabb pontszámot adók aránya csökkent, amit mindkét görbe esetén jellegetük kissé balra mozdulásaként értelmeznek.

Összességében mind a képzés minősége, mind annak a résztvevők karrierjéhez való hozzájárulása jónak értékelhető ennél a képzésnél is.

72. ábra: A képzés jövőre vonatkoztatott megítélése a Tűzoltó I. csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

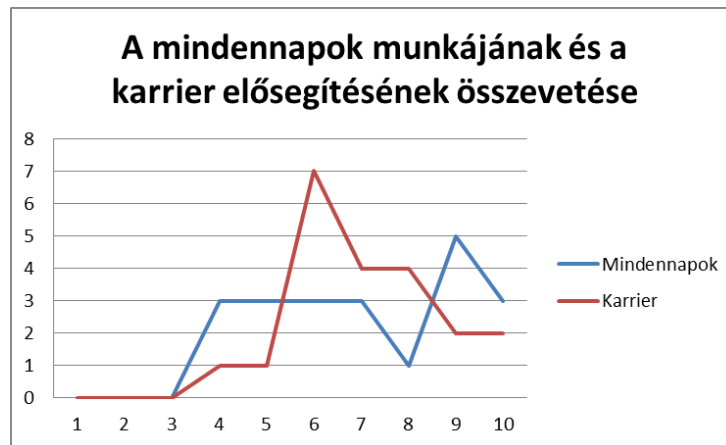
4.6.4 A Műveletirányítók csoportjának értékelése

A műveletirányítóknál a fentiekhez képest kritikusabb hallgatói értékelést találtam. A mindennapok munkájához való hozzájárulás görbéje a 9-es pontszámnál olyan mértékben ugrik ki, amilyen mértékű annak „beszakadása” a 8-as értéknél.

Mivel a két kiugró érték egymás mellett található, így azok ellentétesen kiegyenlítése úgy gondolom, hogy módszertani szempontból nem végzetes hiba, azt akár hibahatáron belüli mozgásként is elfogadhatom. A kiegyenlítés nem öncélú, hiszen annak eredményeként azt kapom, hogy a 4-es pontszámtól a maximális 10-es pontszámig a hallgatók azonos arányban adták a különböző pontszámokat, vagyis a „görbe” egyenes. A műveletirányítóknál tehát – az előző értékeléseket szintén megerősítve – a képzés megítélése a korábbiakhoz képest jelentősen kritikusabb, ami az oktatás értékelését legfeljebb „jóra” minősítheti.

Az előzőekhez képest a karrier elősegítésének a görbájénél is egy erőteljes balra mozdulás látható. Ezt azonban nem találok feltétlenül negatív jelenségnek, hiszen ez az a képzés, amely sok résztvevő esetén már a karrierjük csúcsát jelenti, vagyis, legfeljebb a nagyon jó képességű és vezetői pozícióra alkalmas résztvevők körében lehet ez – akárcsak időlegesen is – kitérő.

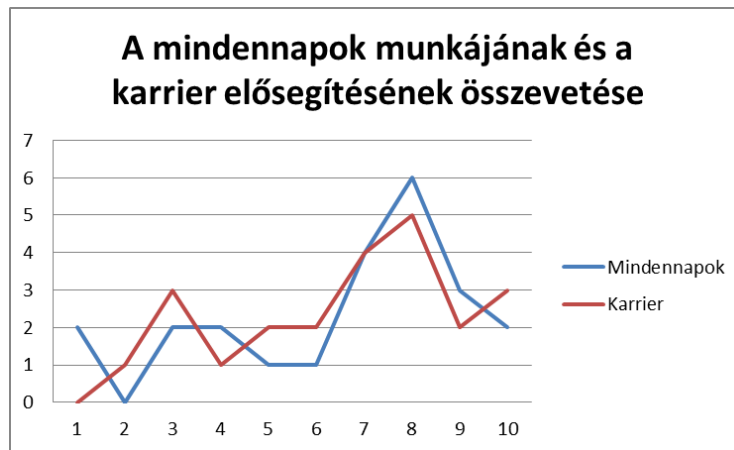
*73. ábra: A képzés jövőre vonatkoztatott megítélése a Műveltségirányítók csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.*

4.6.5 A Szerparancsnokok csoportjának értékelése

A szerparancsnokoknál a mindennapi munkához való hozzájárulás görbéje 8-as értékű dominanciával inkább elégedettséget mutató úgy, hogy azonos a minimum és maximum pontszámot adók száma. A korábbi kritikus vélemények ellenére ez a hallgatók „inkább elégedettségét” mutatja, sőt, megítélésem szerint ez akár a bizalom jele is lehet az oktatás, illetve az azt végzők munkájának irányába.

A karrier elősegítését véleményező görbe súlypontja is egyértelműen a skála jobb oldalán helyezkedik el, a 9 – 10 pontszámot adók száma azonos a csúcspontot jelentő 8-es értékkel. A skála jobb oldalára jelölést adók alacsony száma ellenére figyelembe kell venni, hogy a képzésnek ebben a típusában kimutathatóan jelen vannak a szkeptikusok is.

A fentiek megerősítik azt a korábbi megállapítást, hogy ez a csoport, illetve ez a képzés az, amely a legérzékenyebb a kapott ismeretek minőségére és mennyiségére, így az oktatóknak különösen oda kell figyelniük a nyújtott teljesítményre.

74. ábra: A képzés jövőre vonatkoztatott megítélése a Szerparancsnokok csoportjánál
Készítette: a Szerző, 2017.

4.6.6 A jövőre vonatkozó kérdésekre adott válaszok vizsgálatának és eredményeinek összefoglalása

A kutatásom befejezésül ezt akartam feltárni, hogy a hallgatókat mennyire segíti mindennapi munkájukban, illetve a karrierjük felépítésében a képzés.

Az újoncoknál a karrierre vonatkozó kérdés nem releváns, így ez a kérdés náluk nem is szerepelt. A mindennapok munkájának elősegítésére vonatkozó kérdésre a legtöbben maximális pontszámot adtak, 10-est többen jelöltek, mint az összes többi választ együttevén. Ez egyértelmű bizonyítékkal szolgál arra vonatkozóan, hogy az első képzésnek meghatározó szerepe van a továbbiakra nézve, mivel ezen a ponton kezdődik a rendszerbe lépők hivatásos és szakmai szocializációja, integrálódása.

A Tűzoltó II., tehát a szakmai továbbképzés első lépcsőjét elvégző hallgatók a jövőre vonatkozó mindkét kérdésre szinte magas pontszámokat adtak. Ennek alapján egyértelmű, hogy a hallgatók nagyra tartják a mindennapi munkájukhoz kapott segítséget, valamint a karrierjük szempontjából is fontosnak tartják ezt a képzést. Ez alapján erre a következtetésre jutottam, hogy a képzés minősége ezen a szinten is – a korábbi értékelést megerősítve – magas minőségű és nagy hozzáadott értékkel bír.

A Tűzoltó I., vagyis a továbbképzés következő lépcsőfokát elvégző hallgatók a fentiekhez nagyságrendileg hasonlóképpen értékelték a képzést.

Döntően továbbra is magas pontszámokat adtak a hallgatók, azonban a maximális pontszámot adók aránya csökkent. Összességében mind a képzés minősége, mind annak a résztvevők karrierjéhez való hozzájárulása jónak értékelhető ezen a szinten is.

Más eredményeket kaptam a műveletirányítók által adott válaszok elemzése alapján. Náluk a képzés megítélése a korábbiakhoz képest jelentősen kritikusabb, ami az oktatás értékelését legfeljebb „jóra” minősítheti.

Ugyanez mondható el a karrier elősegítésére vonatkozó kérdésre adott válaszaik alapján is. Azonban úgy vélem, hogy ezt nem feltétlenül értékelendő negatív jelenségnek, hiszen ez az a képzés, amely sok résztvevő számára már a karrierjük csúcsát jelenti.

A szerparancsnokoknál a mindennapi munkához való hozzájárulás, a korábbi kritikus vélemények ellenére, inkább elégedettséget mutató az azonos minimum és maximum pontszámot adók száma mellett. Ez a hallgatók „inkább elégedettségét” mutatja, sőt, megítélésem szerint ez akár a bizalom jele is lehet az oktatás, illetve az azt végzők munkájának irányába.

A karrier elősegítését a véleményezők inkább pozitívan ítélik meg, ennek ellenére figyelembe kell venni, hogy a képzésnek ebben a típusában kimutathatóan jelen vannak a szkeptikusok is. A fentiek megerősítik azt a korábbi megállapítást, hogy ez a csoport, illetve ez a képzés az, amely az összes többihez képest a legérzékenyebb mind a kapott ismeretek minőségére, mind annak mennyiségére vonatkozóan. E miatt az oktatóknak, oktatás szervezőknek különösen oda kell figyelniük az általuk nyújtott teljesítményre.

4.7. Részkövetkeztetések

A fejezetben bemutatott kutatást 2014-2016. között, az újoncok, valamint a különböző szakmai területeken dolgozó és már professzionális tapasztalatokkal rendelkező tűzoltók csoportjaiban végeztem el. A kutatás során 5 képzési típust és 7 csoportot megvizsgáltam meg. A kérdőív kitöltését önkéntes alapon és a résztvevők nevének feltüntetése nélkül, tehát a teljes anonimitás biztosítása mellett végezték a hallgatók.

Bár a rendelkezésemre álló időintervallum – az új képzési modell bevezetése óta eltelt idő rövidege miatt - csak három évre korlátozódott, úgy vélem, hogy ennek ellenére, az adott periódus alatt megszerzett tapasztalatok elemzése mégis lehetővé tette néhány fő jellegzetesség meghatározását, valamint javaslatok kidolgozását.

A vizsgálataim időpontjának minden esetben a tanfolyamok végét céloztam meg, mivel ekkora már a hallgatók átfogó képet kaptak a képzési folyamat egészéről, valamint értékelni

tudták a szervezők és az oktatók által nyújtott tudás minőségét és annak a gyakorlati használhatóságát.

A vizsgálatom főcélja annak megállapítása volt, hogy mennyire elégedettek a hallgatók a képzéssel, illetve milyen segítséget nyújtott a tanfolyamokban való részvétel a szakmai szocializációjukban, a tűzoltói társadalomba való integrálásukban, illetve a szakmai karrier beindításában, továbbépítésében.

A céloom megvalósítása érdekében saját szerkesztésű kérdőíveket használtam. A kérdések összeállítása lehetővé tette a képzés általános és egyedi jellemzőinek megítélését és erre vonatkozóan számomra lehetőleg a legpontosabb kép megnyerését. A kérdésekre adott válaszok egy esetben feleletválasztósak voltak, több válaszadási lehetőséggel. A többi esetben egy 10 pontos skálán lehetett az értéket bejelölni. A kérdések a képzés összes szakaszára külön-külön – a szervezéstől kezdve a jövőbeni karrier segítségéig -, illetve annak egészére irányultak. A kapott eredményeket kördiagramok és vonaldiagramok alapján, többnyire fél-mennyiségi (semi-quantitative) módszer felhasználásával értékeltem.

A résztvevők motiváltságukat a céljaim ismertetésével, vagyis, a hivatásos tűzoltók oktatási hatékonyságának növelése, valamint az esetleges hiányosságok feltárása érdekében történő kutatás elvégzésével igyekeztem megalapozni.

A kapott eredményeket kérdésenként és csoportonként külön – külön mutattam be és elemeztem ki. A „Tűzoltó II” képzési modul hallgatóinak három csoportját külön – külön is sikerült felmérnem, azonban – mivel az adott válaszok egymással kellőképpen harmonizálnak, így a további vizsgálatok eredményei együtt is értékelhetők.

A válaszok elemzése alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a képzésekre jelentkezők motiváltsága igen erős. Ez a tény nem csak a hallgatókra nézve fontos, hanem a vezetői szempontból is nagy előnyt jelent, mivel lehetőséget biztosít a legjobbak kiválasztására és a humán erőforrás minőségének folyamatos javítására. Tehát a szervezet, valamint a magasabb beosztásba kerülők utánpótlása kellőképpen biztosított, sőt, emellett az állomány összetételének minősége hosszútávon is javuló tendenciát mutathat.

Az előzetes elvárásokra vonatkozó kutatásaim során arra a következtetésre jutottam, hogy az újonnan rendszerbe bekerülők elsősorban szervezési, szocializációval, beintegrálásával kapcsolatos kérdésekben igénylik a segítséget. A „szakmaiság” felé haladva azonban jelentős változás tapasztalható.

A magasabb szintű képzésekre jelentkező, szélesebb körű szakmai ismeretekkel és tapasztalattal rendelkezők igényei inkább a tárgyi feltételek biztosítására, illetve az informatikai háttér megerősítésére, vagyis a képzés minőségének emelése felé irányulnak.

További kérdéskör a képzésre vonatkozott. Elsőként szerettem volna kideríteni, hogy a végzős hallgatók, hogyan értékelik a képzést általánosságban, annak szervezését, illetve mennyire találkozott a képzés szervezése és lebonyolítása az előzetes elvárásaikkal.

A rendszerbe újonnan érkezőknél a fenti kérdésekre adott válaszok megoszlásából azt a következtetést vontam le, hogy ebben a képzési típusban résztvevők alapvetően elégedettek voltak, bár kritikát is mertek megfogalmazni, tehát tudatosan viszonyulnak a kérdéshez.

A képzés színvonalának elemzése alapján arra a következtetésre jutottam, hogy az újoncok elégedettek a képzés alapvető elemeivel. Ez vonatkozik magára a szakmai programra, valamint az elméleti és gyakorlati oktatásra is.

A képzés általános megítélésénél (az újoncok eredményeitől eltekintve) a válaszadók többsége a 10 pontból „8”-t adott meg, csak kevesen jelöltek meg alacsonyabb pontszámot. Tehát egyértelmű, hogy a képzésben résztvevők döntő többsége alapvetően elégedett az oktatás általános színvonalával, bár az alacsony arányú maximális pontszámot adók száma azt mutatja, hogy van még „tartalék” a minőség javításánál.

A fenti jellegzetességek szinte ugyanúgy kimutathatóak a képzés szervezésére adott válaszoknál is, azzal a megjegyzéssel, hogy az általános megítélés és a szervezés összehasonlításánál az előbbi összességében kedvezőbb. A különbség ellenére azt gondolom, hogy a KOK megítélése a képzésben résztvevőknél nagyon kedvezőnek mondható. Véleményem szerint, ez ennek tulajdonító, hogy a több évtizedes folyamatos oktatói tevékenység, valamint az egy-egy hallgató visszakerülése egy magasabb képzési szintre kölcsönösen „szocializálja” mind a hallgatót, mind a képzést folytató intézményt.

A következő kérdésnél azt igyekeztem kideríteni, hogy a hallgatók milyen tényezőket tartanak fontosnak a képzés során. Ezt a feleletválasztós kutatási módszer felhasználásával vizsgáltam. Ez lehetővé tette, hogy egy hallgató több választ is megjelölhessen.

Az eredmények alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a képzés prioritásait a csoportok válaszadásainak arányát tekintve egymás között drasztikus különbségek nincsenek, de hangsúly eltolódásokat igenis lehet tapasztalni. Úgy vélem, hogy ennek magyarázata a képzés jellege. Így pl. a műszaki felszereltség fontossága párhuzamosan növekszik a hallgatók „szakmaiasságának” növekedésével együtt.

Ezzel szembe állítva, pl. az általános ismeretek fontosságára adott válaszok aránya valamennyi csoportnál hangsúlyos, még a kifejezetten speciális ismereteket kapó műveletirányítóknál és szerparancsnokoknál is. Ugyanígy, pl. a tananyag gyakorlati használhatóságát valamennyi csoport közel egyformán fontosnak tartotta. Ez az utóbbi egybecseng azzal a korábbi megállapításommal, hogy a képzés minőségét ezzel jelentősen növelni lehet és kell is. Más témakörben, pl. a jó hangulat esetén már jelentős eltérés tapasztalható a csoportok között. Megjegyezném, hogy számomra külön érdekesség volt, hogy ez a szakmai karrier élén állók számára a legfontosabb. Ezt egyértelműen pozitívan, közösségformáló, szakmai beintegrálási igényként értékelem.

A következő kérdések feltevésénél arra kerestem választ, hogy a képzésben résztvevők hogyan minősítik a képzés által biztosított különböző ismereteket. A kutatásom során a véleményükről, tapasztalataikról kaphattam információkat a képzés nyújtotta előnyök vonatkozásában. Arra voltam kíváncsi, hogy, szerintük a képzés hogyan segítette elő a szakmai ismeretek és gyakorlati készségek megszerzését, a már meglévő készségeik fejlesztését, valamint mennyiben segíti elő a képzés a hivatástudat erősítését és az új szakmai kapcsolatok kialakítását.

Az adott válaszok értékeléséből az alábbi következtetéseket vontam le:

- Az újoncok nagyon magasra értékelték a megszerzett ismereteket, amit a maximális pontszám dominanciája is mutat. Ez egyformán vonatkozik mind a szakmai és gyakorlati ismeretekre, mind a hivatástudatra és az új szakmai kapcsolatok kialakítására. Ez alapján a rendszerbe újonnan bekerülők hivatásos szolgálatra irányuló szocializációját, a szervezetbe való integrációját megfelelőnek és jó minőségűnek ítélem.
- A magasabb szintű KOK képzései valamennyi csoportnál magas hozzáadott értéket képvisel, de az oktatás szintjének növekedésével, ill. specializációjával kimutatható, hogy ezekkel párhuzamosan bővül a minőségjavítási tartalék is.
- Az adott válaszok elemzése alapján látható az is, hogy a képzésben résztvevők hivatástudattal kapcsolatos véleménye a vizsgált csoportok sorrendjében folyamatosan romló tendenciát mutat. Ez a mutató mindenképp javításra szorul, esetleg új módszerek bevezetését, illetve próbáját igényli.

A kutatásom befejező részében információt szerettem volna kapni arra vonatkozóan, hogy a hallgatók mindennapi munkájuk elvégzésében, a karrierjük beindításában, illetve továbbépítésében mennyire segíti az elvégzett képzés.

Az újoncok által adott válaszok elemzése (a munkájának elősegítésére vonatkozó kérdésre a legtöbben maximális pontszámot adtak) ez egyértelműen kimutatja, hogy az első képzésnek meghatározó a szerepe van a jövőre nézve. Ezt teljesen természetesnek tartom a pályakezdők esetén, mivel ezen a ponton kezdődik a rendszerbe lépők hivatásos és szakmai szocializációja, szakmai integrálódása.

A Tűzoltó II., tehát a szakmai továbbképzés első lépcsőjét elvégző, illetve a Tűzoltó I., vagyis a továbbképzés következő lépcsőfokát elvégző hallgatók jövőre vonatkozó mindkét kérdésre szintén magas pontszámokat adtak.

A fentieket figyelembe véve úgy ítélem meg, hogy összességében mind a képzés minősége, mind annak a résztvevők karrierjéhez való hozzájárulása jónak értékelhető. A kutatás eredményei alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a képzés minősége ezeken a szinteken is – a korábbi értékelést megerősítve – magas minőségű és nagy hozzáadott értékkel bír.

Összetettebb képet mutat a műveletirányítók által adott válaszok elemzése. Ezek alapján kimutatható, hogy a képzés és ennek hatására a karrier elősegítésének megítélése ebben a csoportban a korábbiakhoz képest jelentősen kritikusabb. Úgy az oktatás értékelése legfeljebb „jóra” minősíthető. Ezt a jelenséget nem feltétlenül kell negatívan értékelni, mivel ebben a képzésben résztvevők jelentős hányada, már szakmai karrierje csúcsát elérte.

A szerparancsnokok esetén már korábban is kimutatható volt, hogy ez az a csoport, illetve ez az a képzés, amely az összes többihez képest a legérzékenyebb mind a kapott ismeretek minőségére, mind a mennyiségére vonatkozóan. Ezért nem meglepő, hogy a mindennapi munkához való hozzájárulás kérdésre adott válaszok „inkább elégedettséget” mutatnak. A karrier elősegítését véleményezőik megítélése szintén inkább pozitív irányú.

Azonban mindenképpen figyelembe kell venni, hogy a képzésnek ebben a típusában kimutathatóan jelen vannak a szkeptikusok is. A célcsoport sajátos igényeit figyelembe véve, az oktatóknak is fokozottan oda kell figyelniük az oktatás színvonalára és az általuk nyújtott teljesítményre.

ÖSSZEGZETT KÖVETKEZTETÉSEK

1. A tűzvédelmi képzés szakmatörténeti elemzésének elvégzése alapján megállapítható, hogy Magyarországon a szakképzés - a mindenkori gazdasági, műszaki, politikai, illetve szervezeti és más egyéb változtatásokat figyelembe véve – folyamatosan fejlődött, a kor követelményeinek megfelelően.

2. Az ezredfordulón megkezdte a működését a katasztrófavédelem – a rendészeti igazgatás új szakterülete. A katasztrófavédelmi képzési koncepció, amelyet 2003/2004. tanévben vezettek be, az alap-, közép-, illetve felsőszintű, egymásra ráépülő, képzésből tevődött össze. 2008 évtől a képzés az új szakmastruktúra a kor és a szakterületek igényeinek leginkább megfelelő moduláris felépítésűvé és kompetencia alapúvá vált. A fentiek alapján elmondható, hogy a mindenkori változások szükségessé tették a szakterület új jogalapjainak, illetve működési rendszerének a megteremtését.

3. A szükséges változásokat a 1996-ban megjelent meg a Szolgálati Törvény által megnőtt a felsőfokú állami szakmai képesítéssel rendelkezők iránti igény. A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény pedig a tűzoltóság feladatává tette a műszaki mentést, ami szükségessé tette a tűzoltóság műszaki bázisát és eszközparkjának fejlesztését, bővítését, valamint a megfelelő tudással rendelkező szakemberek elméleti és gyakorlati képzését.

4. Az ezredfordulón a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezéséről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos ipari balesetek elleni védekezésről szóló 1999. évi LXXIV. törvény elfogadásával a tűzoltóság és a polgári védelem szervei országos és területi szinten katasztrófavédelmi igazgatóságként átvették a katasztrófavédelem és a polgári védelem irányítását, a tűzvédelem ágazati és a tűzoltóság tevékenységének szakmai felügyeletét. 2010-ben létrehozott Belügyminisztérium új szakképzési koncepciót vezetett be. Az új feladatok által megkívánt lépéseket az oktatás-képzés területén az adott időben meg is tették. Azonban mint minden képzés, ez sem örök, a változó igények szerint fejleszthető és fejlesztendő. Ez a folyamat jelenleg is folytatódik.

5. A beavatkozó állomány képzésének hatékonyság növelése, a korszerű szakoktatási rendszer kialakítása, továbbá stabil működtetése csak akkor lehetséges, ha ehhez szükséges személyi, anyagi, valamint szervezeti feltételek megteremtésre, illetve javítására kerül sor.

A képzési helyek kialakítása csakis anyagi és személyi feltételek megteremtése esetén lehetséges, amit a fejezetben vizsgált periódusban a hatályos jogszabály is alátámasztott. Ezen feltételek nélkül az ország mentő tűzvédelmet teljesítő tűtolóságok nem tudnak megfelelni a kor kihívásainak és a törvényi követelményeinek.

6. Vizsgálataim alapján a tűz- és káresetek egyre nagyobb veszteséget okoznak az ipari országok gazdaságainak. A tűzoltói beavatkozást igénylő események jellege, összetétele a fejlett országok többségében folyamatosan változik. Mintegy másfél évtizede a tüzesetek számának csökkenése mellett, a műszaki mentések számának folyamatos emelkedése is látható.

7. A tűzoltóság állományának minőségi összetétele befolyásolja az adott ország tűzvédelmének szintjét, ezért az általam vizsgált országokban kiemelt figyelmet szentelnek a szakoktatás színvonalának növelésére, a gyakorló bázisok felszereltségének korszerűsítésére, az oktatói gárda szakmai felkészültségének emelésére.

8. A tűzoltók és mentők jelenlegi képzési rendszere nagyon változatos, ami magyarázható a biztonság terén végbemenő gyors változásokkal, ami egyaránt érinti a műszaki és az oktatási területet is.

9. Kutatásaim alapján a tűzvédelem rendszere országonként nagyon eltérő és sok tényezőn múlik, amelyek az adott ország területi és államigazgatási rendszerének megszervezése, gazdasági, ipari, technikai fejlődésének szintje, illetve történelmi hagyományai is. A tűzoltóság szervezeti struktúrája és működési elvei szintén befolyásolják a tűzoltók képzését és oktatását.

10. Az országok többségében a képzési rendszer az alap, a közép és a felső szintű felkészítést tartalmazza, valamint továbbképzésekből és különböző speciális tanfolyamokból tevődik össze, de esetenként moduláris rendszerben is történik oktatás. A szakoktatás minden országban egymásra épülő elemekből áll a helyi igények figyelembe vételével.

11. Felsőfokú végzettséget a rendészeti, illetve a civil felsőoktatási intézményekben lehet szerezni. Több államban a tűzoltók, a tűzoltáson, illetve műszaki mentésen túl orvosi segítséget is nyújtanak. Az országok többségében működik önkéntes tűzoltóság is. Több országban, ahol az önkéntesek létszáma többszörösen meghaladja a hivatásosokét az önkéntesek felkészítésének minősége megközelíti a hivatásosokét.

12. A vizsgált országok összehasonlítása alapján igazolt az hipotézisem, hogy a hivatásosokra alapuló védelem és ennek megfelelő képzési, felkészítési rendszer összességében jó és biztonságos. A hivatásos tűzoltóságok munkáját szükséges jól felkészült, bevetésre kész és együttműködésre képes önkéntesekkel kiegészíteni.

13. Az önkéntesek képzési igényei, a riasztások összetételének változásai szükségessé teszik a képzési, oktatási rendszer folyamatos változtatását, korszerűsítését és a továbbfejlesztését, az önkéntes munkáért járó kedvezmény skálának szélesítését.

14. A képzések során felértékelődik a gyakorlatok szerepe. Az oktatás színvonalának emelése érdekében, a gyakorlatok megszervezéséhez létre kell hozni és fenntartani a jól felszerelt, magasan kvalifikált oktatói gardával rendelkező képzési-oktatási bázisokat.

15. Az elmúlt években Magyarországon zajló dinamikus változások gyors és rugalmas reagálást igényeltek. Az új kockázati tényezők megjelenése és térnyerése befolyásolta az ország biztonsági helyzetének változását. Magyarország kitettsége folyamatos változáson ment és megy keresztül biztonsági, illetve nemzetbiztonsági értelemben egyaránt. Az országot fenyegető veszélyek közül a terrorizmus, valamint a tömegpusztító fegyverek elterjedése az új típusú kihívás. A katasztrófavédelemnek - mint a polgári lakosságot fenyegető veszéllyel - ezzel is foglalkoznia kell, továbbá az esetleges káros következmények felszámolásában és a lakosság ellátásában is részt kell vennie.

16. A zökkenőmentes és hatékony tűz- és kárfelszámolás érdekében az irányító és beavatkozó állomány kiképzésére és továbbképzésére érdemes nagy hangsúlyt fektetni. A beavatkozó állomány képzése területén szükség van a logisztikai háttér fejlesztésére, műszaki eszközökkel, különböző gyakorló pályákkal és szakképzett oktató gardával rendelkező kiképzési bázisok kialakítására, amely - az elméleti és gyakorlati oktatás mellett – képes a normatív-jogi alapok kidolgozásában is részt venni.

17. A megváltozott biztonsági helyzet, az új kihívások és a korábban még nem létező, illetve kisebb valószínűséggel előforduló veszélyforrások a jelenlegi oktatási rendszer átalakítását, megreformálását igényli és ennek következményképpen a tűzoltók képzését, szakoktatását is módosítani célszerű, tovább kell azt fejleszteni.

18. 2015. július elsején bevezetésre került a rendészeti életpályamodell. Az új rendszer kidolgozásakor törekedtek a három szakterület átjárhatóságának megteremtésére is, ami szintén kihatással van a képzési rendszer átalakítására.

Az új, közös alapokon nyugvó moduláris képzés eredményeként a rendvédelmi pályák átjárhatóvá válnak. Az új típusú egységes képzési rendszer a rendvédelmi pályát kezdőknek olyan alapismeretek elsajátításának lehetőséget biztosítja, amelyek máshol nem szerezhetőek be. Ez a megszerzett tudás nélkülözhető a sikeres szakmai karrier felépítéséhez, mivel valamennyi rendvédelmi szerv egységes alapelvek, szabályok és normák szerint működik.

19. Folytatódik a tűzoltóság technikai fejlesztése, amely az egyre összetettebb feladatok elvégzésének elengedhetlen feltétele. Az új fejlesztési stratégia szerint 2015-2020évek között ez a folyamat elsősorban két fő területet érint. Az egyik fejlesztendő terület a járműtechnikai eszközpark modernizálása, a másik az egyéni védőeszközök, felszerelések fejlesztése.

A technika fejlesztésnél elengedhetetlen a beavatkozó állomány kiképzésének, szakmai tudásának folyamatos fejlesztése, nemcsak a modern eszközök szakszerű és biztonságos használata, hanem a fenntartása miatt is.

20. A hatékony képzés megköveteli az elméleti oktatás mellett a gyakorlati felkészítést is. Az elméleti oktatás során szerzett tudás begyakorlásához nélkülözhetetlen a jól felszerelt, szükséges műszaki eszközökkel és szakképzett oktató gárdával rendelkező központi bázis, amely országos szinten szakmai módszertani és koordinációs központ szerepet is be tud tölteni. Magyarországon a központi bázis szerepét a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ tölti be.

21. A helyi sajátosságokat figyelembevevő, illetve a speciális tudást igénylő kiképzést nem célszerű és lehetetlen egy központi bázison folytatni. Az elfogadott képzési koncepció szerint a rendvédelmi alapozó modul elvégzése után a tűzoltók szakmai felkészítése elsősorban a KOK-on, valamint a Térségi Oktatási Központokban (TOK) folytatódik.

A TOK-k egyelőre még nem funkcionálnak kiképzési bázisokként. Ráadásul a kijelölt bázisok az elhelyezkedésük miatt sem lennének elegendőek az ország teljes területének lefedésére, tehát még több központ szükséges.

22. Véleményem szerint, a hivatásos, de főképpen az önkormányzati, önkéntes, valamint, megállapodás esetében, a létesítményi tűzoltók területi képzésében szerepet játszhatnának nagyméretű vidéki tűzoltólaktanyák, amelyek esetenkénti 30-40 fő elszállásolására, képzési feltételeinek biztosítására elhelyezésileg alkalmasak. A regionális kiképző bázisok a tényleges helyi igényekre támaszkodva, közelebb hozzák az oktatást a végrehajtás színhelyéhez.

23. Természetesen, a szükséges feltételek megteremtését nem lehet teljes mértékig az adott megyei katasztrófavédelmi igazgatóságokra áthárítani; a központi finanszírozás, illetve irányítás, koordinálás, éhez egységes képzési programok és követelmény-rendszer szükségesek.

24. A speciális feladatok, mint, például a veszélyes anyagokkal kapcsolatos beavatkozások végrehajtására előkészítő képzéssel, illetve az iparbiztonsággal kapcsolatos szakképesítéssel is. Az alapvető szaktudás és készségek nélkül a szűkebb specializációhoz tartozó feladatokat sem lehet végrehajtani. Az alapok megszerzéséhez viszont egységesen feldolgozott és összehangolt módszertanra, követelményrendszerre valamint értékelési kritériumokra van szükség. Ezek feldolgozása illetve betartásuk ellenőrzése, a helyi oktatók továbbképzése a központi kiképző bázis egyik feladatát képezi.

25. A hallgatói elégedettségi vizsgálatokból megállapítható, hogy összes képzés magas hozzáadott értékkel bír, azonban bizonyos elemeit kiegészíteni és kibővíteni is szükséges.

A friss felvételizés esetén – a helyzetükből adódóan – a szervezés rendkívül nagy hangsúlyt kap, azonban már ott is felmerül a gyakorlati foglalkozások, valamint a szakmai tárgyak óraszám növelésének igénye, illetve kommunikációs és pszichológiai ismeretek oktatásának szükséglete.

26. A hivatástudat a magasabb szakmai szinteken levők esetében szükséges folyamatosan erősíteni, ösztönözni, esetleg e téren új módszereket kipróbálni.

27. A magasabb szintű képzésekben résztvevő hallgatók - akik már szakmai ismeretekkel és tapasztalattal rendelkeznek - konkrét igényeiket megfogalmazták a tárgyi feltételek meglétére, illetve az informatikai háttér megerősítésére vonatkozóan. Tehát, minél nagyobb szakmai tudással rendelkeznek a hallgatók, annál magasabb követelményeik vannak a képzés minőségével kapcsolatban. E miatt a különböző szakmai csoportoknál elengedhetetlennek tartom a differenciális viszonyulást, hozzáállást a képzések szervezéséhez és lebonyolításához, a hallgatók eltérő igényeinek és a szakmájukból adódó sajátosságok figyelembe vételével.

ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

- 1) A magyar és a nemzetközi tűzvédelemi szakképzési rendszer **összehasonlító elemzése és kritikus értékelése** alapján **bizonyítottam**, hogy a szakképzési rendszer kialakításának feltételeit a tűzvédelemmel szemben támasztott szakmai, szervezeti és irányítási, személyi és technikai követelmények határozzák meg, továbbá nemzetközi tűzvédelmi statisztikai adatok és tűzvédelmi szervezeti, irányítási, képzési modellek elemzése útján **kijelöltem** a hazai képzésbe adaptálható külföldi elemeket.
- 2) Magyarország biztonsági kihívásainak és katasztrófa-veszélyeztetettségének értékelését követően **bebizonyítottam**, hogy a 2011-ben bevezetett új moduláris képzési rendszer alkalmas – e kihívások és veszélyeztetettség szerinti – a hazai tűzvédelmi rendszer működtetéséhez szükséges személyi (képzési és oktatási) feltételek biztosítására.
- 3) **Elemeztem** a tűzoltási és mentési szakfeladatok ellátására történő felkészítés végrehajtásához szükséges feltételeket, amelyek alapján **bizonyítottam** a területi mentőközpontok központi szakirányítás melletti létrehozásának szükségességét, majd vizsgálataim alapján **kidolgoztam** azok országos rendszerben történő alkalmazásának feltételeit.
- 4) A hallgatói elégedettség empirikus vizsgálati módszerének felhasználásával **azonosítottam** a tűzoltóképzés - egységes rendészeti moduláris alapú képzési rendszerében történő végrehajtásának - működési tapasztalatait, amelynek alapján **konkrétam megjelöltem** a képzési rendszer további fejlesztési irányait.

AZ ÉRTEKEZÉS AJÁNLÁSAI

- 1 A kutatómunkám eredményeit elsősorban tűzvédelem tűzoltási és műszaki-mentési tevékenységének fejlesztéséhez ajánlom felhasználni, amely elsősorban a felkészítés, az oktatás és a képzés területén valósulhat meg.
- 2 Az értekezésben elvégzett vizsgálatok alapját képezhetik a tűzvédelmi oktatás, képzés és felsőoktatás területén történő további kutatási irányok meghatározásának, illetve további kutatási feladatok végrehajtásának.
- 3 Értekezésem különböző részei megfelelő átszerkesztést követően felhasználható, az adott témakör részegységeként jegyzetként, segédletként, szakmai leírásként, a további kutatásra irányuló kezdeményezések témajavaslatként a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Katasztrófavédelmi Intézet, a Katonai Műszaki Doktori Iskola, a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ, a Szent István Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kar Tűz- és Katasztrófavédelmi Intézet és más felsőfokú tanintézményekben, valamint a hazánkban működő katasztrófavédelmi szervezetek és tűzoltóságok képzési rendszerében.

Ezúton mondok köszönetet témavezetőmnek, konzultációs partnereimnek, valamennyi munkatársamnak, kollégámnak és mindazoknak, akik munkájukkal, javaslataikkal segítették a disszertációm elkészítését.

Budapest, 2017. május 25.

Horváth Galina Vlagyimirovna

HIVATKOZOTT IRODALOM

- [1] N.N. Brushlinsky, M. Ahrens, S.V. Sokolov, P. Wagner. (2015): World fire statistics. CFS of CTIF Report 20, 2015
- [2] Szentmártoni Szabó Géza: Az aquincumi víziorgona. Budapest, Tűzoltó Múzeum Évkönyve 9., Budapest 2008. ISSN 0237-210X
https://library.hungaricana.hu/en/view/SZAK_TUZO_Evk_09/?query=SZO&pg=4&layout=s
- [3] Katasztrófavédelmi Központi Múzeum: A világ egyetlen romai kori víziorgonája
http://www.museum.hu/images/7/0086_p2004.jpg
- [4] Dr. Váry Lászlóné: Szent Flórián, a tűzoltók védőszentje. Budapest, BM TOP, 1994
- [5] Minárovics János: 150 éve született Gróf Széchenyi Ödön. Budapest, BM Tűz- és Polgári Védelmi Intézet, 1994.
- [6] Vass János: Magyarország tűzrendészeti igazgatása s annak fejlődési irányzatai. Eger, Egri Nyomda, 1912
- [7] Gáti István (szerk.): A tűzoltóképzés és a tűzoltó tisztképző iskola története. Budapest, BM TOP TKKI, 1998, ISBN: 963-224-373-1
- [8] Parádi Ákos: A magyar rendvédelem civil szerveződése 1867-1945. Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis), 2008, HU ISSN: 1216-6774, XV. évf. 18. sz., pp.64-67.
- [9] Kertes Ferenc (szerk.): Az intézményi tűzoltóképzés hat évtizede. Budapest, KOK, 2008.
- [10] Dr. Dévényi Endre: A tűzrendészeti szabályozás és magyarázata. Budapest, 1949.
- [11] Biczó István: A tűzvédelem szolgálatában 1948-1983. Budapest, BM Könyvkiadó, 1983, ISBN: 963-031-660-9
- [12] Magyar Tűzoltó, IX. évf. 8 sz., 1957. december 3.
- [13] Tűzvédelem, XXVI. évf. 1. sz., 1974. január 3.
- [14] 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról.
- [15] 1996. évi XLIII. törvény a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról.
- [16] 1999. évi LXXIV. törvény a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezéséről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos ipari balesetek elleni védekezésről

- [17] Tűzoltóképzés 2008-ban, www.vedelem.hu/letoltes/tanulmany/tan174.pdf. (Letöltés ideje: 2009.10.26)
- [18] 10/2008. (X. 30) Önkormányzati Miniszter (ÖM) rendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél, a tűzoltóságoknál, valamint az ez irányú szakágazatban foglalkoztatottak szakmai képesítési követelményeiről és szakmai képzéseiről.
- [19] Brushlinsky N.N, Hall J.R., Sokolov S.V., Wagner P. (2011): World fire statistics. CFS of CTIF Report 1-16, 1993-2011.
- [20] Bérczi László (2011): A tűzoltóságok 2011. évi mentő-tűzvédelmi tevékenysége. *Katasztrófavédelem*, LIII. évf. 1 sz. pp. 23-24. 5
- [21] Dr. Bérczi László tű. dandártábornok országos tűzoltósági főfelügyelő (2015): Jelentés a 2014. év mentő tűzvédelmi tevékenységének értékeléséről
- [22] BM OKF 2015. évi tevékenységét értékelő összefoglaló jelentés (2016)
- [23] В. П. Семиков, Ю.А. Сыркин (2010): Проблемы организации добровольной пожарной охраны. Технологии техносферной безопасности. Интернет журнал. - М.: АГПС МЧС России 2010 № 3 (31) июнь, ISSN: 2071-7342 <http://agps-2006.narod.ru/ttb/2010-3/20-03-10.ttb.pdf> (Letöltés ideje: 2014.11.25.)
- [24] N.N. Brushlinsky, M. Ahrens, S.V. Sokolov, P. Wagner. (2014): World fire statistics. CFS of CTIF Report 19, 2014.
- [25] Ausztria közigazgatási területei: <http://austriamap.facts.co/austriamap3.png> (Letöltés ideje: 2017. május 11.)
- [26] Belgium közigazgatási egységei:
<http://beansberries.tistory.com/entry/%EB%B2%A8%EA%B8%B0%EC%97%90-%EB%B2%A8%EA%B8%B0%EC%97%90%EB%A5%BC-%EC%95%8C%EC%95%84%EB%B3%B4%EC%9E%90>
(Letöltés ideje: 2017. május 11.)
- [27] [Kuti Rajmund (2008): A tűzoltóképzés sajátosságai Ausztriában. *Védelem*, XV. évf. 6 sz. pp. 30-31.].
- [28] [http://fr.wikipedia.org/wiki/Pompier_en_Belgique (Letöltés ideje: 2015.01.26.)]
- [29] [http://www.rtf.be/info/belgique/detail_reforme-des-services-incendies-les-changements-concrets-sur-le-terrain?id=8676365] (Letöltés ideje: 2015.01.06.)]
- [30] Dánia közigazgatási egységei: <http://team.edu.np/wp-content/uploads/2015/07/denmark.gif>
(Letöltés ideje: 2017. május 11.)

[31] [<http://oathesis.eur.nl/ir/repub/asset/6193/Gadet.pdf>]. (Letöltés ideje: 2015.01.28.17:45)]

[32][http://www.falck.com/SiteCollectionDocuments/Profile%20brochures/Falck_RUS_low.pdf] (Letöltés ideje: 2015.01.06. 19:40)]

[33] Egyesült Királyság közigazgatási egységei: <http://www.ecotechnics.co.uk/Interface/UKregions.png> (Letöltés ideje: 2017. május 11.)

[34] Finnország közigazgatási egységei: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/d5/ef/51/d5ef5197ea91f6ee69ab3fccea59f610.jpg> (Letöltés ideje: 2017. május 11.)

[35] Franciaország közigazgatási egységei: <http://www.francethisway.com/images/regions-of-france-map.jpg> (Letöltés ideje: 2017. május 11.)

[36] [<http://womenforsafety.org/13-12-2010.htm>] (Letöltés ideje: 2015.01.25. 18:25)]

[37] Németország közigazgatási egységei: <http://www.mapsopensource.com/images/germany-map.gif> (Letöltés ideje: 2017. május 11.)

[38] http://www.ctif.fi/resources/userfiles/File/CTIF%20Historia/2011_SPEK_rus_kaavio.pdf (Letöltés ideje: 2015.01.25. 19:35)]

[39] [www.interieur.gouv.fr] (Letöltés ideje: 2015.01.21. 19:25)]

[40] Amerikai Egyesült Államok közigazgatási területi <https://cdn.sketchbubble.com/media/catalog/product/cache/1/image/720x540/c96a280f94e22e3ee3823dd0a1a87606/u/s/usa-map-slide3.png> (Letöltés ideje: 2017. május 11.)

[41] <http://www.pompiers.fr/accueil/les-sapeurs--pompiers/les-statistiques>, <http://www.pompiers.fr/accueil/les-sapeurs--pompiers/les-missions> (Letöltés ideje: 2015.01.21. 19:30)]

[42] Oroszország közigazgatási területei. <https://thumbs.dreamstime.com/z/rusland-karte-15089214.jpg> (Letöltés ideje: 2017. május 11.)

[43] <http://www.pompiers.fr/accueil/les-sapeurs--pompiers/les-personnels> (Letöltés ideje: 2015.01.21. 19:40)]

[44] Добровольная пожарная охрана Германии <http://www.igps.ru/component/content/article/68-2011-01-19-06-30-23/777-2012-03-05-06-38-22.html> (Letöltés ideje: 2014.11.06. 18:40)]

[45] Развитие добровольной пожарной охраны http://admoblkaluga.ru/sub/gumchs/napr_deatel/pog_bez/actual (Letöltés ideje: 2014.11.06. 19:06)]

[46] Добровольная пожарная охрана США <http://www.igps.ru/component/content/article/68-2011-01-14-07-44-19/822-2012-03-02-06-28-18.html> (Letöltés ideje: 2014.11.06. 19:46)]

- [47] <http://www.fire.mchs.gov.ru/ohrana/s211> (Letöltés ideje: 2014.11.20. 18:10)
- [48] [А.Н. Членов, П.А. Орлов (2010): Анализ состояния системы подготовки специалистов государственной противопожарной службы в России Технологии техносферной безопасности. Интернет журнал. - М.: АГПС МЧС России 2010 № 3 (31) июнь, ISSN: 2071-7342 <http://agps-2006.narod.ru/ttb/2010-1/07-01-10.ttb.pdf> (Letöltés ideje: 2014.11.25. 18:50)]
- [49] Cseffő Károly, Balázs Ágnes (2008): Európai Tűzoltó Iskolák- Az EFSCA tagjai. Védelem online 2008. ISSN 1218-2950
http://www.vedelem.hu/index.php?pageid=szervezetek_view&id=10
(Letöltés ideje: 2015.02.24. 19:10)]
- [50] Блесить Я., Катаи-Урбан Л. (2013): Подготовка специалистов в области промышленной безопасности в Венгрии. Пожары и чрезвычайные ситуации: предотвращение, ликвидация. - М.: АГПС МЧС России 2014 № 2 апрель-июнь, с. 53-58. ISSN 2071-9116
- [51] Horváth Galina – Bleszity János (2015): A mentő tűzvédelem nemzetközi tapasztalatai. Bolyai Szemle, XXIV. évf. 3 sz. pp. 91-103., ISSN 1416-1443
- [52] 846/2014 (XII.30) kormányhatározat az új közszolgálati életpályamodell bevezetéséről.
- [53] Muhoray Árpád Dr., Bartáné dr. Muharay Irén (2004): Biztonsági és környezetbiztonsági alapelvek érvényesülése a katasztrófák elleni védekezés rendszerében http://elib.kkf.hu/okt_publ./szf_21_04.pdf (Letöltés ideje: 2009.10.29. 9:55)]
- [54] Szigeti Lajos (2000): A hadkiegészítés rendszere. Hadtudomány, X. évf. 2000. 3 sz. pp. 47-57. ISSN 1215-4121
- [55] Bors István (2007): A védelmi igazgatás központi koordinációja. Új honvédségi szemle. ISSN 1216-7436.
www.hm.gov.hu/hirek/kiadvanyok/uj_honvedsegi_szemle/a_vedelmi_igazgatás_kozponti_koordinacioja (Letöltés ideje: 2009.11.09. 8:45)]
- [56] Jelentés Magyarország nemzeti katasztrófakockázat-értékelési módszertanáról és annak eredményeiről, 2014 www.kormany.hu/download/1/43/00000 <http://tervezet.pdf> (Letöltés ideje: 2016.01.11. 20:10)
- [57] <http://refoteka.ru/r-138501.html> Letöltés ideje: 2016 05.02 18:05

[58] Vass Attila, Maros Dóra, Berek László (2014): Az interdependencia kérdése az energetikai rendszer és a híradástechnika esetén a kritikus infrastruktúrák biztonsága védelmében. Bolyai Szemle, 2014. XXIII évf. 4. sz. pp. 9-32. ISSN 1416-1443 http://uni-nke.hu/uploads/media_items/bolyai-szemle-2015-03.original.pdf Letöltés ideje: 2016.06.02 11:25

[59] <http://www.obzh.ru/pre/1-2.html>, <http://ohrana-bgd.narod.ru/bezchs3.html>

[60] Mógor Judit: Katasztrófavédelem –Bp.: CompLex Kft. 2009. ISSN 2060-8046 ISBN 978 963 295 019 8

[61]

http://www.mrszki.hu/images/docs/rendeszetiagazati/segedanyagok/katved/katved_11_jegyzet_20150710.pdf Letöltés ideje: 2016.04.29 11:00

[62] <https://www.europol.europa.eu/content/211-terrorist-attacks-carried-out-eu-member-states-2015-new-europol-report-reveals> Letöltés ideje: 2016.08.12 19:30

[63] Global Terrorism Index 2016 Institute Economics and Peace report http://www.visionofhumanity.org/sites/default/files/Global%20Terrorism%20Index%202016_0.pdf (Letöltés ideje: 2016.11.20.19:15)

[64] Magyar István (1999): A honvédség lehetséges feladatai válságok kezelésében. Hadtudomány, 1999. IX. évf. 3-4 sz. pp. 54-61. ISSN 1215-4121

[65] 1035/2012. (II.21) Kormány határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiáról

[66] Kátai-Urbán Irina, Lévai Zoltán (2014): Terrorcselekmények lehetséges fizikai, vegyi és sugárszennyezéssel járó következményeinek és hatásának elemzése – I rész. Bolyai Szemle, XXIII. évf. 2014. 4. sz. pp. 5-18. ISSN 1416-1443 http://uni-nke.hu/uploads/media_items/bolyai-szemle-2015-03.original.pdf (Letöltés ideje: 2016.06.02 11:40)]

[67] Lőwiné Kemenyecki Ildikó (2015): A migráció, mint biztonságpolitikai kockázat várható alakulása és hatása a biztonság dimenzióira 2030-ig.

Hadtudományi Szemle, 2015. VIII. évf. 1. sz. pp. 189-208. ISSN 2060-0437 http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2014/2015_1/15_1_bp_lowine.pdf (Letöltés ideje: 2016.10.25 19:15)]

[68] Horváth Galina (2016): A tűzoltóság felkészültsége és feladatai terrorcselekmény esetén. Védelem Tudomány, I. évf. 4 sz. – 2016. 12 hó pp. 70-87. ISSN 2498-6194

[69] Béres János, Dr. (2008): Napjaink muszlim terrorizmusának gyökerei és visszaszorításának lehetőségei. Doktori (PHD) értekezés, ZMNE

- [70] Resperger István: Biztonsági kihívások, kockázatok, fenyegetések es ezek hatása Magyarországra 2030-ig. Felderítő Szemle, XII. évf. 3. sz. pp. 5-36., Budapest, 2013. ISSN 1588-242X <http://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/fsz/2013-3.pdf> (Letöltés ideje: 2016.10.25. 20:10)
- [71] Resperger István, Dr. (2005): A nemzetközi terrorizmus elleni küzdelem lehetséges stratégiái. Egyetemi jegyzet – Bp.: ZMNE, 2005.
- [72] Horváth Galina (2011): A tűzoltóság szerepe terrorcselekmény bekövetkeztekor. Hadmérnök, 2011. március VI. évfolyam 1. sz. pp. 145-154. ISSN 1788-1919
- [73] 2080/2008. (VI.17.) Korm. határozat a Kritikus Infrastruktúra Védelem Nemzeti Programjáról
- [74] Muhoray Árpád, Dr. (2005): A katasztrófavédelem válaszai a terrorizmus kihívásaira. Katasztrófavédelem, XLVII. évf. 9.sz. pp. 3-4. ISSN 1586-2305
- [75] Г. Хорватх, Р. Кути (2010): Об опыте базовой подготовки пожарных Венгрии к аварийно-спасательным работам Технологии техносферной безопасности. Интернет-журнал. вып. № 5 (33) – окт. 2010. с. 1-6. ISSN: 2071-7342 <http://agps-2006.narod.ru/ttb/2010-5/03-05-10.ttb.pdf> (Letöltés ideje: 2010.11.12.18:45)
- [76] Kuti Rajmund (2016): Terrorcselekmények után végzett komplex kárfelszámolási műveletek aktuális kérdései. Hadmérnök, 2016. június XI. évf. 2. sz. pp. 232-239. ISSN 1788-1919
- [77] Kuti Rajmund (2007): Terrorcselekmények kárfelszámolási lehetőségeinek vizsgálata tűzoltói aspektusból. Védelem katasztrófa- tűz- és polgári védelmi szemle, XIV. évf. 3. sz. pp. 34-35. ISSN 1218-2958
- [78] Bérci László (2012): A tűzvédelem a katasztrófavédelem rendszerben. Florian exPress, 21. évf. 12 sz. 2012. december pp. 5-10. ISSN 1215-492X
- [79] A Katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény
- [80] Juhász Béla (2015): Magyarország tűzvédelme - 2015. Florian exPress, 24. évf. 8 sz. 2015. december pp. 8-12. ISSN 1215-492X
- [81] Fülep Zoltán (2016): Mentő tűzvédelmi tevékenység 2015-ben. Katasztrófavédelmi szemle, 23. évf. 1 sz. pp. 39-40 ISSN: 1586-2305
- [82] 239/2011. (XI. 18) Korm. rendelet az önkormányzati és létesítményi tűzoltóságokra, valamint a hivatásos tűzoltóság, önkormányzati tűzoltóság és önkéntes tűzoltó egyesület fenntartásához való hozzájárulásra vonatkozó szabályokról szóló

[83] 9/2015. (III.25) Belügyminiszter (BM) rendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél, az önkormányzati és létesítményi tűzoltóságoknál, az önkéntes tűzoltó egyesületeknél, valamint az ez irányú szakágazatokban foglalkoztatottak szakmai képzési követelményeiről és szakmai képzéseiről

[84] 1846/2014 (XII.30) kormányhatározat Az új közszolgálati életpályamodell bevezetéséről

[85] 1282/2010. (XII.15) számú Korm. határozat a rendvédelmi szervek egységes moduláris alapú képzési rendszerének kialakításához szükséges intézkedésekről.

[86] Nagy Zsolt (2016): Változások a katasztrófavédelmi képzésben. Védelem online. 2016. ISSN 1218-2950

<http://www.vedelem.hu/letoltes/anyagok/744-valtozasok-a-katasztrofavedelmi-kepzesben.pdf>

Letöltés ideje: 2016.04.29 9:41]

[87] A Nemzeti Közszolgálati Egyetemről, valamint a közigazgatási, rendészeti és katonai felsőoktatásról szóló 2011. évi CXXXIII. törvény

[85] <http://kok.katasztrofavedelem.hu/oktatas-kepzes>

[89] 21/2009. (VII. 8.) ÖM rendelet a központi költségvetési előirányzat terhére igényelhető tűzoltósági célú beruházási, fejlesztési támogatás pályázati rendszeréről.

[90] Hrabovszky Pál (2016): Technikai eszközfejlesztés a katasztrófavédelemben 2015-2020. Katasztrófavédelmi szemle, 23. évf. 1 sz. pp. 25-30 ISSN: 1586-2305

[91] Horváth Árpád (2005): Repülőtéri tűzoltók képzése. Florián express, 14. évf. 9 sz. pp. 505-509 ISSN 1215-492X

[92] Horváth G.V. (2012): Országos igényeket kielégítő tűzoltási és műszaki-mentési képzési feladatokra specializált központi kiképző bázis kialakításának szükségéről. Florian express, 21. évf. 1. sz. pp. 292-294 ISSN 215 492X

[93] A Katasztrófavédelmi Oktatási Központ 2013/2014-es tevékenységét értékelő beszámoló

[94] Rabovszky Dóra, Nagy Lajos (2009): Sokadszor a regionális tűzoltó-kiképző központok létrehozásának igényéről. Florian Express, 18. évf. 9. sz. pp.392-394. ISSN 1215-492X

[95] Pimper László (2007): Tűzoltó gyakorló pályája a MOL Nyirt. Dunai Finomítójában I. Védelem, XIV. évf. 4. sz. pp. 43-44. (2007) ISSN 1218-2950.

[96] Pimper László (2007): Pimper László (2007): Tűzoltó gyakorló pályája a MOL Nyirt. Dunai Finomítójában II. Védelem, XIV. évf. 5. sz. pp. 25-28. (2007) ISSN 1218-2950.

5. A képzés színvonala általánosságban:

A szakmai program minősítése

Nem
megfelelő

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Teljesen megfelelő

Ezen belül:

Az elméleti oktatás minősítése

Nem
megfelelő

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Teljesen megfelelő

A gyakorlati ismeretek begyakorlása

Nem
megfelelő

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Teljesen megfelelő

6. Kérjük, jelölje meg azokat az állításokat, amelyeket Ön fontosnak tart egy ilyen képzéssel kapcsolatban! (több válasz is lehetséges)

- Az átadott ismeretek elsajátítása
- Műszaki felszereltség színvonala
- A résztvevők motiváltsága
- A tananyag gyakorlati használhatósága
- Jó hangulat
- Új szakmai kapcsolatok kialakítása
- Egyéb, és pedig...

7. Mennyire segített Önnök a képzés

Új szakmai ismeretek megszerzésében?

Egyáltalán nem segített   1 2 3 4 5 6 7 8 9 10   Nagyon segített

Gyakorlati készségek megszerzésében?

Egyáltalán nem segített   1 2 3 4 5 6 7 8 9 10   Nagyon segített

Hivatástudat megalakításában?

Egyáltalán nem segített   1 2 3 4 5 6 7 8 9 10   Nagyon segített

Új szakmai kapcsolatok szerzésében?

Egyáltalán nem segített   1 2 3 4 5 6 7 8 9 10   Nagyon segített

8. Véleményt szerint, mennyire segítheti az Ön gyakorlati munkáját az elsajátított elméleti tudás, illetve gyakorlati készségek?

Egyáltalán nem segítheti   1 2 3 4 5 6 7 8 9 10   Nagyon segítheti

9. Véleménye szerint, milyen tantárgyakkal, témakörökkel, illetve gyakorlatokkal érdemes bővíteni, illetve változtatni a jövőbeli képzést?

5. A képzés színvonala általánosságban:

A szakmai program minősítése

Nem megfelelő 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Teljesen megfelelő

Ezen belül:

Az elméleti oktatás minősítése

Nem megfelelő 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Teljesen megfelelő

A gyakorlati ismeretek begyakorlása

Nem megfelelő 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Teljesen megfelelő

On-line tananyag átadása

Nem megfelelő 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Teljesen megfelelő

6. Kérjük, jelölje meg azokat az állításokat, amelyeket Ön fontosnak tart egy ilyen képzéssel kapcsolatban! (több válasz is lehetséges)

- Az átadott ismeretek elsajátítása
- Műszaki felszereltség színvonala
- A résztvevők motiváltsága
- A tananyag gyakorlati használhatósága
- Jó hangulat, találkozás a régi kollégákkal
- Új szakmai kapcsolatok kialakítása
- Egyéb, és pedig...

7. Mennyire segített Önnek a képzés

Új szakmai ismeretek megszerzésében?

Egyáltalán nem segített   1 2 3 4 5 6 7 8 9 10   Nagyon segített

Gyakorlati készségek megszerzésében?

Egyáltalán nem segített   1 2 3 4 5 6 7 8 9 10   Nagyon segített

Meglévő készségek fejlesztésében?

Egyáltalán nem segített   1 2 3 4 5 6 7 8 9 10   Nagyon segített

Hivatástudat megerősítésében?

Egyáltalán nem segített   1 2 3 4 5 6 7 8 9 10   Nagyon segített

Új szakmai kapcsolatok szerzésében?

Egyáltalán nem segített   1 2 3 4 5 6 7 8 9 10   Nagyon segített

8. Mennyire segíti jelenleg az Ön gyakorlati munkáját az elsajátított tudás?

Egyáltalán nem segített   1 2 3 4 5 6 7 8 9 10   Nagyon segített

9. Az Ön véleménye szerint a képzés során elsajátított elméleti tudás, és gyakorlati készségek fejlődése összességében mennyire segíti elő a szakmai fejlődését?

Egyáltalán nem segített   1 2 3 4 5 6 7 8 9 10   Nagyon segített

10. Véleménye szerint, milyen tantárgyakkal, témakörökkel, illetve gyakorlatokkal érdemes bővíteni, illetve kiegészíteni a jövőbeli képzést?

2. A SZERZŐ TÉMAKÖRÖLBŐL KÉSZÜLT PUBLIKÁCIÓS JEGYZÉKE

ЛЕКТОРАЛТ SZAKMAI FOLYÓIRATCIKKEK (ON-LINE IS)

Külföldi idegen nyelvű folyóiratba

1. Horváth Galina, Kuti Rajmund: Задачи руководителя аварийно-спасательных работ по ликвидации аварий при перевозке опасных веществ автотранспортом POZHARY I CHREZVYCHAJNYE SITUACII: PREDOTVRASHENIE LIKVIDACIA (1): pp. 30-34. (2017) ISSN 2071-9116
2. R. Kuti; G. Zólyomi; G. Horvath; R. Molnár: Опасность взрывов пылевоздушных смесей и возможность их профилактики в пищевой промышленности POZHARY I CHREZVYCHAJNYE SITUACII: PREDOTVRASHENIE LIKVIDACIA 2016:(1) pp. 71-77. (2016) ISSN 2071-9116
3. I. Berki; G. Horvath: 60 лет будапештскому Музею защиты от катастроф. 60 éves a budapesti Katasztrófavédelmi Múzeum. POZHARY I CHREZVYCHAJNYE SITUACII: PREDOTVRASHENIE LIKVIDACIA 2:(3-4) pp. 28-35. (2015) ISSN 2071-9116
4. I. Berki; G. Horvath: История обучения пожарному делу в Венгрии во второй половине XIX – первой половине XX веков. POZHARY I CHREZVYCHAJNYE SITUACII: PREDOTVRASHENIE LIKVIDACIA 1: pp. 64-68. (2013) ISSN 2071-9116.
5. I. Berki; G. Horvath: A magyar tűzoltóképzés a II. világháború végétől 1958-ig. POZHARY I CHREZVYCHAJNYE SITUACII: PREDOTVRASHENIE LIKVIDACIA 3: pp. 35-38. (2013) ISSN 2071-9116
6. Horváth Galina, Bleszity János, Nagy Lajos: A tűzoltóság műszaki-mentési tevékenységre való felkészülési feladatai. Подготовка пожарных к аварийно-спасательным работам в Венгрии Magyarországon TEKHNOLOGII TEKHNOSFERNOJ BEZOPASNOSTI 3:(37) pp. 1-7. (2011) ISSN 2071-9116
7. Horváth Galina: Az önkormányzatok szerepe a lakosság védelmében a rendkívüli helyzetek során. Роль муниципальных органов при обеспечении безопасности населения от чрезвычайных ситуаций. TEKHNOLOGII TEKHNOSFERNOJ BEZOPASNOSTI 3:(31) pp. 1-3. (2010) ISSN 2071-9116

8. Horváth Galina: A műszaki-mentési feladatokra történő alapképzés vizsgálata a hivatásos tűzoltóságnál Magyarországon *TEKHNOLOGII TEKHNOSFERNOJ BEZOPASNOSTI* 5:(29) pp. 3-11. (2010) ISSN 2071-9116
9. Horváth Galina: Tűzoltási és műszaki-mentési képzési feladatokat ellátó központi kiképző bázis kialakítási lehetőségeinek vizsgálata *О создании базового национального центра обучения защите от катастроф, пожаров и чрезвычайных ситуаций* *TEKHNOLOGII TEKHNOSFERNOJ BEZOPASNOSTI* 6:(34) pp. 1-8. (2010) ISSN 2071-9116
10. Kuti Rajmund, Horváth Galina: Об опыте базовой подготовки профессиональных пожарных к проведению аварийно-спасательных работ в Венгерской Республике *TEKHNOLOGII TEKHNOSFERNOJ BEZOPASNOSTI* 5:(33) pp. 1-6. (2010) ISSN 2071-9116

Magyar nyelvű mértékadó folyóiratban

11. Horváth Galina: A tűzoltóság felkészültsége és feladatai terrorcselekmény esetén. *VÉDELEM TUDOMÁNY: KATASZTRÓFAVÉDELMI ONLINE TUDOMÁNYOS FOLYÓIRAT* 1:(4) pp. 70-87. (2016) ISSN 2498-6194
12. Bleszity János; Horváth Galina: A mentő tűzvédelem nemzetközi tapasztalatai. *BOLYAI SZEMLE* XXIV:(3) pp. 91-103. (2015) ISSN 1416-1443
13. Berki Imre, Horváth Galina: A magyar tűzoltóképzés története. *BOLYAI SZEMLE* 2014:(3) pp. 62-85. (2014) ISSN 1416-1443
14. Horváth Galina: A tűzoltóság szerepe terrorcselekmény bekövetkeztekor. *HADMÉRNÖK* 1: pp. 145-154. (2011) ISSN 1788-1919

NEM LEKTORÁLT SZAKMAI FOLYÓIRATCIKKEK

Magyar nyelvű cikk

15. Horváth Galina: Országos igényeket kielégítő tűzoltási és műszaki-mentési képzési feladatokra specializált központi kiképző bázis kialakításának szükségéről *FLORIAN PRESS* 6:(34) pp. 1-8. (2012)

NEMZETKÖZI SZAKMAI KONFERENCIA KIADVÁNYÁBAN MEGJELENT ELŐADÁS

Lektorált idegen nyelvű előadás

16. G. Horvath; I. Berki: О реформе профессионального образования в области предотвращения и ликвидации катастроф в венгрии. In: *Twenty Second International Scientific-Technical Conference "SAFETY SYSTEMS – 2013"*. Konferencia helye, ideje: Moscow, Oroszország, 2013.11.28 Moscow: Academy of State Fire Service of RMEC, 2013. pp. 323-327.

17. Zólyomi Géza, Horváth Galina: Методика использования и правила безопасности мобильного вентилятора при тушении закрытых пожаров
In: Teterin (szerk.) Материалы двадцатой научно-технической конференции "Системы безопасности – 2011" . Konferencia helye, ideje: Moscow , Oroszország
Moscow: Academy of State Fire Service of RMEC, 2011. pp. 147-151.
18. Horváth Galina, Cziva Oszkár: Обучение защите в чрезвычайных ситуациях на основании опыта главного управления пожарной охраны г. будапешта. In: I Teterin (szerk.) Материалы восемнадцатой научно-технической конференции "Системы безопасности". Konferencia helye, ideje: Moscow, Oroszország
Moscow: Academy of State Fire Service of RMEC, 2009. pp. 201-203.

3. FELHASZNÁLT JOGSZABÁLYOK JEGYZÉKE

1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról

1996. évi XLIII. törvény a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról

1999. évi LXXIV. törvény a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezéséről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos ipari balesetek elleni védekezésről

2011. évi CXXVIII. törvény a Katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló

2011. évi CXXXIII. törvény a Nemzeti Közszolgálati Egyetemről, valamint a közigazgatási, rendészeti és katonai felsőoktatásról szóló

2013. évi LXXVII. törvény a Felnőttképzésről szóló

2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról

10/2008. (X. 30) Önkormányzati Miniszter (ÖM) rendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél, a tűzoltóságoknál, valamint az ez irányú szakágazatban foglalkoztatottak szakmai képesítési követelményeiről és szakmai képzéseiről

21/2009. (VII. 8.) ÖM rendelet a központi költségvetési előirányzat terhére igényelhető tűzoltósági célú beruházási, fejlesztési támogatás pályázati rendszeréről

15/2010. (V.12) Önkormányzati Miniszter (ÖM) rendelet a tűzoltási, műszaki mentési tevékenységhez kapcsolódó tűzvédelmi technika alkalmazhatóságáról

9/2015. (III.25) Belügyminiszter (BM) rendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél, az önkormányzati és létesítményi tűzoltóságoknál, az önkéntes tűzoltó egyesületeknél, valamint az ez irányú szakágazatokban foglalkoztatottak szakmai képesítési követelményeiről és szakmai képzéseiről

2080/2008. (VI.17.) Korm. határozat a Kritikus Infrastruktúra Védelem Nemzeti Programjáról

1035/2012. (II.21) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiáról

1846/2014 (XII.30) Korm. határozat az új közszolgálati életpályamodell bevezetéséről

1282/2010. (XII.15) számú Korm. határozat a rendvédelmi szervek egységes moduláris alapú képzési rendszerének kialakításához szükséges intézkedésekről